HISTORIA

CRITICĂ UNIVERSALĚ

DE

I. HELIADE-RADULESCU.

SCRIERE POSTHUMĂ.

VOLUMUL II.

BUCURESCI.

TYPOGRAPHIA STATULUI.

1892.

www.dacoromanica.ro

STIRPEA CAUCASIANĂ

—∞—

Mai nainte d'a intrâ în tradiţiele şi credinţele varietăţilor stirpei caucasiene, să dăm o aruncătură de ochiu assupra unui popol dela Nord que, dupŏ situaţia şi typul lui, se vede mai nuou de quât tóte quelle din stirpea mongolă, şi quare, fiind mai isolat şi în mai puçin schimbu de idei cu alţi popoli, remasse pe de o parte mai scutit de corrupţia lor şi pe de alta lipsit de progresele que ar fi putut facce aqueştia.

Aquest popol, despre quare ne vom occupà aquì în trécăt, este al Laponilor. Ca stirpe mai nuoă intelligenta nu întârdiò a'şi luà dela sine o direcţiŏ que ar fi putut străbatte mai d'a dreptul sau mai just în meditaţia objectelor que i se presentà. Cugetările şi tradiţiile aquestui popol despre divinitate, ideile que işi formò despre Creator şi creaţiŏ sûnt quelle următóre.

Ei işi închipuirŏ o fiinţă înaltă, un Dumneḑeu suprem, pe quare îl numirŏ în limba lor Radien Atcié. Din aqueastă Fiinţă purcesse, ca un Fiiu, un al doilea termen sau persónă divină, numit Radien Kieddé sau Barara-Chid. Aquest Fiiu luò missiunea şi însărcinarea dela Tatăl spre a creà lumea. Aqueastă fiinţă creatóre è de o putere nemărginită, que o are nu dela sine, ci dela Tatăl sĕu; prin urmare nimicu nu póte întreprinde fărŏ auto-

www.dacoromanica.ro

ritatea lui. Cu tóte aquestea o voie au amêndoi; queea que voiesce unul şi quel al alt voiesce: unul è Autoritatea şi quel al alt execuţia, în quea mai perfectă înţellegere sau armonie. Nimeni nu póte vedé, nu póte sci figura aquestei fiinţe. Aşà nimicu nu aflarŏ mai cuvenit şi mai demnu semnu sau symbol prin quare să represente pe aquest creator, pe aquest mare architectu al universului, de quât un *edificiu*. O casă mare susţinută de colóne, creduro începătorii credinţelor Lapone quŏ è singura figură capabilă de ai facce să li se ducă mintea la quel que edificò lumea. Casa, dupŏ dênşii, representă crearea lumii şi colónele dau o idee óre quare de braçele creatorului que susţin universul.

Numele de Barara-Chid, que dau ei aquestui creator, pune pe quine-va în mirare quând îl allăturà cu prima vorbă que se vede în capul Bibliei. Moisì începe nemuritórea sa scriere prin vorba Bereşith, a quăria rădăcină este *bara*. Aquesta è titlu que dă el primei cărţi şi quare fu tradus prin *genesi* sau *cartea facerii*. Quât n'au mai discutat, quât nu s'au mai disputat învetaţii şi theologii assupra aquestei vorbe *Bereşith!* que de lupte şi animositàţi pentru dênşii! Ânsĕ dela capĕtul lumii Laponii ne o arată quŏ se coprinde în numele que detterŏ primii lor străbuni creatorului lumii. Afarŏ de aqueastă întîmplare fu sau sciinţă şi imitaţiŏ, quând Zoroastru, şi dupŏ dênsul, mai târdiu, Platon, vorbind de crearea lumii, dogmatisă quŏ deul suprem încredinţò crearea lumii unui demiurg (creator), emanaţiŏ divină din omnipotenţa eternă? şi quŏ aqueastă însărcinare fu delegată numai pentru quŏ creaţia materială fu nedemnă de maiestatea începutului începuturilor aquellui Pré-înalt?

Precum creduro într'un principiu creator, de unde purcede tot binele, Laponii personificarò şi Rĕul în alt princip pe quare îl numirŏ Seit. Aquest princip fiind inventiŏ dela popoli mai antici, ca Indienii, nu pré sémănă a fi producţiŏ locală a Laponilor, mai vîrtos quŏ aqueştia, de şi îl adoptarŏ, nu se abăturŏ la început dela principul lor. Quând începurŏ a crede quŏ există un princip al rĕu-

www.dacoromanica.ro

lui, nici de cum nu înjosiro divinitatea, închipuindu'l de rival şi adversariu al ei, ci închipuirŏ un geniu bun, protector al naturei a nume Tiermes, şi pe aquesta îl însărcinarŏ de a da lupta facetorului de relle Seita, capul tutulor geniurilor destructóre. Quând ómenii se pun pe clina mithurilor sau dela sine, sau împinşi de alţii, rîpa idolatriei è neapĕrat sub picióre, şi din que în que cufundarea è mai mare. Imitaţiŏ sau instinctu, îşi formarŏ şi Laponii o triadă, mai adaoserŏ lângŏ aqueste doĕ principe al Binelui şi al rĕului, un alt treilea termen feminin, a nume Paiva, que ḑisserŏ quŏ è geniul sau ḑea sórelui. Aşâ aqueste trei divinitaţi de al doilea rang, Tiermes, Seit şi Paiva, formarŏ o trinitate, firesce discordantă, ca la mai mulţi popoli anteriori. Ori que află un om sau un popol singur prin instinctu, împins de nevoie, de natură, farŏ precugetare, fără ambiţiŏ de a creà la systeme, aqueea mai adesea è un adever, pentru quŏ singură lumina raţiei îl conduce în cugetarea sa şi îi revela quelle cercutate. — Nimicu nu stricà pe un pruncu ca un învetètor que se ţine de rutină, adicŏ de queea que a appucat; nimicu nu degenera un popol cu dogmele străine. Inventia Laponilor è demnă de raţia umană; tot que luarŏ dela alţi popoli îi condusserŏ la idolatriŏ. Ast-fel se degeneraro mai târḑiu Hebrei şi corrupserŏ doctrina lui Moisì prin dogme que le luarŏ dela Babylonieni.

Daqua idolatria nu fu o importaţiŏ streină între Laponi, se póte explicà şi în chipul următor. Idea unui ḑeu creator la Barara-Chid n'a putut eşi dintr'o imaginaţiŏ ordinară între quei d'ântêiu Laponi. Omul que comunicò o asemenea dogmă póte trece, daqua nu ca un legiuitor, quel puçin ca un înţellept instructor al Laponilor.

Ânsĕ nu è de ajuns o idee or quât de progresivà, o dogmă or quât de umanitară într'un popol, daqua împregiurările mai pe urmă nu 'l favorisă spre a fi neîncetat împins prin ocupaţiile salle pe callea progesului; a înţellege adicŏ pe legiuitorul sĕu. ai continuà fapta, a o duce la îndeplinire, şi din que în que a mai naintà pe callea que i s'a fost deschisă. Daqua popolul stă în locu

www.dacoromanica.ro

cu ideea primară, daqua instructorul şi legiuitorul sĕu n'are următori demni ai ţine locul şi ai continuà fapta, tot d'auna remâne în apoi şi în quât pentru starea morală şi intellectuală pate queea que ar pătì o apă stătătóre, que se corrupe de sine. Mulţi legiuitori mari, ca Zamolxis al Sciţilor, au remas neînţelleşi de popolii lor, şi ideile lor ajunserŏ în urmă a fi luate şi practicate în quel mai gros materialism şi prin quelle mai hidóse abusuri. Hebrei, iar îi repetàm, cu un legiuitor de tallia, inteligenţa şi stăruirea lui Moisì, adesea căḑurŏ în idolatriă. Despre christianismu, cum căḑù în catholicismu, nu mai ḑicem nimicu aquì, se va vorbì la locul sĕu. Intr'un popol ca al Laponilor, primitiv, innorant âncŏ, farŏ conducetori demni spre a continuà fapta începetorului, firesce nu putu întârḑià qua aquea *casă* cu colónele ei, în locu d'a fi luata ca un symbol, să se ia drept ènsuşi creatorul lumii. Fu de ajuns o singură generaţiŏ a cădé în genunchi spre a adorà *casa*, ca o icónă a divinităţii, şi junimea credulă şi innorantă âncŏ să caḑa într'un feticismu din quelle mai gróse, în adorarea creaturei.

Quât se introduce o dată adorarea imaginilor, îndată încep şi speculaţiile sacerdotale. Quând într'un popol se caută o marfă, se îmmulţesce farŏ întârḑiere şi marfa şi speculatorii ei. Ensuşi în ḑioa de astăḑi quând popolii quei mai naintaţi se află într'un grad aşà de nalt de intelligenţă şi judecată, în ḑioa de astàḑi omenirea ar cădé şi mai mult dupo quât è căḑută în idolatrie şi în materialismul quel mai absurd, quând ideile abstracte şi morale ar începe a se arătà pruncilor prin objecte sau figuri materiale. Spre exemplu, quare om, din or que stare, n'are astaḑi o cunoscinţă mai mult sau mai puçin justă despre *bunătate*, *înţellepciune*, *justiţie*, *virtute*, etc.? Ânsè, d'ar începe aquestea a fi representate numai prin nisce icóne sau statue şi ar figurà peste tot locul, în tóte casele, d'ar duce părinţii, crescĕtorii, instructorii pe copii din quea mai fragedă pruncie înaintea aquellor idoli, şi le ar ḑice: aqueasta va să ḑică *bunătate*, aqueea *înţellepciune*, aqueea *justiţie* şi quealaltă *virtute*, etc., pruncul 'şi ar facce ideea

www.dacoromanica.ro

quea mai materială despre aqueste objecte ideale; or quând ar pronunţà vorba *virtute* nu i s'ar duce mintea de quât la lemnul sau pétra, sau metalul, sculpite sau turnate în cutare sau cutare figură, or quât de symbolică sau allegorică ar fi, or quât de armonisată ar fi de artă. Iar daqua, din disgraţiŏ, artele ar fi sau la începutul, sau în decadenţa lor, vai de credulitatea pruncului devenit om! la întrebarea que i s'ar facce: que è virtutea sau justiţia, ar rĕspunde, dupŏ ideile que şi-ar fi fost făcut, mai material şi de quât Ruşii quând *Constituţia* ţicea quŏ e femeea lui Constantin.

Să lăsăm pe Laponi; să trecem la popoli mai nuoi, şi quari avurŏ miţlóce d'a se mişcà, a 'şi mulţi cunoscinţele sau prin invenţii locale, sau prin contactu cu ginte de aqueaşi organisaţio şi intelligenţă cu dênşii.

Din typul caucasian, stirpea arabă apare mai ântêiu. Viaţa aquestor semenţii pînŏ în ţioa de astăţi ne înfăcişéţă viaţa omenirii eşite din starea vênătoriei, în quea pastorală şi patriarchală. In semenţiele aquestei stirpe vedem capi de sălaşe sau de famillii, patriarchi, încongiuraţi de o famillie numerósă şi ospitaliară, communicând, ca exemplu, o morală practica şi simplă fiilor şi nepoţilor lor que îl veneră ca un domnu şi monarchu, adorând în simplitate o fiinţă supremă şi providenţială, ne voindu-se a-i plăcé printr'o inimă curată, prin ajutorul către ómenii debili şi neavuţi, şi a se arătà în miţlocul fiilor şi domesticilor ca o altă providenţă.

www.dacoromanica.ro

Quând aqueşti patriarchi, semenţii mai nuoe, începurŏ, dupŏ tradiţiile quellor mai vechi de quât dênşii, a adorà şi ei sórele, luna, stellele, focul şi lumina, adoraţia lor, dupŏ intelligenţa lor, nu întârdiò să încépă a eşì din materialismul anticu. Mintea umană, în aquel grad în quare ajunsesse perfecţionarea stirpelor, începù a abstrage idea din objectul material: sórele material, astrele tóte, focul şi lumina începurŏ a fi creḑute quo au şi elle o intelligenţă şi quŏ, prin urmare, aquea intelligenţă merità mai mult d'a fi adorată. Feticismul primar, ajuns în quel mai subţire şi rafinat materialismu, începù a trecce într'un spiritualismu şi, prin urmare, a devenì sabeismu. Nu erà rari între aqueşti patriarchi a cugetà quŏ aquea intelligenţă póte să nu purcédă ênsuşi din aquelle corpuri ceresci, ci din alta putere sau fiinţă que e afarŏ dintr'ênsele; şi quŏ elle pot să nu fiă creatóre, ci creature, şi apoi, în asemenea cas, principul intelligenţei è şi principul creator que dirige şi sóre, şi focu şi lumină, dupŏ cum le a creat pe tóte, le a dat proprietăţile şi le a impus legile que au a urmà. Nisce asemenea cugetări nu putea să le viiă şi lor quând veḑurŏm quo veniră şi la alţi popoli mai vechi, unde, prin interesul castelor mai patente que se formasserŏ, furŏ pervertite şi degenerate. Stirpea arabă ânsĕ, despărţită în cete de păstori şi nomade, fu ferită de systema castelor şi de abusele que putè eşì dintr'ênsa. Arabii avurŏ avantagiul d'a unì cu o minte mai ageră condiţia egalitară que ducea în viaţa pastorală şi ne stabilă, unde nu se vede diferinţă de clase, ci de vîrste, unde tatăl sau moşul è capul şi domnitorul în interesul familliei sau semenţii întregi. Stirpea arabă la începutul ei fu terrêmul propiciu, natural, necorrupt âncŏ, unde germenii unei cugetări mai agere, mai juste puturŏ da fructe mai umanitare. Chinesii furŏ ultimul grad de perfecţiŏ pînŏ unde putù să ajungă stirpea mongolă, şi Arabii se pot considerà ca primul punt de plecare de unde începù a păşì stirpea caucasiană. Ei furŏ quei d'âmtèiu ómeni que cugetarŏ quŏ cultul quel mai nalt, adoraţia quea mai plăcută divinătăţii, există întru a amà

www.dacoromanica.ro

şi a ajută om pe om. Inceputul Theolatriei prin Antropolatriă sau ptocholatriă, pentru prima óră încolţì în stirpea ospitaliară a Arabilor. Viaţa lor primitivă fu de exemplu la toţi popolii que înaintea drittului puterii începurŏ a oppune datoria quellui tare către quel debil. Expresiile Arabilor, limba lor serviră de rădăcină tutulor limbelor asiatice în quare sabeismul îşi facù cursul şi progresele spre a ajunge la o mai perfectă religiŏ que arătò lumii pe Dumneḑeul lui Abraham, Isaac şi Iacob, proclamat mai târḑiu şi esplicat de Moisì.

Credinţa primitivă a Arabilor fu Sabeismul în starea sa primară, abia eşită din materialismul feticelor. Ei adoraro pe sóre, nu ca corp material, ci ca lumină şi focu princip, idealisat şi vivificator universal. In limba Arabă Dumneḑeu se ḑice *eleh*, şi cu articolul *Al* devinc al-eleh (Dumneḑeul) şi prin scurtare Al-lah. Prin urmare Al-lah fu numele aquellei intelligințe que creò şi dirige sórele, astrele, focul şi lumina. Ânse vorba *eleh* sau *elah* vine dela rădăcina *el*, que însemnéḑă *potent* sau *putere*; şi *el* în plural face *el-ohim*, puterile. Prin Elohim mai târḑiu Moisì, în cartea facerii, arătò pe Dumneḑeul creator, cum şi airea fórte des în scrierea sa. Apoi *el* aspirat, ca ἑσπέρα, vespera, scóse pe Bel, Bal, Baal al Chaldeilor sau Babylonienilor. Alomin şi Alonoch ai Fenicienilor şi Cartaginesilor au mare affinitate radicală cu rădăcina *el* şi *al*. Apoi *el* devenit ηλ, nu mai è nici o îndoială quŏ è rădăcina vorbei ellenice ἥλ-ιος.—Lui Al-lah, Arabii îi dă şi attributul de Taalai, que însemnéḑă quel Pré-înalt.

Vorbirăm de rădăcina litterală; ânse quare è rădacina adevĕrată sau semnul que arată o idee? Se scie de toţi quŏ aquea rădăcină è consóna sau consónele que figură în sylaba radicală; vocalele se modifică dupŏ climă şi dialecte, şi de aqueea limbele primitive, quând începurŏ a se representà prin littere, considerarŏ vocalile mai mult ca nuisibile de quât folositóre la o limbă unitară şi prin urmare le neîngrijirŏ, pentru quŏ elle adducu prefaceri symbolurilor prin quare se arată ideile. Aşà în vorba *el*

www.dacoromanica.ro

elochim, *Bel*, *al*, *Bal*, Baal, Alomin, ηλ, rădăcina primară, symbolul este consóna *l*, a quăria figură în antichitate eră /\, ca doĕ rațe que cad de sus în jos assupra pămêntului. De aquì darŏ mai în tóte limbele que conservarŏ din typii primitivi Λ este symbolul *luminei* sau al sórelui, sau al divinităţii Λ-άμπει, *lucire*, *l-uire*, l-umină, l-ampă, l-ame, Λ-όγος, l-ogică etc. In aqueste vorbe, littera *l* este rădacina sau symbolul inalterabil, quelle lalte littere sûnt modificaţii dupŏ dialecte sau finale que arată desinenţa sau casuri sau nuanţe sub quare se arată ideea. Ânsĕ precum Λ sunt doe rațe de sus în jos, que representă lumina materială sau morală, asemenea V sûnt doĕ rațe que de jos se înalţă în sus, Veste. n şi ν este symbolul sau matricea geniului, minţii que de jos se înalţă spre ceruri. Ettŏ vorbe que es din aquest symbol în differite limbi ν-οῦς, ν-όσκειν, *n-oscere*, *cu-n-oscere*, con-naître, şi ênsuşi γ-ε-νᾶν n-ascere, *n-aître*. Ânsĕ spiritul, mintea, suffletul împreună cu corpul sau materia, constituă Omul, n+1=m, M, fu dupo aqueste symbolul sau matricea Omului, sau al lui *Eu*, μ-ε, me, mine, moi', om, m-ire. m nu este de quât o modificaţió a lui n, ἔν-πευμα, ἔμ-πνευμα, in-perator, im-perator, de unde μ-νήμη, memoria, m-inte, m-ente.

Rațele Λ, unite sau încheiate, împlinite prin temelliul — formă triunghiul /\. Aquesta fu unul din primele symboluri alle divinităţii trinitare, de unde D-aon, Δ-αίμων, d-eva Δ-εῦς sau (Ζεῦς) Δ-ιὸς, D-eus, ḍ-eu.

T representă o balanţa, un equilibru, o aşeḍare sau figere, prin symbolul aquesta furŏ representate vorbele sau ideile. T-erra, T-itan, S o motificaţió a lui T [1]) *se sine*, ἑ, fiinţa, substanţa, prin urmare equilibru substanţei fu representat prin st, στ-αω, st-are, st-ella, α-στρ-ον (vocalele nu se numĕră) st-aul, i-st-oria, st-ol.

T aspirat, spiritualisat, devine Th, Θ sau şi ênsuşi *d*. Th, Θ, fu asemenea symbolul a tot que è divin, moral, lin, just Θ-εὸς, Θ-έμις, Θ-έτις, Θ-άλασσα, η-θ-ος, Θ-υμὸς, Θ-αρρος.

[1]) Θάλαττα, θάλασσα.

www.dacoromanica.ro

Π, este opio, temeiere materială o stabilire a lui T. Prin Π şi ph sau φ furŏ representate ideile que arată o întemeiere, o siguranţă, o restaurare, o nutrire. Papa, Τ-ρώγειν φ-άγειν, Π-ιστις Ελ πὶς; apoi p şi t, m şi t, ne dau ideile de Π-α-D-er, P-a-t-er, F-a-t-er, Π-α-τ-ηρ M-a-D-er, M-a-T-er, M-η-T-er, M-u-T-er, Zeupiter sau Jus-piter Jupiter, Δημ-η-τηρ

La locul seu, unde se va vorbi de formarea şi historia limbelor, se va tractà mai pe larg despre natura şi historia symbolurilor sau a litterilor. Acum să ne întórcem la Arabi, la Al-lah, que fu rădăcina numelor sub quari divinitatea fu adorată în quelle mai multe părţi şi ginte alle Asiei de stirpea Caucasiană, începênd dela Arab şi venind pînò la Grecu. Sórele în feminin sau Luna la Arabi fu numită Ailata que însemnéḑă şi intelligenţă sau divinitatea que presidă la astrul aquesta. Quând primitiva credinţă a Arabilor, que fu mai una sau şi mai vechie de quât a lui Abraham, decăḑù, ca tóte, în idolatrie, Ailata devenì mai târḑiu o divinitate fórte materială între Arabi din Takif, a quăria statuă o derîmò mai târḑiu profetul lui Allah, Mahomet. Credinţele primitive alle patriarchilor arabi, conservate în puritatea lor, perfecţionate şi mai mult, utilisate sau armonisate, se mărirŏ, naintarŏ şi devenirŏ mai târḑiu Mosaismu, — Mahometanismu. Pe de alta parte, ânse, luând altă direcţiŏ, caḑênd în dispositia şi speculaţia sacerdotală, rĕu înţellese, reu esplicate, amestecate cu aluat indian, degenerate, se transmorarŏ în atâtea şi varii idolatrii primare şi compuse ca Chaldea, babyloniană, feniciană, persană, egypténă, şi ènsuşi grécă şi romană.

www.dacoromanica.ro

CHALDEI

Ne appropiem de o epocă quând în Indii popolii împilaţi de secoli, cată a scóte din miḑlocul lor Socraţii, Spartachi, Lutherii, Masauieli, lor quari cu cuvêntul sau cu puterea braçului să proteste în contra abusurilor de tot felul şi împilării nesufferite. Aqueastá întêmplare nu è o supposiţiŏ. Ênsuşi Brahmanii şi cărturarii Iudeilor nu pot ascunde aquelle protestaţii şi lupte; am veḑut cum le personifică, cum le descrie, numindu-le lupte de urşi şi de momiţe. Ânsĕ assemenea lupte despre dogme şi adevĕruri ţinu secoli, acţia şi reacţia se succedu una dupŏ alta, persecuţiile sunt violente şi furióse quând reacţia è în putere; quine a luat parte în lupta pentru un adevĕr, pentru uşurarea popolului catà să fugă încotrò póte. Quei refugiaţi în China, respândind ideile lor quelle nuoĕ, făcurŏ a eşi aqueea que putè eşi din aquestea amestccate cu elemente tătare. O mare parte iarŏ din aqueşti refugiaţi în diverse epoce aflarŏ mai târḑiu refugiu între semenţiile quelle mai nuoe de typul caucasian, între Arabii ospitaliari. Primul popol, que se formò spre miaḑă nópte de appus a Indiilor din semenţiile arabe şi refugiaţii sau colonii indiani, fu al Chaldeilor. Aquì Arabul abandonând viaţa nomada de păstor şi aşeḑat în societate perdù o parte şi din caracterul sĕu physicu şi din credinţele-i primitive. Precum se amestecò physicul, asemenea se facù şi un amestec de doctrine. Cu tóte quò nu suntem âncŏ în epoca quând Moisì ne spune quo o societate se formò în Câmpia Senaar, ânsĕ elementele din quare avea a se formà aquea societate, catà a fi preparate, adunate âncŏ cu mult mai nainte. În părţile Senaarului locurile que pentru clima, aerul, apele, fecon-

www.dacoromanica.ro

ditatea, păşunele şi productele lor naturale, fu aquellea que se numirŏ apoi Chaldea. Aquì se adunaro primele semenţii arabe, aquì se refugiarŏ spre scăpare, sau se stabilirŏ pentru diverse interese atâtea famillii din diverse ginte din prejur. Diversele naturale sau typuri, diversele costume, datine, tradiţii, credinţe, formarŏ un amestec local, şi credinţele nu întârdiarŏ ca tóte principele şi dogmele que devin officiale a se degenerà prin ierarchii, speculaţii şi abusuri que esu din tóte ierarchiile.

Precum se amestecarŏ se îmmulţirŏ şi se degenerarŏ ideile, assemenea se amestecarŏ, se îmmulţirŏ şi se modificarŏ şi vorbele prin quare fiă-quăria semenţiĕ şi ginte îşi arătà ideile. Credinţele tóte la un loc formarŏ o credinţă nuoă, compusă, officială; vorbele iar tóte la un locu închieiarŏ un vocabular mai întins şi se modificaro ast-fel cum să pótá formà o limbă din diverse glose.

Credinţele primitive arabe, esplicate, speculate de ómenii officiali que se constituirŏ, înţellepţi, instructori, cărturari, preoţi, formarŏ sabeismul official înţelles de partea quea mai mică şi intelligentă spiritualmente, comunicat ânsé şi esplicat la mulţime dupŏ rutina vechie prin mithi, şi înţelles de dênsa materialemente. Ettŏ începutul unei idolatrii nuoĕ eşitu din decăderea credinţelor arabe şi de natură de a'şi face o calle nuoă. Apoi vorbele fiă-quăria semenţii împrumutate şi adoptate de societate întrégă păţirŏ nisce modificaţii neevitabile ; fiăquare omu dintr'o semenţie pronunţà stricat vorbele quellor-lalte. Aqueasta la început putù fi considerată cà o pronunçiŏ corruptă, mai târdiu ânsĕ usul şi învĕţul devenì lege, şi aquea pronunçiŏ devenì idioma locală.

Ast-fel *El* sau *Al*, principul suprem al credinţelor arabe, aspirându-se, devenì Bel, Bal, Baal, Aquest princip, representat materialemente dupŏ descripţia făcĕtorilor de mithuri prin statue, devenì o imagine, un idol, pentru quŏ idol nu va să çicà de quât închipuirea, înfigurarea unei idei. *Idol* şi *idee* au aqueeaşi rădăcină. Quât o idee se arată prin materie sau se materialisà, se incorporà mai currênd sau mai târdiu ajung ómeni a se deprinde întru

www.dacoromanica.ro

a luà objetul material drept idea spirituală; prin urmare statuele lui *El*, devenit *Bel* şi *Baal*, nu întârdiarŏ a fi elle ênsuşi luate drept divinitate.

Apoi îndată que credinţele differente formarŏ o credinţă comună, constituată cu capi, miniştri, subalterni, servitori, culturi, ceremonii, ómenii aqueştia fiă quare, mai mult sau mai puçin, începurŏ a speculà în interesul sĕu objetele credinţei. Unul attribuind felurimi de minuni, se sforţà a'şi accreditâ statua quăria servià şi a însuflà respectu şi adoraţiŏ către imaginea ḑeului spre a fi respectaţi şi adoraţi preoţii şi servitorii lui, altul esaltà minunile statuei salle particulare în chipul quel mai îndemânatic şi grosiar tot de o dată, spre a trage către dênsa adoratorii şi prin urmare folósele que puteau adduce sacrificiurile la officina sa particulară; altul da ḑeului bisonii, gusturi, passiuni dupŏ gusturile şi passiunile salle. Statuele începurŏ a mâncà, a se îmbrăcà, a avé nevoie de femei, şi de femei frumóse, june fecióre. Auru, argintu, grâne, fructe, animale, stofe, mâncări de quelle mai plăcute, femei din primele famillii începurŏ a se offerì pe întrecute la templu spre onórea, îmblânḑirea şi mulţumirea idolului, unde în realitate aquestea nu făcea de quât a înavuţì şi desfătà pe cuvioşii servitori ai divinităţii accreditate.

Ânsĕ lumea putea să se deştepte într'o ḑi şi să véḑa quŏ ḑeul nu mănîncă, nu pórtă, nu grămădesce la thesaure, n'are nici o simţire, nici o facultate spre a se bucurà şi desfătà. De aquì quei interesaţi la atâtea venituri, que începusserŏ a se recunósce ca nisce drepturi, se provĕḑurŏ a stabilì şi a accreditâ mystere, a depărtà idolul, sanctuariul, şi ênsuşi templul dela ochii vulgului. Locurile înalte, isolate, întunecóse furŏ allese drept locuri sacre spre practicarea mysterelor; templurile începurŏ a luà o distribuţiŏ architectonică aptă întru a accoperì mysterele cà şi localele preparate şi îndemânatice spre operaţiile scamatorilor.

La început, partea cărturară, divinatóre, sacerdotală în Chaldea fu din elementul indianu. India antică fu cà

www.dacoromanica.ro

Roma nuoă; emigraţii sau şi missionarii ei în tot d'auna au professat în quea mai mare parte meserii amĕgitóre cu jonglerii, ghicitori, ghióce, erburi. Astăḑi ast-fel de ómeni trec de vraci, de cearlatani, trec ca tóte meşteresele şi meşterii ţiganilor; în timpii antici ânsĕ şi creduli trecea de ómeni extraordinari, în comerciu cu divinităţile de preoţi şi preotese. Încântecele şi descântecele sunt tot aquelle şi alle Indiilor şi alle Romei. Busuiocul, apa descântată sau sărată boscorodită, lemnişóre sculpite şi imagini, puneri de mâini, binecuvêntări, şi blesteme, schimbarĕ numai forme şi styl. Aşà la început partea sacerdotală în Chaldea fu din elementul indian; mai târḑiu Chaldea tótă deveni preoţimea Assiriei. Ast-fel în locurile şi cetăţile unde è căminul unui cult, ajung a se speculà cu quelle religióse nu numai preoţi ci şi queillalţi cetăţeni. La Roma, Ierusalem, muntele Athos, fabricatori de mătănii, de cruciuliţe, de icóne, de fessuri şi cămeşi, şi precupeţii de aquestea nu sunt numai călugării, partea quea mai mare è de laici quari, pentru interesele lor, devin şi mai superstiţioşi şi mai fanatici, şi quei mai zeloşi propagatori ai credinţelor deşarte.

Assiria, în quare Chaldei se constituirĕ de speculatori în bine şi în rĕu ai cunoscinţelor şi credinţelor commune de şi eşì din starea nomadă şi constituinduse în societate, se pusse pe un drum de civilisaţiŏ, nu întârḑiŏ ânsĕ a se corrumpe în quea mai mare parte, a cădé în superstiţii.

El, devenì peste tot locul Bel şi Baal; *Aailata* devenì *Mylitha* sau *Nebo*. Lui Bel, pentru quŏ i se didesse dejà pofte şi bisonii şi passiuni, i se dette de soţie *Omorca* que representă materia informă. Bel, însoţit cu Omorca, se spusse quŏ creŏ lumea. De erà aqui nisce doctrine philosophice, nisce allegorii que accoperit arată însocirea spiritului cu materia, ânsĕ forma sub quare se arătà vulgului, erà forma que da pofte ḑeului, que adducea venituri preoţilor, formă de speculaţiŏ, formă fabulósă, immondă, immorală, monstruósă. Vulgul adoptândule ad litteram îşi modulà viaţa dupŏ morală şi gusturile divinităţii representate ast-fel.

www.dacoromanica.ro

Cu tóte aquestea, elementul quel mai mare în aquest amestec de ginte şi de credinţe erà elementul arabu. Daqua lumea se corrupse în societatea mare, câmpiile, munţii unde erà stabiliţi păstorii şi laboratorii, nu perdurŏ nici pînŏ în ḑioa de astăḑĭ costumele şi datinele patriarchale. Fondul primitivu, ori-quât s'ar grămădì peste dênsul materii eterogene, è cu neputinţă de a se stinge, din contra, în tot d'auna şi în ori-que ţérră ellu este unul din primele şi quelle mai considerabile elemente que constituă o naţiŏ. Câmpenii şi păstorii conservarŏ vii âncŏ tradiţiile şi costumele arabe; păstorii şi câmpenii, ca mai neduşi la biserică dupŏ espresia târgoveţilor, rĕmaserŏ mai scutiţi de încântecele şi descântecele sacerdotale; tradiţiile şi legendele lor îşi conservarŏ typul que singură natura îl dă quând aquestea esu din sînul popolului şi mai vîrtos dintr'un popul mai ager şi primitiv încŏ.

Pe lângŏ aquestea, pe de altă parte fracţiunea cărturară şi ênsu-şi sucerdatotală, ori-quât de interesată şi vicleană ar fi, nu e nici o dată corruptă pînŏ la unul. Provedinţa a făcut qua ori unde natura physică şi morală è în mai mare pericol, acolo să se vaḑă quelle mai mari sforţuri spre mântuire. Protestaţiile quelle mai viguróse que s'au arătat în tóte epocele în contra abusurilor tutulor bisericelor, tutulor religiunilor în tot d'auna n'au eşit de quât din sînul aquelloraşi biserice, aquelloraşi religii. Mahometanismul n'a deulat prin luptele salle atâta catolicismul pre quât îl addusse în agonie un singur călugăr, eşit din sînul bisericei Romei, un Luther. Asemenea mulţi din cărturarii Assiriei luară partea popului şi adunarŏ, susţinurŏ tóte alle lui, şi datine, şi tradiţii, şi drepturi. Mulţi protestarŏ cu energie assupra abusurilor şi corrupţiei generale, mulţi protestarŏ cu tăcerea şi retragerea, dupŏ cum vom vedé mai târḑiu în Tharé, tatăl lui Abraham, que se sculŏ cu familia sa cu tot şi se depărtŏ din miḑlocul unei societăţi corrupte.

Din aquestia quâţi sau cu scrisul sau cu cuvêntul se

www.dacoromanica.ro

încércà a nu lasà pe ómeni a se abatte în callea minciunilor; daqua nu puturŏ allungà cu totul credinţele şi fabulele importate din Indii, que se înrădăcinaserŏ atâta, allergarŏ la raţionare, la critică. Judecata lor erà mai formată şi mai tare; ori-que venise din Indii sub forme fabulóse şi monstruóse şi nu se mai puté desrădicinà din popol, sub mâna lor, luò o formă mai historică, mai umană. Rĕul ânsĕ se întinsese mult, şi starea societăţii şi a ómenilor, que o speculà şi o guvernà, făcù pe fiă quine a se încredinţà despre existenţa principului sau spiritului rĕului, a quărui dogmă se addusesse din Indii. Aşà ómenii intelligenţi şi cu bună credinţă, partea que protestò şi se încercà a regenerà societatea, plecând de la principul Binelui şi Rĕului, se nevoià a da nisce forme mai umane tradiţiilor şi credinţelor indiane, que luaseră un drept de indigenat în Asiria.

Muntele chimericu Meru, que trecusse, cum am vĕḑut, şi în China, sub numele de... [1]) în Assiria, luò numele de Bordi sau Al-bordi, luò o formă mai materială, se stabili pre pămênt pe quea mai naltă culme a Caucasului. Quâte se ḑissesse despre dênsul la Indieni, se lepădarŏ de necreḑute quelle mai multe şi tot que mai remasse de miraculos devenì mai probabil. Erà âncŏ în vigórea sa feticismul între ómeni, qua să se pótă desrădăcinà ideea sau credinţa de mulţi de selbe şi de rîuri sacre şi divine. Aqueste credinţe nu se puturŏ desrădăcinà nici dintre popoli şi quei mai moderni. Bordi darŏ în Assiria fu adoptat ânsĕ nu ca un munte chimericu şi ideal, ci ca un munte material şi sacru unde divinităţile descindeau assupra pămêntului.

Feme'a cu şérpele din Indii, narrată subt o formă atât de monstruósă şi obscenă, se armonisò şi narraţia aventurei aqueştia devenì o lecţiò de morală. Fabula devenì un romanţu unde se vede sigiliul principelor dominante, al Binelui şi Reului şi al căderii. Bieţii ómeni, disperaţi de corrupţia generală, de întinderea rĕului, nu mai credé

[1]) Lipsescu numele în manuscript.

www.dacoromanica.ro

în progres, nu mai aşteptà Binele. Fericirea, binele la toţi popolii antici, se credeau ca nisce lucruri trecute; şi de aquì tóte credinţele de secolul de aur, de edemul pămêntescu, de innocenţa şi beatitudinea primitivă şi de căderea Omului. Aşà plecând din aquest princip, din aqueastă credinţă generală, éccŏ cum Assirienii moralisarŏ mythul perechei primitive.

Ei, ca popol mai nuou, nu adoptaro nici pe quei patru Adami ai Indiilor, nici pe divinul şi miraculosul Puanku al Chinei, que pe tótă ḑioa luà quâte noĕ forme. Primii ómeni ai Assirienilor, ai stirpei Arabe, furŏ o perechie de ómeni, creaţi mai în urmă de tóte făpturele. Barbatul fu numit Meschia şi femeea Meschiana. Arborele, que trecusse din Indii din gură în gură şi făcusse girul prin toţi popolii, nu putù lipsì nici din Assiria, ânsĕ aquì rădăcinile lui nu mai furŏ infernale, mythographii nu mai furo atât de invidioşi la luminarea popolului. Aquest arbore, de şi mythicu şi miraculos, se aflà ânse pe muntele Albordı, se credea quŏ este arbore vieţuitor, intelligent, adicŏ tot arbore al Vieţei şi Sciinţei. Numele que i se pusse în Assiria fu Homeo sau Hom [1]); el da lumina şi nemurirea. Din aquest arbore fu creată stirpea vegetală şi apoi animală dela primul taur que eşì dintr'ênsul şi apoi perechia umană. Par'quò s'ar fi ḑis quŏ în scara creaţiilor, ântêiu a cătat a se creà mineralele sau pămêntul spre a servì de născătóre şi nutriment plantelor, que erà a servì de nutriment animalelor; şi animalele, ca antenate, a servì omului,—Arbore genealogicu al tutulor fiinţelor pămêntene.

Prima perechie darŏ de ómeni fu trasă din arborele vieţei şi sciinţei Hom. Aquì la tulpina lui se ved figurând priimii ómeni. Meschia şi Meschiana fussesserŏ creaţi spre a fi ferici de tóte bunurile furo dăruiţi şi ênsuşi de nemurire. Nimicu nu tulburà seninătatea inimiĭ lor inocente şi pure. Principul rĕului ânsĕ, que mai târḑiu se numì Arhiman, se amestecà în tóte creaţiile şi nu lăssà

[1]) Arbore vieţuitor şi intelligent! Quare e aquest arbore de quât Omul. Homo.

www.dacoromanica.ro

nimicu în perfecţia sa, nu putù sufferì aqueastă perfecţio şi beatitudine umană. Venì darŏ şi se înfăçişò la primii strămoşi ai omenirii sub forma unui şérpe, le offerì lapte de capră, spuindu-le quâte sûnt de datină a se ḑice de toţi amăgitorii. Omenii se lăsarŏ a se amăgì, bĕuro din licórea fatală, şi nu întârḑiarŏ a simţì o colică terribila, quare fu primul morbu sau malatie que appărù în lume. Şérpele se presentò apoi ca medicu şi le offerŏ nisce fructe frumóse la vedere, que ḑisse quŏ au virtutea de ai însănetoşì. Femeea luò mai întêiu şi dette şi bărbatului seu. Cum mâncarŏ, amêndoi perdurŏ de o dată svênturaţii o sută de beatitudini. Tot que mai rĕmasse pentru Om desperat fu quŏ nu mâncasserŏ mĕrul întregu şi al doilea quŏ astă perechie primară fussesse dotată de o sută una beatitudini, prin urmare le rĕmaserŏ una. Tradiţiile Assiriene n'o numescu, mai târḑiu ânse cutia Pandorei ne face a înţellege quŏ aqueasta fu Speranţa. Assirienii ḑicea quo prima femee fu causa la marea disgraţiŏ întêiu quŏ ea se lăssò a fi amăgită de şérpe şi amăgì şi pe soçul ei, şi al doilea quŏ dupŏ amágire sau căḑere ea mai întêiu sacrificò şérpelui. De ar fi făcut femeile mythul aquesta fărŏ îndoială quŏ ar fi luat altă formă. Biata femee! dela început ea fu accusată, assuprită spre a se legitimà sclavia ei. Bărbaţii făcurŏ şi mythii şi religiile şi legile. Bărbaţii umilirŏ starea femeei, que căḑù apoi atât de jos, în quât ori quine s'a încercat mai târḑiu a o ardicà, a o emancipà, pedicele quelle mai mari le aflarŏ ênsuşi dela femei.

Unul din evenimentele quelle mai însemnate şi necontestabile, cum am vĕḑut, fu în antichitate şi deluviul. Am vĕḑut quât de monstruos este narrat de speculatorii popolului Indian. Intre semenţiele arabe nu putea trece asemenea minciuni.

Quei ḑece Macharchi ai Indiilor, ḑei de aqueaşi natură cu divinitatea, trecênd în China, îi vĕḑurŏm quŏ luaro formă de ḑece imperatori semiḑei şi începĕtori de dinastii. Trecênd în Assiria, devenirŏ ḑece regi, ca toţi regii şi ca toţi ómenii. Assirienii dela primul om pînŏ la Deluviu

www.dacoromanica.ro

numeră ḑece regi. Primul rege fu fondatorul imperiului lor. Aqueastă credinţă se vede la toţi popolii antici. Fiă quare avea amorul propriu a se crede quel mai anticu popol, şi innoranţa de a crede quŏ ţérra lor e tótă lumea. In numĕrul regilor Assirii figură şi unul Oanes, ca legiuitor, civilisator al Assiriei, precum se vede Hoang-ti şi Yao în China. Aquesta, ḑice Beros în historia sa [1]), scrise mai întêiu despre începutul lumii; din scrierile aquestuia adună Beros şi 'şi face historia sa antedeluviană. Al ḑecelea rege, que correspunde cu al ḑecelea Maharchu indian şi cu al ḑecelea imperator semiḑeu al Chinei, fu Xisustru. In timpii lui ḑicu Assirienii quŏ s'a întimplat deluviul; şi éttŏ cum citéḑă Eusebiu în Chronica sa şi Georgiu Syncella, dupŏ naraţia lui Beros que ḑice quŏ se întemeiaḑă pe scrierile lui Oanes evenimentul deluviului.

„In domnirea lui Xisustru, al ḑecelea rege al Assiriei, lumea se corrupsesse de tot. Un ḑeu mare Chaldeu favorisând pe aquest rege, i se arătò în vis sau aivea şi i spusse quŏ în a cinci-spre-ḑecea ḑi a lunii Diosios ómenii vor perì prin deluviu. Îi ordonò darŏ a se appucà să scrie despre origina şi fiinţa tutulor lucrurilor şi aquea carte s'o îngrópe în Sippara, cetatea sórelui, îl învĕţò apoi cum să construe o navă lungă de cinci stadiuri (ca la 600 coţi) şi largă de doĕ stadiuri (ca la 250); şi apoi să intre într'ênsa cu famillia sa, în quare se numĕrà trei fii şi o fiă, cum şi femeea sa şi alle fiilor sei şi domesticii quei mai credincioşi şi să ia din tóte animalele perechi, perechi. Dupŏ ordinile ḑeului se împlinirŏ tóte. La ḑioa însemnată nava erà construită. Xisustru intrŏ întrênsa cu ómeni şi animale. Deluviul începù şi înecò tótă lumea. Quând încetarŏ ploile şi se mai traserŏ apele Xisustru dette drumul la paseri que peste currênd se şi înturnarŏ, ne aflând unde sta şi que mâncà. Dupŏ quâte-va ḑille paserile furŏ liberate din nuou şi iar se înturnarŏ pline de tină pe picióre. In fine, la a treia încercare, sburătórele

[1]) Citată adesea de Eusebiu şi de Georgiu Syncella, cum şi de alţi autori ca Ioseph Flaviu.

www.dacoromanica.ro

nu se mai înturnaro. Xisustru deschise attunci nava într'una din cóstele salle şi vĕḑù quŏ aqueasta s'a fost arrestat pe culmea unui munte. Eşì din preună cu femeea, cu fiia sa şi cu pilotul; înălţò un altar şi adorò Terra, sacrificò ḑeilor şi se făcù nevĕḑut. Quei que remaserŏ în navă eşind şi căutându'l în tóte părţile, dupŏ atâtea încercări infructuóse, auḑirŏ o voce que părea a venì din cer, ḑicêndu-le: „Fiţi religioşi. Regele vostru din preună cu femeea, cu fiia-sa şi cu pilotul, pentru pietatea lor, s'au strămutat în locuinţa ḑeilor. Voi acum vĕ aflaţi în Armenia. Duceţi-vĕ la locul unde fu o dinióră Sippara; desgropaţi d'acolo cărţile sacre, depuse de Xisustru, communicaţile ómenilor, edificaţi Babylonia şi adoraţi!"

Daqua întrebà quine-va pe instruiţi, pe ómenii officiali: quine fu ḑeul aquella que dette de scire lui Xisustru despre deluviu şi 'l învĕţò a facce o navă? Quei mai mulţi rĕspundea quŏ aquel ḑeu a fost Timpul (Kronos). Qua să dea quine-và un ast-fel de rĕspuns, sau să raţioneḑe ast-fel, e un semnu d'o cugetare mai profundă, de o esperienţă que singură ne arată quŏ Timpul învetò pe ómeni şi astronomia şi fabricarea navelor, cu el se aflarŏ şi artele şi sciinţele. Luată ânsĕ allegoria ad-litteram, nu póte eşì de quât idolatrie.

Aqueastă tradiţiŏ allegorisată, presentată sub forma romanţului sau mythistoriei, prin Abraham que fu originar din Babylonia, se transmisse la posteritatea sa, şi ajungênd pînŏ la Moisì, sub mâna aquestui bărbat luò forme şi mai umane, dupŏ cum se va vedé la locul sĕu.

Chaldei, este de însemnat quŏ nu numĕra numai ḑece regi de la primul Om pînŏ la deluviul lui Xisustru, ci, dupŏ spusa lui Apollodor şi abydem, contă 120 de sarì sau epoce chaldeene. Aqueşti 120 de sarì facu 432.000 de anni. Ânsĕ quei mai mulţi scriitori susţin quŏ sarul este un period chaldean de 222 sau 223 de anni lunari que astronomiac haldeană stabilisse spre a concordà revoluţiile lunei cu alle sórelui. Attunci un sar fiind de 18 anni şi queva, 120 de sari facu peste 2.222 de anni, quari se lovesc cu chronologia biblică a quellor *şépte-*

www.dacoromanica.ro

ḑeci que numĕră dela Adam pînŏ la Noe 2.262 anni.

Pînŏ să terminăm aquest capitol, să mai dăm o aruncătură de ochiu la quelle ḑisse. Vĕḑurŏm quŏ Assiria fu locuită mai ântêiu de semenţii arabe quare formarŏ elementul primar, fondul popolului şi apoi din colonii şi emigraţii a gintelor vecine. Chaldea este partea Assiriei quea mai cu appropiere de Indii. Chaldei que, favorisaţi de clima lor, începusserŏ a cultivà Astronomia şi cu dênsa a se occupà şi de alte cunoscinţe, âncŏ dela început se occupasserŏ firesce a recercà sciinţe şi dogme, în Indii ca într'o ţérră mai antică de quât Assiria. Chaldeii se ducea a se instrui în Indii, şi Indienii venia a căutà fortunŏ sau refugiu în Chaldea. Din aquest commerciu de idei şi doctrine şi systeme se formò mai târḑiu casta Magilor, al quăria început l'am vĕḑut în Indii. Magismul Indiilor, amestecat cu credinţe şi adaose arabe, dette mai târḑiu, dupŏ cum vom vedè, material lui Zoroastru şi aquesta dintr'ênsul, combinat cu dogma systematică a principelor Binelui şi Reului, formò o doctrină nuoĕ a Magilor que recunoscù şi întinse în tótă lumea credinţa geniurilor necurate, angelilor căḑuţi, adversariilor divinităţii, inemicilor umanităţii.

Este ânsĕ de observat quŏ tot que fu arabu la început în Assiria are un caracter natural, o morală intimă a omului primitivu, luminat d'o raţiŏ que începe a se desvoltà, basată pe adevĕr; unde tot que è străin, importat de airea, dela popoli mai antici, din Indii mai vîrtos, are un caracter sacerdotal, o morală hypocrită insuflată prin legende, prin modele ideale, cu un cuvênt prin minciuni. Mythii indieni, traduşi sau reformaţi dupŏ intelligenţa arabă, detterŏ o formă nuoĕ legendelor, quare cu timpul devenirŏ locale. Quâţi din Assirieni rempinserŏ dogmele străine, protestarŏ assupra credinţelor importate şi cu stăruinţă conservarŏ în curăţia lor datinele arabe eşite din instinctul natural şi necorrupt (que este adevĕrata revelaţiŏ), aqueia erau queea que în ḑioa de astăḑi se ḑic naţionalişti, patrioţi, erà alleşii lui Dumneḑeu, dupŏ espressia aquellor timpi. Mai currênd

www.dacoromanica.ro

sau mai târdiu aquestia cătă sau a se revoltă în contra abusurilor, sau a se retrage şi a se depărtă din midlocul unei societăţi corrupte. Acum sûntem într'o epocă quând Assiria se vede locuită de ómeni que unii professă dogme pure arabe şi alţii recunosc de officiale pe quelle amestecate. Din unii se va nasce mai târdiu Mosaismul, de la queştilalţi idolatria, pe quare o vom vedé sub differente forme, mai mult sau mai puçin monstruóse, mai mult sau mai puçin gentile. Lumea erà de demult pe clina corrupţiei, intelligenţa învingea şi intelligenţa la început erà fără consciinţă, erà vicléná. Prin urmare idolatria sau dominiul quellor amègitori înaintò, se mări, se întinse şi accoperi, înnecò pretutindeni adevĕrurile que apperusserŏ cu stirpea arabă. Aqueste adevĕruri, cà tóte, cataro a fi persecutate, ascunse de o cam dată. Effectele lor au să appară cu mult mai târdiu. Nu è timp acum a ne occupà de dènsele, cată să urmăm omenirea în callea sa derîpată, pe quare o pussesserŏ cărturarii, popimea, servitorii tyranilor, intelligenţa aquellor timpi. Dogmele officiale alle Indiilor, Chinei şi Assiriei se întinserŏ îndeparte, se variarŏ dupŏ amestecul lor şi dupŏ interesul quellor que esploată omenirea. Syria communicò dogmele Assyriei în Egypt; Egyptul le indianisò şi mai mult şi dupŏ interesul ómenilor officiali le adaosse cu invenţii locale, şi ca printr'un refluxu le trimisse în Babylonia iarŏşi prin midlocul Syriei, în quât devenind drumul de comunicaţiŏ între ambele state prin quare se transportă şi materia şi ideile, Syria deveni un amestic de physionomii, idei, dogme Assyriene şi Egyptene. Mai târdiu apoi, colonii Egyptene şi Syriene sau Pheniciene, locuind Grecia, transplantarŏ aqui datine, limbi, tradiţii, credinţe din ambele părţi, quare lucrate, măcinate de o inteligenţă mai nuoĕ, mai vigurósŏ, luarŏ forme differente nuoé.

Qua să păşim gradual, ne vom occupà acum de Egypt.

www.dacoromanica.ro

EGYPTUL

Peste semenţiile de stirpea Ethiopiana şi primitiva a Egyptului venirò mai târdiu popoli mai nuoi de la nord, din stirpea caucasianâ que se întinserò în părţile septentrionale şi locuibile alle Africei. Quei d'ântêiu popoli din stirpea caucasianâ que appărurò, vĕdurŏm quŏ au fost Arabii. Biblia ne spune quŏ din posteritatea lui Cham se dusserò a se stabili în Egypt. Cham è fiiul lui Noe şi Noe în limba Chaldee sau Assyrianâ fu numitu Xisuthru. Toţi historicii antici vorbesc de regi păstori, arabi que conquistarò şi guvernarò în delung Egyptul.

Precum în Assyria semenţii arabe amestecate cu ginte din pregiur formarò un popol compusu de varii semenţii, credinţe şi datine şi dogme, que constituaro o credinţa officialâ compussâ, assemenea în Egypt tradiţiile arabe venind peste alle Ethiopienilor şi luând o formă locală, dupŏ împregiurări, şi mai vîrtos dupŏ interese particulare, se degenerarŏ în idolatriă. În Assyria străinii aflâ un interes a idolatrisâ pe Arabi; în Egypt Arabii aflâ interes d'a se idolatrisâ spre a dominâ pe pâmênteni.

În Assyria Arabul amăgit deveni idolatru. În Egypt se făcù complice domnitor al amăgitorilor. Idolatria Egyptului se simţi nevoită a allergâ şi mai mult la formele, la systemele indiene, şi devenì şi mai împilătóre. Arabii în Egypt furŏ elementul conquistant şi mai ager, mai deştept. Din elementul ethiopian partea intelligentă, cărturară, sacerdotalâ, privilegiată spre a nu 'şi perde preponderenţa şi prerogativele devenì instrumentul şi maestru domnitorilor. Aqueastă porţiune de ómeni, învetată a trăì din sudórea altora, quând nu póte dominâ şi stórce

www.dacoromanica.ro

singură, devine în tot d'auna şi peste tot locul adulătóre domnitorilor şi se offeră la ori-que serviciu. Ea corrumpe pe conquistanţi şi le arată miḑlóce cum să abrutise şi să stórcă popolul. Historia ne arată mii de esemple de felu aquesta. În Constantinopol vĕḑurĕm intelligenţa gréca a deveni adulătórea şi instrumentul Mahometanilor conquistanţi şi formând comma phanariotă. În Transylvania vĕḑurĕm intelligenţa saxă a deveni adulatórea şi instrumentu elementului magiar spre a împilà popolul pămêntean şi roman. În ţérra românà vĕḑurĕm intelligenţa şi clerul a deveni intrumentul împilatorilor Ruşi. Aqueştia tot d'auna îi învĕţarĕ miḑlócele cum să stórca pe săteanul compatriot. Partea aqueasta în tot d'auna ia rolul şacalului pe lùngo leu. Preoţimea, cărturarii şi toţi privilegiaţii Ethiopiei se făcură un termin de miḑloc între popolul ethiopian şi domnitorii Arabi, devenirĕ quea que devenì mai târḑiu şi clerul papal între conquistanţii barbari şi popolul indigen.

Ânsĕ conquistanţii Egypteni, Arabii, fiind popol mai nuou, mai ager, aflânduşi interesul în adulaţiile şi instrucţiile privelegiaţilor ethiopieni, nu întârḑiarĕ ai şi întrecce în arta amăgirii şi a guvernării împilatóre. Ast-fel barbarii que distrussero imperiul romanu, instruiţi, călugăriţii de clerul primitiv al Romei produsserĕ mai târḑiu iesuiţi şi Machiaveli. Tradiţiile şi credinţele arabe ar fi făcut în Africa antică queea que ar puté facce în ḑiua de astăḑi credinţele şi cunoscinţele englese în Indii. Englesilor nu le dă mâna a întinde în Indii cunoscinţele şi dogmele lor, şi recunosc şi susţin pe quelle indiene favorabile dominării britanice. Arabii assemenea aflarĕ interes a susţine rătăcirea şi innoranţa ethiopiană a deveni complici dominatori ai privilegiaţilor pămênteni. Arabii adoptând datinele ethiopiane, pe quelle arabe furĕ nevoiţi a le despuià de formele patriarchale dândule altele monarchice şi theocratice, şi spre a puté dominà furĕ nevoiţi a întrecce pe maestrii lor ethiopieni, a inventà singuri, a allergà la exemplele sau systemele Indiilor. Înfrăţirea ómenilor subt o fiinţă singură creatóre şi tata

www.dacoromanica.ro

universal nu putè cuvenì preoţimei şi aristocraţiei pămêntene şi cu atâta mai vîrtos domnitorilor Arabi. De aquì politeismul systematic, official, turnat pe forme brahmanice, desbinarea spre dominare, împărţirea castelor. *El*, arabu, devenit Bel assyrian, se tradusse în Osiris, adicŏ luò numele unui monarchu, se materialisò. Aillata sau Myltha se tradusse în Iside. Ḍei assyriani devenirŏ şi mai materiali în Egypt, şi mai monstruoşi, şi mai terribili.

Pe lângŏ aquestea, organisarea idolatriei officiale în Egypt fiind mai nuoĕ de quât a Assyriei, nu fu spontaneă şi necalculată, nu fu fapta a împregiurărilor, compositiŏ de diverse credinţe adduse la miḍloc din diverse semenţii şi ginte avênd fiă-quare drept egal de cetăţenie; Egyptul, fiind mai nuou, avea de modele şi pe Assyria, dejà formată în stat, que începusse a imità India şi a 'şi facce esperienţe şi ênsuşi pe India. Apoi contactul şi relaţiile Egyptului cu Indiile nu furŏ ca alle Assyrienilor primitivi şi nomaḍi, contactu de sementii arabe şi chaldee, libere şi simple, contactu de individu cu individ, de cultivatori de sciinţe şi arte, contact de refugiat protestator al Indiilor cu arabul hospitaliar. Egyptul erà mai departe de Indii de quât Chaldea, relaţiile între o ţérră şi alta erà de guvern către guvern sau prin drumul păci sau prin al resbellului. La întêmplare de resbellu, cum vom vedé mai târḍiu quând un Osiris se mişcă assupra Indiilor, séménă un Petru al Russiei necivilisate que învaţă arta şi d'a se luptà şi d'a guvernà dela popolii quăror le deschide resbellu, de la un Carol XII, de la Poloni; séménă un Petru que adoptă systema politică de la Ludovic XIV şi pe quea religiósă de la curtea Romei. Soldaţii lui Sesostris séménă (adducênd un esemplu şi mai nuou) cu Ruşii françosiţi în Paris la 1815, adicŏ instruiţi nu de ideile revoluţionarilor que venisserŏ a combatte, ci de alle campionilor restauraţiei, de alle vechilor privilegiaţi ai Françei şi de alle quellor que ḍicea quŏ vorbă è datà omului, nu spre a 'şi arătà, ci spre a 'şi ascunde cugetarea. Czarii, din lecţiile que luarŏ de la

www.dacoromanica.ro

Carol XII, de la aristocraţia polonă, de la Ludovic XIV, de la Papism, de la intrarea în Paris, deveniro Pharaonii moderni, şi Pharaonii din espediţia indiilor, şi dela systema brahmană se înturnaro în Egypt ca nisce czari ai antichităţii; se îndumneḑeiro, stabilirŏ pe un picior tare, şi fortificarŏ iadurile şi din viaţă şi dupŏ mórte, le dotaro de instrumente chinuitóre, de gardiani, de judicatorì, de executori şi mai teribili. Terróre, superstiţia, téma din viaţa aqueasta şi queea laltă nicăiri nu furŏ mai necessarii în lumea anticà ca la Pharaon. Adicechen, şérpele indian cu mii de capete; Açurii şi mai vîrtos Daiţii, Rachachii, Davani, tóte geniurile făcĕtóre de rĕu alle Indiilor, deveniro tiphoni, titani, giganţi. Boul Apis nu è de quât fiiul vaccei sacre a Indiilor. Atâţia ḑei transplantaţi din Indii furŏ numiţi pe limba Egyptului, materialisaţi şi mai mult adaosi pe lûngo credinţele arabe, systematicamente degenerate. Instituţia castelor, privilegele quellei sacerdotale şi nobilitare, solidare între sine şi complici, institutia şi complicarea mysterelor nu se ved de quât imitate de la Indii, îndeplinite, mărite în Egypt dupŏ interesele părţii dominante şi amĕgitóre, şi formând un corp de systemă nuoă, locală, egypteană.

Intre Egypt şi Indii în aquei timpi erà sânta allianţă din ḑillele nóstre, învoire şi solidaritate de systeme, lupta de interese. Allianţă spre a întinde şi stabilì în tótă lumea aqueeaşi systemă, aquelleaşi errori, aqueeaşi superstiţio sau innoranţă, aquelleaşi privilege, sub diverse forme idolatrice. Indiile înfăcişà papismul aquellor timpi şi Egyptul czarismul; unul subjugà suffletele şi altul corpurile, quare în ultima analyse vine întru a subjugà şi suffletele şi corpurile una şi aqueeaşi putere. Que libertate materială mai lasă papismul încatenând pe quea spirituală? Que libertate intellectuală mai lasă Czarismul puind în çepi pe quea corporală?

Qua să demonstrăm quelle ḑisse n'avem de quât a urmà cursul historiei.

www.dacoromanica.ro

Systema Egyptului fiind pharaonică, adico sacerdotală şi monarchică, dela început se luară mĕsure ca instrucţia să nu fiă respîndită în popol. Cu mari nevoi ajungea la óre quare gradu de cunoscinţe şi ênsuşi privilegiaţii. Instrucţia se împărtăşià prin mistere şi quel iniţiat nu putea nepedepsit a communicà altora quelle aflate aquì. Prin urmare Egyptul anticu fu lipsit de autori. Historia Egyptului nu se póte adunà de quât cu mare nevoie din óre quare monumente, din inscripţii ierogliphice şi din autorii strĕini que s'au occupat de ţérra aqueasta.

Din autorii străini ai antiquităţii, que au scris despre Egypt, se distingu Moisi, Erodot, Diodor Sicilianul, Platon, Ioseph Flaviu, Plutarchu, Strabon, Eusebiu, Georgiu Syncella, quâţi-va din schóla neo-platonică şi din Părinţii Bisericei.

Mai toţi din aqueştĭ scriitori, quând se suie pînо la începutul monarchiei Egyptene, se baséḑă pe scrierile primului autor Egyptean Thoth, pe quare Phenicienii îl numia Taauth şi Grecii Emes trio-megestul. Unii şi citéḑă fragmente din scrierile aquestuia. Historia din ḑioa de astăḑi nu posedă de quâta queste fragmente şi adeverul quŏ a existat aquest autor şi operele lui, daqua o dată este citat de atâţea bărbaţi din diverse locuri şi epoce.

Thoth, dupŏ mărturia tutulor, a stat consiliar şi primul ministru al lui Osiris, primul rege al Egyptului. El fu primul legiuitor, şi stabilitor d'un cult al popolilor adunaţi în părţile nordului de resărit al Africei. Egyptenii, fanatici de legiuitorul şi înţelleptul lor, suie numerul operelor aquestuia pînŏ la 36.000. Clement din Alexandria affirmă şi enumeră vre o patru-ḑeci şi doĕ, que tractà despre astrologie, sau astronomia antică, despre ierogliphică, cosmographie, geographie, despre chronographia Egyptului, despre cult, ceremonii religióse, datorii sacerdotale, despre medicină, anatomie, chirurgie, morburi, etc. El scrise despre crearea lumii, el făcù o descripţie a cerurilor. Lui furŏ Egypţienii datori începutul artelor şi sciinţelor, pînŏ şi limba şi grammatica şi invenţia semnelor ierogliphice sûnt attribuite tot lui.

www.dacoromanica.ro

Citind quine-va quât s'au scris despre dênsul, despre intelligenţa lui, despre doctrinele lui şi mai vîrtos studiind un fragment qua quel următor din ênsuşi operile lui, nu mai are nici o îndoială quŏ el, Ermes, nu fu dintre semenţiile din stirpea arabă, îndoctrinat în înţellepciunea indiană. In ideile, în stylul aquestui fragment se vĕd ideile primitive alle Arabilor şi stylul lor. Un Enoch, un Noe de ar fi scris în aquei timpi, o ast-fel de doctrină ne ar fi lăsat, în ast-fel de styl s'ar fi exprimat. Ermes de ese din drumul omului cum l'a făcut natura, se vede nu mai acolo unde urmĕdă rutinei învĕţătorilor sĕi indieni.

Fragmentul următor din scrierile aquestui începĕtor al cărturarilor Egyptului ne va da o idee curată despre originea credinţelor degenerate alle aqueste ţĕrri. Éttŏ cum se exprimă Ermes în *Pimander* despre începutul lumii.

„Aveam înaintea ochilor spectacolul quel mare. De o dată se făcù o lumină, şi o lumină erà universul întregu, lumină dulce, suavă, şi eu, quare o contâmplam, eram plin de o beatitudine que nu se póte spune.

„Puçin apoi, şi éttŏ o umbră désă şi spăimêntătóre se întinde şi devine o natură umedă, tulburată de un uet ne exprimabil. Aburi nemărginiţi începurŏ a eşì din negura aqueìa cu un uet şi mai mare; şi din aquel uet eşì o voce que dominà peste ape, şi quare, dupŏ credinţa mea, nu fu de quât vocea luminei.

„Din vocea aqueasta a Luminei eşì verbul creat Λογος. Şi verbul se purtà peste natura umedă (peste ape) şi o încălçià.

„Apele multe, reunite, prin puterea lui, devenirŏ o singură massă, o sferă ca un nemărginit que îl vĕçuiu în gura Verbului.

„In dată din pântecele, din rărunchii aquestui ou începù a purcede un focu subţire que se revĕrsà şi se suì în dată în părţile quelle mai nalte alle cerului.

„Un aer uşor, suppus şi ascultător Spiritului venì în

www.dacoromanica.ro

aquellaşi, îi luŏ locu în regiunea que se află între focu şi apă.

„Apa ânsĕ erà amestecată cu terră, şi nicăiri nu apparià uscatul. Verbul Spirit, que se purtà peste ape, le despărţi.

„Ḍeul Mens (Mintea) cu Verbul sĕu produse un alt Mens, al treilea demeurgu Creator. Aquest ḍeu facù, aqueasta divinitate spirit creŏ apoi şépte rectori que înbrăcişarŏ în cyclele lor lumea materiale, alle quăria legi sau dispositiŏ este aqueea que se numesce destin.

„Aquest creator şi Verbul în lucrarea lor produsero creaţia. Din elemente inferióre furo formate animalele que n'au raţiŏ.

„Aerul adicŏ, produserŏ paserile, şi apa pescii, terra produse animalele que purtà în pântecele salle patrupede, tîrrîtóre, fére şi vite domestice.

„Ḍeul tata creò mai în urmă de tóte pe Omul dupo asemănarea sa".

În aqueastă descriere a creaţiei se vede numai de quât o minte vivace şi născătóre, un geniu fórte 'naintat que nu putù să aibă nici datine, nici crescere etiopiana şi cu atât mai vîrtos indiane. Tot que putu avé din Indii Ermes fu instrucţia, doctrinele philosophice sau cosmogonice. Aqueste doctrine ânsĕ pentru dênsul fu numai ca materia în mâna artistului que ia forma que voiesce sau póte el ai da. Materia systemelor indiane sub mâna înţeleptului arab ia forme mai cuvióse, mai umane. Într'ênsele nu se vĕd nici Brahmi eşind din oĕ, nici fiinţe androgyne cu legendele şi aventurele lor, nici împerechieri sau maritagiuri divine. Tot è narat în fel de apocalypse. Nu vede quine-va de quàt un philosoph în extase, în visiune, un philosoph creator, adicŏ poet [1]).

Mai cercetând în documente que ne-au remas din antiquitate dupŏ mărturiile autorilor sus numiţi, descoperim quŏ aqueastă doctrină atât de Ermes, capul şi începĕtorul sĕu, quât şi primii sĕi discepoli se explică, se comentà în chipul următor.

1) Poet, ποιητὴς în grecesee însemnéḑă făcĕtor, creator.

www.dacoromanica.ro

Fiinţa înaltă, eternă, nemarginită, nemutabilă, nematerială, fiinţa din quare tóte eşirŏ ca o emanaţiŏ, fiinţa princip, şi sufflet al lumii, aquea fiinţă que Ermes în visiunea sa o vedé ca o lumină universală, dulce, suavă, que îl umplea de beatitudine, fu numită, atât de dênsul, quât şi de discepolii sei, *Piromi*.

Erodot ḑice quŏ *Piromi* însemnéḑă *escellenţa, virtuos*. In limba coptă însemnéḑă *Om*. De tot que sûntem siguri despre limbele antice este quŏ în ori que vorbă nu sûnt vocalele que represintă ideea, ci consónele. *Piromi* coprinde consónele P. R. M. Ânsĕ P nu este de quât o modificaţiŏ a lui B. *Papa* este aqueaşi vorba cu *Baba* şi consónele que se află în *Piromi*, aquelleaşi se află şi în Bram, que în Indii se ḑicea şi *Biruma*. In Piromi se ved P. R. M. şi în *Biruma* sau *Bram* B. R. M. Bram darŏ şi *Piromi* au aqueaşi însemnare. Bram, quând se revelă dupŏ doctrinele indiene, în apele primitive ia forma şi nume de om. Piromi în limba Coptă însemnéḑă *Om*, è divinitatea neveḑută şi închipuită de mintea umană sub forma quea mai nobilă şi intelligentă que se putù imaginà, Piromi è Dumneḑeu dupŏ chipul şi asemănarea Omului, è idealul umanităţii, modelul dupŏ quare fu creat omul.

Ânsĕ aqueastă fiinţă, arătată sub forma de om, este ea om cu adeverat? Nu, omul e o icónă que ne face a ni se suì mintea pînŏ la dênsa. Ea fu mărturisită de primii înţellepţi ai Egyptului, de *Necunoscută*, (de) occultă. Prin urmare primul din predicatele sau attributele salle fu *Amon*, sau *Amun*, sau *Amen*. Aqueste vorbe însemnéḑa *occult*, necunoscut, nepătruns de mintea umană.

Necunoscutul sau Amon mai 'nainte de crearea lumii este Piromi, adicŏ Idealul omului, Mirele que se află în preḑioa nunţii, în preḑioa de a devenì Părinte, tată.

In momentul quând ḑice să se facă lumina, şi lumina se face, în momentul quând începe a creà priimii cărturari ai Egyptului, sau mai bine Emes, arabul îl numesce Cnef, adicŏ quel que se purtà peste ape, Spiritul Creator.

In epoca quând quellor create însufflă viaţa, attunci

www.dacoromanica.ro

este dătătorul de viață, adică Fta, Verbul vivificator.

In epoca când quellor vii le dotò cu facultatea de a se reproduce, înmulți și perpetuà este generatorul, fecondatorul și se arătò prin attributul Re sau Phre.

Qua să creeḍe ânsé, să dea viață și să fecunde universul, a cătat să fiă potent, omnipotent. Aquest attribut fu exprimat prin vorba Gion. Prin urmare, după primele doctrine alle Egyptului arabu, pare âncò de dogme streine și de interese particolare; după credințele arabe, *Amon*, *Piromi*, *Cnef*, *Fta*, *Fre*, *Gion*, nu va să ḍică alta de quât: „Necunoscutul, Tată universal, creator, dătător de viață, fecondator și atot potent".

Divinitatea fu definită și recunoscută la început prin aqueastă formulă; ânsè quare erà numele sèu quel adeverat, numele sèu propriu? Quine îl cunoscea? Nimeni. Tot credinciosul cătà să affirme quò *existà*. Și numele quel mai sacru erà *Existență*, *Viață*. Tóte trecu, tóte se prefacu, el numai è viu în etern și nemutabil. A ḍice quine-va: „*Viu è Domnul*", è expressia quea mai sublimă, jurământul quel mai mare que nu se póte profanà de bațele umane. *Viu è Domnul* sau *existà Domnul* se arată printr'un nume que nu erà ertat nimului a 'l pronunța. Autorii Helleni, que au scris despre Egypt, ḍicu quò nmele aquesta erà de *Ieton*.

In Iamblicu, VIII, 3 Ieton se explică prin *prima Ființă*. Este ânse întrebare. Aqueastă vorbă este ca Egypteană sau o traducțiò în grecesce ca *Agathodemon*, decanii Ureeus etc.? Despărțind aqueastă vorbă în rădăcină și final, vedem nisce elemente hellenice iet-on. Ων este *ens*, ente, Ființă, și *iet* sau *ie* sau mai bine *et* se vèd în rădăcina borbelor ικ-ανω (a venì, a fi de față) și οικτήρμων (mult indolatul paternul). Iet-on, după aqueastă etimologie, va să ḍică *quel que este pretutindeni*, ὁ ὢν ιν; ὁ ἐρχόμενος ὢν.—Autorii antici affirmà quò numele Ic-ton erà nume sacru al Divinității, între Egyptieni, ne iertat d'a se profanà de buzele umane de Re-po.

Ânsé que este aquest tetragrammaton sacru, aqueastă numire *Repo* compusă de patru littere? Am ḍis quò Di-

www.dacoromanica.ro

vinitatea quând dotò quelle vii ca facultatea d'a se îmmulți, adicŏ quând, dupŏ Moisi, se esprimò prin *cresceți și vĕ îmmulțiți* etc., Arabii egyptianisați o numirŏ Re. In limba egyptiană și în quea cóptă pînŏ în ḑioa de astăḑi *Re* însemnéḑă a stropì, a revĕrsà, a fecondà, a curge, de unde și în limba hellenă ῥέ-ω. Re fu numit mai apoi și sórele ca un revĕrsător de lumină, ca un fecondator, ca activul Terrei. *Po* din contra în limba coptă însemnéḑă tot que assórbe în sine seminţele, tot que è passiv. In hellenesce ênsuși verbul πό-ω (a sórbe, a bea) are rădăcina *po*. Po erà darŏ Natura passivă, primordială, și mama que purtà în sine germenii tutulor fiinţelor și assorbì puterea vivificatóre. In Oceania pînŏ în ḑioa de astă-ḑi Po este creḑută de mama ḑeilor și ḑeii nu se numescu de quât Faau-Po, adică fii de Po. Prin urmare Re Po va să ḑică Activul și Passivul la un locu. E universul vivificat și fecondat, este totul, este Divinitatea dupŏ un panteismu în prima sa însemnare. Lanci ḑice quŏ Re-po în Egypt formà tetragrammaton divin, numele sacru al divinităţii. Adaoge quŏ p'un monument l'a aflat scris Re-N-Po. Cu Lanci se unesce și Prisse și arată quŏ littera N însemnéḑă quŏ Re este activul passivului Po. Lanci merge și mai departe. El ḑice quŏ *Repo*, deși n'are aqueași rădăcină sau consóne cu numele *Iehoval* al Hebreilor, ânsĕ are aquellași înţelles, quŏ adicŏ Iehova este o traducţiŏ din *Re-po*. Numele sacru al Hebreilor se compune *Ho-Hi*, que e compus iar din patru littere și quare însemnéḑă *El-Ea*; Mascule și Femine, Activu și Passivu, Spiritu și Materie. Procedând ast-fel, Lanci scóte din Re-N-Po, sau Renpo, sau Renpho, numele hebraic Remfo sau Remphan, quare se vede în versiunea quellor șépte-ḑeci ([1])) Remphan în Amos se numesce Kiun (Regina cerurilor). Ânsĕ *Kiun* în egypteana însemnéḑă părţile generatóre alle ambelor sexe și quând lângŏ Kiun se pune articolul feminin T, T-Kiun este de aqueeași însemnare cu Po, adicŏ natura femine, născĕtórea generată.

[1]) Lipsesce cuvêntul în text.

www.dacoromanica.ro

Din aquestea urméḑă quŏ formula de sus, adaosă de numele Icton şi Repos, adicŏ Icton, Repo, Piromi, Amon, Gion, Chef, Fta, Re, lûngŏ quare mai târḑiu se mai adaose alte numiri que împliniră numĕrul doi-spre-ḑece, formă symbolul de credinţă egyptean compus din 12 articole, şi quare se póte traduce în termenii următori:

„Icton (viu è Dumneḑeu, sau affirm quŏ există o fiinţă) — Repo (Tata şi Mama universală sau Creator al cerului şi Terrei) — Amon (necunoscută) — Gion (atot-potentă) — Piromi (Tată mai vîrtos al Omului, al Fiinbei) — Cnef (creatóre) — Fta (dătătóre de viaţă) — Re (que fecondă şi perpetuă tóte quelle vii, adicŏ prin quare s'au creat, vieţuesc şi se îmmulţesc tóte) — Recunosc dodecada emanaţiilor purcesse din aqueastă Fiinţă, recunosc doe-spre-ḑece articole sau principe pe quare se întemeiaḑă tótă credinţa".

Ast-fel furŏ primele credinţe şi doctrine que cu elementul arab sau cu stirpea Albă se introdusserŏ în Egypt şi formarŏ puntul de plecare către o religiŏ sau credinţă commună şi officială. Ansĕ quine fu aquest Thoth, pe quare Grecii îl numirŏ Ermes-Trismegestul? Fost'a el un omu singur sau cugetările, intelligința mai multor ómeni de aquea epocă, resummate şi personificate într'un singur individu? Credinţele, tradiţiile şi înţellepciunea locale alle Egyptului antic ne affirmă quŏ Thoth n'a fost un singur omu, ci personificaţia înţellepciunei umane que purcede dela Dumneḑeu şi quare cresce din generaţiŏ în generaţiŏ, şi quare din epocă în epocă se resummă în quâte o persónă singură que represintă simţirea, cugetarea, judicata şi necessităţile seculului sĕu. De vom luà ânsĕ pe Thot ca un personagiu historic que resummă în sine raţia umană a epochei salle, vine altă întrebare: quând existò el? şi quând existò aquel rege Osiris quăruia aquesta fu consilliar şi primul ministru? Aquì opiniile se despart dupŏ systeme. Unii ḑic quŏ Ermes a fost de trei ori în lume: Ântêiu cà înţellepciune şi raţiŏ divină, ca primul ministru al lui Dumneḑeu prin quare a creat universul; al doilea descindut din cer între ómeni şi instruindu'i, conducêndu'i întru tóte pînŏ

www.dacoromanica.ro

la deluviu, şi al treilea dela deluviu înquò instruind şi conducênd din nou pe ómeni spre a reaflà cunoscinţele perdute, şi a păşì mai nainte cu artele, sciinţele şi morala.—Aquì ânsĕ è o dogmă, o doctrină exprimată prin allegorie, iar nu historie.

Alţii fac din Thoth un omu, un personagiu historicu, şi dupŏ systema fiă-quăruia, unii îl îmbracă cu livrea, unii rege cà Osiris, făcêndu'l servul şi împlinitorul regalităţii, şi alţii îl lasă liber, om al lui Dumneḑeu, luând sapa în mână, occupându-se cu lucrarea pământului, şi învetând pe ómeni, pe semenii sĕi, pe fraţii sei de travalliu quelle de folosu. Quei d'ântêiu îl disting din popol, îl fac omu de curte, îngenuchind înaintea unui Pharaon qua să îngenuchie apoi popolul înaintea lui, şi onorându'l apoi dupŏ mórte cu altare şi cu rangul de ḑeu; quei d'al doilea nu 'l disting din popol de quât prin nevoile lui, prin stăruinţa şi nepregetul la lucru, prin veghierile lui întru a servì popolul şi a'l folosì cu vorba şi cu fapta şi înfine prin dreptul de a se numì allesul lui Dumneḑeu. Aqueste doĕ păreri despărţì lumea antică în doĕ câmpuri, în sclavi tyranisatori şi în ómeni sufferitori. Sclavii voià un idol, ómenii voià un ajutător. Thoth pentru unii fu Ermes, un ḑeu ex-ministru al unui Pharaon, şi pentru alţii un Seth, sau un Enochu, al quăruia nume nu mai murì în recunoscinţa popolilor. Ermes querù un altar, genuchie plecate şi sacrificiuri şi ênsuşi umane; Enochu răpit la ceruri nu cerù dela ómeni de quât unire, pace şi tărie prin lucrarea braçului şi a minţii. Unul è pharaonic şi altul popular, mosaic.

Va ḑice ânsĕ quineva: cum de se comparà sau se identifică Thoth cu Enos sau Enoch?

De este Thoth o ficţiune sau un personagiu historic, ori dupŏ quare systemă ne vom luà, îl vedem figurând mai în aqueeaşi epocă. Egyptenii de systema pharaonică îl fac ministru al lui Osiris. Nu se scie curat epoca quând domnì aquest rege; ânsĕ dupŏ dênsul se vede domnind Menas. Aquesta din urmă, dupŏ mărturia quellor mai mulţi şi serioşi scriitori, guvernò Egyptul pe la annii

www.dacoromanica.ro

2965 înainte de I. Ch. Osiris dară, de a stat, fu mai nainte de aqueastă epocă. Moisì ḑice iară quŏ Enos se născù la annul 3874 şi trăind 905 murì la annul 2864. Enoch iară născêndu-se la annul 3382 şi trăind 365 anni se făcù nevĕḑut la annul 3017. Va să ḑică dară quŏ Thoth al Egyptenilor, Chin-nong al Chinei, Enos sau Enoch ai lui Moisì au fost mai contimporani, şi de n'au fost una şi aqueceaşi persónă tradusă de fiă-quare dupŏ limba şi systema sa, quel puçin aqueste nume represintă intelligința, dupŏ Chinesi guvernând şi popolii, dupŏ Egypteni servind pharaonilor, şi dupŏ Moisì servind popolilor qua să servească Divinităţii.

Quine face din intelligență o servitóre a despotismului, firesce quŏ nu ţine drumul quellui que o face de servitóre popolilor. Historia ne arată quŏ despotismul conquistò puterea şi doctrinele lui deveniră credința officială. Câmpul quellălalt se compusse de quei que protestară, de hereticii aquellui timp, şi pe quare noi din preună cu Moisì îi vom numì Alleşii lui Dumneḑeu. Aqueştia gemură în delung şi numele lor fu îndelung necunoscut, ca şi credințele lor, ca şi Dumneḑeul lor.

Noi aqui suntem în epoca fabulelor, în epoca minciunilor sacerdotale şi monarchice, cată să ţinem şirul impregiurărilor şi să vedem cum făcură ómenii officiali din nisce credințe aşà de pure cà quelle que se vĕḑură în scrissele lui Thoth, o idolatriă din quelle mai împilătóre.

Mai nainte de a intrà în materie, să ne ierte cititorul a stabilì o mică nomenclatură. Primul Omu albu, dupŏ Moisì şi limbele antice, fu numit Adam. Adimo sau Adam am ḑisu quŏ însemnéḑă *Omu*. Cum să numim noi aquea credință pură a primilor ómeni, que nu se învăță prin nici un catechism, dela nici un preot que venià ómenilor spontaneu şi quare unià în păreri individe que nu s'au cunoscut, que n'au existat nici în aquellaşi loc, nici în aquellaşi-timp, que venia, qua să ḑic aşà, din fundul inimei, sau mai bine din instinctul intim que è legea Omului din adevĕrata apocalypse, sau dela Dumneḑeu, que unia pe indianu cu Chinesu, cu Babylonianu, cu E-

www.dacoromanica.ro

gyptean, quât aqueştia n'ar fi fost îndoctrinaţi de ómeni, şi quât ar fi ascultat numai vocea intimă a raţiei umane? aquea credinţă que avea de templu universul şi de altar inima Omului, dela quare în loc de fum se suia la ceruri recunoscinţă? Historia nu ne dă nici un nume de aquea credinţă, de aquea religiŏ fără preoţi officiali. Noi, spre a ne înţellege, o vom numì *Adamism*.

În timpii mai din urmă appare un Omu nuou, un Adam nuou, que fu supranumit CHRISTU. *Unsu*, *Suveranu* şi *Preotu*. Primul represintà Umanitatea şi al doilea ca Dumneḑeu o proclamà suverană şi preot, o pusse în drepturile fiilor moştenitorilor. Credinţa lui se numì *Christianismu*. Unde ânsĕ è Christianismul? vai! numai în speranţa şi în aşteptarea quellor que sufferă. Christianismul fu proclamat numai, avù martyrii sĕi, aşteptătorii avenimentului sĕu. Theocapilii ânsĕ îl degenerarŏ în Catholicism. Şi daqua într'o epocă atât de înaintată Christianismul devenì papism şi Czarism, nu te mirà cititorule cum Adamismul devenì Pharaonism în Egypt, precum devenisse Brahmanismu în Indii.

Ânsĕ éttŏ cum se operò aqueastă degeneraţiŏ.

Mai ântêiu, cărturarii que speculà omenirea prin divinitate, cu un Brahm singur în Indii, sau cu un Piromi singur în Egypt nu putea face vre o mare daravere. Quât se deschide o officină sau *pravelie* de ori que fel şi natură, spre a se facce deveru cată să fiă mai multe articole, şi cu quât articolele vor fì mai multe, cu atât consomatorii sau *muşterii* se îmmulţesc. Nici credinţe mai nuoĕ şi mai umane, şi mai luminate nu puturŏ remânea, din causa theocapililor, cu un singur Dumneḑeu secu, que nu le-ar fi putut produce nimic. Din Brahm şi Piromi avurŏ aqueştia şi minte, şi miḑlóce, şi ajutóre a facce încetul cu încetul să easă cu miile şi cu milliónele ḑei şi ḑee de tot felul, destinaţi a suppune ómenii fiă quare la un tribut particular şi a înavuţì şi îngrăşà pe cuvioşia lor sacerdotală şi theocapilă.

Cărturarii Egypteni avurŏ de exemplu pe Indieni, de unde învĕţà şi quelle que se putea învĕţà dela ómeni pe

www.dacoromanica.ro

attunci. Pînŏ să venim la miḑlócele şi manierele prin quare ajunserŏ a degenerà Adamismul în Pharaonism să vorbim puçinu de instrucţia que se communicà dela omu la omu în antichitate, şi de felul cum se communicà.

Tot que află ómenii astăḑi prin schóle, prin cultivarea sciinţelor, tot que ne învaţă astăḑi Philosophia şi sciinţele physice, în antichitate se comunicà ómenilor din templuri prin mythi, allegorii şi personificaţii, şi precum în ḑioa de astăḑi scinţele sunt tot aquellea pentru toţi ómenii de ori que limbă şi religiŏ, assemenea şi în antiquitate cunoscinţele que posedà instruiţii erà tot aquellea, şi de se vede óre quare differinţe, aquestea nu existà de quât în maniera şi în systemele prin quare se communicà sau se *cultivà*. Aqueastă manieră în ḑioa de astăḑi se numesce method, în antiquitate se numià *cult*. Un om iniţiat în cultele şi mysterele indiane, chinese, chaldee sau babyloniene, şi mai târḑiu egyptene, ajungea a avé mai aquelleaşi idei despre cunoscinţele physice şi cosmogonice. Inceputul l'a făcut India şi cărturarii tutulor popolilor continuarŏ a instruì şi a se instruì dupŏ aqueaşi manieră, a urmà aqueaşi rutine. Sclav rutinei sûntem şi în ḑioa de astăḑi. Differinţa între ḑillele nóstre şi quelle antice nu è alt de quât în quelle următóre: 1^0 quŏ cunoscinţele moderne sûnt mai întinse şi mai exacte; 2^0 quŏ în instrucţia modernă tóte objectele au numele lor şi se iau în adevĕratul lor înţelles. Focul, electricitatea, Aerul, apa, etc. è focu, electricitate, aer, apă. . . fărŏ a se personificà unul în Agni sau Fta, sau Vulcan, altul în Bhavani sau Buto, sau Neptun, sau Amphitrite, etc.; 3^0 quŏ în ḑillele nóstre cursurile sciinţelor devenirŏ mai populare, sûnt deschise óreşi cum pentru toţi, se facu de façă şi quo un învĕţător que şi ar mai communicà cunoscinţele în chipul unui preotu anticu sau quel puçin al unui Pitagora încongiurându-se de prestigiuiri şi de mystere n'ar trece de quât d'un ciarlatan In ḑioa de astăḑi sûntem liberaţi în sciinţe de jugul mysterelor, un profesor de physică ori de chimie nu mai è un preot al unui ḑeu

www.dacoromanica.ro

sau al sórelui. Aqueasta è differinţa; din rutină ânsĕ n'am eşit âncŏ. Ori que adever nuou, ori que method nuou nu póte avé credit nici circulà în societate de nu va avé patenta ómenilor officiali, academiştilor titulari, profesorilor şi doctorilor în uniformă: şi aqueştia se ţin de rutina vechie ca orbul de gard. Aşà daqua în ḑioa de astăḑi o sciinţă óre quare, physica ori chimia, spre exemplu, se învaţă mai mult sau mai puçin, asemenea în Paris ca şi în Londra, ca şi în Berlin... în Europa ca şi în America, tot asemenea şi în antiquitate proprietăţile agenţilor naturei se arătà dupŏ aqueaşi rutină în Babylonia ca şi în Indii, în Egypt ca şi în Babylonia. Astăḑi aqueste proprietăţi alle agenţilor naturei, alle corpurilor, relaţiile şi acţiile lor se narà şi se învederéḑà dupŏ cum le quere sciinţa şi facilitatea; In antiquitate se făcea o legendă, un mith, o allegorie, o nuntă sau un resbel spre a arătà relaţiile între focu şi apă, între aer şi apă. In allegorii şi mystere sta tótă înţelepciunea antică şi, prin urmare, aqueaşi rutină în mystere, în speculaţii, aqueaşi ciarlatanie sacerdotală, aqueaşi solidaritate între cărturari şi preoţi, aqueaşi avariţie sau gelosie, aqueaşi precauţiŏ d'a nu se descoperì mysterele şi d'a se îmmulţi cărturarii.

Apoi precum în mediul Evu theologia, dupŏ rutina antică, se numià Sciinţa sciinţelor, instrucţia Instrucţiilor, şi în theologie se învĕţà şi logica şi metaphysica şi tot que se ḑicea philosophie, şi physică, şi astronomie, etc., şi prin theologie se condamnà la rugu un Galileu, asemenea şi în antiquitate tótă instrucţia existà în studiul Theogonilor şi cosmogoniilor, şi sciinţa se împărtăşà ómenilor prin mithi şi legende, precum adesea astăḑi se împărtăşescu prin romanţe sau mithistorii.

A facce dar quine-va untr actat despre cosmogonia egypteană, que devenì o theogonie pharaonică, nu este de quât a recapitulà pe quea indiană, tradusă în alte numiri şi alte forme, dupŏ interese locale. In antiquitate quine erà mai ne instruit în quelle despre cosmogonie şi religiŏ, aquella cu adevĕrat erà omul cum 'l a făcut Dumneḑeu, iar nu cum 'l au făcut sau 'l au stricat cărturarii.

www.dacoromanica.ro

Aquestea despre instrucţia antica şi de felul cum se communică, să venim acum la miḑlócele cu quare se serviră primii cărturari spre a degenerà Adamismul în pharaonismu, adicŏ întru a stricà pe ómeni spre ai esploatà. Cărturarii Egypteni am ḑis quŏ avé de model pe ai Indiilor. Rutina şi systemele aquestora devenirŏ rutina şi systema tutulor cărturarilor din câmpul pharaonicu. Ca un Dumneḑeu singur am ḑis quŏ nu putea face daravere multă în oficinile lor que le numià templuri. Cum ânsĕ să îmmulţéscă ḑeii, pentru quŏ omul albu nu erà aşà credul ca omul negru sau arămiu? Fabulele indiene appărênd de o dată s'ar fi părut fórte gróse unui Adamian. Luarŏ alt drum. Recunoscênd doctrinele lui Thoth, ca Papii mai târḑiu pe al lui *Christ*, adoptarŏ numele şi lepădarŏ sau ascunserŏ înţellesul, precum Papii preferirŏ numele *Iesus*, que n'avea nici un înţelles pentru popol, şi stabilirŏ *iouitismul* lepadând numele Christianismu, que rechiamă popolilor suveranitatea, şi moştenirea, şi preoţia lor. Apoi ḑise Thoth quŏ Dumneḑeu è necunoscut (Amon), atot potent (Gion), Creator (Cnef), dătător de viaţă (Fta), generator (Re), etc.? primii theocapili unul deschise o oficină sau înalţò un templu lui Dumneḑeu, ca Mire, ca în preḑioa d'a deveni tata universal (Piromi), altu înalţò un templu quellui Necunoscut (Amon), al treilea Creatorului (Cnef), al patrule Dătătorului de viaţă (Fta), al cincilea generatorului (Re), al şéselea quellui omnipotent (Gion), etc.

Cum se înălţarŏ templurile mai ântêiu aquestor attribute, fiă que attribut dupŏ sapienţa antică a allegoriilor, a emblemelor fu representat sub cutare şi cutare formă, unuia i se dette un cap de om sau mai multe, unuia, un Cap de om sau de berbece, sau de taur, sau de ţap, unui i se puse aripe de cutare pasere, altuia un corp de leu sau de cutare animal, sau de şérpe, etc. Vulgul condus în generaţia d'ântêiu a adorà divinitate în attributele sale, în maniera allegorică, symbolică que făcea deliciurile aquellor timpi, ca şi în ḑillele nóstre (pentru quŏ tot que are *noima* ḑicem quŏ è sublim),

www.dacoromanica.ro

nu întârdiò în generaţia a doa a luà attributul drept subiect, şi ênsuşi statua drept idee şi éttŏ politeismul. Necunoscutul devenì un ḍeu, atot potentul altul, Creatorul altul, etc., etc., éttŏ omul albu addus a îngenuchià înaintea atâtor idoli şi fiá qărui a'i offerì productul labórei salle, sudórea sa, sângele sĕu, în folosul theocapilor. Fiă que preot în locu d'a se încercà d'a spune ómenilor, ca Thoth şi alţii, quŏ unul e Dumneḍeu cu atâtea attribute, din contra, îşi punea tóte puterile a'i facce a crede quŏ tot attributul e un ḍeu, a facce atâţea şi atâţea mithi, a narrà aventurele fiă quăruia, a spune cum a venit fiă quare pe pămênt, que a păţit şi alte asemenea cum, qua să împlinim cursul epocei în quare ne aflăm cu historia, cată a le narrà şi noi, dupŏ cum le narraro atâţia secoli preoţii Egyptului. Differinţa între naraţia nóstră şi a lor este quŏ ei se sforţà întru a arătà ómenilor minciuna drept Adevĕr, şi noi de nu vom avé a spune ómenilor vre un adevĕr nuou, affirmăm quŏ Minciuna è Minciună în ori que locu şi în ori que timp.

In operele lui Ermes, citate de autorii antici, vede quineva primele doctrine şi credinţe alle omului Albu, inspirate sau communicate lui dela vocea intimă a Raţiei. Cum se degenerarŏ ânse aquestea în idolatrie, din documentele antice n'avem spre a ne basà de quât quâte s'au conservat din scrierile lui Manethon, mai-marele-preot din Etiopoli. Aquesta pe 260 anni înainte de era nóstră scrisse o historie a Egyptului dupŏ documentele que posedà. Dintr'ênsa nu remase de quât nisce fragmente citate şi conservate de Ioseph-Flaviu şi de Georgiu Syncella. Din aquestea şi din scrisele quellor lalţi autori sus numiţi, modernii ajunserŏ a încheià historia timpilor fabuloşi ai Egyptului.

Chronologia antică aquestei ţerre este fórte dubitósă, ca tóte chronologiile que se suie pinŏ la timpii prunciei umanităţii. Tot que este din pruncia sau primul început al Egyptului e fabulos, allegoricu, un câmp deschis de a construì la systeme.

Preoţii Egyptului, que posedà mysterele sciinţelor şi

www.dacoromanica.ro

archivele systematice alle statului, adoptând systema brahmanilor, începea historia lumii ca toţi preoţii Indiilor, ca toţi cărturarii Chinei şi Babyloniei que urmasserŏ mai mult sau mai puçin, tot Indianilor. Punea mai ântêiu un period divin de 40 mii anni, din quari 12 mii domnì Focul, personificat în Fta sau Phtah, iar în queilalţi 28 mii domnì Sórele. Dupŏ aquest period, urmò, cu sila Chinesì un period al semi-ḑeilor, şi apoi altul al regilor muritori. Preoţii egypteni ânsĕ nu uitarŏ, ca şi ai Indiilor, ca şi toţi preoţii din lume, a descrie ḑei şi semiḑei ast-fel dupŏ cum interesele lor querea a se guvernà ómenii. Statul que voia ei a stabili şi a manţiné pre pământ le servì de model dupŏ quare crearŏ şi descrisserŏ un cer, şi 'l locuirŏ de fiinţe nemuritóre, proprii a susţine interesele lor şi alle complicilor lor.

Quând începurŏ a despărţì pe Piromi din Amon, din Gion, etc., şi a creà la fabule şi allegorii que ţinea popolul în erróre şi orbire, şi întîrḑià instrucţià quellor iniaţi, legendele lor, de şi differente, urmarŏ tot dupŏ systema trinitară, septimală, decimală şi dodecimală a Indiilor, şi éttŏ cum:

Mai nainte de crearea lumii, d'allăturea cu Piromi, nu se scie cum, se aflà un abys, un chaos, o nópte profundă şi primordială, pe quare mithographii o numirŏ Athor. In aqueastă nópte se afla dela începutul începuturilor un que activ, mascule în tótă puterea cuvêntului, numit Cnef sau Cnufis, que se însurò cu un altul que erà femine, numit Muth, şi din aqueastă unire se născù *Knos*. Din aqueastă trinitate primară, ideală se născù alta materială, Phta (Focul sau viaţa), quare creò pe Potiris (Cerul) şi pe Tho (Terra). Ânse cum Focul creò sau născu Cerul şi Terra? Focul sau Phta erà androgyn, adicŏ mascule şi femine, ca şi trimurti indiana. Ptha se despărţi în doĕ şi devenì Pan-Mendes, putere mascule şi Ephaestobula [1]) putere femine. Din aqueastă perechie se născurŏ Sórele, que se numì Pi-Re şi ochiul drept al Cerului, şi Luna, que se numì Pi Ioh şi ochiul stâng al Ceru-

[1]) Ηφαιστος.

www.dacoromanica.ro

lui. Din aquest myth, fabricat pe attributele Cnef. Ptha şi Re alle lui Piromi, se pricepe acum quŏ Cerul, mai nainte de a se nasce Sórele şi Luna, erà orb, şi dupŏ crearea aquestor doi ochi, symetria organelor vĕdĕtóre alle cerului nu s'ar pré puté luà de model de un pictor din ḑillele nóstre quând ar voì să facă o figură que în limbele modele se ḑice *frumósă*.

Dupŏ que se crearŏ aqueste trinităţi venirŏ apoi în al doilea rang, sau şi tot de aquellaşi rang, alţi doi-spre-ḑece ḑei ceresci, fii ai lui Phta. Aqueastă dodecadă se compune de ḑece cabiri, que representă planeţii şi diverse elemente, şi din doi ḑei din triadele primare.

Quine nu vede în Egypt aqueaşi systemă ca şi în Indii, ca şi în China, tradusă pe alte interese? Mai ântêiu o fiinţă înaltă şi neutră, apoi o trinitate delegată în altele, apoi o dodecadă cu un cap, compusă de o decadă şi din triada ḑeilor supremi?

Dupŏ que se crearŏ aqueste divinităţi locuitóre alle cerului ca şi în Indii, Creatorul sufflò o dată şi formò millióne de sufflete sau geniuri intelligente, quăror le dette de locuinţă regiunile eterului. Aqueste geniuri se pusserŏ pe lucru din preună cu demiurgul şi formarŏ iar alte millióne de sufflete destinate spre a însuffleţì anima lele şi plantele. Preoţii Egypteni, dupŏ doctrinele Indiilor, affirmarŏ şi ei quŏ nu trecù mult dupŏ aqueasta şi sufflетele sau geniurile eteriane se revoltarŏ, tot ca în Indii, assupra Demiurgului şi păţirŏ queea que am vĕḑut quŏ au păţit Daiţii şi Asurii. Indată adicŏ furŏ derrîpaţi în regiunea nascerilor, unde unindu-se cu Natura, que ḑicu quŏ ar fi o femee plină de frumuseţi şi de minuni, produsserŏ animalitatea. Egyptul, ca şi Indiile, făcurŏ din suffletele ómenilor nisce angeli revoltaţi, nisce demoni căḑuţi. De multe ori discepolul întrece pe maestru; mai adesea ânsĕ remâne cu mult mai înapoi. Pentru que preoţii Egyptului nu mai vorbescu nimic de aquì înainte despre repeţirea şi purificarea aquestor sufflete, aquestor angeli, despre emigraţia lor în locul exilliului şi reînturnarea lor la prima-le locuinţă? Este aqueasta un semnu quŏ

www.dacoromanica.ro

discepolul nu pricepù pe maestru sau quo 'l a şi întrecut? Noĕ ne vine a crede şi una şi alta. Egyptenii, ca popol mai materialisat de quât Indienii contemplativi, nu pré îşi băturŏ capul cu aqueastă dogmă que nu le adducea nici un folos material. Ei mai mult căută quelle din lumea aqueasta, şi îşi organisarŏ, dupŏ cum vom vedé, temniţele, pedepsele, travalliul forţat, sbirii, temniceri armăşei, oştirea, cum să'i fiă de ajuns ori quărui om din popol din quâte ar păţì pentru nelegiuirea que a fost commis de a se nasce, îşi mai organisasserŏ âncŏ instrucţiă publică într'un chip cum suffletele ómenilor să se afle cu adevĕrat în întunerecul din afarŏ, pentru eternitatea eternităţilor. In quât pentru quelle dupŏ mórte, fiind quam sceptici şi îndoindu-se să nu quare cum-vă pe acolo să nu fiă aqueaşi disciplină şi poliţiŏ qua să se assigure organisarŏ şi Iadul, dupŏ cum le erà organisat şi statul, şi drept rege al Infernului tot corpul sacerdotal proclamò în unanimitate un Pharaon, pe majestatea sa divină, Osiris. Inchipuiţi-vĕ Ruşilor que gemeţi în sclavie, Polonilor que gemeţi în streinătate şi în locul nascerii vóstre, Romăni din Basarabia, chreştini din tóte părţile Russiei, închipuiţi-vĕ quŏ dupŏ quâte sufferiţi aquì jos, dupŏ mórte în locul lui Satan să aflaţi în Iad imparăţind şi judecênd un Czar! şi spuneţi daqua Epyptenii nu întrecurŏ pe Indieni în tot que fu mai rĕu şi mai material şi daqua nu remasserŏ mai înapoi în quelle que se atting de o speranţă óre quare, de o consolaţiŏ?

In geanologia divină, în a treia generaţio sau creare vin creaturele semiḑeilor. Aqueştia se înţellege quŏ nu puturŏ fi alt-queva de quât regi şi pontefici şi queva preoţi. Ómenii din popol nu puturŏ ajunge la rangul aquesta nici dupŏ catholica şi apostolica Eclesie, necum dupŏ o systemă atât de pharaonică. Primii regi şi pontefici ai Egyptului, adoptând şi prefăcênd în interesul lor dogmele indiene, nu se mulţumirŏ a trece numai ca nisce fii de ḑei, ca nisce alleşi ai divinităţii. Imitând în aquest articol pe Babylonieni, revestirŏ ênsuşi divinitatea. In locu d'a luà ei nume şi qualităţi alle Divinităţii, din con-

www.dacoromanica.ro

tra, împrumutară Divinitatea cu numele şi qualităţile lor. Despotismul făcù la progrese. Osiris, Iside cu fii lor, Arueris şi alţii, que domniră mai ântêiu în Egypt, onorară Divinitatea cu numele lor, deveniră ei Divinitatea, şi toţi que se oppuseră aquestora, ca Tyfon, Nephte şi consorţi, deveniră strigoii. geniuri necurate, Satanii şi Belzebuthii Egyptului. Sórele, Luna, persónele Trinităţii, Piromi-Amon ênsuşi se lepădară de numele lor şi luară p'al lui Osiris şi Iside, cu tot némul lor şi cu tótă cartea lor.

In partea aqueasta a historiei ne vom occupà de quelle que se ḑicu quŏ s'au petrecut în aquei 40 mii anni divini şi în Epoca semiḑeilor. Vom recapitulà adicŏ quelle mythologice, espuindule într'un ordin mai systematicu şi mai întins. Pînŏ aquì arătarŏm cum doctrina lui Thoth se degenerò în Idolatrie. De aquì înainte vom arătà historia fiă quăruia idol sau ḑeu, attributele lui şi misiunea que i s'a fost încredinţat de corpul sacerdotal. Lectorul n'are a se aşteptà de quât tot la minciuni ca quelle indiene. Din unele ânsĕ şi din altele, adăogind şi pe quelle Babyloniene şi persane, va aflà tóte minciunele que orbescu şi împilă şi pînŏ în ḑioa de astăḑi lumea.

Éttŏ cum se făcu mai târḑiu systematicamente arborele genealogicu al păgânismului Egyptian.

La început a existat Piromi, ḑeul suprem, ḑeul ḑeilor, alle quăruia attribute le recunoscù clerul official, întocmai dupŏ cum le a fost espus Ermes Trismegestul.

Ânsĕ indianisându-se doctrina aquestuia, precum Brahm avù de fiă sau suror sau consórte pe Maia (illusia) sau Bhavani (energia), asemenea Piromi avu pe Neith (voinţa sau energia).

Piromi din Neith, que erà voinţa sa, născu pe Cnef, spiritul sau verbul seu, que începù a se purtà peste apele primare şi chaotice, întocmai ca Brahma-naraiana. Mai brahmanicu, mai pharaonicu şi mai catholicu de quât aşà n'are cum fi.

Exista darŏ la început Piromi, Neith, que născură pe Cnef. Éttŏ o trinitate supremă, priordială.

Cnef apoi unindu-se cu Athor, Materia Chaotică que

www.dacoromanica.ro

ia nume de Muth, produce un al treilea termen, Focul, sau Phtah, sau Phta. Éttŏ şi altă trinitate Cnef, Athor, Phta, al quăria primul termen este quel d'al treilea în trinitatea primară.

Phta androgyn, unindu-se cu sine ênsuşi, născu pe Pi-Re sau Phre (sórele, şi pe Pi Ioh (Luna). Altă trinitate.

Din aqueste trei trinităţi se allesse quâte un ḑeu şi formò o trinitate representativă sau executivă. Din prima se allesse Cnef, din a doa Phta, din a treia Re sau Phre, şi triada Cnef, Phta-Re luò însărcinarea d'a representà divinitatea, şi quare o recunósce pe dênsa, recunósce pe quâte noĕ-ḑeci despre quare vorbirŏm.

Aqueastă Triadă se puse pe lucru. In lucrarea sa creò pe Potiris (cerul) şi Tho (terra). Ca şi cum am ḑice: „*Puterile creară Cerul şi Terra*“. Mai éttŏ o trinitate que cu quelle de sus trei însummă numĕrul doi-spre-ḑece. Aqueastă dodecadă servì apoi de punt de plecare spre atâtea alte ideale şi materiale.

Pînŏ aquì vede quine-va o systemă de panteismu trasă din principele lui Thoth, lucrată măiestria indiană şi turnată pe forme egyptene. Părerile unui om sau şi alle unui publicu, doctrine şi credinţe particolare şi publice, desbătutc, cernute, combinate de o fracţiune interesată, şi legiuite în dogmă officiala. Vedem adicŏ quŏ tot ce ar fi putut ḑice un învĕţător de physică, de chimie, de astronomie, de historie naturale, de geologie în aquei timpi, se legiuesce a nu se mai puté ḑice altfel de quât cu termeni adoptaţi, cu numirile personificaţiilor necunoscute şi în ordinea aqueasta. Ori quine ar fi eşit din drumul aquesta ar fi trecut nu numai de un innorant, ci şi de călcător de lege, d'ereticu, de criminal, de afurisit. Focul priordial, apa chaotică, Materia în general nu se mai puté numì materiă. Spiritul nu se mai puté numì spirit, ci Cnef, quărui să i se dea şi legendele şi formele que le va aflà cu calle sacrul collegiu în interesele salle. Să venim acum la aqueste forme şi legende.

www.dacoromanica.ro

AMON

Preoţimea officiale a Egyptului, în tótă înţellepciunea que îşi attribuià singură, printr'o hipocrisiă calculată îşi reservò la ori que întîmplare a mărturisì quŏ divinitatea este nepătrunsă de mintea umană şi, prin urmare, este ascunsă, occultă. Intru aqueasta se puse aşà de jos qua şi ómenii quei mai primitivi şi innoranţi, qua şi Etiopienii. Adoptarŏ darŏ numele Amon sau Amun, prin quare Etiopienii da definiţia divinităţii. Amon ḑisserŏ quŏ este attributul şi numele lui Piromi quellui necunoscut, şi attunci, se arată prin Amon-ra, que ḑicea quŏ este domnul trinităţii, domnul quellor trei regiuni alle lumii, suveranul suprem şi cerescu. Brahmanismul ânse erà tiflo sirtul tutulor dogmelor antice. Ori quine allergà la dènsul spre a se instruì în arta symbolurilor şi personificaţiilor. Brahma fussesse representat cu 4 capete şi asta erà queva extraordinar; punea mulţimea în mirare sau şi în spaimă; adoptarŏ dar şi Egyptenii policephalismul; ânsĕ fiind quŏ ei mai făcusserŏ şi óre quare progrese în logica sau arta allegoriilor şi a mysterelor, adicŏ în amăgitorie, creḑurŏ, mai convenabil să dea lui Amon-Piromi, que correspundea cu Brahm, 4 capete de quât lui Cnef, que correspundea cu Brahma. Apoi fiind quŏ capetele de om nu erà aşà ieroglifice sau monstruóse, aflarŏ de cuviinţă alle lui Amon să fiă de berbece sau de miellă. De i ar fi întrebat quineva de que de berbece şi nu de om ? Ei respundea quŏ în înţellepciunea ieroglifelor berbecele è symbolul divinităţii. Aqueste 4 capete spunea apoi quŏ însemnéḑă quelle patru punturi cardinale, quelle 4 punturi alle zodiacului, adicŏ doĕ equinopţiuri

www.dacoromanica.ro

şi doĕ solistiţiuri, quei patru mari agenţi ai naturei create, adicŏ quelle 4 elemente, etc., etc.

Amon erà representat cu corpul albastru, stând pe un thron ca toţi regii şi pharaonii, purtà o tunică susţinută de bretelle şi încinsă cu o cintură albastră; avea brăcelle la pumni şi la braçe, în drépta ţinea o cruce mănuşiată, symbol al părţilor născătóre şi al vieţei, stânga îi erà armată d'un sceptru peste quare sta passerea Kucufa. Pe capul împătrit purtà conciura regală pharaonică, cu doĕ pene pestriţe. Quâte o dată è represintat numai cu un cap de berbece, şi attunci pe aquest cap mai are şi un discu, peste quare stă şérpele Urecus. Apoi Amon, ca şi Brahmu, unul şi îmmulţit în mii de forme se delégă în atâtea divinităţi. El este Amon-Cnufis sau Spiritul necreat, suffletul, universul, din quare purcede viaţa eternă, şi attunci are drept symbol şérpele Agathodemon, ca şi ênsuşi Cnef, quŏci el este Amon-Cnef (necunoscutul spirit), spiritul consolator. El este Amon Mendes, Suveranul regiunilor universului, cu un cuvênt el este Amon Cnef, Amon Phta, Amon Phre, Amon Gion, Amon Osiris.... Vedese Amon pe basse-reliefurile offerind regilor şi eroilor crucea mănuşată şi aqueste persóne suverane i se înfăçişaḑă de către Phre, sórele. De aquì dreptul divin al tutulor regilor. Pharaonii se intitulà fii a lui Amon. Quând se suià pe thron un Pharaon şi se consacrà suveran, ponteficele proclamându'l strigà *approbat de Amon, fiiul scump a lui Amon.*

Am ḑis quŏ numele Amon e o rĕmăşiţă din cultul anticu al Etiopienilor, unde partea sacerdotală, cum am vĕḑut, erà partea domnitóre, allegĕtóre şi consacrătóre a regilor. Quând popolii trecu dela un cult la altul conservă în delung datine precum şi numele que se da divinităţii în religia dinainte. Une ori aqueste nume se conservă spre a onorà cu dênsele divinităţile nuoĕ que n'au ânsĕ creditul quellor antice, şi alte ori spre a numì cu dênsele tot que este detestabil, afurisit.

Egyptenii conservarŏ, pentru cuvinte de ajuns de tari în systema lor, numele etiopian Amon. Hebreii conser-

www.dacoromanica.ro

varo numele assirian Adonai şi altele. Chreştinii, în general, conservarŏ numele hebree Iehova, Sabaoth; Italienii în parte pînŏ în timpii lui Dante, spre a onorà pe Christ, n'avea alt nume mai mare ai da de quât Joie. „*Santo Giove crucificato per noi*". Dante ênsuşi atâtea numiri păgâne divinităţilor chreştine. Veneraţiile antice nu se pot stinge aşà currênd dintre populi şi quând capii lor aflà interes într'ênsele, attunci se perpetuă din generaţiŏ în alta; quând ânsĕ n'adduc nici un folos domnitorilor şi preoţilor şi mai vîrtos quând le suppĕrà interesele, attunci êşi pun puterile a da o însemnare urîta, terribilà la tot numele que nu 'l pot stinge. Aşà devii sau angelii indieni, la Perşi, luarŏ o însemnare de diavoli, Demonii şi idolii que la Helleni avea o însemnare sacrà, divinà, la Chreştini, neputêndu-se stinge, luarŏ o însemnare infernalà.

Precum numele trecu dintr'o religie în alta, aşà trecu şi symbolurile şi datinele, şi vasele sacre şi vestmintele sacerdotale. Vestmintele Papii sûnt un amestecu de alle ponteficilor Romei antice şi de alle mai marelui preot judan. Templele moderne imità architectura quellor antice. Miellul ca şi Vaca ca şi Boul, eşind din Indii, făcurŏ giurul lumii prin China prin Egypt şi prin Europa întrégă, ca nisce animale sacre. Miellul ajunse a devenì symbolul şi ênsuşi al lui Christ. Conservaţia ânse, cum am ţis la începutul aquestei cărţi, nu este totdauna un semnu de retrogradare san stare în locu. Quelle bune tot d'auna se cuvine a se conservà, şi precum despoţii îşi pun puterile a conservà Amonii que le vin la interesele lor, prin tóte stăruinţele despoţilor întru a distruge quelle que au un sens uman, bunul sens popular conservă şi el quelle bune şi cuvióse. Boul, spre exemplu, şi asinul erau în antiquitate symboluri de labóre, de travalliu que susţine viaţa; se vede darŏ figurând şi la nascerea Pruncului Mântuitor. Miellul, symbolul innocenţei şi înjunghierii la quare è suppus Popolul, Proletarul cătà să remâie symbolul aquelluia que se sacrificà spre a rescumpérà pe sclav şi a înălţà pe Proletar. Tot asemenea Leul,

www.dacoromanica.ro

Taurul, Omul, Aquila deveniro emblemele quellor patru Evangelişti. — Queea que è bun nu'şi perde natura, adicŏ nu devine rĕu nici în allegorie nici ênsuşi în fabulă. Şi Esop făcù fabule, ânsĕ nu ca alle preoţilor que amăgiro lumea.

Miellul, qua să ne înturnăm în Egypt în scriptura ierogliphică, însemnà sufflet, spirit de primul ordin, şi de aqueea tóte divinităţile de clasa ântêiu erà representate prin Criocephali. Amon adesea erà representat din cap pînŏ în picióre printr'un berbece întregu, quând cu un cap quând cu patru, quăruia i se da de multe ori şi aripe. Quând erà numit Amon Mendes, attunci erà un Berbece cu córnele de Ţap.

Quând Amon coprindea în sine tótă lumea şi toţi ḑeii, attunci i se da nume de Pantheu.

Sèrbătorile lui se făceau cu quea mai mare pompă, mai vîrtos la Teba. Din templul lui oriental, la sĕrbătórea quea mai mare se scotea o arcă sau Kivot, que se purtà în procesie de opt-spre-ḑece preoţi que o ducea spre a depune în templul accidental, symbolisând cu aqueasta cursul sórelui dela Rĕsărit la Appus.

Ast fel se materialisò Necunoscutul Dumneḑeu, Amon Piromi, şi devenì fórte cunoscut, fórte pipăit, fórte lucrativ : cu capetele şi córnele lui şi cu crucea mănuşată i se îmmulţirŏ veniturile în nemărginit, şi devenì tatăl şi protectorul tiranilor, clerului şi pharaonilor.

Să vedem acum que historii mai au attributele lui de Creator, dătator de viaţă, etc., que forme iau şi que venituri pot adduce.

www.dacoromanica.ro

CNEF

Quâte o dată attributele Fiinţei supreme deveniră subjecte, personage distincte, unul Creatorul, altul dătătorul de viaţă, altul generatorul, altul omnipotentul, nu mai fu anevoie, dându-se Creatorului differite attribute, a devenì şi aquellea alte atâtea personage distincte cu imagina lor, cu historia lor, cu legendele lor, a se materialisà şi a devenì atâţia idoli cu prerogativele, culturele şi veniturile lor.

Cnef, que nu è alt queva de quât un attribut al quellui Necunoscut, ca Spiritul Creator al Lumii, nu putù la început de quât a avé quelle mai auguste attribute. El fu bunul şi, prin urmare, fu supranumit Agathodemon. El medicul corpurilor şi suffletelor, şi luò nume Chnum. El Fecondatorul şi thesaurul abondanţelor. El que s'a purtat peste ape, que adapă, recoresce şi fecundă pământul şi, prin urmare, se mai numì Canop, ca mişcătorul sau conservatorul Apei în general, şi ca ḑeul Nilului în particular que adăpà şi fecundà Egyptul. Dela început ómenii au fost întreveḑut o relaţiò óre quare între Spirit şi Apă, între Focu şi Apă, par'quò ar fi prevĕḑut quò prin Focu se despart şi se exală gazurile, şi din gazuri se formă Apă, par'quò ar fi simţit quò Spiritul numai è Activ şi potent şi el dă mişcarea şi viaţa universului. In tóte doctrinele şi religiile sub differente forme sau espresii se vede dominând aqueastă idee, în tóte religiile s'a invocat Spiritul lui Dumneḑeu que s'a purtat peste ape întru a sanctificà apa. Cneph sau Cnef are aquelleaşi consóne C. N. P. ca şi Canop. Ânsĕ unde nu duce avariţia ómenilor, speculaţia adevĕrului şi minţilor! Spiritul

www.dacoromanica.ro

se materialisò de theocapili şi ca relativ al apei ajunse în quelle dupŏ urmă a fi arătat ómenilor ca un Chiup, Cupa, Cana, şi Chiupul a fi adorat ca Spiritul Sânt în Egypt. Apoi ca fecundator, preoţii nu aflarŏ altă figură spre a'l representa de quât Ţapul, que ḑicu quŏ se află neîncetat în căldură de a tot facce la ieḑi şi căpriţe. Aşà cuvioşia lor aflarŏ de cuviinţă a facce din spiritul Domnului un Ţap, a'l decorà cu córne, ca şérpele Uroeus şi alte asemenea. Tot que fu ânsĕ şi mai rĕu pînŏ în urmă ajunse a se despărţi spiritul şi a devenì atâtea differente divinităţi unul fu Agathodemon, altul Dătătorul de viaţă (Chnum), altul Fecondatorul (Canop), fiă quare avù templele salle, culturile salle, veniturile salle, şi fiă quare contribuì întru a orbì mai mult pe ómeni de quât ai luminà. Spiritul Luminii şi Adevĕrului devenì daqua putem ḑice spiritul întunerecului şi Minciunii.

Ast-fel tótă ideea nuoă, tot adevĕrul quând appare în teresele vechi, errorile vin assupră-i şi 'l înnécă, îl desfigură în quât nu se mai cunósce. Cată să trécă secoli pînŏ să încolţéscă şi să 'şi dea fructele. Quine mai cunósce în Catholicismu bine voinţa şi adevĕrurile lui Christ? Quine mai cunósce în jidani mărimea suffletului, devotamentul şi adevĕrurile lui Moisi? Quine mai cunósce în idolatria Egyptului dogmele legiuitorului lui, dogme que au aqueeaşi origine cu alle lui Moisi, adicŏ raţia umană sau divină desvoltată în primii ómeni Albi, în stirpea Arabă que produsse atâţea patriarchi.

www.dacoromanica.ro

PHTAH SAU FTA

Adoptând systema indiană, Egyptenii din Agnis (focul) făcură pe Phta, şi îl înălţară la rangul triadei representătóre. Fta la început, cum am arătat, fu unul din attributele lui Dumneḑeu, ca dătător de viaţă; devenind ânsă un personagiu distinctu şi el ca şi Cnef, se împărţì şi subtîmpărţi în alte atâtea personage după supranumele sau epitetele que i se detterŏ.

Iamblicu ḑice quŏ Fta însemnéḑă Spiritul-artist que face tóte cu adevĕr şi înţellepciune. Ênsuşi în ḑioa de astăḑi, în limba coptă însemnéḑă *aquella que scie a dirige şi ordonă.* Nemulţuminduse Mithographii, sau mai bine speculatorii divinităţii, cu forma nematerială que îi dă Ermes, arătândul că un foc subţire şi vivificator eşind din Sphera nemărginită, nemulţuminduse cu aquea descripţiŏ poetecamente didactică, îl personificarŏ, îi detterŏ un corp, îi făcurŏ legende.

Ermes, cum vĕḑurŏm, că şi Moisi se încercò a fugì de formele şi fabulele indiene. Ânsĕ Brahmanismul pe attunci erà că iesuitismul în timpii noştri, ori-que instrucţiŏ luà ómenii, li se împărtăşià după rutina brahmană, precum ori-que educaţiŏ ia lumea în ḑillele nóstre cată să aibă timbrul catholic. Ori-quine învĕţà quevà în antiquitate, pe nesimţite intrà în rutina brahmană, în allegoriile indiilor, şi clerul official al Egyptului nu putù abandonà pentru atâtea cuvinte sapienţa amăgitóre a Brahmanilor. Formele indiene, tradusse pe interesele lor, li se părurŏ fórte îndemânatice şi lucrative.

Piromi, că şi Brahm, fu representat de collegiul sacru al Egyptului androgynu; Piromi-Buto. Cnef, verbul sau

www.dacoromanica.ro

spiritul sĕu, quât devenì un alt personagiu, ca şi Brahma fiind un androgyn, se despărţì în mascule şi femine. Partea în femine luò nume de Athor. Dupŏ aqueeaşi systema nu putea rĕmânè nici Fta fărŏ a fi androgyn. Cà Vichnu şi ellu se despărţi în parte şi femine, que luò numele de Neith, şi quare figurà, qua şi Bavani, quând voia Energie şi consórte a lui Piromi, quând suror şi consórte a lui Fta. Fta, din preună cu divina s'a consórte, dupŏ sinaxarul theocapilor Egypteni, devenì tatăl ḑeilor, cabirilor şi universului întregu.

Manethon, citat de Syncella, pune pe Fta în capul genealogiei divine ca focu eterian şi fabricator al cerului şi terrei, ca focu dătător de viaţă, ca focu lumină sau minte luò şi el atâtea attribute de Imuth sau Hefaest. de Mandu, de Thoth, que fiă quare devenì apoi un ḑeu distinctu. Formele sub quare fu representat Fta furŏ diverse ca şi epitetele sau attributele lui. Quând avea corpul verde pus într'o técă şi reḑemat de o colónă purtând pe cap un bonet strimt, şi în mână în nilometru; quând avé forma unui copil diformu, înflat, cu un corp verde galben, şi abia ţiindu-se pe nisce picióre schilóge; quând aquellaşi copil stând în picióre dreptu p'un crocodil. Grecii dela Hephaest îl numirŏ *Hephaestos*, şi îl representaro schiop şi diform. Romanii, subt aqueastă formă greacă, îl numirŏ Vulcan. Phenicienii îl numirŏ Sidik. Apoi, ca spirit, şi lui i se dă adesea un cap de pasere, de nu de columbă tot e de erete, adornat de o mitră. Alte ori are capul de scarabeu, emblemă a lumii şi a sexului mascule; une ori în locu de cap are un Nilometru din quare es doé córne mari. Egyptenii nu uitarŏ nici attributele que da Indienii lui Agnis, quare erà şi focu destructor. In aqueastă împregiurare îl representà ţiind în mână un flagel.

Fiă quare attribut, avênd formele salle, devenì, dupŏ systemă, un ḑeu distinctu cu templele salle, cu cultul sĕu, cu veniturile salle.

www.dacoromanica.ro

PHRE SAU FRE

Numele primar alle aquestei terţie persóne a triadei representatóre furŏ Ra, Re, Ri. Apoi cu articolul Pi devenì Pi-Re şi aspirat Phi-Re sau Fi-Re şi prin scurtare Phre sau Fre.

Phre la început nu fu, cum scim, o persónă, ci unul din attributele divinităţii ca generator. Quât ajunserŏ theologii Egypteni a'l facce o dată o persónă distinctă, dupŏ maniera tutulor theologilor, începurŏ a theologà şi ei şi ḑisserŏ Phre purcede din Phta, Phta purcede din Cnef, Cnef purcede din Piromĭ, ca şi cum ar fi ḑis Phre è fiiul lui Phta, nepotul lui Cnef şi strenepotul lui Piromi.

Ânsĕ que este Phre? este Phta ênsuşi focul şi lumina localisate în sóre. Re este sóre şi Phre este sórele. In fapta quea mare a creaţiei, ḑicu îmmulţitorii de ḑei, Cnef produsse universul, Phta îi dette viaţă, Phre îl făcù şi îl face a se fecondà şi reproduce. Phre nu putù să remâie mai jos de quât tatăl, moşul şi strămoşul sĕu în natura sa brahmanicamente divină, în natura sa de androgynismu, despărţinduşi şi el partea femine făcù a se arătà în lume Ioh, quare fu luna, partea întregĕtóre şi consórta a sa. Apoi, ca rege al focului şi luminei localisate şi visibile, se împărţì şi se delegò într'o mulţime de divinităţi-planeţi-eroi. Ca sóre iar nefiind tot aşà de potent, luminos, fecundator, tómna, iarna ca şi vara, i se dette differente attribute şi forme, Sóre-bărbat (vara), sóre-moştenitor (Tómna), sóre-mortu (iarna), sóre-pruncu (Primăvara). Felurimi de numiri din aqueasta, felurimi de ḑei, felurimi de idoli şi temple, fiă quare cu culturile şi veniturile salle. Ḑeii ânsĕ şi ḑeele în Egypt, ca şi în

www.dacoromanica.ro

Indii, se confundarŏ la început, que erà unul erà şi altul. Sórele era şi Phta şi Cnef şi Piromi, precum Ioh, luna, erà şi Neith şi Athir şi Buto. Quând mai târdiu un rege Osiris şi o regină Iside ajunserŏ a onorà divinitatea cu numele lor, attunci sórele fu ênsuşi Osiris şi Luna ênsuşi Iside şi vice versa. Precum sórele è tot el şi tatăl şi moşul si strămoşul sĕu, asemenea tot el ênsuşi este şi fii şi nepoţii şi neam de neamul seu, pînŏ în quea mai dupŏ urmă formă que ia materia în creaţiŏ. Sórele lui Iullie, sórele potent, se numesce Gion, Leu Hercule. Sórele tómnei este fiiu al sórelui que moştenesce pe tată sĕu şi se numesce Horus sau Haroeri. Sórele iernii è sórele-mort, este ênsuşi fiiul sĕu Horus que ţine resbel şi se luptă cu iarna, cu vênturile tempestóse que devin giganţi. Sórele primă-verii este fiiu al sórelui, prancu născut de curând dupŏ învierea Sórelui şi se numesce Harpocrat, adicŏ budulan que umblă da buşele, etc. Ca sóre de nóptea, ca sóre de iarna, devine regele umbrelor, regele infernului, are historia de uccis, de închis într'un secriu, de tăiat în bucăţi şi cu membri risipiţi assupra pămêntului quând consórta sa Ioh, Natura, îl caută în tóte părţile, precum caută tótă natura în timpul iernii căldura şi lumina risipită; 'i adună membri, îl face a reînvià şi nasce ca dênsul pe Hopocrat, pe sórele din primele ḑille alle primăverei.

Trinitatea figurŏ quât va, ast-fel cum nici quei que ascultă, nici quei que o esplică nu erà în stare a o pricepe; din quâte trelle persónele representatóre, ca visibil fu mai înţelles sórele şi devenì mai popular. Popolul îl adorŏ ca tată al ḑeilor quellor mari, şi ajunse a luà locul trinităţii întregi, legendele lui devenirŏ mai cunoscute, serbările lui mai tragice, mai theatrale, doĕ-spre-ḑece serbători mari nu representà de quât aventurele şi păţirile sórelui, sufferinţele lui, mórtea lui, învierea lui, nevoile consórtei lui, quând ca Ioh, quând ca Iside, spre a'şi renvià consórtele, fratele, fiiul sĕu. Fiă que serbătóre avé templele salle, chipurile salle prin quare erà representat, adicŏ idolii sĕi. Ca sóre născênd, ca Harpocrat è representat ca un

www.dacoromanica.ro

pruncu eşind din calicea unei flori de lotus, que resare din apă. Aqui se vede într'un scriu, aquì ca un Leu, aqui subt forma unei sfinge cu capul de om, adornat de o barbă şi cóma maiestósă. Pe cap are adesea un discu roşu adornat de şérpele Uroeus. Ca şi queilalţi ḑei făcĕtori de bine, ţine în mâini sceptru şi crucea mânuşată. Ca spirit se representă adesea şi cu capul de pasere, adicŏ de erete. Tóte aquestea au un înţelles în sapienţa antică; ânsĕ înţellesul quel mai pipăit erà quă ori que symbol, ori que formă adducea venituri mari cuvioşilor cărturari.

Vorbirŏm de părţile mascule alle trinităţii Egyptene, să vedem şi pe quelle femine.

BUTO

Incepem dela Buto. Aqueasta fu partea femine, consórta întregĕtóre a lui Piromi. Ḑeele, dupŏ panteismul Indian şi Egyptean, se confundà între sine ca şi ḑei şi Buto se putea luà drept tóte divinităţile femine, precum şi aquestea puteau a se luà drept Buto. Am vĕḑut mai sus, dupŏ cărturarii que se nevoià a fi mai sublimi, quŏ soçia divină a lui Piromi fu Neith. Aqueasta ânsĕ, ca Voinţa Energie a lui Piromi, o vom considerà aqui ca emanaţiŏ dintr'ênsul, şi, prin urmare, ca o fiiă; şi quând è vorba a se da ḑeului suprem o consórte, aquel rol nu'l póte împlinì comedianţa cerului Egyptean de quât sub numele de Buto. Aqueasta representa Materia priordială, masa apelor tenebróse, din quare demiurgul erà să facă a resărì universul. Buto este chaosul egyptean;

www.dacoromanica.ro

une ori se numesce Nisip-apă; alte ori Tina, şi alte ori Pădure, que împreună nu însemnéḑă de quât materie.

Ca materie primară ea coprindea în sine toţi germeni, fructidori ai tutulor fiinţelor însufleţite şi ne însufleţite şi ênsuşi principele ḑeilor sau elementelor. De aqueasta fu supranumită Nutritórea fiinţelor, Apa-mama, Mama-quea-mare la Passivitate femine, adesea avea lûngŏ dênsa partea activă mascule que erà Piromi, delegat quând în Cnef (verbul), quând în Fta (focul).

Buto è în sine principul, puntul de plecare al tótei philosophiei antice, è Umiditatea correlativă Caldului, Apa înaintea Focului, Passivul correlativ Activului, Feminine correlativ Mascului. Avênd originea în cosmogonia Indiilor ca fondul tutulor systemelor cosmogonice.

Adesea è numită Mamă a ḑeilor *Demater* sau *Demeter*. Apoi ca mamă a ḑeilor è firesce şi a Sórelui, Fre şi attunci correspunde cu Latona Grecilor. Quând se confundà cu Neith, attunci trece drept Minerva. Ca o consórte a ḑeului suprem è correlativă cu Iunone. Se ia âncŏ de multe ori drept Athor, consórta lui Cnef, şi drept Pi-Ioh sau Phool (Luna), consórtea lui Fre.

Ca mama a Sórelui ea cresce pruncul Haroeri în insula plutitóre a Chemnilor, modelul Latonii que cresce pe Apollon în insulà plutitóre Delos. Probă despre aqueasta este quŏ Grecii ênsuşi numia Latopoli cetatea Buto închinată aquestei ḑee, situată pe marginile lacului niare din insula Chemnilor.

In Egypt erà trei cetăţi închinate aquestei ḑee şi quare avea numele ei. Una erà pe marginea lacului Buto, que astăḑi se numesce Burlos; adoa erà în Thebaida pe marginea stângă a Nilului, quare de Greci se numià Latopoli şi astăḑi Esneh; a treia erà spre appus dela Delta, unde astăḑi è un burg numit Errahué.

In templele aquestei ḑee se cresceau nisce animale que treceau de órbe, ca talpa sau mosoroiul, şi quare se numescu musarachne. Aquest animal devenisse symbolul nopţii sau materiei primitive. Intre animalele consacrate ei erà mai vîrtos Ichneumon ca amicu al apelor.

www.dacoromanica.ro

Étto cum se póte explicà înţellesul philosophicu al aquestei treceri dela un ḑeu la altul în sapienţa occultă a Indienilor şi Egyptenilor. Omul mai nainte de a fi conceput există în *germine ;* conceput în pântece se numesce *fĕt ;* născut ia nume de pruncu; apoi de aquì înainte, dupŏ annii que are, *copil*, *bĕat*, *adolescent*, *june*, *bărbat*, etc. Cu tóte aquestea el este unul şi aquellaşu om, trecênd prin atâtea transformaţii. Asemenea è ca ori que fiinţă vieţuitóre, animal sau plantă, cu natura întrégă. Dupo aqueastă philosophiă darŏ, şi divinatea se ḑicea quŏ revesti atâtea şi atâtea forme. Am mai ḑis şi airea vorbind de attributele divinităţii; tot aqueea se póte ḑice şi quând è vorbà de formele prin quare cărturarii antici ḑicea quo a trecut ea. Quând fiinţa înaltă se afla în preḑioa d'a se manifestà, în preḑioa d'a crea lumea, dupŏ aqueastă doctrină se numì Piromi şi Materia Chaotică, que n'avea ânco nici o formă Buto să lăsăm attributele que deveniro nume divinităţii în mascule, despre quare am vorbit, sa urmăm formele prin quare ḑicea quŏ trecurŏ Materia-Buto. Aqueastă materie ia o mişcare şi se formă într'o spherà nemărginită, precum Piromi se ḑice attunci Creator Cnef, assemenea ca Buto-Materia se numesce Athor, que este tot materia primitivà cu forma aqueasta que luò. Quând Materia, dupŏ que luò forma, începe şi a assorbi viaţa şi a se însuffleţi, attunci ia nume de Neith, precum Cnef ia nume de Fta. Neith darŏ è Materia vivificată, quând începe a avea o voinţă, o intelligenţă. De aquì înainte, ca viă împărţită şi subtîmparţita în mii de forme daquă începe a se împreunà, a se reproduce şi a se îmmulţi dupŏ genere şi speţiŏ, Neith devine Pi-Ioch, precum Fte devine Fre. Mai pe urmă de tóte, dupo que materia prin voia creatorului, prin Neith, devenită Pi-Ioh, ia şi forma de om, şi omul ajunge gradual a cunósce binele din rĕu, a se organisà óre cum, attunci dupŏ doctrina Bramană Egypteană, Piromi devine om, şi omu-rege attunci se onorà cu numele unui rege Pharaonului Osiris, şi Materie Buto, trecută prin Athor, prin Neithh şi prin Pi-Ioh se onórà cu numele unei re-

www.dacoromanica.ro

gine, cu numele pharaónei Iside. Ansĕ aquest Piromi, trecut gradual prin Cnef, Fta, Fre, Osiris, are, cum am ḑis, un nume genericu *Amon*, şi Buto trecută, modificată prin Athor, Neith, Pi-Ioh, Iside, cată şi ea a avé un nume genericu; aquesta è Natura, correlativă lui Amon necunoscutul, occultă ca dênsul, necunoscută ca dênsul.

Aquì se vede óre quare cugetare. De que ânsĕ arătată prin aqueste forme, prin aqueşti mithi? 1⁰ Pentru quŏ instrucţia să fiă mai anevoie de communicat şi mai ascunsă; 2⁰ Pentru quŏ îmmulţirea formelor şi numirilor îmmulţea ḑeii şi templurile şi veniturile, şi cu aqueastă sapienţă antică scotea lapte din pétră, storcea popolii, în locu d'a se sacrificà lor şi ai luminà; 3⁰ Pentru quŏ mithii şi allegoriile pentru nisce cuvinte aşà de mari aveau un preţu nepreţuit, erau tot que distingeau pe un bărbat instruit; mithii şi allegoriile era puterea, adornarea sapienţii; şi o rutină atât de lucrativă nu s'ar fi putut abandonà nepedepsită. Qua să fiă quine-va instruit, înţellept, şi qua să pótă a'şi duce capul între umeri, cătà să ţiiă aqueaşi rutină. Vai de Rusul que ar cuteḑà să ḑică quŏ cerul nu è ca curtea Czarului. Vai de catholicul din meḑiul ev que ar fi cuteḑat să nu recunóscă pe Papa în locul lui Christ. Vai de Egypteanul que n'ar fi adorat pe Pharaon în locul lui Osiris, şi pe Osiris în locul lui Piromi. Apoi, mai ḑicea cuvioşia şi înţellepciunea preoţéscă: Fiinţa supremă despărţindu-se în atâtea nume şi atâţea ḑei ne adduse atâtea venituri, pentru que să nu le îndoim şi împătrim de vom împărţi şi materia în atâtea forme şi din fiă quare formă şi nume să avem o ḑeă, un templu, şi venituri în nemărginit? Bine vede acum quine-va quŏ o ast-fel de systemă nu s'ar fi putut abandonà fite-cum. A cătat să trécă şi vor mai trece secoli pînŏ quând ómenii din popol, Popolii întregi să o dărîme sinĝuri; Quei que au fost şi sûnt ânsĕ în capul ei, quei que au profesato şi o profesă âncŏ nu o vor abandonà de bună voie în eternitate.

www.dacoromanica.ro

ATHOR

Ţisserom quŏ modificaţia prin quare trecù mai ântêiu Buto, Materia Chaotică, fu numita Athor. Aqueasta è corelativa femine, passiva, a masculelui, activului Cnef. Athor este materia înspherată. Apa producĕtóre, umiditatea fecundă. De aqueasta şi ea, ca şi Buto fiind Buto ênsuşi, fu numită mama universală. Quâte s'au ţis despre Buto se póte ţice şi de Athor în aqueste perióde al inspherării universului. Athor, ca materie, fu modelul dupŏ quare Grecii şi Romanii turnarŏ mai târţiu pe Rea Cibela. Ca delegată sau locasită în Luna, în Pi-Ioh, d venì prototypul Dianei şi Mylittei syriene. Ca consórte a lui Amon-Piromi-Cnef se vede figurând la Greci şi Romani sub numele Iunone. Ca Neith, voinţa, intelligenţa divină, è ênsuşi Minerva-Pallas. Ca consórte a sórelui, devine mamă în parte a lui Horus sau Haroeri, şi Harpocrate; şi precum sórele se deleagă în astre, assemenea Athor, devenită Pi-Ioh, consórtea lui, se deleagă şi devine adesea planetul Venus, şi attunci presidă peste apele pământene que erà altele de apele eteriane, unde vogau ţeii în bărcele lor de lumină. In aquest casu are o mare analogie cu dênsa Aphrodite a Grecilor, que ese din spuma mărilor, şi erà adorată de Egypteni pe marginele Nillului ca ţea Belleţei şi a adornărei.

Nu se cuvine a uità quŏ precum ţei sau modificaţiile divinităţii trecea de androgyni, assemenea şi ţeele, ca întregĕtórele lor, nu puteau fi lipsite de aquest prerogativ, sau de aqueastă independenţă. Athor, prin urmare, ca şi tóte ţeele, è în genere mascule, adesea mascule şi femine tot de o dată şi adesea numai femine, dupŏ placu şi dupŏ voie.

www.dacoromanica.ro

Athor erà representată mai cu o figură triungulară. Pe cap purtà un edificiu, de unde apoi purtò şi Rea Cibela o corónă de cetăţĭ, mai avea âncŏ şi un modiu roşu que erà symbolul ierogliphicu al abondenţei. Quâte de o dată are córne şi urechi de vaccă în quare se vede origineai indiană, que trece mai târdiu în Grecia sub numele de Ioh sau Io. Dela aqueste córne, quând Grecii o facu Diana, gustul lor, quăruia nu-i placu monstruositătile, îi dă o figură cuviósă, umană şi drept córne o încorună cu semiluna. De multe ori Egyptenii îi încingea fruntea cu o diademă formată din şérpele Uroeus şi dintr'un vultur, que erà symbolul maternităţii. Egyptenii credea quŏ vulturul e numai femine al quăruia mascule erà acquila.

NEITH

Venind la a doa modificaţiŏ a materiei, venim dupo dogmele Egyptului la a doilea persónă a trinităţii în femine, la Neith, correlative, consórtea, surora lui Fta. Ea este o coppie, o traducţiŏ din Lahmi a Indiilor. Ettŏ-i legenda.

Amon-Piromì-Cnef, mai nainte de crearea sufletelor sau lumii însufleţite, quând ajunse în momentul de a creà geniurile que erà să fia sufletele universului, surîse şi ordonò qua universul să fiă. Fu universul, şi tot de o dată din voia şi vocea sa născù o fiinţă femine cu totul şi cu totul belleţă şi intelligentă, voiósă, ridentă, vivace ca şi Lahmi, ênse, que è drept, óre cum mai seriósă de quât nebunateca indiană. Piromì o fecondò, o

www.dacoromanica.ro

făcù mamă şi o însoçì la marea faptă a Creaţiei. In aquest sens spiritual ea trece nu numai ca mama a suf, fletelor, ci şi a ḑeilor şi quellor mai mari. Quŏci Cnef-Fta, şi Fre şi tóte modificaţiile şi ramificaţiile aquestor a nu născurŏ de quât din Voinţa şi Intelligenţa supremă. Neith darŏ, ca şi Buto, ca şi Athor, que è una şi aqueea ca dênsele, è considerată ca mama universală. In sensul spiritual ea este Spiritul în femine, spiritul-mamă, è însuşi Piromì-Cnef-Fta şi Fre în femine. Prin urmare şi ea, cu divinităţile, este androgynă, şi adesea se ia de ênsuşi Amon-Piromì, etc. Erà pretutindeni adorată în Egypt, mai vîrtos ânsĕ în cetatea Sais, unde i se înalţò mai târḑiu un templu celebru pe quare se citia inscripţia: „Eu sûnt „tot que a existat, tot que există, şi tot que va există; „nimeni n'a ardicat velul que me accoperă. Fructul que „am produs este sórele". Quând Amon-Piromì devine pharaonul Osiris, Neithdevine şi ea Iside; templul despre quare vorbirŏm erà consacrat la Neith-Iside.

Neith este Lahmi transplantată în Egypt şi tradusă în nume şi forme egyptene. Transplantată apoi în Grecia şi Italia se traduce în Athena, Minerva. Primii locuitori ai Atticei furŏ o colonie egypteana que venì din cetatea Sais. In Sais se cultiva olivul que era consacrat la Neith, şi quare în ebreesce se ḑice Zait. Ast-fel de mutări de nume a productelor dupo locu şi a locurilor dupŏ producturi se ved şi în ḑioa de astădi. Chio de Turci se numesce Sakîz, ca şi Olivul de Hebrei Zait. Olivul fu cultivat şi în Attica şi consacrat Athenei-Minerve. Inul, asemenea, atât în Sais quât şi în Attica se cultivà fórte mult, erà unul din productele considerabile que făcea averea ambelor coprinsuri; tórcerea şi ţesserea inului în Sais se credea quŏ este una din inventiile ḑeei Neith, în Athena asemenea se credea de inventie a Minervei Athena. In Egypt stofele mai preferabile erà de in; şi Tucidide ḑice quŏ pînŏ la resbellul Peloponesului Athenienii nu purtau vestminte de quât de in. Quine iar scie daqua voiba Athena nu vine dela vorba semetică *aten*, que însemnéḑă fir de in? In quât pentru numele latin *Minerva*

www.dacoromanica.ro

se scie quo verbul *menevrare* însemnéḑa a instruì, a dà legi şi lecţii; şi apoi în limba hebree *manevar* va să ḑică *sulu* pe quare se înfăşură pânḑa şi quare erà unul din attributele sau symbolurile ḑei Neith.

Aqueastă ḑeeà erà representată în Egypt quând în picióre, quând stând jos lùngŏ Amon în partea quea mai înaltă a cerurilor. Pe capu-i avea drept corónă un vultur. Mâinele şi bracele-i erau adornate de brăçelle. Sceptrul ei, ca al tutulor divinităţilor femine, avea d'assupra flórea de lotus în bobocu. Corpul ei era mai adessea representat galben. Quelle consacrate ei era Lotus, emblema lumii materiale, Crocodilul, emblema apei, Berbecele, ca emblemă a lui Amon, vulturul, ca a Maternităţii. Adessea iarŏ erà representată sub forma de leu, que însemnà puterea şi Veghierea. Grecilor, quăror nu le plăcea monstruosităţile, o facurŏ sub forma unei femei intelligente, bărbate, lùngŏ quare pusero un leu şi o glaucă. Neith tradusă în Minerva ia forme mai umane, mai nobile sub mâna artistică a Grecilor. De multe ori în Egyptu Neith se mai vede călcând în picióre şi ucciḑênd şérpele gigante, Apoph, inimicul ḑeilor şi imaginea rĕilor. Attunci erà considerată ca apărătórea Epyptului şi tutulor quellor sacre, attributele ei attunei era de *Appĕrătóre, dómnă, potentă, ochiul sórelui, suverana puterii, pedepsitórea necuraţilor*. Aquì se vèd nisce copii din Niuva a Chinei, şi un original al Minervei Pallas.

www.dacoromanica.ro

IOH

A treia persónă a trinităţii feminine sau a treia modificaţiŏ a Materiei-Buto am ḑis quŏ s'a numit Ioh. Aqueasta cu articolul Pi devine Pi-Ioh sau Pooh. Ea se credea a fi focul şi lumina în femine localisate în lună. Prin urmare erà consórtea, surora întregĕtóre a sórelui, Fre, erà sórele ênsuşi în femine. Sórele fiind el şi Fta şi Cnef şi Piromì localisaţi şi fiind tată fecondator, Luna, prin urmare, erà considerată ca Neith, Athor Buto, şi, prin urmare, ca mamă. Ioh, cum s'a ḑis, este prototypul lui Iô, şi devenind lună este diana Grecilor. Egyptenii, dupŏ systema lor pharaonică, o armà cu un flagel sau biciu mysticu spre a stimulà Terra ca despotul pe un sclav. Tzarii ar fi dotat'o cu un cnut. Grecii, mai liberi, o desarmarŏ de flagel, şi, spre ai arătà activitatea şi barbăţia, o fàcurŏ vênătóre şi o armarŏ de o curcură şi d'un arcu; o descornorarŏ şi desurechiarŏ de conciura vaccei şi i adornarŏ fruntea d'o semilună.

Pe monumentele egyptene Ioh e representată adesea cu o capellură neagră, c'un colan maiestos de trei şi patru rânduri. Sceptrul ei este de aquellaşi styl pharaonicu, se terminà quând într'un bold, quând într'un cârligu. Quâte o dată pe capul sĕu idolul pórtă un discu galben aşeḑat p'o semilună. Vedese iarŏ de multe ori sub figura unui erete. Androgynismul se înţellege quŏ nu putea lipsì nici dela dênsa; prin urmare Ioh e adesea şi mascule, şi attunci mi'ţi are o barbă numai bună de a face dintr'o ḑeă un ḑeu. Ânsĕ astfel de minuni sau monstruosităţi numai puturŏ trece în gusturile Grecilor. Lor, cum se vede, nu pré le plăcea femeile cu mustăţi şi ḑei ca ḑei

www.dacoromanica.ro

ânse în Grecia fiă quare fu mărginit a rĕmâné în natura sa sau de bărbat, sau de femee. Mai vîrtos Romanii, quŏ adesea îi făcea să scie şi de frică: quând se mânia ei pe quâte un ḑeu, vai de statua sau idolul sĕu. Aşà sûnt toţi republicanii ăştia, inemici ai divinităţilor, pentru quŏ voiescu qua fiă quare să fiă cu al sĕu. Ḑei cu alle lor, ómenii cu alle lor, şi femeile cu alle lor. Ḑei să nu mai cuteḑe a se mai facce nici bărbaţi, nici femei; femeile să nu le mai créscă nici barba, nici mustăţile ca semiramiḑilor, Isidilor, Agripinilor, Ecaterinilor, etc, maĭ sûnt âncŏ şi inemici ai famillieĭ; pentru quŏ voiescu ca fiii să'şi cunóscă pe adevĕratul lor tată, şi ḑei să nu mai ia însărcinarea taţilor, pe lûngŏ Danae, Lede, Almene, etc., adicŏ, cum am ḑice pe limbele nóstre, fărŏ multe allegorii Sânţî Papi, pré Sânţiţii Archierei, milliónele de cuvioşi căllugări sub schima lor angelică să facă bine a nu se mai însărcinà cu rolul bărbaţilor. Asta e curat o apostasie que attacă şi Divinităţile, şi proprietatea, şi famillia; pentru quŏ dupŏ impietatea republicanilor atâţea semiḑei sau eroi que furŏ fii de ḑei, de pontefici, alle quărora nume furŏ binecuvêntate de tóte cuvioşiele, sub republice ar remânea nisce ómeni de rând, nisce bastarḑi şi de aquì înainte fiă que copil ar remâné cu tatăl sĕu adevĕrat şi laicu fărŏ nici un dar de sus.

Pînă aquì vĕḑurŏm systema trimurtară a Brahmanilor tradusă pe interesele castelor impilătóre alle Egyptului, şi aplicată cu sforţa pe principele lui Ermes; sau mai bine vĕḑurŏm principele şi systema aquestuia degenerate prin interesele castelor în systema brahmană. Lûngŏ aquest amalgam discordant se mai adaose şi numele anticu etiopian *Amon*, Necunoscutul, que din attri-

www.dacoromanica.ro

but al divinităţii devenì un ţeu particular, cu bisoniile salle, cu daraverea sa. Din elementele arabe ânsĕ mai existà multe credinţe din quare unele nu se putea proscrie şi lepădà pentru popularitatea que conquistasserŏ, şi altele servià de minune intereselor impilătorilor de le ar fi tradus şi reformat dupŏ systema lor. Din aquestea fu şi vorba sau ideea El sau Al-lah, que însemnéţă, cum am ţis, potent. Aqueastă vorbă sau idee este de aquelle que, ori unde s'ar aflà omul, ori que ar păţi, nu se póte uità, nu se póte perde, este ca şi vorbele *tată*, *mamă*, etc. Allah se traduse darŏ în idiomele Egyptului prin vorbele Şem, Şom, que devenirŏ *Iem*, *Ion*, *Giem*, *Gion*, dupŏ locuri şi quare tóte însemnéţă iar *potent*. Piromi-Cnef-Fta-Fre, precum se numise, pentru cuvinte de ajuns sacerdotale, Amon, asemenea se numì şi Gion. Aquest supranume, ca şi quelle lalte, la început fu un predicat, mai târţior ânsĕ cătà să deviiă şi el un sujet, un personagiu distinctu, qua să pótă avé drept de cetăţenie în societatea pharaonică. Devenì darŏ un ţeu particular al Puterii que se revestì cu tóte attributele, arangelului Ercule-Marte, însărcinat a da ţeilor mâna de ajutor, şi mai vîrtos întru a întărì şi a încinge cu putere regalitatea şi clerul pharaonicu. Egyptul nu erà ca Grecia. Systema monarchică dinastă are nevoie d'o întărire mare de tóte părţile. Ercule egyptean nu putea fi un cavaler erant ca fiiul Alemenei, nici un jumetate ţeu, jumĕtate om, que ar fi putut avé şi debilitatea sa umană şi părţile vulnerabile. Regalitatea şi preoţimea egypteană, cu ideea arabă, ajunse a se procurà d'un Ercule-Gion, quàruia îi dette tótă puterea şi tăria quâtă existà în lume, ast-fel cum Macrobiu îl numì *virtutea-ţeilor*, şi Pitagora *Puterea-naturei*, şi cum, tradus pe hebreesce, să însemneţe *Domnul al Puterilor*. Amon Piromi erà Gion ; tótă trinitatea erà Gion, Osiris şi toţi pharaonii erà Gioni ; tot clerul erà Gion armat de fulgere şi anatheme ; Oştirea que susţinea interesele regale şi sacerdotale erà Gion din cap pinŏ în picióre. Quând un preot Egyptean se văetà quŏ s'a stri-

www.dacoromanica.ro

cat lumea, îşi rupea vestmintele şi strigà quŏ Gion a ajuns să semene cu Hercule al Grecilor. Ast-fel s'a întîmplat s'auḑu officeri ruşi plângêndu-se de óre quare semne de umanitate alle unor generali şi strigând quŏ armata imperialá a Tzarului s'a degenerat şi a ajuns în starea unei armate republicane.

Toţi ḑei erà cu adevĕrat ḑei, ânsë mai ḑeu, cum am veḑut, erà sórele, Amon Fré, onorat cu numele pharaonicu Osiris, şi spre a învĕţà popolul a sci quŏ puterea tótă, aquest Gion este al Regilor, tóte cermoniele, tóte allegoriile se învêrtea împregiurul aquestei idei. Quând sórele intrà în Zodia Berbecului, intrà, dupŏ păgânii de Romani, în luna lui Marte, adicŏ în luna quând începe a se întărì şi a devenì bătăios. Herodot ḑice quŏ în aqueastă lună preoţii lui Amon-Fre îmbrăcà în templu statua ḑeului în pelle de berbece şi attunci appropia de dênsa şi p'a lui Gion. Aqueastă ceremonie-allegorică traducêndu-se mai târḑiu în limba Italiei antice făcù a se numì luna Berbecelui, luna lui Marte. Probă quŏ Gion sau Gem la început fu o introducţiŏ arabă în Egypt este quŏ el se numia dupŏ dialectele egyptene şi *Sem* sau *Som*, que, aspirându-se, devenirŏ *Şem*, *Şom* sau *Shem*, *Shom*. Shem se scie quŏ fu numit şi unul din fii lui Noe şi Noe erà de stirpe arabă. Quâte o dată ideea arabă, ca şi alte credinţe, se degenerŏ în systemă brahmană, numai fu anevoie qua Shem-Gion a se numì şi cu numele indian Haracula, nume que se da ḑeului resbelului Scanda. Grecii iar îşi addusserŏ quea mai mare parte din ḑei dela Egypt, şi făcênd pe Gion Haracula dupŏ tallia şi gusturile şi systema lor îl numirŏ Hercule. Multe din legendele lui Gion se detterŏ şi lui Hercule grecul. Lupta aquestuia cu Anteu rechiamă p'a lui Gion cu Typhon. Uccciderea lui Busiris este o personificaţiŏ ahrimaniană. Quând Osiris, cum vom vedé, îşi face marea expediţiŏ în Indii, Grecii ḑicu quŏ pe Hercule îl lăsò spre ai protege pe Iside şi statele. Quând într'aquestea Typhon se revoltă, Hercule îl sforţă, ca un alt Hainau şi Radeski, spre a se retrage.

Gion sau Hercule quând se vede materialisat pe lûngŏ

www.dacoromanica.ro

regi, şi attunci popolii îi opun o altă putere iar în pelle şi în óse; quând se representă spiritualisat lûngŏ divinitate. Partea sacerdotală şi cărturară, ca în Indii, în Babylonia sau Persia, în mysterele Egyptului, în Solomon haldeisat şi sirianisat, în India babyloniană, în Christianismul judanit, babylonisat, indocatholicisat, îl spiritualisarŏ cu totul, îi spiritualisarŏ şi pe adversarii sĕi qua să pótă a'şi legitimà puterea materială şi anatematisà pe ori quine s'ar oppune intereselor lor. Moisi nu adoptò nici una din aquestea. La el puterea è putere, şi Dumneḑeu è Dumneḑeu; şi Dumneḑeul lui este unul şi aquellaşi, şi eternu, şi necunoscut, şi nematerial, şi potent. El ênsuşi este şi Iehovah, şi Sabaoth, Dumneḑeul armatelor, Domnul puterilor; el este Elohim, el Adonai. Şi de este domnul puterilor, Domnul minunilor, puterea lui este întru apărarea Popolului iar nu a Pharaonilor, minunile lui se operă spre mântuirea, libertatea unui Popol crescut în servitudine, degenerat în sclavi. In scrisele lui Moisi nu se vĕd nici Gioni, nici Typhoni, nici Archimani, nici Ormuzi, nici Daivi, nici demoni, nici Archangeli, nici archidiavoli. De appar nisce asemenea idei şi între Hebrei, aqueste vin de odată cu regalitatea. Domnul puterilor erà puterea şi protectorul popolului pînŏ la David. Aquesta mai întêiu şi'l appropiò, şi dupŏ dênsul bastardul sĕu Solomon ajunse a traduce mosaismul în idolatriă, a creà la Ahrimoni şi la monstruri ceresci şi infernale, a sacrificà idolilor şi a preparà popolul spre servitudinea de sub fiiul sĕu Roboam.

Quând o dată Egyptul intrò în systema brahmană, nu putù să rémâie numai în trinitatea supremă în mascule şi femine. Predicatele ei devenirŏ personage distincte;

www.dacoromanica.ro

şi precum Brahm s'a fost delegat în Trimurte Brahma-Vichnu-Siva, şi aqueştia în alte trinităţi, asemenea Amon-Piromi, dupŏ que se delegă în Cnef-Fta-Fre androgyni, şi se confundă, se identifică cu dênşii, aqueştia se împart şi se subtîmpart şi ei în alte trinităţi. De nu vom vedé în Egypt numĕrul divinităţilor indiene este quŏ sau pînŏ la noi ajunserŏ a se perde divinitatea lor şi a remâné necunoscute, quŏci preoţilor nu pré le plăcea să scrie lumea; sau pentru quŏ elementul arab şi al altor ginte s'a cam fost faticat a tot ţine firul trimurtar şi a tot trece din trinitate în trinitate pînŏ în nemărginit.

Făcênd arborele genealogicu al divinităţilor egyptene, vedem pe Piromi ca o rădăcină sau tulpină cu trei ramure: Cnef, Fta, şi Fre, fiă quare ramură nu numai androgynă, ci şi compusă ca o funie resucită din trei fire. Din aqueste trei ramure din fiă quare es quâte alte trei, din quare dupŏ systema erà să mai ésă quâte alte trei în nemărginit, ânsĕ seculii şi căldurele uscarŏ pe quelle mai multe şi nu ne lăsarŏ a vedé de quât un arbore desfrunqat şi în schelet tocmai ca al mastodanului lui Cuvier.

CNEF DELEGAT IN TREI

Cnef am ḑis quŏ se împarte şi se delégă în alţi trei ḑei que nu fussesserŏ de quât attributele salle: Agathodemon (spiritul bun), Chmun (Tămăduitorul) şi Canop (generatorul). Aqueste trei attribute se pot traduce în: *Thesaurul bunătăţilor (Paracletul)* şi *dătătorul de viaţă.*

Agathodemon este vorbă hellenică; din lipsa documen-

www.dacoromanica.ro

telor egyptene nu se scie cum se numià în idiomele Egyptului. Numele egyptean cătà să aibă, credem, aquelleaşi consóne modificate alle lui Cnef ca şi Chmun, Canop. Agathodemon în hellenica însemnéḑă geniul sau spiritul bun. Aşà è spiritul, aquesta fu primul seu attribut. Philosophia ânsĕ egypténă, que se póte numì mai bine philosophie, trasse qualitatea din substanţă şi făcênd o substanţă alta şi distinctă ajunse a încredinţà quŏ Agathodemon este o emanaţio, o modificaţiŏ a lui Cnef; făcù un ḑeu în parte al bunătăţilor, al Vieţii, al Juneţei, al sănĕtăţii, objecte que popolul, lumea doresce, invócă, adóră, şi quare putea şi pot adduce în tot timpul necalculabile venituri. Cu un astfel de ḑeu que nu póte câştigà cuviosia sacerdotală? Qua să 'l arate lumii se aflò cu calle, dupŏ sapienţa allegorică şi ieroglìphică, a 'l închipuì într'un şérpe inofensiv, que erà symbolul eternităţii pentru cercul que formă, muşcându'şi códa şi a juneţei pentru înnoirea pellei. Alte ori corpului de şérpe, a quărui códă se terminà în flóre de lotus, îi punea un cap de om adornat d'o barbă maiestósă şi corunat d'o diademă regală. Adesea îl arătà şi sub formă de Leu aripat spre a representà vigórea, sănetatea şi svolul juneţei. Androgynismul fiind proprietate commună a ḑeilor egypteni, şi preoţii fiind ómeni que respectà proprietatea ḑeilor qua să assórbă p'a ómenilor, representa âncŏ pe Agathodemon şi ca bărbat integru şi ca femee întrégă. Apoi fiind quŏ ḑei sûnt una, Agathodemon è Cnef-Athor, Cnef-Neith, Cnef-Ioh, Fta-Athor, Fta-Neith, Fta-Ioh, Fre-Athor, Fre-Neith, Fre-Ioh, etc. Quând Agathodemon erà representat prin om şi leu attunci erà Cnef-Neith; quoci leul erà symbolul Energiei, Puterii, que arată pe Neith-Pallas sau Minervà. Iar quând erà cu capul de femee, attunci representà pe Iside, Sate şi Neith numai.

Chmun. Tóte bunurile, sănètate, viaţa, juneţea, etc., în starea lor normală erà representate, cum ḑisserŏm, prin Agathodemon, quând ânsĕ aquestea erà amenințate de a scădea, de a perì, Agathodemon eşià din rolul sĕu de conservator; numai era nevoit a protege, a se occupà să al-

www.dacoromanica.ro

lunge relele şi mai vîrtos morburile; attunci făcea aqueea que face un medicu bun şi experimentat, attunci erà tămăduitor, erà Chmun, un typ de Arclipiu, d'un ordin ânse cu mult mai nalt. A înălţà un templu unui astfel de ḑeu erà ca şi quând 'şi ar fi appropriat venitu-rile tutulor medicilor şi spiţerilor din lume, fără a avé nevoie nici de cunoscinţele aquestora, nici de veghierile lor, nici de capitalele depuse spre conquistarea cunoscinţelor şi medicamentelor de tot felul. O ast-fel de philosophie, o astfel de invenţiŏ, un astfel de ḑeu erà cu adeverat un thesaur de bunătăţi al theocapililor.

Despre forfele şi attributele lui erà mai aquelleaşi cu alle lui Mendes, correlativul sĕu, şi a doa modificaţiŏ sau emanaţio a lui Fta, despre quare se va vorbì la locul seu. Terminăm aquest articol cu observaţia quŏ Chmun are aquelleaşi consóne cu Cnef, adicŏ C. N. şi f, modificat *h* şi strămutat din locul séu normal. Qua şi quând ar fi vrut să arate sapienţa ieroglificà quŏ bunul e modificat şi dislocat din starea regulată, normală.

Canop. In aquest nume se ved aquelleaşi consóne ca şi în Cneph, adicŏ C. N. P. Ph aspirat sau f devenind p, par quŏ ar arătà quŏ s'a materialisat Spiritul. Spiritul dătător de viaţă, producĕtor, representat prin focu vivificator şi regenerator, s'a vĕḑut în dogmele indiene quŏ se însoţia cu Apa producĕtóre que adapă şi fecundă natura. Cnef, que se delégă în Agathodemon şi Chmun, nu puté fi străin la binefacerile Apei. Spiritul se purtà peste ape, spiritul mişcò apele, şi quând aquestea furŏ făcetóre de bine Spiritul se manifestò prin ape, Spiritul devenì apă. Cnef devenì Canop, que representă tóte apele fecundatóre şi mai vîrtos Nilul. Precum Gangul erà o representaţiŏ a lui Brahma, Vichnu-Siva, assemenea Nilul devenì, representò pe ênsuşi Cnef şi tótă trinitatea cerésca, que se modifică şi se indentifică în cursul aquesta în Canop. Quând începurŏ a se personificà rîurile în ḑei şi fôntânele în nymphe, fiă quare idol cătà să aibă drept symbol o ydriă sau un vas din quare curge apă. De multe ori se lăsà imaginea şi se preferià symbolul în mania al-

www.dacoromanica.ro

legoriilor şi mysterelor que constituià tóta sapienţa antică. Canop dară fu representat printr'un Ciup, Cupă, Cană. Forma aquestui ciup erà un vas pântecos şi începător, que în locu de accoperitura avea un gût cu un cap de om, şi în locu de şĕḑemênt avea nisce picióre fórte scurte. Dela Canop mai târḑiu tóte riurile divinisate furŏ representate prin gurne vĕrsătóre de apă. Spiritul divin que vivifică şi curăţă fiind representat prin Focu şi Apă, ajunse pînŏ în quelle din urmà un Ciup de diferite mărimi.

Quâte speculaţii acum nu se mai putea facce cu apă şi cu kiupul, quâte descântece şi sufflări! Quâte stropiture producĕtóre de venituri necalculate!

Mulţi susţin quŏ constelaţia zodiacală a versătorului de Apă îşi are începutul în Indii şi consacrarea în Egypt.

Vĕrsătorul Zodiacului este Canop în ceruri. In historia Bisericei se vorbesce de Canop şi se vorbesce şi de dênsul ca de toţi ḑei păgânătăţii: le combate formele şi le bine cuvêntă şi conservă fiinţa. Se derimarŏ adicŏ statuele lui Marte, Venere, Mercur, papii ânsĕ bine cuvêntarŏ pe toţi ḑei quâţi se determinaro a'şi luà patenta dela santitatea lor. Resbellul, Commerciul, Funicaţia sûnt aquellea. Canop nu mai are formà de Kiup, are altă formă şi idolatria este aqueaşi.

www.dacoromanica.ro

FTA=IMUTH-MENDES-THOTH

Fta se desparte şi el în alte trei modificaţii şi emanaţii: Imuth, Mendes, Thoth.

Fta, focul, quând e numai focul eterian que formă şi constituă cerul, attunci se numesce şi devine Imuth. Imuth e cerul ênsuşi şi ca prima emanaţiŏ a lui Fta se identifica cu relativul seu Agathodemon, prima emanaţiŏ a lui Cnef.

Quând focul, Fta, devine vivificator şi productor ia nume de Mendes sau Mandu, que însemnéḑă *generator* sau *fórte-fecond*. Mendes e correlativ şi solidar cu Chmun, despre quare vorbirŏm. Ânsĕ fiind quŏ dătător de viaţă, fecondator, generator sûnt attribute alle trinităţii întregi, Mendes, emanaţiŏ din Fta, represintă tótă trinitatea pe pământ. Que formă să'i dea acum cuvioşia sacerdotală spre a representà feconditatea! Nimicu nu este mai obscen în lume ca casta sacerdotală şi nimicu iarŏ n'are pretenţia d'a trecce de cuviósă ca dênsa. Cuvioşia preoţéscă află de cuviinţă d'a representà pe Dătătorul de viaţă printr'un ţap; pentru quŏ ḑisserŏ, dupo părerea lor, quŏ nici un animal nu este aşa de eroticu ca ţapul, que ne încetat are neastâmpărul d'a tot produce la ieḑi şi la căpriţe. Dătătorul de viaţă, dupŏ logica cu totul particulară que au toţi preoţii din lume, devenì Ţap! Apoi dăi la templuri, dăi la închinăciuni, dăi firesce la venituri que eşia din tóte pungele şi din tóte legăturile.

Mai târḑiu *Pan* al grecilor, que însemnéḑă *Totul* şi quare devenì ḑeul câmpurilor şi pădurilor, cătă şi el a luà figura tatălui sĕu Mendes-ţapul.

Mendes erà pretutindeni adorat în Egypt; hagialîcul

www.dacoromanica.ro

lui ânsĕ, templul unde i se făcea quelle mai mari ceremonii erà în cetatea correlativului sĕu Chmun, pe quare Grecii o numia Panopoli. De aquì o probă quŏ Pan al grecilor nu erà dequât ênsuşi Mendes egypteanul, mai descocoţat óre cum din maiestatea primitivă pharaonică sau regală. Pan în Grecia se mai democratisò óre cum.

In cetatea Chmun sau Panopoli Ţapul şi Capra aveau onori divine. In templul que avea aquest ḍeu în Memphis se crescea şi se nutria tot d'auna un ţap que erà venerat ca şi boul Apis; şi quând murià ţapul ăsta, erà un dolliu general pînŏ să se afle altul.

Thoth. Am vèḑut cum Fta în femine devine Neith, Voinţa şi Intelligenţa. Aqueastă Intelligenţă şi Inţellepciune, delegată jos assupra pămêntului, luò nume de Thoth, pe quare Grecii îl numirò Ermes, şi Romanii Mercuriu, ca angel al divinităţii. Platon, Ciceron şi alţii îl numescu Theuth. Lui Thoth, ca intelligenţa trimisă din cer assupra pămêntului, i se attribuì civilisaţia Egyptului, dupŏ cum am arătat la începutul aquestei cărţi. Thoth avù multe missiuni a împlinì, ca şi Mercuriu. El fu ministru împlinitor la început al voinţii lui Piromi, devenì apoi ministru împlinitor al Triadei la crearea lumei, descindù apoi pe pămênt şi devenì ministru consilliar al primului Pharaon Osiris şi al consórtei aquestuia Iside. In Thoth, a treia emanaţiŏ a lui Fta, ne facilitarŏ documentele que ne rĕmasserŏ a vedé trei emanaţii Thoţi dupŏ systema trinitară. Firesce quŏ şi quelle lalte persóne nu putea fi de quât tot întreite fiă quare. Manethon în Sycel ḑice quŏ primul Thoth sau Ermes fu Ermestrismegestul, ca înţellepciune divină allăturea cu Piromi; al doilea Ermes dismegestul, fiiul lui Agathodemon, ca înţellepciune divină în crearea demeurgilor şi în progresele que făcù lumea pînŏ la deluviu; al treilea Ermes megestul, ca consilliar al lui Osiris, que descopere cunoscinţele şi progresele stinse în deluviu şi quare contribuì la progrese nuoĕ que făcurŏ ómenii de attunci înquà în arte şi sciinţe.

Dupŏ aqueste credinţe Thoth înălţò pe om cu sciinţa

www.dacoromanica.ro

şi cu consciinţa ; Thoth, prin urmare, prin consciinţă îl însoţesce şi după mórte. El dară avea însărcinarea d'a scrie faptele şi cugetele ómenilor, de a lua suffetele ca Mercuriu şi ale înfăţişà, din preună cu registrul faptelor, la judecata infernului, unde presidà ênsuşi Osiris. In rolul aquesta erà representat cu capul de pasere, adică de Ibis, peste quare purtà un discu roşu adornat de şérpele Urocus. Grecii, quăror, cum scim, nu le plăcea monstruositățile, luară dela passere aripile în locu de cap şi i le puseră la cap şi la călcâie. Iar şérpele făcêndu'l doi, pentru symetrie îi împleticiră peste sceptru aripat numit cyricion sau caduceu. Ca ḑeu al artelor şi sciinţelor, nu întârḑiò a devenì şi al agriculturei şi Industriei. In casul aquesta e correlativ cu Canop-Nilul, que favorisă agricultura şi facilită communicaţia. Thoth, transplantat în Phenicia, cătà să deviiă, după tóte cuvintele mithologice, şi ḑeul miniştrilor şi artisanilor, şi mai vîrtos al commerciului. Mai târḑiu în Grecia devenì şi ḑeu al furilor; pentru quŏ Grecii cu ideile lor nu pré distingea pe miniştri şi pe commercianţi din furi. Quând domnii aqueştia le erà d'o potrivă de uricioşi, quând în timpii mai moderni se făcură asemenea venerabili. Phanariot, Patriarchu sau Calugăr, negustor sau arendaşu, sau pirat este tot que aspiră quea mai mare parte a grecilor a devenì. Biserica phanariotă dintr'ênşii îşi recruta copii, Ţarul dintr'ênşii spionii, Moldovalachia dintr'ênşii lipitorile.

www.dacoromanica.ro

FRE=ERTOSI-HORUI-HARPOCRATE

—∞

Fré este sórele; este, dupo dogmele officiale alle Egyptului, a treia persónă a Trinităţii representatóre a lui Piromi; este Piromi ênsuşi, trecut prin Cnef şi prin Fta şi localisat ca focu şi ca Lumină în sóre generator. Ânsĕ Fre Sórele pe tótă luna şi pe tótă ḑioa se află într'un grad different de căldură şi de lumină, dupŏ gradele eclipticei în quare se află: pe tótă luna şi pe tótă ḑioa pótă să aibă differite qualităţi, que systema egypteană nu le uită pe de o parte, le tace ânsĕ quând este în şirul sĕu trinitar. Aşà considerând sórele atât în cursul seu de 24 ore, quât şi în girul sĕu quel mare de un an, îi detterŏ cărturarii şi preoţii Egyptului, dupŏ systema trimurtară, trei principale attribute: sórele *pruncu* (al dimineţii şi al primăverii), sórele bărbat (al amieḑii şi al verii), sórele bătrân (al serei şi al tómnei).

Speculatorii aquestei systeme, făcetorii de mythi, şi mai vîrtos quei que îşi află interesele întru a îmmulţì ḑei, făcênd attributele sujete sau persóne distincte, detterŏ sórelui o consórte pe Ioh sau luna, şi quând mai târḑiu îl onorarŏ cu numele lui Pharaon Osiris, detterŏ şi soçiei salle numele de Iside. De aquì sórele începe a facce la copillaşi, ca tóte fiinţele que se însóră şi se mărită, şi a se delegà întrênşii. Fre, sórele, quând este Gion, adicŏ în tótă puterea şi vigóreai solară de Iunie şi Iullie şi de amiaḑi, se delégă într'un fiiu al sĕu que se numesce Ertosi sau Artes, quare este şi astru sau planetul erculean, que Grecii îl numirŏ Ares, şi Romanii Marte. In limba armean *ard* şi *aḑus* însemnéḑă iar Marte şi focu; *ard* este şi rădăcina verbului *ard-ere*. Ertosi sau Artes este o emanaţiŏ a sóre-

www.dacoromanica.ro

lui în puterea sa. representată ast-fel cum să se pótă înălţă templuri diferite, cu venituri diferite.

Quând Fre, sórele, è spre séră sau în tómnă, spre appusul sĕu, al ḑillei sau al annului, Mithographii îi mai dau o altă emanaţiŏ sau alt fiiu numit Haroeri sau Horus. Aquesta è moştenitorul tatălui sĕu, que lumină şi încălḑesce lumea în timpul tómnei, que se luptă cu gerurile şi tempestele şi tóte vênturile destructóre alle iernei, quând sórele, Fre-Gion, se crede mort, uccis de inemicii sĕi, cu qare se luptă fiiul sĕu moştenitor pînŏ în primăvara, quând sórele înviaḑă.

In viaţă sórele în primă-vară, dupŏ calculul îmmulţitorilor de ḑei şi de templuri, se află de cuviinţă qua să'l lase a se mai restaură, a mai prinde la puteri şi la faça quâte va ḑille în quare se occupă a facce alt copil numit *Harpocrate*, que însemnéḑă prunc debil, pruncu que umblă d'abuşele şi nu scie nici vorbì. *Har* sau *or* însemnéḑă lumină focu; *pocrate* însemnéḑă olog. Plutarch numesce pe Harpocrat *copilul-debil, sórele fórte pruncu.* Apoi fiind quŏ pruncii nu pot âncŏ să vorbéscă şi stau mai tot d'auna cu mâna în gură, Harpocrat è cu adevérat un *infans*, *infante*, adicŏ ne vorbitor.

Éttŏ darŏ o cugetare naturală, addusă cu forţa în systema trinitară, şi systema trinitară addusă în politeismu sau într'un panteismu grosiar, lucrativ. In locu adicŏ d'a ḑice sórele-resăritor, sóre în amiaḑi, sóre appunĕtor, sau sóre de primă-vară, sóre de vară şi sóre de tómnă, se facurŏ trei persóne distincte, sau mai bine patru: Fre, Harpocrate, Ertosi şi Horus, afarŏ de sórele iernei pe quare îl facurŏ sórele mort şi descindut în infern. Se vede acum cinci persóne cu sforţa adduse la trei, quând è vorba de systemă, şi ad libitum îmmulţite şi peste cinci, quând è vorba de templuri şi de venituri. Apoi fiă que persónă cu chipul sĕu distinct, cu statura sa, cu attributele salle, cu legendele, cu aventurele salle, cu synaxarul sĕu, cu serbătorile salle, în quât să nu remâie nici o ḑi a anului fărŏ să'şi adducă veniturile salle din sudórea poporului.

www.dacoromanica.ro

Vorbind de Harpocrate, statua lui înfăçişà un pruncu în scutece stând pe o flóre de lotus, ca o plantă que resare din apă.—Sórele assemenea se credea quŏ resare din apă. — La început i se offeria în sacrificiu, ca la toţi pruncii, numai lapte. Mai târçiu preoţii çisserŏ quŏ pruncul a mai crescut şi quŏ credincioşii cătà să-i offere şi legume şi póme şi alte mâncări, de quare cuvioşia lor ênsăşi avea necesitate. Apoi considerând pruncul ca nevorbitor, şi făcêndu-i statuele şi cu mâna sau degetul la gură, nu întârçiò a se mai trage o speculaţiŏ şi de aquì şi a facce dintr'ênsul un alt çeu distinct al Tăcerii cu veniturile salle. Aşà începurŏ preoţii ai punne statua la intrarea templurilor, şi mai vîrtos a sanctuarelor unde se practică mysterele, spre a arătà quŏ omul cată să fiă mut despre quelle que se va întîmplà a vedé sau auçi acolo. Incepurŏ apoi ai sculpì chipul pe sigilliuri, ca un semnu de neviolarea scrisorilor, în quare poliţia que erà în mâinele preoţilor, ca sânta înquisiţiŏ, avea privilege escepţionale şi particulare, privilege que, dupŏ o morală particolară a tutulor poliţiilor şi a tutulor spionilor şi violatorilor din ori que ordin şi din ori que sex, erà supranumite de *datorii sacre*, de măsure pentru existinţa şi fericirea publică, etc., etc. Astă existenţă şi fericire, de meritä äst nume, împilò lumea mai grea şi de quât ênsuşi nefericirea, quŏci neexistinţa ar fi fost un repaus pe lûngŏ o asemenea existinţa publică.

Harpocrat erà adorat şi serbat pretutindeni, locul sĕu ânsĕ de hagialiku erà, dupŏ mărturisirea Sântului Epiphan, în cetatea Buto (Latopoli). Acolo erà adorat din preună cu çea Buto-Latona. Aqueasta este o probă quŏ Harpocrat, ca fiiu al Butei, nu este altul de quât sórele pruncul al Grecilor ca fiiu al Latoniei. Tradiţiile egyptene spun quŏ atât Horus quât şi fratele sĕu Harpocrate furŏ crescuţi de Buto (Latona). Aquì Ioh, mama lor, numită mai târçiu Iside, devenind crescĕtóre, ia attributele sau numele Naturei primare, Buto. Se scià iarŏ quŏ çei şi çeele sûnt una şi nu sûnt una, dupŏ cum vine mai bine preoţilor. Tradiţiile mai sdun quŏ Hrous însoçì pe tatăl sĕu Fre-

www.dacoromanica.ro

Osiris în tóte expediţiile salle, unde fu urmat de noĕ artiste în musică. De aquì se vede începutul Muselor greco-romane que însoçescu pe Phebu-Apollon. In lupta que avù Horus cu Iarna, pe quare ortodoxia sacerdotală o personificasse într'un revoluţionar învins, Typhon, şi cu gerurile tempestóse, personificate în Titani şi Giganţi, venì, ḑice sinaxarul egyptean, un timp quând Horus învinse pe Typhon şi'l ţinea ca pe un captiv în catene. P'aquì erà să'l uccidă, dupŏ o datină antică a tutulor vingĕtorilor, şi dupŏ cum se întîmplă adesea a ni se părea quŏ nu mai è iarna în miḑlocul iernei. Ânsĕ, muma sa Natura Buto que se numì şi Iside, miḑlocì a se da drumul lui Typhon. Aquesta însoçit cu giganţii, de geruri tempestóse, începù d'a capo lupta, învinse şi uccisse pe Horus. Astfel adesea prin Februariu se întórce iarna şi sórele pere cu totul. Muma lui Horus, Natura-Buto-Iside, îşi puse tóte puterile şi 'şi înviò copillul. De aquì înainte îl dotò cu nemurirea, qua ori prin quâte lupte şi morţi assemenea va trece neîncetat să reînvieḑe şi să readducă primăvara cu nascerea fratelui sĕu Harpocrate.

Dar Tmu, Suk şi Surot que trinitate supranumerară mai este? Lectorii cată a sci quŏ dupŏ systema brahmană şi pharaonică nimicu nu è supranumerară quând e vorbà de trinităţi şi de ḑei. Quât de mulţi vor eşì aqueştia, pînŏ în nemărginit, cu atâtea veniturile se îmmulţescu în nemărginit. De nu se vede în aquest tractat eşind din Cnef şi din Fta mai multe trinităţi, este ântêiu quŏ cugetul nostru e d'arătà numai systema despre quare vorbim,

www.dacoromanica.ro

iar nu şi a enumerà şi numì pe toţi ḑei pharaonici, făcêndule calindarul; al doilea quŏ şi de am fi propus una ca aqueasta, n'am fi avut de unde să aflăm; quŏci din ḑei Egyptului s'au perdut mulţi ca şi atâtea şi atâtea animale antideluviene, de la quare, la unele abià se află quâte óre quare óse risipite şi împetrite. Scheletul divinităţilor egyptene, înaintea unui paleontolog cu luare aminte cată a fi considerat, cum am mai ḑis, ca scheletul mastodonului lui Cuvier; precum aquesta punea os lângŏ os din rĕmăşiţele risipite que putea aflà, şi dupŏ systema, analogia şi symmetria anatomică membru que îi lipea îl făcea de lemnu sau de carton, pînŏ să ajungă a determinà dimensia şi forma animalului sĕu; asemenea şi paleontalogul puind pe ḑei aflaţi unul lângŏ altul la locul sĕu spre a formà carcasa cerului egyptean, locul unde îi va lipsì vre un ḑeu, dupŏ systema pharaonică, cată să'l lase deşert pînŏ se va afla vre o dată. Prin urmare daqua din Cnef şi din Fta sciinţa astăḑi n'are miḑlóce a arătà o a doilea, a treilea trinitate pînŏ va ajunge la semiḑei şi ómeni, nu e cuvênt ca o a doa trinitate aflată, cunoscută ca emanată tot din sórele Fre să n'o aşeḑe la locul sĕu, spre a formà scheletru aquestor reposate divinităţi.

Să revenim la Tmu, Suk şi Surot. Să scie de tótă lumea quŏ sórele rĕsare şi appune. Ânsĕ de unde vine şi unde se duce? Inţellepciunea tutulor preoţilor antici şi moderni que îşi însuşeau privilegiul d'a da ei singuri cuvêntul despre tóte, afflasse cu calle a spunne şi a mulţumì tótă lumea quŏ pământul è ca o plăcintă şi stă întemeiată peste ape. Astă înţellepciune o numia nici mai mult nici mai puçin de quât divină. David ênsuşi în verva sa profetică face a resunà din tóte córdele arpei salle tot refrenul aquesta. Culpa ânsĕ nu este a lui ci a quellor que 'l au fost învĕţat astfel de carte şi astfel de geographie. Nici el nici Moisì ênsuşi nu erà născuţi quând aqueastă geographie făcea deḑà de mult girul lumii şi se communicà prin mystere quellor iniţiaţi într'ênsele. Prin urmare quâţi aveau parte d'a se procopsì, cu astfel de carte învĕţà. Quâte învĕţăm dela alţii, quam des sûnt mai de

www.dacoromanica.ro

aqueaşi merit. Quâte află omul singur sûnt aderatele invenţii, şi într'ênsele n'are de maistru de instructor de quât pe natura sa, raţia sa, geniul sĕu. Prin urmare şi David, la quâte a putut află singur, ca şi alţii, se póte reputà ca un reveletor, pentru quŏ se póte ḑice quŏ le are dela geniul sĕu propriu que este vocea intimă a Providenţei. In quâte ânsĕ le a aflat dela cărturarii de p'attunci erà rutina bĕtrână, rutina brahmanilor şi a pharaonilor în quare sta tótă procopseala aquellor timpi.

Prin urmare lumea credea şi avea o manie extraordinară întru a încredinţà quŏ pământul stă ca o plăcintă peste ape. Gallileu din fundul carcerii ne póte încredinţà despre aqueastă manie sacerdotală. Quŏ pământul stă peste ape, erà un adevĕr necontestabil în tótă lumea preoţéscă a antiquităţii : Pharaon o mărturisia ; Papa ênsuşi, de quând nu mai póte face la fripturi de ómeni o adeveréḑă cu mâna pe inimă în tótă orthodoxia sa. Lumea iarŏ scià din experienţă quŏ ori quine a avut vre o dată sau plăcerea, sau disgraţia d'a se cufunda în apă şi a stà acolo de séra pînŏ diminéţa viu nu se mai înturnà assupra apei. Prin urmare, în fundul apelor nu se pré auḑia de bine, acolo cătà să fiă mórtea, imperiul ei, Iadul. De aquì darŏ înţellepciunea divină a preoţilor începù a ḑicce quŏ sórele Fre se cufundă séra în iad, trece printr'ênsul şi ese iar a doa ḑi de quealaltă parte în tótă pompa sa mythologică. Se dogmatisò darŏ quŏ sórele ḑioa, domnesce pe pământ peste quei vii, şi nóptea în iad între quei morţi, şi precum pentru quei vii se delégă în trei persóne, Ertosi, Horus şi Harpocrate, asemenea şi între quei morţi are iar trei numiri, sau mai bine trei persóne Tmu, Suk şi Surot.

Tmu darŏ e tot sórele Fre în tótă puterea sa de domnu suveran al Amentì sau al Infernului. Champollion ne încredinţéḑă despre aqueasta, el l'a descoperit pe atâtea şi atâtea monumente. De n'ar fi fost descoperit, locul lui ar fi rĕmas deşert în scheletru que ne încercăm a formà şi cu tóte aquestea Tmu-Sórele infernului tot ar fi existat în orthodoxia pharaonică. Fre şi Tmu se vĕḑ în ḑioa de

www.dacoromanica.ro

astăḑi figurând împreună, ca doi fraţi, pe atâtea antiquităţi descoperite, unde numele lor se vĕd combinate la un locu Tmu se ḑicea Atmu.

Suk erà tot Fre-Tmu, sórele morţilor; erà o emanaţiŏ a aquestuia delegată în planetul funest que Romanii numirŏ Saturnu. Precum ca sóre al viilor Fre se delégă în planetul Ertosi (Marte), asemenea pentru quei morţi se delégă în planetul Suk. Aquest ḑeu erà consacrat Crocodilului.

Surot erà o a treilea emanaţiŏ a sórelui morţilor şi devenia ḑeul planetului que Romanii numirŏ Venus. Aquest planet erà de sinistră impressie la Egypteni ca şi Lucifer în dogma solomonică.

Aqueşti trei ḑei cu tótă infernalitatea lor, ca să fiă ḑei, cătà să fiă androgyni. Quari sûnt întregĕtórele lor femine? Nu cunóscem de quât doĕ, pe Thmei şi pe Sate. Thmei însemnéḑă *Dreptate, adevĕr*. Nu vine óre de aquì vorba Themis que are aquelleaşi consóne Th-m? Thmei este o emanaţiŏ sau fiiă a sórelui morţilor, a lui Tmu; este póte ênsuşi Tmu în femine. Ea erà presidente tribunalului infernal que se compunea de patru ḑei şi doi judicători. Ea făcea a se introducce în palatul sĕu suffletele solitóre que erà a se înfăçişà apoi înaintea lui Fre-Tmu sau Osiris. Pe tabla XXVI a pantheonului egyptean dat de Champollion, Thmei se vede cu capul adornat d'o pană de struţu înfiptă într'o conciură que formă o diademă maiestósă; are ânsé şi doĕ aripe în albastru cu quare umbresce pe ḑeul Fre-Tmu.

Sate este iar o altă ḑeă din regiunea de jos a quellor reposaţi. Ea cată să fiă parte întregĕtóre a lui Suk. Chipul ei se vede adesea pe monumente funerare. Are o conciură albă sau albastră. Intr'o mână ţine un sceptru lotat şi în alta crucea mănuşată. Un vultur îi accopere cu aripele, gambele şi cópsele. Şérpele Uroeus îi este consacrat.

Locul quel d'atreia al divinităţii femine remâne deşert. Surot ânsĕ nu póte să fiă singur cu capul, consórtea sa divină s'a perdut pentru noi, nu ânsĕ şi în orthodoxia

www.dacoromanica.ro

preoţilor epypteni. Una cu aqueasta le ar fi addus pagubă de o ḑeă; şi ḑeele ca dênsele, ânsĕ veniturile que putea adduce elle, mai vîrtos ca divinităţi alle morţilor? O asemenea perdere ar fi fost mai fatală de quât o eresie.

Ne înturnăm la quelle lalte trinităţi secondare purcese, cum am vĕḑut din Cnef, Fta şi Fre şi întrebăm quare furŏ părţile lor întregĕtóre feminini? Quare fu consórta lui Agathademon, quare a lui Chmun, quare a lui Canop? Nu cunóscem. Ânsĕ inoranţa nóstră din ḑiua de astăḑi nu putea adduce nici o smintire ortodoxiei preoţilor Epypteni, şi cu atât mai vîrtos o perdere de trei ḑee atât de copióse şi lucrative. Asemenea necunoscute ne sûnt şi consórtele primelor emanaţii din Fre, adicŏ a lui Ertosi, Horus şi alle pruncului Harpocrate. Aşà pruncu cum erà aquesta din urmă preoţii nu'l lăsà ei despuiat de androgynismu que erà privilegiul tutulor ḑeilor şi îndoirea veniturilor tutulor cuvioşilor.

In quât despre părţile feminine alle lui Imouth, Mandes şi Thoth, emanaţii alle lui Fta-Neith, nu putem a ne plânge atât quŏ le am perdut. Aquestea străbăturŏ secolii şi ajunserŏ pînŏ la noi. Imouth întregu este Imuth-Tpe. Consórta lui Mandes este Suan, şi a lui Thoth Anuca.

Tpe, ca Imouth în femine, este cerul pasiv fecondat de Imouth. Pe Zodiacele rectangulare Tpe este representată cu patru braçe şi patru picióre que închipuiescu quelle patru punturi cardinale cereşci şi pămenteşci. Pe pept are un scarabeu cu aripele de erete, symbol al puterei creatóre. Ţîţele îi sûnt lăsate în jos, ca cum ar allaptà pământul. Are un vestmênt lung şi undoios que în ierogliphică însemnéḑă apele, împrejurul lui è o ghirlandă de flori de lotus, symbol al elementului umid. Tpe, cerul în femine, cerul umid rechiamă apele de sus despre quare se vorbesce în genesi. Aqueastă ḑeă se vede şi pe monumentele funerarii.

Suan, emanăţiŏ a lui Fta-Neith ca şi Tpe, este însuşi Tpe modificată în fecondătóre, è ênsuşi Neith trecută prin Pte şi ajuns întru a produce şi a reproduce spre a populà universul. Suan este acum o demnă consórte a

www.dacoromanica.ro

lui Mendes fecondatorul. E un typ acum dupŏ quare se făcù în miniatură Lucina Ilythia (Venere). Mendes ţapul nu putea să aibă o capră mai nefaticată spre a popula lumea de tot lelul de fiinţe. Suan fu îndelung necunoscută lumii moderne; Champollion a aflat'o în cercetările salle cum şi alte divinităţi egyptene.

Anuca, ca emanaţiŏ tot din Fta-Neith, este ênsuşi Neith localisată în focul pămêntescu. E un typ dupŏ quare fu creată Hestia a Grecilor şi Vesta a Romanilor. Ea este cum se înţellege consórtea întregĕtóre a lui Thoth, printr'ênsa el face a se lucra artele şi precum aquesta este ministru al lui Piromi sau Amon-Knufis, ministru al lui Osiris, şi însoţitorul suffletelor, cu o consciinţă pînŏ la tribunalul infernului; assemenea şi Anuca este în relaţiŏ cu Amon-Knufis cu Iside şi cu Saté, ḑea reposaţilor. Aqueastă ḑeă este representată avênd pe cap o diademă adornată de şérpele Uroeus, de pene şi de flori de lotus. In mână ţine un sceptru lotat sau numai o flóre de lotus. Are şi ea un thron pe quare se vede adesea stând. In museul Turinului p'o colónă de lemnu se vede inscripţia următóre: Ḑeei Anuca, dómnă din părţile Orientului, dómnă a cerului, creatórea tutulor ḑeilor, ochiul sórelui etc. P'un alt monument se vede ardicând o mână peste un pharaon în semnu de bine cuvêntare sau protecţiŏ, cu quare îi şi offere un paner cu flori; iar cu quea laltă arătându părţile lui născătóre ca şi cum iar promitte, ca o meşterésă ghicitóre, o domnire lungă şi o posteritate numerósă. Pretutindeni se cunósce ori que este de gust şi styl sacerdotal. Langagiul sacru al quellor cuvioşi începù a facce ruşine şi ênsuşi în taverne.

Din începutul aquestui tractat al timpilor fabuloşi, numiţi divini, se vĕḑù nu numai systema trinitară ci şi

www.dacoromanica.ro

quea dodecimală, ca o consequinţă a aquestei. Am vĕḑut trinitatea supremă sau primară, trinitatea representatóre, şi dodecada primară compusă din patru triade, sau din doĕ triade îndoite în mascule şi femine sau din ḑece cabiri şi din doi ḑei din triadele primare. Dupŏ aqueasta dodecadă sórele Fre, que representà tóte divinităţile, se mai subtîmpărţi sau se modificŏ în duĕ spre-ḑece forme, spre a arătà sórele modificat în quelle doĕ-spre-ḑece părţi alle anului que se numirŏ luni. Sórele quellor patru stagiuni fu speculat şi îmmulţit în patru ḑei. Sórele quellor 12 luni fu speculat şi înmulţit în alţi doi-spre-ḑece ḑei ai Zodiacului, quărora la fiă quare li se dette a occupà quâte 30 grade, adicŏ a domni quâte 30 ḑille sau o lună egypteană. Aqueşti 12 ḑei se mai împărţirŏ şi ei şi se delegarŏ în quâte alţi trei fiă quare, que occupà quâte 10 grade sau domnià ḑece ḑille quare făcea o decadă (sĕptemâna nu erà recunoscută la Egypteni, trei decade făcea o lună). Aqueşti ḑei subterani, capi de decade, erà prin urmare 36.

Nu cunóscem que nume aveau între Egypteni. Autorii Greci le au tradus numele titular şi ni-i arată prin *decani*. Aqueşti decani se mai împărţea şi se delegà fiă quare în quâte doi, cinciari sau pentani, occupând fiă quare quâte cinci grade şi dominând cinci ḑille sau o pentadă. Fiă quare pentan iarŏ se despărţià şi se delegà în cinci geniuri. que occupà fiă quare quâte un grad şi dominà o ḑi. Ânsĕ 36 de decani quâte ḑece grade sau ḑille însummau 360 grade alle eclipticei şi prin urmare numai 360 de ḑille alle annului. Que se făcea cu alte cinci ḑille şi cu alte quâte-va ore? Aqueste cinci ḑille appucasserŏ de le pricepuse înţellepciunea sacerdotală, şi le adăogea la capĕtul fiă quărui an numindule epagomena (următóre sau complinitóre).

Vedem darŏ quŏ dupŏ astă systemă şi credinţă lumea nu se putea plânge quŏ nu se află în ordine legală şi guvernată neîncetat. Quŏci un ḑeu din dodecada Zodiacală guvernà o lună şi comandà la trei decani que guvernà şi ei o decadă, şi comandà la quâte doi pentani que gu-

www.dacoromanica.ro

vernà şi aqueştia quâte cinci ḑille şi comanda la quâte cinci geniuri gardieni şi regulatori fiă quare pe quâte o ḑi. Iar fiă quare ḑi, fiind împărţită în doĕ-spre-ḑece părţi sau ore de lumină şi doĕ-spre-ḑece de nópte, neîncetat sórele Fre-Tmu trecea în revistă pe toţi la posturile lor străbătând quâte 360 grade sau 360+5 ḑille; împărţind ḑioa Fre, şi nóptea Tmu. In aqueastă systemă vede quinevà nu numai aqueeaşi systemă astronomică a Indiilor, Chinei şi Chaldei, ci âncŏ şi o adducere ast-fel din condeiu cum fiă quare ḑi şi pendadă şi decadă şi luna să aibă quâte un ḑeu şi cum de o dată să iasă un buget de 480 de ḑei, storcênd lumea ḑi şi nópte, afarŏ de quei que vorbirŏm pînŏ aqui şi de aqueia alle quărora nume şi suvenire s'au perdut.

Póte quŏ va imputà quine-va quŏ pré mult abus făcurŏm cu repeţirea uneia şi aquelleaşi idei vorbind de îmmulţirea ḑeilor, a templurilor şi a veniturilor prin quari preoţii speculară omenirea; noe ânsĕ ni se pare quŏ tot n'am vorbit de ajuns despre aqueasta. Intr'adins la inveņţia, accreditarea şi stabilirea fiă-quăruia ḑeu am repetat unul şi aquellaşi refren spre a vedé fiă-quare interesul que făcù pe aqueasta castă de ómeni d'a nu lăsà nici o religiŏ în prima sa curăţie. Un singur Dumneḑeu pentru dênşii è un câmp sterp que nu se póte nici lucra nici exploatà. Aqueşti ómeni que de quând lumea au trăit din sudorile şi din sângele popolilor sûnt susţiitorii tutulor tyranilor. Systema lor este aqueea în tot timpul şi în tot locul, a susţine despoţii, a facce altarul complice thronului, a orbì popolii, a le arătà minciunea drept adevĕr, a le ascunde pe Dumneḑeul adevĕrat şi a le da spre închinare creaturile lor, inveņţiile lor, a le da ênsuşi aqueea que numescu ei Satan, drept Dumneḑeu împilător popolilor, pedepsitor de ómeni şi în viaţă şi dupŏ mórte; a da lui Dumneḑeu virtuţile şi mulţumirile şi patimile şi ênsuşi viţiurile tyranilor, a dominà suffletul popolilor prin superstiţiŏ şi teróre, a nu lăsà moment al vieţii nóstre fărŏ a fi ei de façă sau cu fiinţa sau cu influenţa, a nu lăsà nici o mişcare, nici o meserie que am între-

www.dacoromanica.ro

prinde fără a o exploată în folosul lor. După invenţia atâtor ţei şi geniuri alle quărora templuri se înalţă cu sudorile popolilor, se dotéţă şi se adórnă cu moştenirea orphanilor; se luminéţă şi se manţin cu obolul quel după urmă al văduvei, nu le fu de ajuns, ci întocmiră lucrurile ast-fel cum de te nasci cată a le plăti pentru quŏ ai venit în lume a muncì pentru dênşii. De te însori cată a te plăti pentru quŏ ai să adduci în lume nisce fiinţe preparate şi dispuse a te servì ca şi tine. De mori cată să le plătesci pentru quŏ laşi o văduvă şi nisce orphani quari şi quea după urmă bucată de pâine o vor da lor qua să te scótă din flacările que singuri le-au inventat. Apoi de faci copii, es cu un ţeu protector al copiilor, quărui cată să'ţi dai tributul; de nu faci copii es cu un alt ţeu que combate sterpitatea şi cată iar să dai şi aquestuia. De îţi trăiescu copii, au tributele lor; de îţi mor, alte angaralle; de esci meşter, es cu un ţeu protector al meşterilor în general; de ai cutare meserie, ea nu remâne fără ţeul său; călătoresci pe mare, cată să'ţi plătesci tributul ţeului mării; pe uscat, prin munţi, prin păduri, prin cetăţi pe unde te vei duce, casta aqueasta a inventat quâte un ţeu cu quare să'ţi scóţă fructul sudorilor; casa, câmpul, ţarrina, viia, grădina que vei avé cată să'şi plătéscă tributul unui ţeu particalar. Apoi după atâtea dări nu è de ajuns bietului popol nevoile salle, sarcina quea mare d'a 'şi ducce viaţa, d'a nasce şi cresce în dureri copii; nu è de ajuns unui biet tată durerile que simte pe tot minutul, unei biete mume que a născut şi a crescut cu atâtea chinuri atâţea copii, veghierile, lacrămile, nepregetele ci, morţile que a plâns, şi quare întrecu tóte pedepsele, şi cu quare îşi rescumpără ori que păccate que ca ómeni vor fi făcut, apoi facu din Dumneţeul lor un jude mai aspru şi mai cumplit şi mai nedrept de quât toţi tyranii que au existat vre o dată pe lume; pentru quŏ îl arméţă de pedepse îmmiite şi nemărginite. Nici un tribunal nu condamnă p'un criminal la o îndoită pedépsă. Fiiă que om de aquì de pe pământ, cum ţiserŏm, îşi ia pedépsa greşélelor salle sau dela legi, sau dela ênsuşi consequinţa gre-

www.dacoromanica.ro

şélelor, mai mult pe d'assupra nevoile que le sufferă dela răpirea altora, şi atâtea şi atâtea dureri şi chinuri nenumĕrate alle vieţii. Cruḑii şi neîmpăcaţii theocapili nu se mulţumirŏ cu atâta, mai inventarŏ şi infernul şi făcurŏ pe Dumneḑeu ast-fel cum abiă aştéptă să móră aquel biet tată, aquea biată mumă din popol, şi să caḑă în ghiarele lui. Par quŏ n'ar fi fost de ajuns despoţii şi tyranii din viaţă să ne mai dea altul şi mai terribil dupŏ mórte, alle quărora cruḑimi şi pedepse să nu mai aibă capĕt; tyran etern. Nu è darŏ Satan ênsuşi Dumneḑeul sacerdoţilor complicele lor şi ajutorul lor? Quine binecuvêntă şi susţine pe tyrani de quât Papa şi clerul sĕu? quine susţine pe Papa şi clerul mai mult de quât armatele regilor? La quare Dumneḑeu se închină ei? firesce quŏ nu la al lui Christ pe quare îl speculă şi îl batjocură.

Lectorul ne va iertà aqueastă digressiŏ. Eram la calindarul Egyptean, la ḑeii lunilor, decadelor, ḑillelor. Cu occasia aqueasta cata a arătă şi numele, lunile annului que avea numele quâte unui ḑeu din decada zodiacală.

Annul la dênşii începea tómna în ḑioa quând noi numim 5 Septembre în chipul următor:

1 Thot	30	grade sau ḑille	5 Sept.	pînŏ la	5 Oct.
2 Paophi	30	—	5 Oct.	—	5 Nov.
3 Athyr	30	—	5 Nov.	—	5 Dec.
4 Kholac	30	—	5 Dec.	—	5 Ian.
5 Tybi	30	—	5 Ian.	—	5 Febr.
6 Mackhir	30	—	5 Febr.	—	5 Mart.
7 Phameneti	30	—	5 Mart.	—	5 Apr.
8 Pharmuti	30	—	5 Apr.	—	5 Maiu
9 Pachon	30	—	5 Maiu	—	5 Iuniu
10 Payni	30	—	5 Iuniu	—	5 Iulliu
11 Epiphi	30	—	5 Iulliu	—	5 Aug.
12 Mesori	30	—	5 Aug.	—	5 Sept.
	360	grade sau ḑille			
	5	ḑille epagomene			
	365				

In quelle de mai sus 360 ḑille ḑeii zodiacali doi-spre-

www.dacoromanica.ro

ḑece, decanii 36, pentanii 72, şi geniurile subalterne 360 domină fiă quare în luna sa, în decada sa, în pentada sa şi în ḑioa sa îşi avea influinţa assupra universului şi ómenilor. Decanii se véd pe zodiacul anticu vogând în barce de lumină pe subt quei 12 que fiă quare domină în semnul sau regiunea sa de 30 grade, dând comande la quei trei decani. Decanii presidà la oroscop; şi fiă-que om que venia în lume, avea drept geniu protector pe unul din aqueste 36 de decani, în a quărui decadă se născea, şi mai particular geniu tutelar pe geniul în a quăruia ḑi venia în lume: aquel geniu erà steaoa lui, şi ḑeul dodecadei erà zodia lui. Viaţa întrégă a omului se credea quŏ este sub influinţa unui din quei doi-spre-ḑece, unuia din quei 36, unuia din quei doi-spre-ḑece, unuia din quei 360. Ast-fel se sforţau cearlatanii systematici, tâlharii organisaţi a face să créḑă lumea, ast-fel ajungeau singuri a crede, şi a'şi înălţà systema que o numià sciinţă divină, sciinţa que le desvălea trecutul şi viitorul. Inoranţa lor despre astre, puterea şi influinţa que attribuià ei aquestora o numià cu numele pompos de Astrologie, que avea mai aqueaşi însemnare cu Theologia, şi aquellaşi prestigiu. Un astrolog se constituà ca o persónă sacră: ḑicea şi erà creḑut de popol quŏ el se află în commerḑiu cu astrele sau ḑei, or geniurile aquestora. A cătà la zodii, a le întrebà despre viitorul, despre destinatele statelor şi individelor, a poseda quâte noţiuni debile şi despre physică şi chimie şi a le utilisà în amăgitoria lor, a se servi de óre quare proprietăţi alle magnetismului şi electricităţii, de óre quare erbe, a formà dintr'ênsele filtruri, afacce tot que attunci se numià cu un nume cuvios de *famarca*, şi quare astăḑi se ḑice în adevérata şi cearlatanica lor însemnare de *farmece*, a compune sau a învĕţà pe din afarŏ rugi, invocări, exorcismi, que se numiau *încântece* şi *descântece*, pentru maniera enphatică şi cântătóre prin quare se declamà; aquestea şi altele asemenea compunea aqueea que numiau ei sciinţă, sarcină divină, erà aqueea que astăḑi se ḑice dar de sus, darul şi mysterul preoţiei, que devenia privilegiu exclusiv al quellor

www.dacoromanica.ro

iniţiaţi în casta numită sacerdotală. Preoţii erà solidari; unul pe altul accreditâ şi 'şi susţinea darul. Ei singuri ḑicea quŏ sciu que sûnt ḑeii (şi cu adevĕrat scia, quŏci aqueştia era invenţiile lor, creaturele amăgitoriei lor); cu preoţii se ḑicea quŏ vorbescu divinităţile, şi prin ei communică ómenilor decretele lor şi destinatele lumii. Ei avea bine cuvêntările şi anathemele, vocea lor făcea să fiă creḑută de vocea divinităţii. Quine cuteḑà attunci a nu numì sacre, ceresci, divine aqueste amăgitorii oculte, aqueste cearlatanii decorate cu numele înfiorător de *mystere sacre şi terribile?* quine putea pătrunde pînŏ la dênsele şi a cuteḑà să le ardice velul? Mulţumită unor rari cuteḑători, astăḑi se véd în adeverata lor nuditate şi ori quine mai proferă inoranţa sau cunoscinţele aquellor preoţi n'au alt nume de quât pe quel adevĕrat al lor de cearlatani, de amăgitori. Şi cu adevĕrat, tot mysterul systematicu annunçă un cearlatanismu. Adevĕrul numai este sacru, Adevĕrul numai è Dumneḑeu, şi numai quel que proferă adevĕrul fărŏ mystere aquella este adevĕratul preot şi ministru al lui Dumneḑeu, şi acolo unde Adevĕrul se arată de façă în tótă lumina-i quea adevĕrată, fărŏ allegorii, fărŏ mystere, acolo è adevĕratul templu al divinităţii, acolo è adevĕratul dar de sus. Acolo unde se vĕḑ mystere, puneri şi înălţări de mâini, ochi leşinaţi şi daţi peste cap, plecări de genunchi typice şi officiale, încântece şi descântece de ori que natură, madragonă sau busuiocu, acolo è officină, *prăvălie* de theocapili — brahmani, pharaonici, papali, tzarieni, phanarioţi.

Aqueasta este epocha Egyptului din quare lumea nu scia nimicu şi pe quari cărturarii o împlurŏ de minciuni systematice, que în epocha viitóre se sforţarŏ a le con-

www.dacoromanica.ro

stituì de officiale şi a le da popolilor drept adevĕruri; aqueasta è epocha numită cu atâta sfrunterie *divină*. Quâte vĕdurŏm scrisse despre dênsa, se pot considerà în trei punturi de vedere sau despărţi în trei părţi: 1^0 doctrina pură şi principele lui Ermes; 2^0 aqueastă doctrină applicată p'o systemă trinitară de Activ, Pasiv şi Resultat, exprimată prin personificaţii şi mythuri; 3^0 degenerarea cu totul a doctrinei primare şi applicarea ei pe systema trimurtară a brahmanismului şi a androgynismului indian. Aqueastă din urmă ajunse a predominà, ca una mai aptă spre amăgitorie, ca mai fecondă în divinităţi şi venituri şi a deveni officială. De se vĕd pe ici pe colo ne învoiri şi contradicţii între quei que au scris despre Egypt, causa este quŏ au existat îndelung elementele systemelor diverse şi eresiilor. Avù şi Egyptul, la începutul şi în cursul sĕu, desbinările şi ne învoirile salle sacerdotale. Urmele, remăşiţile aquestor eresii, afflate de scriitori mai nuoi, furŏ luate drept dogme şi credinţe commune generale.

Noi, pînŏ a nu terminà aquest tractat, facem aquì schelletul cerului Egyptean dupŏ systema que o considerăm drept officială şi *catholică* în adevĕrata însemnare a vorbei.

AMON—PIROMI—GION
BUTO

Amon-Cnef-Gion Athor	Amon-Fta-Gion Neith-Hefaestobula	Amon-Fre-Gion Ioh al viilor
Agathodemon	Imuth	Ertosi-Artes
Chmun	Mendes-Mandu	Horus-Haroeri
Canop	Thoth	Harpocrat
	Tpe	
	Suan	
	Anuca	

www.dacoromanica.ro

		Amon-Fre-Gion Ioh al morţilor
———	———	Tmu
———	———	Thmei
———	———	Sun
———	———	Sate
———	———	Purot
———	———	———

SYSTEMA ZODIACALĂ

Fre	Fre-Harpocrate	Phamenoti, cu	3 Decani,	6 Pentani,	30 Geniuri
		Pharmuti	+ 3 Dec.	+ 6 Pen.	+ 30 Gen.
		Pachon	—	—	—
	Fre-Ertosi	Payni	—	—	—
		Epiphi	—	—	—
		Mesori	—	—	—
	Fre-Horus	Thoth	—	—	—
		Phaophi	—	—	—
		Athyr	—	—	—
	Horus singur	Kholac	—	—	—
		Tybi	—	—	—
		Mackhir	—	—	—

12 Z = 36 Decani + 72 Pentani + 360 Geniuri.

Locurile lăsate deşérte lectorul le vaîn ţellege quŏ sûnt alle divinităţilor masculi sau femini alle quăror nume s'au perdut sau nu sûnt âncŏ aflate. Nu se cuvine âncŏ a uità quŏ androgynismul erà prima din proprietăţile tutulor quellor que se ţiceau nemuritori, începênd dela Piromi pînŏ la quel din urmă ţeu sau geniu zodiacal. Femeile erà jumĕtate parte din omenire şi a fi un ţeu numai mascule, erà a attrage venituri numai dela bărbaţi; fărŏ

www.dacoromanica.ro

androgynismul general veniturile sacerdotale ar fi ajuns a se înjumětăți și femeile ajung adessea a da cu mult mai mult de queea que s'ar mai codi bărbații a offerì. In tot timpul au mărturisit preoții quŏ femeile susțin și întrețin căldura credinței, quŏci elle sûnt mai apte întru a se amăgì sau a crede tot que nu è adevĕr.

Terminând aquest tractat, și aproposito de androgynismu, dăm de scire lectorului qua or quând va vedé un chip de antiquitate egypteană de va voi să scie de este aquel chip de ḑeu sau de muritor să se uite la emblemele cu quare este decorat; quŏci ori que statuă sau chip de ḑeu, dupŏ orthodoxia pharaonică cătă să fiă decorate de ambele embleme alle androgynismului. Vrei să scii despre o statuă sau un chip de erà adorată în Egypt ca imaginea unui ḑeu sau erou, sau d'a fost a vre unui muritor? Caută să veḑi que are pe lûngŏ sine sau que ține în mână. De va avé un fel de chiie sau cruce cu mănușă que se numià *palus*, falus, și quăria popórele moderne îi ḑiserŏ *fală*, fii sigur quŏ statua din cap pînŏ în picióre este a unui ḑeu. Mai vrea cu adeverat și alte decoruri, ca șérpele Urocus, symbol al eternității, ca nisce pene și discuri; ânsĕ din tóte semnul quel mai escellent erà crucea mănușată, ca symbol al activității mascule, que întregea și constituà chipul unui ḑeu. Crucea sântei Anne, cu quare decorà Tzarul pe trădatori, o mai pot purtà, din întîmplare, și alți ómeni de omenie în Russia; în Egypt ânsĕ nu putea să pórte Crucea mănușată de quât numai ḑeii. Ea era orgoliul și fala ḑeilor pharaonici, ea objectul de adorația quea mai ferbinte a femeilor. Cuviosia preoților scià de minune a calculà.

Ast-fel, cum ḑiserŏm, epoca numită divină fu umplută de atâtea fabule systematice și allegorice que luate ad litteram, cum furŏ luate de popol și creḑute, sûnt minciunile quelle mai grosiare, și quare, esplicate dupŏ sensul lor și ast-fel cum erà înțellese de quei inițiați în mystere, n'arată, dupŏ cum s'a mai ḑis, de quât Adevĕrul condamnat de theocapili a purtà vestmêntul minciunei, ca criminalii p'al inominiei. In aqueasta se distinge tótă hypo-

www.dacoromanica.ro

crisià, tot pharaonismul, tot iesuitismul: întru a condamnà şi a proscrie un object sacru şi întru a amăgì şi dominà în numele lui.

EPOCHIA EROICĂ

Aqueastă epochă consistă în lupte şi în fapte spre a stabilì principe, şi credinţe, şi dogme elaborate mai din ainte în timpi que în tóte religiunile s'au numit divini. Intre toţi popolii vingĕtorii avurŏ miḑlóce d'a se apotheosà pe sine şi d'a anethemasà pe quei învinşii. Vingĕtorii devenirŏ ḑei, eroi, sfinţi; învinşii, inemici ai divinităţii, giganţi, vampiri, diavoli, eretici. Priimii, amici şi stabilitori ai ordinei şi religiei, quei d'ai doilea tulburători ai societăţii, tîlhari, athei ênsuşi.

Ânsĕ que fu ordinea? Organisarea tyraniei. Que fu religia? o idolatrie sub diverse forme. Vĕḑurŏm în Egypt, ca şi în Babylonia, nisce principe demne pe de o parte de semenţiile arabe, de ómenii primitivi, dotaţi d'o intelligenţă mai presus de quât a quellor din stirpele ethiopiană şi mongolă, pe d'alta ânsĕ degenerate în idolatriă mai systematică din causele que s'au arătat. Să nu credem ânsĕ quŏ aqueastă degeneraţiŏ se operò aşà de repede cum şi ar închipuì quineva. A adunà la un locu un popol primitiv, independent şi nomad, a 'l interesà întru a adoptà nişce doctrine pernicióse, a formà dintr'ênsele o doctrină systematică şi comună şi a o impune drept cre-

www.dacoromanica.ro

dinţă officială în paguba lui şi în folosul quellor mai puçini; a 'l amăgì cu un cuvênt şi 'l pune pe callea d'a 'l subjugà, este cu mult mai anevoie de quât a'l instruì cu bună credinţă şi a'l pune pe callea adevĕrată a progresului. Selbaticul nu scie multe; independenţa şi libertatea lui personală îi sûnt fórte scumpe, îi sûnt mai mult de quât scumpe, îi sûnt unele din primele lui instincte, que 'l facce a veghià neîncetat spre a'şi garantà şi appĕrà persóna, viaţa şi mai vîrtos quelle agonisite spre ţinerea vieţii. Selbaticul pentru provisia mâncării, pentru mâncare este o fiară; uccide qua să mănânce, uccide spre a'şi appĕrà demâncarea. El ne încetat îşi ţine în gardie şi corpul şi suffletul, adicŏ nici dă, nici ascultă facilmente; è bănuitor. Plătesce prin urmare fórte scump ori quine se încércă a'l amăgì, a'l subjugà, ai luà quelle agonisite. Este cunoscut quŏ adesea au căḑut victimă în miḑlocul ómenilor primitivi şi ênsuşi aqueia que în adevĕr şi cu bună credinţă s'au încercat ai folosì; amăgitorii ânsĕ şi mai adesea au plătit cu pellea încercările lor condemnabile. Minciunea şi Despotismul şi au avut şi elle campionii şi martyrii sei, ca şi Adevĕrul şi Libertatea, şi âncŏ şi mai mulţi. Pînŏ să ajungă amăgitorii şi despoţii a ḑice, dupŏ limba lor, quŏ au reuşit în fine întru a domolì un popol a'i pune frêul, a'l încăllicà şi a'l conduce dupŏ capriçele, dorinţele şi interesele lor, şi a dispune *legalmente* de persóna, averea, credinţa şi viaţa lui, a căutat să trécă secoli. In antiquitate lumea nu erà, ca în ḑillele nóstre, organisată în regate p'o systemă generală şi solidară. Primii capi ai popolilor nu se aflà în relaţia şi solidaritatea modernà. Astăḑi spre a stabilì un regat, spre a subjugà un popol è de ajuns a se învoì alte regate, sau a profità unul din nevoile şi încurcătura quellor lalte de prin pregiur. Un tractat şi câţi-va Bavareḑi, spre exemplu, sûnt de ajuns spre a suppune un popol de martyri ca al Greciei moderne subt ori que fel de systemă de guvern. Un regat în Grecia antică nu se constituà aşà de curênd. O Lombardo-Veneţie qua să ajungă, în Italia antincă, la un regat cu

www.dacoromanica.ro

atâta coprins şi mai vîrtos sub nisce legi atât de appĕsătóre, ar fi avut nevoie de secoli şi ar fi costat torrente de sudori şi de sânge tiranicu.

Arabii, Ethiopienii, adunaţi în Egyptul anticu, erà cu mult mai primitivi şi mai anevoie de domptat de quât Grecii şi Romanii antici. A cătat, prin urmare, să trécă secoli pînŏ quând fabulele şi minciunele, cu quare vĕḑurŏm quŏ se împlu secul-annilor divini sau ai prunciei Egyptului, să se accredite între aquelle ginţi şi să deviiă populare, şi pînŏ quând quei que le profesà să ajungă ca nişce persóne considerate şi sacre. Mult timp unii au căḑut victime încercărilor lor, mult timp alţii au vorbit în van şi au murit în obscuritate; în delung, nu numai cearlatani, ci şi geniuri şi talente adevĕrate şi au agonisit viaţa ca cerşătorii, unii âmblând cu descântece, cu ghicitorie, cu buruiene şi remediuri, cu quâte-va jonglerii ca toţi vracii şi ghicitórele, şi alţii cântânduşi versurile pe la porţile ómenilor şi mâncând ca parasiţii pe la mesele avuţilor, ca aeḑii şi rapsodii antici. Starea cărturarilor şi sacerdoţilor la început a cătat să fiă fórte tristă între gintele primitive şi mai selbaticie, pînŏ să ajungă a'şi acredità invenţiile, fabulele şi doctrinele. Din locu în locu, din secol în secol, printr'o minune sau alta que ar fi putut operà intelligenţa astuţiósă sau consacrată binelui commun, abià ajunserŏ a'şi stabilì un credit, a devenì populari, a se întărì cu o putere morală de ajuns spre a reuşi întru a mişcà şi a conducce un popol la un scop óre quare bun sau rĕu.

Quând, dupŏ mai mulţi secoli, fabulele que vĕḑurŏm în epoca trecută ajunserŏ a devenì populare şi a se bucurà de óre quare credit în quea mai mare parte a locuitorilor Egyptului anticu, attunci se operŏ o mare schimbare în situaţia quellor que le profesà. În locu d'a allergà din locuinţă în locuinţă cu fabulele şi cântecele salle, cu ḑeul sĕu, cu descântecele şi remediul sĕu, cu jongleriele şi minunele salle, şi ênsuşi cu adevĕrul sĕu, de erà vre unul, fiă-quare ajunse d'a se vedé încongiuraţi de amatori sau de *muşterii* şi recercat. Attunci împuçinându-se

www.dacoromanica.ro

allergarea, li se adaose orele de repaos, de cugetare, de practică şi de venituri, li se îmmulţì averea şi nu întârdiarŏ spre a fi consideraţi şi mai mult şi respectaţi óre cum. Prestigiul îi încongiurò şi din que în que se constituirŏ ca nişce ómeni însemnatari, extraordinari în ochii mulţimii. Locuinţa lor devenì un punct de întîlnire al tutulor quellor que îi recercà, şi affluinţa publică din que în que o făcea să nu fiă de ajuns încăpătóre. Prin ajutorul general ajunse fiă-quare din aquestì cearlatani primitivi, que singuri se numià preoţi, a construi un edificiu mai spaţios, şi aqueste edificiuri furŏ începutul primelor temple. Aquì fiă-quare avù un câmp mai întins spre a facce paradă meritelor şi dibăcielor salle. Aquì localul se putù distribuì şi preparà ca scenele şi mesele scamatorilor, ast-fel cum să'şi pótă exaltà dibăcia şi ascunde amăgitoria, să pótă arătà virtuţile şi minunele ţeului cu quare ţicea quŏ este în commerçu. Aquì se ardicò primele altare numite publice, unde popolul fu invitat spre a'şi depune offrandele salle. Nimeni nu cunoscea neputinţele şi innoranţa aquestor ómeni ca ei ênşuşi şi îndelung a cătat să fiă victimă şi să suffere dela vorbirea de rĕu şi rivalitatea unuia despre altul. Ajunşi ânsĕ o dată în aqueastă stare de consideraţiŏ şi de opulantă, nu întârdiarŏ a formà congregaţii, a se stabilì o solidaritate între aquestea, a se dotà cu drepturi şi privilegii în numelele divinităţilor accreditate, a se căpuì de mĕsure spre a'şi consacrà şi conservà aquelle drepturi şi a puté să le lase şi în moştenire. Quât ajunse aquì, sau qua să ajungă aquì a cătat unul pe altul a se ajutà şi a se recomandà în ochii vulgului ca nişce ómeni dotaţi de virtuţi estraordinare. Nici un midlocu nu lăsarŏ; queea que voia a arătà cu vorba se sforţà a o arătà cu fapta. Tot que pune în mirare şi încântă pe ómeni, tot que place vederii şi auţului, tot que recunósce omul mai presus de sine se nevoirŏ ómenii aqueştia a exercità, a profesà. Unul escellà în puterea braçului şi în curagiu, altul în puterea minţii, un al treilea le unia pe amêndoĕ; unul cunoscea cutare virtute a vre unuì object, cutare secret

www.dacoromanica.ro

al naturei, congregaţiile sacerdotale nu întârdià spre a allergà întru ai însoçi la beneficiurile lor, ai facce ênsuşi capi, daqua nu putea ai facce instrumente passive, qua să ajungă în ultima analysă ai avé tot de instrumente. Spre a înălţà la putere nişce assemenea ómeni exaltà către popol virtuţile şi talentele lor, făcea mulţimea a crede quŏ aqueştia au venit de sus, sûnt fii ai vre unui ţeu; şi éttŏ epoca eroilor sau a semiţeilor. Indată dupŏ epoca divină, tot popolul şi a avut eroi, semiţei, cuvioşii sinţii sĕi, şi quine sûnt aqueşti semiţei, aqueşti sinţi? Toţi aqueea que au contribuit întru a ajutà casta sacerdotală spre a se organisà, a se dotà cu privillege, a pune popolii p'un drum numai de datorii şi fără drepturi, a organisà şi legitimà dolul, furul, despotismul. Exemplu în timpi mult mai moderni avem pe Constantin. El nu fu mare înaintea clerului catholicu, nu fu apotheosat pentru virtuţile salle atât quât pentru drepturile şi prerogativele que dette clerului official.

Primul rege que puturŏ formà şi proclamà cărturarii şi preoţii primitivi ai Egyptului fu Osiris. Aquesta recunoscù drepturile lor, prin ajutorul aquestuia se stabilì un cultu catholicu, adicŏ general, prin ajutorul lui se puse popolul Egyptului pe calle d'a crede în preoţi ca în alleşii şi favoriţii divinităţilor. Osiris pentru dênşii făcù mai mult de quât ţei debili âncŏ que ei ênsuşi avea mare nevoie de credit şi de ajutor. Osiris darŏ avù tóte titlurile şi onorile divinităţii. El devenì şi Amon Piromi, el şi Cnef şi Fta, el mai vîrtos sórele Fre, que erà mai popular de quât toţi ţeii. Osiris, ca toţi regii, fu proclamat de *tată* al populului, de suffletul şi viaţa lui. de luminătorul lui. El posedò paternitatea lui Piromi, creatoria lui Cnef, respândirea de viaţă a lui Fta, fertilitatea şi splendórea lui Fre, înţellepciunea lui Thoth sau Ermes, puterea lui Gion, ba âncŏ şi mai mult înţellepciunea şi Puterea divinităţii, aşteptà commandele dela dênsul şi îi servia în picióre. Thoth şi Gion devenirŏ miniştri lui pré plecaţi.

Apoi demna sa consórte Iside quâte laude numai putu avé ca tóte jupânesele regilor, ca tóte Mesalinele şi

www.dacoromanica.ro

Ecatherinele dela cuviosii preoți și dela adulatorii cărturari; Mamă cu dor a Popolului, a ómenilor și ênsuși a bieților ḑei debili și în scutice âncŏ, dómna elementelor; Buto în maternitate, Athor în abondanță materială, Neith în înțellepciune și frumusețe, Sóre în femine sau Lună în splendóre. In persóna ei se adunaserŏ și se incarnasserŏ tóte virtuțile, tóte darurile, tóte divinitățile. Ea fu și mama și surora și consórtea sórelui que 'și lepădasse sau își uitasse numele de Fre spre a se onorà cu numele de Osiris. Preoții mai târḑiu îi puserŏ în gură cuvintele următóre: „Eu sûnt Natura mamă a tutulor lucrurilor, dómna elementelor, începutul secolilor, suverana ḑeilor, regina suffletelor quellor reposați, prima din naturele ceresci, faça uniformă a ḑeilor și ḑeelor; eu guvern sublimitatea luminósă a cerurilor, vînturile salutarii alle mărilor, tăcerea lugubră a infernului. Divinitatea'mi unică și multe și varii forme tot de o dată se onóră sub differite nume: Phenicianii mĕ numescu Pensinuntiana, mama ḑeilor; Cretianii îmi ḑicu Diana Dyctina; Sicilianii, Proserpina Hygiana; Eleusienu, antica Cerere; alții Junone, alții Belona, alții Hecate, alții Ramnusia, etc. (Apuleu).

Osiris fu primul rege al Egyptului que stabilì credințele și doctrinele dubitóse și errante âncŏ, que impuse legi favorabile intelligenții astuțióse. El fu începutul religiei pharaonice, legiuitorul Egyptului. Osiris corresponde cu Fo-hi al Chinei și Iside cu Niu-va. Rolui și epocha lor sûnt tot aquellea. Differința nu è alta de quât quŏ aqueste personage, fictive sau vere, în China furŏ onorate de ómeni făcĕtori de bine, de regi intelligenți și drepți, unde în Egypt furŏ apotheosate și luarŏ rangul quel mai înait al divinității. Pharaon, în dreptul primului rege, devenì în Egyptu queea que Tzarul mai târḑiu putù să deviiă în Rusia. Tzarul è queva mai sus de quât Christ [1]).

[1]) Étŏ începutul catechismului păgânătății rusian:
In. Quari sûnt datoriele que religia ne impune către *Imperatora*, ca nișce umili sclavi ai sĕi?

www.dacoromanica.ro

Lui Osiris şi Iside dau mythographii sau romanţierii Egyptului de frate adversar sau de rival pe gigantele Typhon, ca şi lui Fo-hi şi Niu-va pe Cong-Cong. Romanţul are mai multe amĕnunte în Egypt: descrie luptele lui Typhon în contra fratelui sĕu, şi ênsuşi reuşita d'a învinge antêiu aquesta, apoi partitul regal sau pharaonicu.

Osiris, cum se vĕd lucrurile, fu un om ca toţi ómenii din aquei timpi quăror le plesnea prin cap d'a pune mâna pe puterea absolută. Dreptul de moştenire la thron nu există qua să aibă vre o pedică legală. Se făcu darŏ cap, prin capacitatea şi miĮlócele salle de bande armate. Considerat, temut, de partea aqueasta, partea intelligentă a cărturarilor şi preoţilor numiţi de sine făcù causă commună cu dênsul, sau pentru avanţele que le făcù el şi avantagele que le offerì, sau din prevederea şi appucĕturele adulatóre que tot d'auna au ast-fel de intelligenţi spre a'şi creà şi susţine un protector. Osiris ajunse la puterea absolută ajutat de mâna armată pe de o parte şi de toţi papeţii de Talerandii şi Montalombergii ai epocei

---

R. Îi sûntem datori devotamentul, suppunerea, credinţa, tributul, serviciul, închinarea şi ruga, tot que se coprinde în vorbele credinţa şi devotament.

In. In que se coprinde aquest devotament?

R. In respectul absolut que sûntem datori a'avé în vorbe, în purtare, în cugete şi în fapte.

In. Que suppunere sûntem datori noi la naşi *Imperatora*.

R. O suppunere întrégă, passivă şi nemărginită în tóte punctele.

In. In que stă credinţa que sûntem datori noi *la naşi Imperatora?*

R. In împlinirea numai de quât şi fără cercetare a co nandelor salle, în nepregetul d'a facce îndată şi fără cârtiri tóte quâte el quere.

In. In que chip lipsa de respect şi de credinţă către imperatora se cuvine a fi consi lerate de quătre religiă?

R. Ca pĕccatul quel mai spurcat şi urîcios, ca quea mai terribilă şi înfierătóre crimă.

In. Quari sûnt cărţile que prescriu aquĕste datorii?

R. Sântele scripturi şi mai vîrtos Evangeliele şi Epistolele Apostolilor.

In. Quari exemple confirmă aqueste cărţi?

R. Ênsuşi exemplele lui Isus Christos que trăi şi murì suppus imperatorului Romei şi se suppusse cu respect la voinţa que îl condamnò. . . .

Daqua principele Christianismului se degenerarŏ întro idolatrie atât de grósă şi abrutisantă şi ênsuşi în timpii moderni, unde nu putea ajunge nisce principe ca alle unui biet Ermes que abia eşea din starea selbatică princip' âncŏ nesicure, neconfirmate de raţia universală, în nisce timpi atât de înapoiaţi ca ai începutului Egyptului? Quând ajunse a se deificà un Tzar printr'un cler atât de innorant unde nu putea ajunge un Pharaon cu un cler atât de dibaciu que resummà pe attunci tótă intelligenţa secolului?

www.dacoromanica.ro

aqueia de toţi scribii şi speculatorii de ómeni. Primul şi mai marele sĕu căpitan fu, fără îndoială, de tallia şi de stylul căpitanilor din aquei timpi: vînos, musculos, vîrtos, bătăios, armat de vre un toroipan terribil, îmbrăcat în pelle quând de lup quând de leu. Aquesta nu întârdiò a avé nume de Ercule de Gion, de Marte de ori que va voì quineva în felul aquesta. Consilliarul sĕu fu asemenea vre unul din quei mai intelligenţi, vre un Meternich, vre un Guizot al secolului que cunoscea tótă cartea de p'attunci, se pricepea la tot felul de curse, scia fel de fel de marafeturi, era iniţiat în tóte ascunsurile cearlatanilor şi sacerdoţilor. Aḍi communică ideea prin semne conventionale sau printr'un fel de littere către quei que nu erà de façă, şi a luà respuns pe aquei timpi erà o minune în ochii vulgului mai mare de quât în ḍioa de astăḍi telegraphul electric. Apoi terapeuthica, taumaturgia que începusse a avé un mare credit şi a jucà un rol însemnător, nu putea să fiă necunoscute şi ne luate în consideraţiò şi chiar cultivate d'un asemenea personagiu. Quâte o dată scie quine-va atâtea marafeturi şi ajunge apoi şi primul ministru al unui rege, întrebaţi pe D. Guizot şi vĕ va spune quâte titluri şi virtuţi supranumerare şi gratis nu se mai puté avé din tóte părţile. Prin urmare, aquest consilliar, escellenţă ca tóte Escellenţele ministeriale, nu întârḍiò a avé numele de Thoth, de Ermes, detrismegest, de fiiu al Minervii sau Neith, etc.

Osiris, prin urmare, ajungênd la thron, se revesti din preună cu demna sa consórte Iside cu virtuţile tutulor divinităţilor, avù de căpitan pe Hercule sau Gion, de consilliar pe Ermes sau Thoth,

Quând se nasce vr'un puiu de rege, D. Lamartin şi atâţia poeţi assigură în versurile Dumnealor quŏ nu se nasce un om, ci attunci în adevĕr resare sórele adevĕrat; attunci gerriurile ceresci, seraphimii se pun pe cântece şi pe chiote din preună cu poeţii şi annunçă lumii lucirea arborilor adevĕratei fericiri populare, attunci se assicură popolii de viaţă şi de viitor, attunci sunt invitaţi ómenii a allerga cu sacul sau a rugà cerul să ţiiă

www.dacoromanica.ro

ḑillele Mesiei quellui nuou. Iside născù şi ea ca tóte femeile sau ca tóte reginele. Potca şi stirpitura de pruncu fù pe dată proclamat de fiiu al sórelui şi numit Horus.

P'attunci, de erà ómenii que se însoḑia spre a'şi întări şi înălţà un despot, voioşi a se tîrrî înaintea lui spre a avé şi ei apoi mii de sclavi. Ânsé erà póte mai mult şi de quât în ḑillele nóstre nisce ómeni d'aqueeiâ primitivi que nu pré scia multe quând vedeau quŏ erà vorba a le punne căpăstru de nas. Ast-fel de ómeni îşi aflarŏ şi ei un căpitan, quând vĕḑurŏ quŏ Osiris le usurpasse tóte libertăţile. D'a fost aquest căpitan frate cu usurpatorul Osiris sau nu, puḑin ne pasă; de ajuns ne este să scim quŏ a fost un căpitan, şi toţi căpitanii de revoluţii sûnt fraţi buni cu regii assupra quărora se scólă, din ori que timp şi din ori que locu vor fi. Căpitanii aqueştia, de se ḑicu căpitani sau generali, se servescu cu popolul împilat qua să pótă veni în stare a ḑicce dinastiei de façă: „scólăte tu să mè puiu eu", şi apoi tot aquellea şi iar aquellea, şi adesea şi mai multe de quât aquellea. De exemplu avem doi Napoleoni din ḑillele nóstre: unchiul şi nepotul dupŏ unii, tatăl şi bastardul dupŏ alţii. Căpitanul que se oppusse la întreprinderile lui Osiris fu Typhon; pe soḑii lui systema egypteană îi facù de 8 ori quâte 9, adicŏ 72. Aqueştia firesce la început furŏ nişce d'aqueia que în ḑillele nóstre numim *nemulţumiţi*. Aqueştia murmuià, criticà, declamà, se sforţà prin tóte miḑlócele spre a îmmulţi numĕrul partisanilor.

Osiris, ca toţi regii de natura aqueasta, dupŏ que ajunse la thron nu se mulţumì numai cu coprinsurile que îl recunoscusserŏ de voie de nevoie. Spre a da occupaţiŏ armatei salle, spre a'şi rĕsbunà de quei que nu 'l recunoscusserŏ, spre a ţine în respect pe inemicii şi rivalii sĕi din întru, adaose oştirea, cu quare nu-i fu anevoie a suppune domnirii şi legilor salle maiântêiu pe vecinii sĕi Etiopieni, ginte vechie şi decăḑută deḑà. Îşi preparò apoi expediţia spre a'şi o îndreptà în conquiste de coprinsuri mai depărtate. Toţi scriitorii antici se învoiescu, luându-se dupŏ tradiţii, a spune quŏ aqueasta oştire fu

www.dacoromanica.ro

compusă în mare parte de Satyri, de Faoni, quŏ Apollon cu musele quâte noĕ însoçia armata regelui-ḑeu. Explicătorii de allegorii, archeologii 'şi au bătut capul îndelung assupra aquestor fiinţe extraordinare; unii scóserŏ d'aquì quŏ p'aquei timpi ar fi fost ómeni âncŏ neformaţi, remăşiţe din producţiile primitive alle pămêntului cu piciórele şi cu capul de ţap şi quŏ aqueştia ar fi fost satyrii; alţii susţinurŏ quŏ sûnt allegorii şi se sforţarŏ a le esplicà fiă quare din puntul sĕu de vedere. Mi s'a întêmplat să vĕḑ şi eu un articol în jurnalele Françei que descrià pompa cu quare se făcù expediţia Tzarului assupra ungurilor. Se spunea acolo litaniele şi rugele şi urările clerului russian. Archiepiscopul synodului întreg de archierei, înaltul cler făcea Tzarului o urare de călătorie bună şi de victorie în chipul următor: „Mişcăte imperatore, trage palloşul, passă înainte spre învingerea şi exterminarea inemicilor lui Dumneḑeu şi ai ómenilor, a apostaţilor nelegiuiţii. Angelii şi cherubimii cerului însoçescu ne învinsele talle armate; cântă laudele Talle, bucină şi annunçă lumii victorià ta vecină. Cherubimii quei cu ochi mulţi te însoçescu, Seraphimii quei cu quâte şése aripe sbóră înainte şi în urma oştirilor talle; Maica lui Christ cu Fiiul sĕu è lûngŏ tine şi veghiaḑă assupra ḑillelor şi victoriilor Talle; Apostolii şi Martirii, şi Cuvioşii rógă pe quel pré înalt spre a te încinge cu puterea sa spre a călcà sub piciórele Talle pe tot inemicul şi apostolul...“, şi alte asemenea urări servile, demne de clerul rus şi de inima lui de sclav. Daqua a fost cu Tzarul în armata sa Maica Domnului cu Fiiul séu, cu Apostolii şi cu toţi Seraphimii şi Cherubimii cerului, va fi fost şi cu armata lui Pharaon, lui Osiris, Apolon cu Musele, şi Satyrii şi Faunii cerului Egyptean. Quine va crede dupŏ patru mii de anni quŏ armata Tzarului se compunea de fiinţe cu quâte şése aripe şi cu mii de ochi, va crede quŏ şi armata lui Osiris avea nisce soldaţi cu piciórele şi cu capul de Ţap. De vom vedé ânsĕ în clerul russian nişce vili adulatori, amăgitori de popoli şi de sine ênsuşi, de que să nu vedem în clerul pharaonicu aquelleaşi tîrîtóre

www.dacoromanica.ro

scârbóse, şi să ne mai batem capul a explicà que însemnà aquelle allegorii? Insemnà curat aqueea que însemnéḑă şi poesia sacerdotală de sus adresată Tzarului; erà expresii şi adulări d'aquellaşi styl prin quare fiiul sĕu fu numit Horus şi proclamat fiiu al sórelui, prin quare el, Osiris, şi femeea sa furŏ înălţaţi în rangul divinităţii.

Se ḑice quŏ Osiris luò cu sine în expediţià aqueasta pe fiiul sĕu Horus şi quŏ aquesta adicŏ ar fi fost Apollon împellităt. Quei mai faimoşi ai sĕi căpitani se repută quŏ au fost Maron, Macedo. Anubis sau Triptolem. Lăsò spre a guverna Egyptul pe Iside, demna sa consórte, ajutată de consilliurile faimosului Ermes şi de braçul bătăiosului de Ercule. Mithographii şi historicii antici se învoiescu a ḑice quŏ trecù prin Arabia şi străbătù pînŏ în Indii. Se ḑice quŏ el introdusse în aqueste coprinsuri plantarea şi cultura viţei şi semenatul şi cultura grâului; quŏ el fu ênsuşi aquella pe quare Grecii îl numescu Bacchu dionisiu, şi pe quari Indienii numiserŏ âncŏ mai din ainte Siva Deonachu. In Indii. cum am veḑut, popolii erà deḑà de mult împilaţi sub jugul sacerdotal al Brahmanilor; Brahma, ḑeul aquestora, erà totu. La ast-fel de resbelle, de quând lumea, regii şi imperatorii quând vin unul assupra altuia, ca Tzarul assupra Sultanului, ca Sânta Allianţă assupra lui Napoleon, au nişce miḑlóce alle lor particolare d'a da proclamaţii, d'a face să se întinḑă scirea quŏ vin spre a mântuì popolii de sufferinţe, d'a protege religia, libertatea commerçului, şi tot que au bieţii ómeni mai scump. Quei nemulţumiţi occasie caută şi se scólă ca nişce orbi systematici spre a da mâna de ajutor conquistantului, noului despot; popolii împilaţi, creḑetori în quelle proclamate, împinşi şi invitaţi de exemplu nemulţumiţilor, allérgă şi mai orbi spre a'şi vĕrsà sângele şi a'şi faurà cu mâinele lor catene şi mai tari şi mai nuoĕ. In ḑioa de astăḑi quând vedem atâta orbie unii desdemnaţi şi în escesul suppĕrării nóstre lăsăm adesea să ne scape expressii umilitóre, numind asemenea ómeni *orbi, animale, beşţii*, etc., iar alţii asemenea expresii le repetă în ambondenţă şi în superlativ;

www.dacoromanica.ro

aqueştia din urmă sûnt despoţii quei vechi que se vĕd în pericol. In Indii, în timpii antici, toţi quâţi se sculară spre a ajutà pe conquistantul Osiris sau Bacchu (Siva, ḑeul nobililor) în locu de animale şi bestii furŏ numiţi *Urşi, Momiţe.* Urşii aqueştia, momiţele aquestea erà sufferitorii, împilaţii aquellor timpi que sărisserŏ a scuturà un jug spre a cădé subt altul, erà un fel de Brâncoveni şi Cantemiri que, din preună cu popolii lor, se sculaserŏ a facce causă commună cu Tzarul, spre a fi abandonat unul de Tzarul din preună cu famillia sa a trecce pe sub sabia rĕsbunătóre a Sultanilor, şi spre a preparà jug şi mai appĕsător patriei şi posteritâţii lor. De va fi fost resbellul aquesta al lui Osiris ênsuşi, aquella que se ḑice quŏ dette Siva lui Brahma, sau Vichnu giganţilor despoţi, nu putem confirmà. Ânsĕ în ambele aqueste resbelle se vĕd figurând mai aquelleaşi divinitâţi. In oştirea lui Osiris se aude de nişce Satyri şi Fauni, în a lui Vichnu am vĕḑut orde de urşi şi momiţe, unde Hanuman, fiiul ḑeului satyr Pan al Indiilor, desvelue atâta enegie şi intelligenţă. Tot que este iarŏ necontestabil, è quŏ or quând se sculară popolii să scuture jugul anticu în Indii erà numiţi de reacţionari Momiţe, urşi; în ḑioa de astăḑi reacţionarii le ḑicu *sanchiloţi, desculţi, canibali* ênsuşi. De nu va fi fost expediţia lui Osiris tot aqueea que se ḑice d'a lui Vichnu, sau Siva-Deonach (Bacchu), armata lui ânsĕ adaosă de volintirii Indiei şi de alţi popoli a cătat să fiă numită şi de partisanii jugului anticu, şi de progresiştii luminaţi şi naţionalişti, armată de *urşi şi de momiţe.* Unii au numit'o ast-fel de ură, alţii din desdemnu.

Osiris, dupŏ victoriile salle, nu putu domină părţile que coprinsesse în Indii; fu nevoit a facce queea que făcù Sânta Allianţă în França, adicŏ a stabilì alţi princi amici şi alliaţi şi a se înturnà înapoi, dupŏ que construi, cum se ḑiče, quâte-va cetăţi, între quare fu şi Nissa în memoria alteia din Egypt cu asemenea nume unde fussesse el crescut, şi dupŏ que lăssò p'alocurea quâte-va colonii. Inturnându-se din Indii, străbătù coprinsele şi popolii despre nord, trecu prin desertele Scytiei, venì în

www.dacoromanica.ro

părţile que se numirŏ apoi Tracia şi Macedonia; trecù prin Grecia, şi de aquì pe mare se înturnò în Egypt. In aqueste din urmă coprinsuri lăsò, ca şi aiurea, quâte-va colonii ai quărora capi furŏ Maron, Macedo şi Triptolem. Primul învĕţŏ popoli, a planta via şi ai stórce mustul; al doilea dette numele sĕu de Macedonie coprinsului que occupasse; al treilea instrui pe Greci şi mai vîrtos pe Athenieni în cultura pământului.

Egyptenii attribuescu lui Osiris invenţia vinului, aratrului şi semănării grâului a multor arte civilisatóre şi de prima necesitate, ḑicênd quŏ expediţiile lui nu avurŏ alt scop de quât spre a facce bine omenirii introducênd artele necessarii între popolii mai selbatici. Noi mai mult credem quŏ aquestea sûnt vorbe de aquellea cu quare despoţii s'au deprins spre a'şi justificà şi bine cuvêntà conquistele. Ruşii nu ḑicu mai puçin pe ori-unde ardicŏ libertatea popolilor şi 'şi impun legile împilătóre şi formătóre de sclavi; se sforţă a demonstrà quŏ mi'ţi au addus civilisaţia. Plantarea viei şi cultura pământului prin sapă şi aratru, cum şi artele de prima necesitate au fost invenţii cu mult mai antice de quât pharaonul Osiris. Pe ori unde au fost ómeni, aqueştia avurŏ aquelleaşi nevoi, aqueeaşi facultate inventatóre şi aqueeaşi raţiŏ dela Dumneḑeu. Nevoia fu primul maestru al ómenilor. Indiile fórte de mult începusserŏ p'allocurea a se stabilì în cetăţi. Ómenii que ajunserŏ a speculà atâtea tradiţii, a elaborà p'o systemă atâţia mythi, a încheià o doctrină que servì de basă şi de punct de plecare a tótei philosophiei şi religiei şi politice egyptene, aquei ómeni ori quât de egoişti şi astuţioşi îi vom închipuì, firesce quŏ mâncà pâine iar nu buruieni. Quând aqueştia fussesserŏ maestri Babylonienilor şi ai Egyptului în atâtea doctrine metaphisice şi speculaţii trimurtare, nu putea să aştepte dela un Sesostris să viă a le arătà cum să puie viţa în pământ şi cum să semene şi să secerè grâul. In China iarŏ se vede invenţia aratrului şi a altor arte mai nainte şi de Fo-hi que stette cu quâţi va secoli mai nainte de Sesostris. Egyptenii, spre a'şi justificà resbellele tâlhăresci que putea să fiă pe attunci, attribuirŏ

www.dacoromanica.ro

regelui lor apotheosat tóte virtuţile unei divinităţi que plecò c'un cortegiu de satyri, de Fauni, de Muse şi de Apolloni spre a civilisà lumea şi spre a rĕpândì ca provedinţa cu mâini pline binefacerile salle. Aqueasta sémănă mult cu civilisaţia que addusse Russia în Moldo-Valachia. Tzarul Petru trimetea pui de Ruşi spre a se instruì în collegiurile şi seminariurile Moldovei, îşi recrutò consillieri din flórea populaţiei Moldovei; offiçerii Ruşi, în campaniele lor, aflau în Moldova şi în Ţérra românéscă cărţi que le erau prohibite în Russia, şi în vĕţau a cugetà şi a judecà omenesce; Russia dela 1828 aflò în Ţérra Românéscă un regulament de reforme cu adevĕrat naţionale făcut de comitetul numit de Grigorie Ghica. Russia stricò aquest regulament, îi răpì que erà de naţional, introdusse într'ênsul tot que erà de despoticu şi cotropitor, vîrî într'ênsul cu dibăcia ruséscă, adicŏ cu baioneta, aluatul discordiei şi al servitudinei fiitóre, şi n'are ruşine a ḑicce dupŏ aquestea tóte şi mii altele ca aquestea quŏ a civilisat Moldo-Valachia! O! Cum se asémănă toţi Pharaonii şi toţi Tzarii din ori que timp şi din ori que locu!

Historicii verbescu în trécăt quŏ în lipsa lui Osiris din Egypt, s'ar fi întêmplat o inundare extraordinară a Nilului que înnecò tot Egyptul şi quŏ în aqueastă împregiurare Hercule que remăssesse spre a da mâna de ajutor Isidii, desvoltò o mare energie spre a întîmpinà înnecarea şi a da rîului cursul sĕu ordinariu. Se luptò cu vigóre şi cu bărbăţie assupra inundaţiilor, construì şi le oppuse argini titaniene que remasserŏ ca o eternă stavilă apelor distructóre. Este probabilă aqueastă inundaţiŏ, quŏci espediţia lui Osiris sau Bacchu în Indii este maĭ contimporană cu Noe al lui Moisi şi cu deluviul despre quare ne vorbesce Biblia. Osiris este contimporan cu Noe, cu Yao al Chinei, cu Xisutru al Siriei sau Babylonieĭ. Pe ori-unde se vorbesce de deluviu, è vorba nu numai de plantarea viei, ci şi de nisce giganţi. Giganţii se vĕd figurând şi în Egypt, óre-cum mai reali, mai în pelle şi în óse şi de quât în Indii şi de quât în China. Éttŏ giganţii Egyptului.

Quât lipsi Osiris din Statele salle, nemulţumiţii des-

www.dacoromanica.ro

pre quari vorbirăm mai nainte, ambiţioşii invitând pe sufferitori şi pe geloşii de libertăţile lor primare, afflară occasiŏ întru a lucrà mai pe façă spre desthronarea usurpatorului libertăţilor commune. Typhon îşi punea tóte puterile întru a îmmulţi numĕrul partisanilor sĕi şi întru a le deşteptà curagiul primitiv, şi amorul libertăţii. Iside ânsĕ, ajutată de consiliele luĭ Ermes şi de puterea lui Hercule, dejucŏ întreprinderile lui Typhon, nu atât cu lupta quât cu promitteri şi speranţe de ai da şi lui o parte din pradele leului pharaonicu. Iellaci din ţillele nóstre şi mai vîrtos Goergii [1]) cunoscu fórte bine felul aquesta de luptă, langagiul aquesta şi promitterile de asemenea natură. Ei au cunoscut fórte bine pe cocóna Sophia a Austriei şi ar puté să ne spuie ca que lucru erà Iside.

Quând se înturnŏ Osiris, ca vingĕtor încărcat de laure, assurţit de hymne şi de laude, ca un rege mare que începea a călcà a ţeu al ţeilor, nu putea să nu aibă şi virtuţile regilor d'a dărui cu mâini pline pe adulatori, d'a sperìa *vila multitudine* şi maĭ vîrtos d'a luà cu binele pe coltaşii în putere. Typhon erà tare în opinia publică. Osiris îi surîdea şi strângêndu'l de mână îi ţicea *amice* sau *frate;* spre respuns Typhon nu lipsea şi el firesce ai ţice *Maiestate.* Se luă (e mână, îşi rînjà cu quea mai mare affecţiŏ şi sinceritate; în cugetul sĕu fiă-quare preparà un acu pentru pellea quellui lalt, quând îi va venì bine. Serbători, hospeţi se făcea de tóte părţile. Regele Pharaon da mese suppuşilor sĕi (se înţellege curtesanilor şi coltaşilor). Suppuşii da serbători regelui, şi tóte cu cheltuiala popoluluĭ. Imnuri, laude, tedeum de p'attunci resunà în tóte templele; luminaţii, cântări, chiote prin tóte locurile publice. Despre gemetele şi suspinele de fóme que se astupà în întunerecul colibelor saŭ în fundul pădurilor şi crepăturele munţilor nu mai e nici o vorbă. Noi nu vorbim aquì de d'alde astea, aquì è vorba de ba-

[1]) Generalii Unguri que i au trădat în timpul resbeluluĭ din 1849 Ruşilor şi Austriacilor. (Nota editorului).

www.dacoromanica.ro

luri regale, de bucurie, de însuşi ḑeul Bachu que sḝ repută a fi însuşi maiestatea sa pharaonică Osiris.

Typhon într'aqueasta se preparà. Ettiopia erà de currênd căḑută sub jugul lui Osiris. Mai marii aquestui coprins firesce quŏ se cuvenià să aibă şi ţîfnă mai mare, pentru quŏ perdusserŏ lustru şi prerogativele antice şi îi appucasse patriotismul. Regina Ethiopieï, ca tóte reginele căḑute saŭ vasale, făcu causă commună cu Typhon. Se preparŏ o serbătóre mare dupŏ legea domnilor şi împăraţilor din partea aquestei regine şi a luï Typhon însuşi. Maiestatea sa Osiris fu invitat spre a bine-voì a se încredinţà de devotamentul şi neexprimabila credinţă que însufflà minţile şi încălḑià inimile credincioşilor vasali şi suppuşi. Arcurï de triumf, luminaţii (de vor fi fost p'attuncï), drumuri semănate de flori, coróne şi festóne, matróne şi vergini adornate, juni călläreţi şi pedestri, tot ce e necessariu şi dupŏ datină la asemenea manifestaţii nu fu uitat. Fiă care preparà un dar demnu d'un asemenea mare rege şi Pharaon, semnu de affecţiŏ şi de suppunere cu quare să se înfăţişḝe înaintea monarchuluï adorabil. Typhon preparasse şi el un sicriu cu totul şi cu totul de aur şi nestimate, plin de daruri şi de aromatele quelle mai precióse, un chivot c'un cuvênt, demnu d'a intrà într'ênsul ênsuşi trinitatea divină a lui Cnef, Fta şi Fre.

Serbarea începù. Regele fu întêmpinat ca un ḑeu, în cântece şi hymnnri. Aur, profumul smirnei, aloiei i se adduse înainte de primele matróne, junii şi verginile cântà resărirea sórelui. Ospeţul se dette. Masa erà splendidă. Mulţumită invenţiei viţei şi mustului sĕu purpuriu que semănà cu ichorul din vinele ḑeului monarchu inventator, cupele d'aur făcea girul şi inundà buzele mesenilor de spumele nectarului divin. Mâncarŏ toţi şi bĕurŏ cum se mâncà şi se bea pe aquei timpi; închinarŏ în sănĕtatea Maiestăţii salle, toastele se repetarŏ şi pentru regină şi pentru moştenitorul Horus. Minţile erà bette d'affecţiŏ, de bucurie, şi mai vîrtos de licórea purpurie şi încânţătóre a ḑeului present, Typhon ḑdḑusse attunci sicriul, chivotul divinităţii. Quine altul erà demnu d'a

www.dacoromanica.ro

intrà într'ênsul şi a nu'l profanà, agredând adoraţia şi luând onorurile regelui nemuritorilor ? Nimeni de quât Maiestatea sa. Osiris, simţitor la atâta devotament, resuflà aerul, eterul beatitudinei nemuritorilor, se sculà divinamente maiestos, se aşedŏ în chivot, şi se întinse leit ca un ḑeu que aşteptà cădelniţa şi incensul. Minune mare! toţi mesenii căḑurŏ cu genuchile nu la pămênt ci drept pe capacul sicriului que cu iuţéla fulgerului fu închis de nenumĕrate braçe. Nici o divinitate vre o dată nu fu servită cu mai mare energie de preoţii quei mai devoţi. Quât te ai şterge la ochi sicriul sau chivotul fu închis, plumbuit, sigilat cu quea mai mare scumpătate; tóte erà adaptate în quea mai perfăctă justeţă, nici o crepătură pe nicăiri în quât sicriul semănà quŏ ar fi fost turnat şi formà o singură bucată. Maiestatea sa n'avea semeni pe lume, remase, prin urmare, dupŏ cum se pussesse, singură în chivot, şi devenì o divinitate în tóte formele. In sicriu nu mai erà acum de quât reliquee sânte, divine. Nimeni nu erà mai sacru şì mai divin în Egypt de quât Nilul, quŏci el erà cum şcim şi Cnef şi Canop. Se aflò darŏ de cuviinţă qua pe ascuns să nu mai scie pĕccătosul de popol a depune şi chivotul şi pe ḑeul ḑeilor în undele Nilului que se ducea drept în mare, şi d'acolo drept la eternitate.

Ast-fel fu, dupŏ orthodoxia pharaonică, înălţarea lui Osiris de pe pămênt la ceruri sau descinderea în iad spre dominarea lui; iar dupŏ limbele necredincioşilor ca noi, ast-fel fu mórtea tragică a primului usurpator al libertăţilor Egyptene, quare mórte se făcusse muşamà dupŏ ḑisa vulgară şi commună. Nimeni nu scia que s'a făcut monarchul, pentru quŏ firesce la hospăţu fussesserà invitaţi tot unul şi unul. Iside, se înţeţege quŏ desolată, a cătat să fugă necunoscută în cotro o a fost dus ochii. Ermes, Hercule se însărcinarŏ, în retragerea lor cu moştenitorul thronului, cu Horus. Partisanii lui Osiris îşi făcurŏ datoria, pe d'o parte, a'şi pré înălţà idolul, ai da virtuţile şi minunile quâte nici nu avussesse, şi pe d'alta ascunḑêndu-se la început, readunându-se, a nu se lăsà

www.dacoromanica.ro

să'i mănânce afurisitul, tîlharul, strigoiul de Typhon *d'a gata*. Işi pusserŏ şi ei tóte puterile, dupŏ que se mai desmeticirŏ întru a sculà popolii şi a'şi îmmulţi câmpul. Lupta se începù. Hercule, Ermes cu muma regină se aflà acum în capul unei armate fidele şi drept creaincióse spre a combate pe rebelli, pe apostaţi, pe hoţii, pe tâlharii de păgubaşi. Cocóna Sophia a Austriei din ţillele nóstre nu creţu să fi făcut atât din preună cu Haiman, Radeski, Vindiscreţu, Herculi contimporani, şi cu Meternich-Ermes pentru junele Ioseph quât făcu Iside cu consilliarul şi căpitanii sĕi pentru fiiul sórelui şi al ei, junele Horus. Lupta fu mare. Typhon se învinse şi căţù prins în mâinele lui Horus întocmai ca Ungaria în mâinele Austriacilor. Typhon ânsă, cum se vĕd lucrurile, erà un gigante de aqueia cum tutulor reginelor insuflă un interes şi o sympathie nespusă. Regina Ethiopiei ne dette probe de ajuns de inima ei umană şi plină de sympathie. Iside simţì şi ea o pietate cu totul şi cu totul regală despre svânturatul Typhon prisonierul; închise ochii langhiţi şi lăcrămoşi şi făcù cum se scape rebelul, apostatul. Printr'o minune cerésca cum se întîmplă tot-d'a-una la regi şi regine que sûnt alleşii cerului, Iside, în aquest timp, şi din aquest simţimênt de pietate şi generositate regală, fu binecuvêntată de sus, i se fecondò pântecele, purcesse gravidă, şi născù un fiulleţu, iarăşi fiiu al sórelui şi aquesta numit Harpocrate, şi ologu şi el ca Harpocrate despre quare am vorbit. O asemenea minune am vĕţut şi eu unul quare scriu de multe ori. Am vĕţut mulţi copii născuţi de sus şi fărŏ tată, ologi şi rachitici întocmai ca fiiul sórelui Harpocrate, şi plini de spirit.

Fiiul Isidii quel mare Horus luŏ attunci din mâinile mumei sei sceptru şi coróna şi comanda oştirilor. Ii mai trecu' ânsă mânia quând se încredinţŏ nu numai de la mamă ci şi de la cuvioşii şi sanctissimii preoţi quŏ pruncul Harpocrate n'a fost conceput de quât dintr'o întîlnire que avù Iside cu ênsuşi divinul sĕu consórte Osiris, quare prin stăruinţele ei, Iside, ajunsesse, ca un

www.dacoromanica.ro

ḑeu que erà a învià pe ascuns şi a revenì, dupŏ legendă şi sinaxar din locuinţa morţilor. Ermes attunci armò pe Horus cu o cască que avea forma unui cap de bou cu córnele lui cu tot. Córnele p'attunci ca şi la Hebrei, erau emblema puterii. Ómenii se rugà la cer să li se înalţe cornul, daqua îl aveau, sau să le crească şi lor córne de se întîmplà să nu aibă. In ḑioa de astăḑi noi păgânii de vulgari avem córnele drept semnu ca aquella; ânsĕ drept credincioşii de miniştri şi toţi subalternii fideli se cred quei mai tari din lume quând au norocellul să le créscă córne sau quând lumea îi crede quŏ pórtă o conciură atât de patentă şi miraculósă. Ast-fel de încornorat Horus se bătù cu Typhon, şi o minune! quŏ în ori que luptă erà învingĕtor. Noi credem quŏ victoriile îi venià tot dela stăruinţa Mamesei întru ai susţine, menţinea şi perpetuà făcĕtórele de minuni córne. Que victorii ar fi avut Maiestatea sa actuală a Austriei, de nu avea o mumă atât de prevĕḑĕtóre spre a înălţà atât de înalt cornul casei Ausburgului? Toţi Illacici, Vindiscreţii, Radeski şi Henai Egyptului anticu 'şi au pus suffletul pentru moştenitorul Horus. Ast-fel acconciat ajunse aquesta a ţine locul tatălui sĕu şi a se împuternicì ca dênsul. Ast-fel reuşì a se strigà de o dată cu: *a murit regele, să trăiască regele*, adicŏ a se întărì, constituà şi perpetua monarchia ereditară. Osiris a murit, Osiris a înviat. Monarchul adicŏ rĕmase nemuritor. In Osiris se personificò toţi pharaonii fiitori, tótă pharaonitatea sau regalitatea. Iside devenì emblema, incarnaţia Suveranităţii. Apoi, dăi la mythuri, dăi la allegorii, dăi la temple şi altare. Dăi la blesteme şi afurisiri assupra rebellilor, nelegiuiţilor, apostaţilor, diavolilor de Typhoni. Ettŏ începutul suveranităţii absolute, al dreptului divin, şi éttŏ şi începutul giganţilor sau dracilor. Ettŏ unele din mythuri şi allegorii: In Osiris se personificò şi se incarnò însuşi sórele, ênsuşi Creatorul, trinitatea întrégă; în Iside se împelliţò şi se incarnò tóte ḑeele, Natura întrégă. Fiiul şi bastardul ei devenirŏ fii ai Sórelui, unul que luminéḑă lumea de cu tómna pînŏ la capĕtul lui Februariu şi se luptă cu vênturile şi gerurile

www.dacoromanica.ro

titaniene, altul que se nasce cu quelle d'ântêiu ḑille alle primăverii, pînŏ se întăresce sórele prin întărirea moştenitorului. Nimeni, ḑice sinaxarul pharaonicu, nu scia de scirea şi împregiurarea orribilă în quare se află ḑeul ḑeilor Osiris; nimeni nu cunoscea nelegiuirea inemicilor ḑeilor şi ai ómenilor. Primii quari aflarŏ aqueastă nelegiuire terribilă furŏ *Panii* şi *Satyrii*. Aqueştia începuró a ţipà şi a strigà allergând în tóte părţile, dând alarma, şi spăimântând lumea cu vaetele şi bocirile lor înfiorătóre. Dela frica que respândirŏ aqueştia remasse şi expressia de *spaimă, panică*. Iside la aqueastă şcire îşi tăió una din cosiţele salle, îmbrăcò vestminte de dolliu şi începù a străbate lumea căutând corpul divinului sĕu consórte, întrebând pe toţi şi ênsuşi pe copii; şi din gura pruncilor aflò quŏ sicriul que căută ea appucase pe cutare îmbucătură a Nilului şi quŏ se cufundasse în mare.

Ânsĕ în sicriu nu erà un muritor; valurile nu puteau încăpé pe quel neîncăput: pline de respectu purtarŏ plutind chivotul sacru către părţile cetăţii Byblos. Aquì se arestò quel nearrestat, reţinut de ramurile unui arbure, quare începù d'o dată a creşce cu atâta rapiditate în quât coprinse în trunchiul sĕu tot sicriul şi îl ascunse dela ori que vedere. Regele locului mirându-se de aqueastă minune de mărime de arbore, pusse să 'l taie, şi din trunchiul lui que purtà în rărunchi rĕmăşiţele divine pusse să facă o colónă spre a susţine culmnea palatului sĕu.

Iside venì la Byblos, şi stând de marginea unei fôntâne, nici mai vĕḑù nici mai auḑi pe nimeni, lacrimele cristaline limpeḑia undele fôntânei şi le prefăcea în apă viă, apă miraculósă. Plângi fôntână cum plângu ochii mei şi du în depărtare din preună cu lacrămile şi dorurile melle şi facerile de bine. Iside nu mai vede nu mai aude de quât dorurile şi suspinele salle. Trecù p'acolo şi fetele servante alle reginei locului. Iside le vede, le invită, le pune a şedé lùngŏ dênsa şi lacrimele nu încetà d'a curge, mâinele plăpânde şi moi începù a le mângăia fruntea, a le neteḑi cosiţele şi rĕspândea un profum divin pe ori unde attingea. Servantele nu mai semânà muritóre;

www.dacoromanica.ro

nimfele fôntânelor erà mai puçin belle de quât dênsele. Regina nu le mai cunoscù la înturnare, de frumuseţe şi de profumul necunoscut que se exalà din elle. Quine are un asemenea dar nu póte să ajungă drept la regina, deschiḑêndu-i-se înainte amêndoĕ uşele. Regina făcù îndată să viiă necunoscuta dela fôntână, să i se dea tóte onorile hospitalităţii şi să i se încréḑă crescerea fiiului sĕu.

Iside se însărcinò cu creşcerea, şi drept nutriment nu da copillului de quât unul din degetele divine spre a'l suge. Nóptea quând dormià toţi şi ênsuşi apele îl întindea pe cărbuni apprinşi destinaţi spre a arde părţile muritóre alle pruncului; şi ea regina reginelor, ḑea Iside se ducea, îşi făcea mânile aripe şi piciórele doĕ spice ca códa rôndurellei, devenea ênsuşi rôndurellă şi începea a da gire înpregiurul colónei unde erà remăşiţele lui Osiris. Giur în giur svolà, dorul îşi cântà, lacremele-i curgea, roa picurà, vêntul suspinà.

Intr'o nópte regina de Byblos se deşteptò şi se sculò să vaḑă pe fiiul sĕu que face sau cum dórme. Vĕḑêndul între flacăre pe cărbuni apprinşi, scóse un ţipĕt. Pruncul se deşteptò din beatitudinea sa, şi perdu nemurirea que îl aşteptà. La ţipetele mami şi alle copillului, Iside allérgă. Mama attunci întrébă, Iside dosesce Mama tot întrébă Iside; spune quine este! Regele, regina îi cad la picióre, o întrébă que doresce. Ea nu quere de quât colóna dilectă, sicriul amat. I se împlinesce voia şi în mirarea tutulor Iside scóte scriul din miḑlocul colónei. Imbarcându-se spre Egypt cu depositul preţios, descindù într'un locu desert unde lăsò sicriul ascuns şi allergò spre a întîlnì pe fiiul sĕu Horus. Typhon ânsĕ avea ochii assupra ei, şi o urmăria pretutindeni. Cum se depărtò dela locul unde lăsasse sicriul, tăiò corpul lui Osiris în 14 bucăţi, şi le risipì în alte atâtea coprinsuri.

Iside la înturnarea sa nu putu crede ochilor sĕi, atâta durerea îi fu de mare şi neconsolabilă. Lacreme din nuou, doliiul din nuou cu cosiţele smulse începù din nuou a recercà peste tot pământul. Unde aflà vre un mă-

www.dacoromanica.ro

dular risipit îl adună şi îl îngropă spre a'l ascunde de veghierele inamicului. Dupe multe allergări ajunse în fine a adună la un locu mădularele înprăştiate şi a încheià iarŏ corpul ḑeului la locu. Umul singur lipsià, un singur mădular que fussesse aruncat în mare şi pe quare îl mâncasserŏ Lepidotul Phagru, şi Oxyrincul, pesci que furŏ blestemaţi de ḑeă, şi din quari nu mai mâncarŏ de attunci nici Egyptenii, nici Hebrei mai târḑiu. Que să facă Iside ḑea, regina universului? plângea şi lacremele 'i ardea ca focul pentru perderea mădularului quellui mai preţios. Nu mai plânge, mamă, îi ḑicea fiiul sĕu. Cum să nu plângu, fĕtul meu, în părţi s'a risipit corpul tatălui tĕu.—Aflatu-i-ai capul?—Aflatu'l am.—Aflatu-i-ai mâinile?—Aflatu-le-am.—Aflatu-i-ai piciórele?—Aflatu-le-am.— Aflatu-i-ai cóstele?—Aflatu-le-am...—Aflatu-i ai que este mai jos de buricu? — Apoi de que plânge Mama ta! Nu e şi iar nu e... Tótă natura plângea la dorulşi la lacremele ḑeei. In fine Iside se determinò a împlini locul aquella printr'un *Phalus* que devenì d'attunci symbol unui membru atât de considerabil şi vital, crucea mănuşată cu quare furŏ decoraţi toţi ḑei şi tóte ḑeele.

Ast-fel în fine Osiris, dupŏ atâtea nevoi şi stăruinţe alle Isidii, Osiris reînviŏ şi se mai arătò pe la ai sĕi; invitò pe Horus spre resbunare şi 'l învĕţò la luptò. Attunci se începù lupte cu Typhon, attunci fu prins aquesta, attunci scăpò prin generositatea Isidii; şi tot attunci se născù şi al doilea fiiu Harpocrate que unii ḑicu quŏ erà ologu din causa lipsei membrului cunoscut al ḑeului înviat din morţi sau din debilitatea şi pallórea que póte avé ori-quine, fiă şi ḑeu ênsuşi quând i se ia pânḑa de pe ochi. Inţellepciunea cuvioşilor de preoţi nu lasă nici un punt al religiei neesplicat cu cuvinte de ajuns sacerdotale.

Ia puneţi-vĕ în minte pînŏ unde casta aqueasta occupà tóte minţile nóstre âncĕ din quea mai fragedă pruncie. Dupŏ systema lor ne crescem şi ne nutrim; şi ênsuşi în basmele que auḑim din légăn, nu è unul fărŏ să aibă un

www.dacoromanica.ro

împĕrat, o împărătésă, un fecior de împărat, quare să ne facă a ne interesà la sórta lor, a plânge de disgraţiile lor, şi a ne sperià, a ne înfiorà de inemicii lor mai mult de quât inemicii noştri proprii.

Daqua Osiris şi Iside cu tótă stirpea lor deveniră ḑei din cap pînŏ în picióre, Hercule şi toţi generalii de tallia şi de stylul Hainau, quari se luptară pentru *împĕratul*, cătà să deviiă şi ei Gioni, Ermes, asemenea cătà să deviiă Thoth etc. etc. Apoi quând s'appucà quine-va d'o systemă cată să fiă consequent. Apotheosând pe Osiris şi consorţi, nu se puté lăsà Typhon şi soçii sĕi a remânea numai aşà ca nişce simpli muritori, fulgeraţi numai de anatheme, defăimaţi numai ca rebelli şi affurisiţi. Daqua Osiris şi Iside erà nemuritori Suveranii cerului şi ai pămêntului, Typhon şi soçii sĕi cătà să fiă nişce adversari asemenea nemuritori, giganţi titani nemateriali, fără de mórte, fără de repentire. Quând se stabilì Suveranitatea ereditară, a cătat a se afurisì şi revoluţia. Una venia dela principul Binelui şi alta dela principul Rĕului. Pe dată se luò mĕsure qua revoluţia, revoluţionarii să însuffle terróre, spaimă, tot que è mai impur, mai hidos, mai infernal.

Pe ori unde se făcuserŏ încercări d'a se stabilì primele monarchii, pe dată aquestea avurŏ şi rivali şi protestatori, şi adversarii quei mai terribili. Popolii nu se lăssarŏ facilmente a'şi perde libertăţile. P'aqueşti adversari îi vĕḑurŏ figurând şi în Indii şi în China sub nume de Giganţi. In Babylonia li se dette forme mai ideale, mai nemuritóre, mai terribile. Aquì Titanii şi Giganţii deveniră Arhimani, spirituri rebelle, spre a arătà quŏ şi divinitatea a păţit queea que păţiră Suveranii, quŏ Divinitatea considerŏ pe revoluţionari de ênsuşi inemici ai sĕi. Exemplu erà vechiu d'a se numì revoluţionarii cu numele quelle mai detestabile, pentru quŏ tot usurpatorii libertăţilor erà vingĕtori. Osiris şi Iside personificând divinitatea, deveniserŏ emblema suveranităţii que nu mai móre de şi ar murì suveranul. Typhon darŏ cu soçii sĕi furŏ şi ei immortalisaţi în sens contrariu, şi deveniră

www.dacoromanica.ro

emblema tutulor protestaţiilor, tutulor revoluţiilor. Pentru quŏ şi ele sûnt nemuritóre pînŏ que nu vor perì tiraniele. Typhon devenì principul, geniul tutulor faptelor que ómenii officiali le numescu *crime*, *pĕccate*, *apostasii*.

Daqua Osiris è Dumneḑeu, sau daqua Dumneḑeu è ca Osiris, ómenii mai deştepţi începurŏ a ḑice: noi sûntem cu Typhon; Dumneḑeul nostru voim a fi ca Typhon. Venirŏ ânsĕ timpi mai nuoi, mai luminaţi, în quari ómenii nu mai voirŏ nici Osiris nici Typhoni. Unul represintă nelegiuire numită drept divin, altul un revoluţionaru que devine iar despot. Typhonii triumfători sûnt nisce aventurieri, ca Ludovicu Philip, ca Napoleonii. D'ar fi învins Typhon ar fi devenit el ḑeu şi Osiris Satan. Lumea mcdernă nu mai va un Dumneḑeu nici ca Osiris nici ca Typhon. Ea îşi allese de Dumneḑeu un protestator, un revoluţionar, un proletar que preferì mai mult a fi spânḑurat pe Cruce de quât a se proclamà rege, que se glorificŏ şi se apotheosŏ cu corónă de spini, que allese drept sceptru o trestie mlădiósă şi fragedă, que spălà piciórele suppuşilor sĕi, que făcù din corpul lor corpul sĕu, que deificŏ productul sudorilor lor, pâinea şi vinul. Aquest Dumneḑeu necunoscut âncŏ, brahmanisat de theocapili, pharaonisat de iesuiţii tutulor popolilor, este Dumneḑeul viitorului, Popolul Christ, Popolul suveran.

Restaurându-se dînastia lui Osiris, îndată începù persecuţiile, ca în tóte restauraţiile: arrestaţii, închisori, tribunale militare, execuţii cu mâna armată, terróre peste tot. Prima monarchiă que se proclamŏ, que se luptŏ şi se restaurŏ ca dinastia lui Osiris fu, quea d'âmtêiu instituţie que dette lumii o idee despre infern. Pînŏ aquì ómenii cu adevĕrat se aflŏ intr'un secol de aur în quât despre aqueasta. Nimicu nu'i spăimântasse asemenea pre pămĕnt cu atâta terróre, prestigiu şi maiestate infernală, nimicu nu le dedesse âncŏ o idee despre chinurile şi turmentele dupŏ mórte, a cătat să vaḑă executorii comandelor terribile alle unui despot resbunător, qua să'şi închipuiască turmentele cu quare erà speriaţi dupŏ mórte. Cum se stabilì, pe lângŏ quelle lalte în Egypt şi credinţa

www.dacoromanica.ro

infernului, îndată se organisò şi iadul ca şi statul pământescu. Exemplul condamnaţilor după mórte erà în carne şi în óse ca bieţii ómeni que se încercarò a scutură jugul, devenind instrumentele unor căpitani que le prepară şi ei un alt jugu. Aqueştia furò primii eretici şi pĕccătoşi, condamnaţi, executaţi de prima autoritate, afurisiţi de primul cler. Iadul luò începutul pe pământ şi se organisò după mórte ast-fel cum să assigure pe toţi fiitorii despoţi şi theocapili. Osiris, suveran al cerului şi al pământului, devenì şi jude suveran al iadului, ca cum s'ar ḑice Tzarul Russiilor è şi Tzarul Siberiei. Nu lăsarò organisatorii Egyptului Iadul pe mâinele unui ḑeu imaginar, cu virtuţi şi dreptăţi imaginare. In iad fu pus un om încercat, un fost rege, un uccis de revoluţionari, un resbunător şi complice al regilor, un pedepsitor neîmpăcat a ori quării încercări de revoluţiò, sau de abattere din orthodoxia officială.

Ne appropiem d'o epocă organică; organisarea quellor pământesci, are a se facce acum după cum prin atâtea lupte ajunserò a popularisà, stabilì şi assigurà atâtea credinţe systematice şi cu rea credinţă. Pînò mai sûntem încă în epoca minciunilor eroice, să împlinim aquest tractat şi cu ḑei şi eroi al quărora nume ajunse pînò la noi, şi al quărora locu erà reservat pentru paginile aquestea următóre.

Quât se stabilì o dată cu mâna armată, cu terrórea, cu anathemele clerului şi se recunoscù regalitatea ereditară, dreptul que'l numirò divin. Osiris şi Iside fu personificaţia aquestei suveranităţi. Osiris fu prin urmare sórele viilor şi morţilor, Lumina, şi Typhon, şi tot următorul aquestuia şi inemicul regalităţii şi clerului representarò întunerecul, Osiris erà viaţa, Typhon mórtea, Osiris fecondidatea, Typhon lipsa. sterpitatea; Osiris abondenţa, Typhon fómetea; Osiris sănĕtatea, Typhon morburile, cu un cuvênt Osiris principul Binelui, Typhon principul Rĕului.

Typhon devenì şi el un ḑeu adducĕtor de tot rĕul, ca ḑeu intrò şi el în systema androgynismului, devenì mas-

www.dacoromanica.ro

cule şi femine. Consórtea întregetóre fu numită Nephté după numele que avussesse şi soţia revoluţionarului Typhon pe quând erà om în viaţă, în carne şi în óse. Nephtei i se dettte tóte qualităţile contrarii d'alle Isidii. Precum Typhon erà adversariul detestabil al lui Osiris, asemenea Nephte erà adversaria Isidii. Quând Iside representà ca Natură Terra fertilă a Egyptului, Nephte representà Terra arridă şi sterpă. Quând prima representà apa fecondatóre, a doilea representà apa destructóre. Quând Iside representà Nilul în femine, ca făcĕtor de bine, Nephte representà undele amare şi înnecătóre alle mării que înghiţia apele Nilului. Quând religiile se quam prefăcu, adesea binele din quea vechie se ia drept rĕu în quea nuoă; Devii Indienilor que era angeli se luarŏ drept draci de Persani, Demonii Helenilor que erau geniuri bune devenirŏ geniuri relle, şi viceversa; revoluţionarii que erà afurisiţi la Indieni, Chinesi Babilonieni, Egypteni la Phenicieni, şi Greci mai vîrtos, începurŏ a devenì ḑei, Joie fu un revoluţionar que desthronò pe tată sĕu. Asemene pot şi vorbele ca şi ideile quând se trasplantă din locu în locu. Nephte în famine, que era un geniu rĕu, devenì un *Neptun* în mascule şi, ḑeu de primul ordin şi de prima triadă olympiană.

Nephte ânsĕ a fost quând a fost o femee, quam bellă, quam cochetă, femee a lui Typhon, quăruia se vede asemenea quŏ îi quam plăcea quând îi surîdea regele proclamat, Osiris. Quine scie daqua prima animositate între Typhon şi Osiris nu fu pentru bella Nephte şi daqua Typhon nu fu un om d'aqueia quărui nu'i pré plăcea să'l crédă lumea cu puterea şi cu córnele unui taur de prima forţă, adicŏ ministru după tóte formele.

Din adulteriul lui Osiris cu Nephte se născù un fiu anume Anubis. Nisce assemenea fii erau adesea lepădaţi şi p'attúnci, qua şi în ḑioa de astădi. De fu lepădat de ênsuşi Typhon que nu putù a'l recunósce sau de ênsuşi mama sa Nephte, mythographii nu spun nimicu. Atât ḑicu quŏ adoptat de Iside, fu nutrit şi crescut de aqueasta ca ênsuşi al sĕu fiiu. Făcêndu-se mare, în lupta prin-

www.dacoromanica.ro

cipelor, Anubis firesce luŏ parte în interesele casei unde se crescuse şi alle ênsuşi adevĕratului sĕu tată. Dupŏ ucciderea lui Osiris el ênsuşi urmà pe Iside spre a adunà mădularele risipite alle tatălui sĕu şi a le îmbălsămì. Quând se apotheosò Osiris şi Iside de partisanii lor şi de casta sacerdotală, Anubis luŏ şi el titlu şi rangul de ţeu, intrò şi el în sinaxar cu mythul sĕu, cu allegoriile sale. Daqua Osiris devenì sórele activ que fecundă Terra, daqua Osiris devenì Nilul activ şi mascule que fecundă partea Egyptului quea grasă şi producĕtóre que erà representată prin Iside: Terra arrîdă şi stérpă ţisserŏm que era representată prin Nephte, ca şi apa sărată şi amară a mării. Aşà făcĕtorii de mythi, adulatorii que facu din viciuri virtuţi, aşternurŏ allegoria următóre, despre queea qe se attinge de adulteriul ţeului lor.

Osiris fiind Nilul fecundator, în inundaţiile salle trece adessa numai peste tĕrrîmurile grase que sûnt representate prin Iside, legitima sa consórtă, ci şi peste terrîmurile arride representate prin Nephte, pe quare prin apele salle fecundatóre, le face a produce şi elle. Din aqueastă însoţire sau maritagiul a Nilului, Osiris cu arrida terră, Nephte productul eşit fu aqueea que theologii Egyptului numiră Anubis, sau mai bine prin aqueastă philosophiă ajunse fiul nelegitim al Pharaonului Osiris a luà numele şi rangu de ţeu. Ca ţeu Anubis este un termen de miţlocu între famillia lui Osiris şi a lui Typhon, între lumină şi întunerecu, între viaţă şi mórte. De aqueea el devenì ţeul pompelor de îngropare; el prestò la îmbălsămirea corpurilor, la luarea suffletelor şi încredinţarea lor în mâinile lui Ermes sau Thoth spre a le înfăţişà înaintea tribunalului redutabil al lui Osiris; el prestò la tot que se petrece în pasagiul dela viaţă la mórte, şi prin urmare tot el este ţeul crepuscului que se află între ţi şi nópte. Anubis se vede pe monumente funerarii, e representat cu capul de şacal, que Grecii îl luarŏ drept câine.

Anubis nu erà singur ţeu al pompelor funebre. Egyptenii mai aveau âncŏ patru geniuri de natura aqueasta şi

www.dacoromanica.ro

însărcinați a presidà la scenele funerarii. Figura sau forma lor sémănă cu a lui Anubis. Unul avea capul de câine, altul de șacal, al treilea de erete, al patrulea singur avea capul de om. Aquesta din urmă numit Omset, fu descoperit de Champollion. Aqueste patru geniuri sûnt representate quând tece ca tóte mumiile, quând cu quâte o gurnă sau conopă pe cap. Nu e mirare quŏ aqueste patru geniuri, din preună cu Anubis, să fiă ênsuși căpitanii lui Osiris divinisați. Aqueștia erà asemenea representați cu capete de câini, de lupi, de șacali.

Precum iară Osiris devenind sóre și ca sóre fiind și al viilor și al morților și prin urmare rege al Infernului, asemenea și Iside devenì regina umbrelor. Iside în rolul aquesta de consórte a lui Pluton Egyptean, în rolul sĕu de proserpine, ia nume de Ambo sau Tithrambo. Attunci ḑicu făcĕtorii de allegorii quŏ Iside Ambo este principul femine rĕspândit în rărunchii pământului; attunci devine o adevĕrată mumă a lui Anubis, sau Anubis ênsuși înfemeiat.

Intre generalii que avù cu sine Osiris în expedițiile salle, a fost, cum amu vĕḑut, și Macedo. Mulți din autorii Greci îl confundă cu Anubis, pentru capul de lup cu care è representat, confundându'l cu capul de șacal al aquestuia. Quei mai mulți ânsĕ facu o persónă distinctă dintr'ênsul și ḑicu quŏ a fost frate cu Anubis, din aqueiași mamă Nephte. Pindar vorbind de dênsul, face un căpitan valoros îmbrăcat în pelle de lup. Aquesta remâind în Europa dette numele sĕŭ Macedoniei.

Ajungênd la divinitățile morților, și prin urmare cu dênsele la regiunea infernului, cată a spune queva și despre cum erà organisat aquest imperiu suteran al lui Osiris. Modelul erà luat dupŏ planul infernului brahmanicu. Mai 'nainte d'a trece sufletul în *Amenthi*, adicŏ în Iadul Egyptului, cată să trécă un lacu numit Queron și pe marginele ḑecindea alle aquestui lacu li se făcea quea mai rigurósă cercetare.

Thmei, despre care am vorbit, fiiă a sórelui devenit Osiris, emblema Adevĕrului și Dreptății pharaonice, pre-

www.dacoromanica.ro

sidenta tribunalului quellor patru-ḑeci şi doi de judecători infernali, aşteptà în palatul sĕu suffletele; dela dênsa trecu aqueastea în cercetarea quellor-lalte dìvinităţi infernale. Mai în urmă de tóte suffletul se înfăçişéḑă înaintea lui Osiris, monarchul Amenthi lûngŏ quare assistà şi Iside-Ambo. Aquì înainte stau balanţa şi pana de struţu, precum şi cerberul egyptean, monstru terribil compus din leu, crocodil şi hypopotam. Quând se începe judecata, Horus şi Thoth scriu întrebările şi rĕspunsurile, cum şi resultatul de façă cu monstru Api, gardianul balanţei supt forma unei momiţi. Aquest întrebatoriu se înfăçişéḑă apoi la Osiris que dă sentinţă spre pedépsa sau recompensa suffletului. La împregiurare d'a fi condamnat la pedépsă, îndată vin armăşeii şi sbirii iadului armaţi de săbii, iau suffletul pe sus şi'l aruncă în una din şépte-ḑeci şi cinci de zone destinate pentru chinurile şi pedepsele diferitelor pĕcate, tóte construite dupŏ planul iadului brahmanicu. Fiă-quare zonă are gardianii şi chinuitorii sau executorii sĕi. Acolo se vĕd bieţii ómeni transformaţi în brósce şi tîrrîtóre negre cu capul de om, spânḑuraţi pe stâlpi şi tremurând la amenințarea săbiilor esecutorilor infernali, acolo alţii sûnt în neîncetată mişcare, tîrrênduşi dupŏ sine inima sângerândă; acolo alţii fărŏ repaos sûnt condamnaţi a'şi preumblà corpul cu capul tăiat; acolo alţii sûnt fripţi în frigări, pe grătare şi ferţi în căldări înflăcărate pentru secolii secolilor. Philosophia infernului Egyptean coprinde şi dogma metempsychosii ca quel indian; fiind ânsĕ pré înaltă pentru vulgul Egyptului, nu pré erà aşà de populară; aqueasta erà principul numai pentru quei vĕrsaţi în quelle theologale. Aquestia ḑicea quŏ Amenti sau iadul era numai un locu de adunătură a suffletelor spre a'şi luà pedépsa şi a se curăţi ca în purgatoriul catholicu; şi apoi dupŏ mai mulţi secoli aquestea veniau iar în lume spre a însufleţi alte corpuri. Quând eşiau d'aqui, mai avea âncŏ alţi treî mii de anni a emigrà din corp în corp însufleţind tîrrîtóre, pesci, paseri, patrupede, pânŏ să pótă din nuou a mai

www.dacoromanica.ro

intra în vre-un corp de om. Vorba *Amenthi*, după explicaţia lui Plutarchu, însemnéḑă quel que *riceve şi dă*, adică quŏ adună în sine suffletele şi le trimitte iar în lume.

Ori quare sufflet, după aqueastă organisaţiŏ a iadului c'un rege pharaon, de se mai întêmplà să viiă în lume, puté să aibă ori que plăcere alta, afară d'aqueea d'a fi contrariu autorităţii regale şi sacerdotale. Iadul după mórte erà fórte conform cu temniţele şi pedepsele statului pharaonicu. Scopul şi unuia şi altuia erà să formeḑe pe present şi pe fiitor cetăţeni pentru tóte statele de natura şi de systema pharaonică.

Vorbind de Osiris, nu putem trece sub tăcere pe boul Apis que avù un rol atât de însemnător atâţia secoli în tot timpul păgânismului.

Boul sau taurul Apis erà adorat în Egypt ca o imagine vie, ca o incarnaţiŏ a lui Osiris. Aquest bou erà destinat de preoţi a nu trăi mai mult de doĕ-ḑeci şi cinci de anni. Quând venià ḑioa fatală a împlinirii aquestui termen, preoţii îl duceau cu pompă şi 'l înnecau în Nil în ḑioa quând se serbà uccciderea lui Osiris şi aruncarea lui în aquest rîu. Innecarea boului se făcea în adunare mare de popol, în miḑlocul plângerii, ţipetelor şi gemetelor generale. Tótă lumea erà în dolliu pînŏ se reafla un alt taŭr demn d'a se numì şi proclamà boul Apis. Erà o mare greutate pînŏ să se affle unul quare să aibă vre-o doĕ-ḑeci şi noĕ qualităţi querute. Din aqueste qualităţi quelle mai principale erà quelle următóre: Taurul se cuvenea să fiă negru cu doĕ semne albe, unul în forma unei

www.dacoromanica.ro

semilune que dupŏ lege cătà să fiă pe umĕrul drept sau stâng al animalului, şi altul cu un scarabeu la gût sau în frunte; se mai cuvenià âncŏ a fi născut dintr'o junice vergine, fecondată d'un tunet sau de focul cerescu. Semnele şi qualităţile erà multe şi anevoie de aflat la un locu, mai vîrtos junicea vergine făcută mamă numai dintr'un tunet erà tot que a fost mai cu neputinţă vre o dată. Ânsĕ cuvioşii preoţi, prin rugile lor ferbinţi, reuşeau la fiă quare doĕ qeci şi cinci de anni să se opere aqueastă minune, şi să nu rămâie Egyptul fărŏ boul Apis şi mai vîrtos fărŏ veniturile que putea aduce aquesta. Dupĕ multe recercări cu stăruinţă şi rugi din quea mai sacerdotală căldură, taurellul în fine se aflà. Attunci i se construià o casă într'o insulă a Nilului cu faça către sóre-rĕsare. Aqui viţellul negru, fiiul vaccei, erà nutrit patru luni numai cu lapte, şi dupŏ aquest, termen preoţii se duceau în mare pompă la Viţellia sa divină şi îl salutà în hymne cu numele de Apis. Apoi îl punea într'o navă decorat cu quea mai mare magnificenţă, şi în cântece de laude tămâindu'l îl ducea în cetatea Nicopoli unde sta 40 de qille. Aquì numai femeile erau iertate a se înfăçişà înaintea qeului viţel. Dupŏ aqueasta cu aqueeaşi pompă erà imbarcat în nava sacră, şi erà addus la valle pe Nil, urmat d'o mulţime de barce decorate şi accoperite de quelle mai preţióse capete. Ast-fel Apis erà addus în procesie pînŏ la Memphis unde erà instalat pentru tot-d'auna pînŏ quând îi venia rêndul d'a fi înnecat în Nil. In locul unde sta aquest idol viu erà doĕ edificiuri situate lângŏ templul lui Fta. „Apis, qice Pliniu, are doĕ templuri que sûnt considerate ca oracole sau augure pentru popol. Quând vin ómenii a întrebà pe taur despre queva, daqua dupŏ întrebare intră aquesta într'un templu e semnu bun; iar daquă intră în templu de augure relle presagiu este funest. Daqua ia să mănânce din mâinele quellor que vin a'l întrebà, este iar semnu bun, precum din contra este semnu rĕu daqua refusă de mâncarea. Din mâinele lui Germanicu a refusat, şi peste puçin a şi murit aquesta". O-dată pe an se adducea taurului o

www.dacoromanica.ro

junice, pe quare îndată o şi uccideau cum o despărţià de dênsul. O-dată pe an se făcea şi o serbătóre în onórea lui que se numia *Nascerea lui Apis* şi quare ţinea şépte ḑille în tot coprinsul Egyptului. Apis, dupŏ părerea unora, se ḑice quŏ erà symbolul Lunei-Iside pentru semiluna que se querea să aibă pe umeri, pentru quelle doë-ḑeci şi noë de qualităţi querute que correspund cu doë-ḑeci şi noë de ḑille lunare, pentru quelle şépte ḑille alle serbătorii lui que correspundea cu o sĕptĕmână sau a patra parte din lună. Ânsĕ quei mai mulţi susţin quĕ Apis erà incarnaţia ênsuşi a lui Osiris-Sórele, ḑicênd quŏ suffletul aquestuia quând fu uccis a fost trecut într'un taur de aqueastă natură, quŏ taurul este semnul sórelui quând intră în stagiunea puterii salle, quŏ scarabeul erà symbolul numai al puterii genitóre que erà a Sórelui, quŏ locuinţa lui Apis erà, cum am vĕḑut, tot pe lûngŏ Nil, şi quŏ Nilul este Osiris etc. Spre a se învoi aqueste doë opinii, systema brahmanică şi pharaonică vine numai de quât în ajutor. Ḑei Egyptului erà androgyni: Osiris erà şi Iside, Iside erà şi Osiris, prin urmare Apis erà şi una şi alta; quând ânsé erà nevoie mare a se facce distincţiŏ Osiris erà Taurul, Apis şi Iside erà o vaccă sacră ca vacca Indiilor.

Quât pentru viaţa de 25 de anni que se da aquestui taur divin, quei mai mulţi dau un cuvênt astronomicu. Fiind quŏ Apis erà şi Sórele şi Luna, dupŏ annul Egyptean, que se compunea numai de 365 de ḑille, luna nu'şi reconcepea cursul sĕu în aqueeaşi ḑi şi mai în aqueeaşi oră ca sórele de quât din 25 în 25 de anni Egypteni, adicŏ dupŏ 309 revoluţii lunare. Prin urmare 25 de anni ai vieţei lui Apis nu sûnt de quât un lustru al lunei.

Pe lûngŏ Apis Egyptenii mai aveau âncŏ alţi trei sau patru tauri sacri que erau ca o emblemă a sórelui. Din aqueştia unul erà Mnevis, şi altul Onufis, quarii şi aqueştia cătà să aibă perii negri şi întorşi cu totul din contra dupŏ cum sûnt la alţi tauri. Mnevis se nutrià într'un templu din Heliopole, iar Onufis în alt templu din

www.dacoromanica.ro

Hermunthis. Cultul aquestora è mai vechiu de quât al lui Apis; ânsĕ cum se instalò aquesta din urmă, al quellor d'ântêiu perdù mai tótă splendórea.

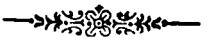

ȡEII SUPRANUMERARI

Intre ȡeii Egyptului cunoscuţi se află unii que nu intră în systema nici trinitară nici dodecimală. Causa este sau quŏ aqueştia furŏ introducţii străine que appucarŏ a avé un ordin general şi preoţii îi sufferirŏ pentru speculaţia que puteau facce cu dênşii, sau quŏ sûnt ênsuşi aqueiaşi ȡei despre quari am vorbit pînŏ aquì subt differite numiri dupŏ alte differite attribute que li se mai detterŏ. Din aqueşti ȡei que noi îi numim, póte fărŏ cuvênt supranumerari, quei mai celebri erau Serapis şi Memnon.

Serapis erà representat cu trei capete, unul de câine, altul de lup sau de şacal şi al treilea de leu. Aquesta rechiamă ideea unui cerber, dupŏ cum îl vĕȡurŏm în Amenthi sau infern. ȡicu unii quŏ Serapis erà ênsuşi Osiris ca rege al Infernului, ca Plutou Egypean şi consórte al Isidii-Ambo. Aquesta avea mai târȡiu un templu, numit Serapeum, que erà unul din quelle mai celebre monumente. Ptolomeu Soter renoì mai târȡiu cultul aquestui ȡeu şi 'l înălţò mai pre sus de tóte, constituindu-i un cler cu quelle mai strălucitóre prerogative şi venituri. Sanctuariul aquestui ȡeu devenì ca o academie de medi-

www.dacoromanica.ro

cină. Amalaţii allergà din tóte părţile spre a'şi reconquista aquì sănĕtatea. Preoţii ca medici făceau adesea cure miraculóse, que nu le attribuia sciinţei lor, ci ênsuşi idolului. Aqueasta da un mare credit şi o întinsă popularitate que adducea venituri necalculabile. Preoţii şciu calculà şi cu ênsuşi umilitatea. Opiniile sûnt multe despre Serapis. Noi ânsĕ nu putem preferì de quât definiţia que îşi dă singur aquest ḑeu prin gura preoţilor sĕi. Nicoceron, regele Ciprului, venì o-dată a consultà oracolul aquestuia. „Quine sûnt eu? mĕ întrebi ḑisse oracolul. Bolta cerurilor este capul, marea 'mi e pântecele, picióre le 'mi sûnt pre pămênt, urechile 'mi sûnt în regiunile eteriane. Ochiul meu è sórele". Prin urmare Serapis representà universul dupŏ ideile que avea Egyptenii despre univers. Serapis cu trei capete representà trinitatea Egypteană: Cnef, Fta şi Fre, que coprindea tot universul şi prin urmare şi regiunea infernală. Serapis erà suveranul viilor şi al morţilor; în el se concentrà şi se adorà tóte divinităţile pharaonice. Ptolemeu Soter que avù o idee d'a facce din Alexandria o capitală unde să se concentre sciinţele, dogmele şi cultele, nu allesse alt ḑeu spre a fi symbolul aquestei concentrări de quât pe triephalul Serapis.

Memnon fu assemenea unul din regii Egyptului divinisat ca şi Osiris. Fiă que rege quând se divinisà nu devenia de quât sóre sau queva que sémănă cu sórele. Talentul sau meritul aquesta îl au regii şi în ḑioa de astădi, închipuindu-se ânc ŏ de vii quŏ sûnt nisce ḑei, nisce sori, mai mult de quât sori, quŏ la sóre te poţi uità dupŏ ḑisa commună, la dênşii ânsĕ nu. Memnon dupŏ descoperiri fórte demonstrate alle lui Champolion fu regele Amenophis II, fiiul lui Thutmosir III. Amenophis, cu articolul Phi, se vede adesea numit şi Phamenophis. Aquesta divinisat devenì şi el sóre, rang la quare appucasse mai din nainte a ajunge Osiris. Ca sóre în limbă sau idiomă mai nuoă fu numit Memnon pe înţellesul commun sau vulgar al popolului. Memnon nu este de quât Mneme (Memoria) în mascule. Memnon fu creḑut dupŏ que se

www.dacoromanica.ro

divinisò quŏ fu tatăl Muselor, que erà fiiele Mnemosynii. Aşà darŏ Mnemon fu una cu Phebu-Apollon, cu Sórele. I se ardicò o statuă colosală din quea mai naltă antiquitate que pînŏ în ţillele nóstre se vede pe marginea stângă a Nilului în miţlocul ruinelor anticei Tebe. Aqueastă statuă erà vocală: la primele raţe alle sórelui în diminéţă începea a scóte nisce sunete melodióse ca cum ar fi salutat rĕsărirea sórelui. Toţi scriitorii antici vorbescu despre aqueasta; şi atâtea inscripţii se află pe statuă făcută de visitatori curioşi şi însemnnaţi ai antiquităţii. Cambise, regele Persiei, vru să afle mysterul aquestor sunete que scotea statua, şi neputênd alt-fel allergò la forţă; dĕrîmò partea din sus a statuei spre a vedé que este într'ênsa. Nu aflò ânsĕ nimicu şi statua de şi ciontită nu încetò a scóte aquelleaşi sunete; ânsĕ nu aşà de clare şi armonióse ca mai nainte. Despre aqueasta se află înscris pe gamba statuei un dialog între statuă şi un visitator quărui Memnon se plânge de sórta que avù şi de tractarea neomenósă que îi făcù Cambise.

Intre ţei que noi numim supranumerari se mai află âncŏ şi unul numit Zeu sau cu articolul Pi-zeu. Despre aquesta se ţice quŏ erà geniul sau ţeul dynast que presidà în planetul Jupiter. De va fi aşà, Jupiter de Greci fu numit *Zeu* Ζευς.

Aquestea sûnt fabulele cu quare fu legănată pruncia umanităţii; aquestea credinţele cu quare i se făcu crescerea copillăriei; cu aqueste idei, cu aqueste credinţe fu preparată în atâtea secoli omenirea spre a debută în viaţa sa soţială şi politică. De aquì începênd o vom vedé organisându-se în epocha următóre. Pe temeiul aquestor

www.dacoromanica.ro

credinţe vom vedé stabilindu-se şi consacrându-se legi destinate spre împilarea şi sufferinţele ei, şi în folosul castelor que îşi însuşiserò intelligenţa şi puterea. Un copil, rĕu crescut învĕţat a luà minciunea drept adevĕr, è mai rĕu mai svênturat de quât quel que n'are nici o crescere. Umanitatea superstiţiósă devenì mai rea de quât quea sĕlbatică. Fiă-quare om devenì un păgân, adicŏ un lup, un carnefice quellui lalt, instrument tiranilor sei quellor mari.

www.dacoromanica.ro

PERIODUL AL DOILEA

Cu quât è quine-va mai micu sau mai copillăros, cu atâta objectele exterióre şi evenimentele i se par mai grandióse, mai colosale în comparaţiŏ cu sine. Lucrurile devin mari sau mici, importante sau neînsemnătóre dupŏ imaginaţia, dupŏ încercarea, dupŏ deprinderea nóstră. Pruncul în puçinătatea şi neîncercarea sa de tóte se miră, de multe se uimesce, de multe se sperie: tóte şi le închîpuesce mai presus de sine, şi prin urmare mai presus de natură. De nu 'i ar vorbì quine-va de smei, de ḑîne, de fee, etc., el tot şi le ar creà, şi le ar imaginà singur; de şi le ar da alte numiri imaginaţia lui şi le ar închipì mai d'o asemenea stare exotică, feerică.

Omenirea în primele vîrste alle prunciei salle debutò tot asemenea pe globul aquesta. Primele stirpe se succedarŏ prin nişce generaţii de prunci la minte, fărŏ nici o suvenire de quelle întîmplate în légănul omenirii, fărŏ nici o tradiţiŏ adicŏ, cu imaginaţiŏ quând admiratóre, quând speriósă. Ori que vedeau, li se părea extraordinar, colosal; ori que narà îl presentà şi mai extraordinar, şi devenia miraculos ascultătorului que pentru distanţa în quare se află avea o perspectivă mai încântătóre în quât din gură în gură, din generaţiŏ în generaţiŏ (quând momoria se

www.dacoromanica.ro

formò) evenimentele trecute deveniră gigantesci, supra-naturale, supra-umane.

Vĕdurŏm în primul period cum fiă-quare popol îşi descrie începutul sĕu şi al umanităţii. Cu quât popolii quei mai primitivi sûnt mai copillăroşi, cu atât lucrurile le mărescu mai mult şi le facu mai miraculóse. Cu quât popolii mai nuoi mai es óre cum din starea copillărósă, cu quât adicŏ se mai umanisă, cu atât umanisă şi lucrurile şi evenimentele. Narraţia quellor întêmplate, de unde avea forma fabulei ia p'a romanţului şi, în fine, din romanţu începe óre cum a luà forma historiei.

Ne aflăm într'o epochă quând umanitatea cu queva mai nainte de deluviu şi dupŏ aquesta, adunându-se în mici soçietăţi şi formând commune şi cetăţi începuse a lăsà nişce edificiuri, nişce monumente de mai multe feluri, nişce semne pipăite que mărturisià generaţiilor fosta existenţă a multora din quelle trecute. Aqueste monumente deveniră primele documente pentru realitatea historică, aquestea furŏ primele nutrimente din quare historia începu a cresce şi a se întărì spre a puté probà şi învederà realitatea şi adevĕrurile trecutului. Invenţia semnelor scripturei, fiă symbolice fiă alphabetice, nu întârdiò a erige nişce monumente şi mai vorbitóre, dupŏ quare posteritatea să pótă trage, mai currênd sau mai târdiu, adevĕrul şi ênsuşi din minciunile trecutului.

Aflându-ne într'o epochă quând historia se concepe şi suindu-ne la începutul ei, aquì nu ne putem occupà de stirpele şi semenţiile quelle mai primitive ca quelle Ethiopiene; quŏci nimicu nu putem aflà dela dênsele. S'a vĕdut quŏ dela semenţiile sau varietăţile de stirpea Ethiopiană, dela Egopoçi, Ichtiophagi, Troglodiţi şi alţi pînŏ la quea mai înaintată varietate que formò regatul Meroei în Africa nu ne rĕmasse nici un monument, nici o tradiţiŏ, nici o scriptură, afarŏ de quâte-va descrieri dela autorii streini ai antiquităţii, cu mult mai posteriori de originea aquellei stirpe, contimporani cu decăderea unora, şi posteriori cu mult mai încuà de assorbirea sau stingerea altora.

www.dacoromanica.ro

Historia nu 'şi póte află nutrimentul în înalta antiquitate de quât quel mult între popolii de stirpea Mongolă şi va începe periodul aquesta dela quei mai antici sau mai negricioşi popoli ai aquestei stirpe dela Indieni. Dela aqueştia omenirea îşi are tradiţiile salle primitive bune sau relle, adevĕrate sau fabulóse.

Ânsĕ la Indieni, que representă Omenirea, de şi nu pruncă, ci copillă, cu óre-quare suvenire, tóte sûnt arătate subt forma allegorică quellei mai fabulóse şi colosale. Să cuteḑăm, cu tóte aquestea, quŏci atât è de tare puterea Adevĕrului, în quât şi ênsuşi în minciune îşi manifestă existenţa sa vera realitate. Quând se întinde şi se propagă o minciună, aqueasta, ori quât ar pervertì mintea umană, representă ânsĕ o realitate de prima condiţiŏ que nu se póte contestă de nimeni, preînchipuiesce adicŏ, existenţa quellui que a inventat-o şi pentru historie è de ajuns atâta spre a se concepe. Ori que fabulă învederéḑă existenţa unui popol que a narrat'o, que a creḑut'o, que a fost scos din sênul sĕu pe inventatorul ei. Quând se vede într'o fabulă nişce credinţe, nişce datine, nişce maniere d'a narrà sau spune, acolo, firesce, se vede o viaţă, o mişcare o existenţă, o realitate. Dela neexistenţa minţii nu se póte aşteptà nici ênsuşi minciune, dela pruncul sugetor asemenea, dela popol fărŏ tradiţii asemenea. Românul quând se află în asemenea locuri sau împregiurări îţi spune fórte pe scurt, ânsĕ mai pe înţelles de quât noi, quŏ *n'are que aflà*. Unde ânsĕ sûnt tradiţii, fiă ori quât de fabulóse, omul póte scóte multe adevĕruri necontestate, iar daqua fabulele sûnt systematicamente chaotice pentru mulţime şi allegorice pentru privilegiaţi, attunci adevĕrul ese şi mai splendid, quŏci strălуce ca o polentă şi radiósă făclie în miḑlocul unui tenebros dedal.

Vom lăsà darŏ d'o quam datà semenţiile şi populadele Ethiopiene şi ne vom începe historia dela ênsuşi fabulele colosale alle Indiilor. Din minciuna unui pesce desmăsurat se va învederà existenţa apelor, şi din strămutarea aquestor ape prin locul que le ia pescele se va recunósce evenimentul deluviului. Ori quât de fabulos se nară a-

www.dacoromanica.ro

quest evenimentu, historia ânsĕ scóte adevĕrul quŏ Indienii quei mai vechi din stirpea Mongolă au conservat suvenirea lui şi l'a recunoscut. Din monstruositatea Titanilor, din gurele lor vĕrsătóre de focu şi de torente de apă va descoperì credinţa cataclismelor vulcaniane şi neptuniane. Din resbellele Assurilor sau şi demonilor va arătà amestecul elementelor naturale şi sociale, lupta între aquestea, victoria sau disfata unora, assorbirea sau identificarea altora. Din sutele de capete şi braçe alle giganţilor nu va fi anevoie spre a facce a se vedé miile şi miliónele de capete şi braçe alle unor popoli întărîtaţi şi arçênd de rĕsbunarea pentru dreptatea que caută. Din armatele de urşi şi de momiţe se vor vedé şi mai învederat sarcasmele şi batjocurile pitoresci alle castelor priviligiate spre umilirea aquelor popoli abrutisaţi şi rĕsbunători. Din existenţa unui corp de doctrine şi de legiuri, ori quât de miraculos sau de fabulos i se va da începutul, se póte presupune existenţa autorilor, sau a collegiurilor, sau a castelor creatóre de asemenea doctrine şi legi, sorgintea, într'un cuvênt, de unde eşirò tóte legile şi religiile systematice şi officiale. Din minciunele quellor judecaţi mai adesea judecătorii integri descoperă adevĕrul. Din întunerecu rĕsare lumina; mórtea ne spune fórte des mai mult de quât viaţa; desertul ne vorbesce mai tot d'auna mai multe adevĕruri de quât societatea, şi ruinele unei cetăţi ne instruie de mii de ori mai mult de quât uetul şi amestecul fostei ei existenţe. Babylonia, Memfide, Tyrul, Palmyra în ruine ne învaţă şi ne arată callea pe atât mai dréptă pe quât odinióră îndreptătorii lor se sforţà întru a întunecà din systemă şi rătăcì pe locuitorii lor. Quâte adevĕruri nu mai aflò lumea dela Ierusalema distrusă, şi quâte nu s'ar mai aflà d'assupra pulberii şi cenuşei aquestui colos al Nordului, cu corpul de bronz şi cu piciórele de lut!

www.dacoromanica.ro

Din autorii antici, Herodot, Ctesia, Diodar sicilianul şi Strabon (dupŏ Megasthen) ne făcu óre quare descrieri despre populadele Indiilor, quând mai probabile, quând mai fabulóse, şi ne conservă suvenirea unor fapte historice que se suie pînŏ în timpii Semiramidei (1900 anni înaintea erei nóstre). Ânsĕ aqueste descrieri de popoli, datine şi evenimente sûnt cu mult mai înquà de începutul epochei de quare ne vom occupà acum.

Spre a cunósce quine-va bine un popol, se cuvine a se suì la originea instituţiilor lui, şi aquestea în tot d'auna au de primele lor elemente, pe de o parte, ca o materie, credinţele, datinele şi tradiţiile populare, iar pe de alta, ca o formă, systema legiuitorului sau a corpurilor or castelor legislative que vin a speculà aqueste credinţe şi datine dupŏ interesele lor.

Tradiţiile, datinele şi credinţele quellor mai multe populade alle Indiilor, speculate ast-fel şi adunate într'un fel de corpuri, se află quelle mai multe în doĕ însemnătóre opere que formă cărţile prin escellenţă: bibliele sau scripturele, numite sacre, alle Indiilor. Din aqueste doĕ mari corpuri quel mai anticu este *Vedele*, şi dupŏ dênsele vin *legile lui Manù* sau *Menù*. Aquesta din urmă citéḑă sau adduce de mărturii în multe locuri Vedele (precum cart. I, sb 23 şi cart. II, sb 33). Asemnea orque legiuire, ori que scriere de morală sau theologie indiană, din ori que timp, spre a'şi avé creditul şi autorii tatea se baséḑă pe autoritatea Vedelor, adducêndu-le de mărturie peste tot locul. Aquestea şi altele multe, cum şi stylul şi originalitatea Vedelor attestă de ajuns quŏ aquestea sûnt quel mai vechiu monument din scriptura Antiquităţii. Mulţi au ḑis quŏ Vedele şi cartea legilor lui Manù formă o condică sau un corp de legiuiri indiane. Ânsĕ *condica*, în sensul cunoscut, însemnéḑă o adunare la un locu de legi sau regule que arată relaţiile ómenilor

www.dacoromanica.ro

între sine în parte şî către societate în general, şi recompensele şi pedepsele que merită împlinirea lor şi abatterea dela dênsele. Unde scripturele sacre alle Indiilor, ca alle tutulor popolilor antici, ca la Egypteni şi Hebrei, formă o întrégă epopee şi encyclopedie, unde se vĕd cosmogonii şi theogonii, legende multe şi varii, datoriile civile şi religióse que are a observà Omul, rugi, hymnipoesie, arte, sciinţe, morală; grammatică, geographiă, astronomie, medicină, ceremonii religióse şi politice, canóne spre iertarea pĕccatelor, precepte de politică, de diplomaţie, de artă militară şi de commerçiu; — methaphysică, destinatele omului dupŏ mórte, miçlócele d'a ajunge la beatitudine, etc.

Prin aquestea vede quine-va quŏ în cartea unui popol anticu se coprindea *cartea tótă*, dupŏ expresia populară a Românilor, şi de aqueea se çicea şi Βιβλίον (Biblie). Castele sacerdotale antice au sciut de timpuriu a accaparà tótă cunoscinţa umană şi a o împărţi cu o mână avară şi c'un calcul şi mai sgîrcit, cum nici o dată aquestea să nu le devie inemice ci din contra, nişce instrumente docile spre subjugarea şi stórcerea popolilor. Aqueasta făcură mai târçiu şi clerurile de mediul evu, cum am mai çis. Theologia o numirŏ sciinţa sciinţelor, şi dintr'ênsa făcurŏ o encyclopedie servitóre systemei şi interesurilor lor.

Mulţi iarŏ se sforţă a arătà quŏ nici legile lui Manù, nici ênsuşi Vedele nu sûnt d'o anticitate atât de naltă; unii vor să le arate quŏ abià dată de vre o quâte-va sute de anni. Ânsĕ quine ne va arătà data legilor lui Moisi mai adevĕrată de quât tradiţiile şi mărturiile Hebreilor? Dela quine să aflăm noi fiinţa legilor lui Lycurg, Dracon şi Solon de quât dela autorii Heleni? Dela quine ne putem încredinţà despre legile lui Numà de quât dela autorii Romei? Pe quine, prin urmare, să credem mai mult despre Vede şi cartea lui Manù, pe streini sau pe cărturárii Indieni? Apoi limba sau idioma în quare sûnt scrise aqueste cărţi? Apoi stylul şi originalitatea lor? Lectorul va vedé quŏ tot è original şi nimicu imitaţiŏ din aqueste doe mari opere; va vedé iarŏ quŏ legiuirile questor lalţi

www.dacoromanica.ro

popoli au mai puçin timbru originalităţii, şi quŏ mai mult sémănă o imitaţiŏ quând mai inferióră şi quând mai superióră óre cum de quât originalul indian.

De quând ânsĕ dată în Indii adunarea la un locu a Vedelor mai întêiu şi apoi a legilor lui Manù, precum şi promulgarea lor? Quari sûnt autorii lor? Tot que se vede este quŏ sûnt de quea mai naltă antiquitate şi de aqueea nu se scie exactu nici începutul lor. Dupŏ mărturiile tutulor cărturarilor Indieni din ori que timp, Vedele sûnt recunoscute de mult mai antice de quât legile lui Manù şi aquestora din urmă unii le dau începutul cu 1.200 anni înaintea lui Christ şi alţii cu 1.500; iar credinţele populare le suie pînŏ la deluviul *indian*. Vedele sûnt quelle mai în general recunoscute de sacre şi autentice trei: Rig-Vedà, Yagiur-Vedà şi *Sama-Vedà*;— pe aquestea le citéţă şi Manù în cartea sa de lege;—alţii recunoscu în numĕrul Vedelor şi un al patrulea corp, numit Acharvanà, despre quare Manù abia face allusiŏ. Aquesta, vorbind de originea quellor trei Vede, ţice: „Rig-Vedà îşi are originea din focu, Yagiur-Vedà din aer şi Sama-Vedà din sóre (cart. I, sb. 23)". Quei quari recunoscu patru vedà ţicu quŏ aquestea au eşit din quelle patru guri alle quellor patru capete alle lui Brahma. Tot que se póte vedé mai probabil este quŏ şi dupŏ materia şi dupŏ stylul lor, Rig-Vedà este mai antică, apoi vin quelle lalte doĕ Yagiur şi Samana-Vedà; Atharvanà, de şi are quâte-va părţi que sémănă de aqueaşi antiquitate, ânsĕ se vede şi este recunoscută de posterióre aquestora, şi anterióre cărţii lui Manù. Quâte patru ânsĕ au fost compilate sau adunate de ici de colo cu mult mai nainte de rônduirea în quare venì a le pune poetul Viasa (veţi. . . . .). Mai sûnt âncŏ alte doĕ opere poetice numite *Itihasa* şi Paranas, que constituà o a cincilea Vedà sau ca un suppliment al quellor patru. Aqueasta din urmă coprinde grammatica Vedelor, şi de aqueea se ţice Veda Vedelor.

Éttŏ cum se exprimă *Narada* despre Vede:

„Am învĕţat Rig-Vedà, Yagiur-Vedà, Sama-Veda, „Atharvanà que este al patrulea; Itihasa şi Parana que

www.dacoromanica.ro

„sûnt a cincilea şi grammatica sau Veda Vedelor, dato-„riele que are quine-va către mane (suffletele morţilor), „arta d'a calculà, cunoscinţa prevederii şi preḑicerii, re-„voluţiile periodice (alle cerului), intenţia cuvêntului „(sau logica orì arta d'a raţionà), maximile de morală, „divina sciinţă (sau construcţia scripturei), sciinţele de-„pendinte de sânta scriptură (sau accentuaţia, prosodia, „şi riturile religióse), conjuraţia spiriturilor, arta oşteanu-„lui, sciinţa astronomiei, încântămêntul şerpilor, sciinţa „semiḑeilor (musica şi artele mecanice). Am studiat tóte „aquestea, ânsĕ nu cunoscu dintr'ênsele de quât textul „(sau littera); n'am nici o cunoscinţă despre spiritul sau „înţellesul lor".

Rig-Vedà între altele, coprinde rugi sau laude în versuri que se facu în ceremoniele religióse solemnele.

Yagiur-Vedà coprinde asemenea rugi solemnele în prosă.

Saman-Vedà coprinde asemenea rugi şi laude în versuri destinate a se cântà.

Atharvana coprinde rugi particulare spre curăţirea pĕccatelor, spre tragerea favórei divinităţilor, şi blestemul inimicilor. Ne fiind darŏ destinate pentru ceremonii solemne, aqueasta póte fi şi causa pentru quare nu devenirŏ aşà de populare ca quelle cântate şi declamate în publicu.

Vedele pînŏ acum nu sûnt publicate întregi în Europa. Sûnt cunoscute ânsĕ multe fragmente traduse de quei mai celebri indianişti, Englesi, Germani şi Francesi.

Pe lûngŏ rugele şi hymnii que coprind vedele, s'a vĕḑut quŏ elle tractă şi despre altele, cum despre crearea lumii, despre sufflet, şi altele.

Nu quŏ dóră autorii Vedelor au trăit în aquellaşi timp sau în epocha în quare ne aflăm cu historia, ci compilatorii lor, dupŏ tóte probabilităţile, se vede a fi mai pe la începutúl sau miḑlocul periodului aquesta. Aştia sûnt un fel de Orphei, de Aeḑi, de Homeri şi de Esioḑi que adun în systemă credinţele şi datinele populare cu mult mai anterióre de quât dênşii, şi quari presupun quŏ seculul

www.dacoromanica.ro

lor este cu mult mai naintat în queea que se numesce regulă şi ordine, de quât al primilor locuitori.

Spre a iniţià pe lectori în cunoscinţa stylului şi ideilor aquestor Vede, se vor alăturà quâte-va fragmente que ni se par remarcabile pentru originalitatea lor, pentru simplul şi sublimul que le caracterisă şi, putem ḑice, şi ênsuşi pentru buna lor credinţă; quŏci sûnt eşite, ca tóte cântecele populare, mai tóte, din popol, sau dela ómenii popolului. La începutul lor speculatorii nu îşi stabilirŏ âncŏ creditul şi puterea spre a le întórce dupŏ voia lor, în interesele lor.

DIN RIGA-VEDÀ

HYMNU LA SÓRE

„Nuoă şi înaltă laudă îţi adducem, o splendide şi mult voióse sóre (Puchan). Fiă bine venit înainteţi cuvintele que îţi îndrepteḑu; vino şi visită suffletul aquesta que arde şi te doreşce, precum omul plin de amor doresce femeea! Fiă ca Sórele que vede şi contemplă tóte lumile să deviiă protectorul nostru.

„Să ne cufundăm în cugetare şi să ne pătrundem de adorabila lumină a divinului ordonator (Savitri). In-

www.dacoromanica.ro

drepteţe el înţellegerea nóstră. Flămânţi d'alle vieţii, dorind am solit darurile sórelui splendid, divinului ordonatar. Fiă adorat şi bine cuvêntat! Să cădem şi să'l mărim. Ómeni venerabili şi înţellepţilor toţi salutaţi pe divinul sóre cu oblaţii şi cântări".

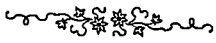

Cuvêntul sau Raţia se representă în Vedà subt numirea Vaciu. Ea dupŏ aqueastă scriptură este puterea activă, energia creatorului, dela quare purcede.

Vede-se în Vedà o laudă sau hymnu, que Vaciu îşi adresă singură.

„Eu sûnt egală Rudilor, Vassuilor, Adiţilor şi Visvadevilor. Eu susţiu tóte de o-dată, Sóre şi Ocean şi Firmament (Mitra, Varana, Indra) şi Focu, precum şi pe Asvini. Eu port Luna (Soma), que distruge inemicii, şi pe Sóre quând se numesce **Tvaştri**, **Puchan** sau **Bhaga**. Eu accord şi revĕrsu averile la onestul adorator que împlinesce sacrificiurile, que face oblaţiile, que mulţumesce divinităţile. Eu sûnt regina, împărţitórea bunătăţilor, que are şi revarsă cunoscinţele; prima dintre divinităţile que merită laudă şi adoraţia, eu pe quari Ḍeii o făcurŏ universală, omnipresentă şi străbătênd tóte fiinţele. Aquella que mănâncă prin mijlocirea mea, aquella que vede, que resuffiă, que aude prin mine şi nu mĕ cunósce, aquella este perdut, şi să auḍă attunci credinţa que proclam. Quŏci eu declar ênsuşi aqueea que este adorat de Ḍei şi de ómeni. Eu facu tare pe allesul meu, îl facu un Brahma, îl facu adicŏ sânt şi înţellept. Eu întind arcul lui Rudia spre a uccide, Domnul inemicul lui Brahma. Eu dau resbel appĕrând popolii în contra inemicilor lor şi străbat cerul şi terra. Purtatam pe tatăl pe capul aquestui, spirit universal, şi originea mea este în

www.dacoromanica.ro

miḑlocul Oceanului [1]); sûnt darŏ în tóte şi străbat tóte fiinţele şi atting cerul aquesta cu forma mea. Dând nascerea la tóte fiinţele, trecu ca vêntul, sûnt mai presus de cer şi dincolo de marginile terrei, şi aqueea que este şi se ḑice marele **Un** sunt eu".

Un hymnu de asemenea mod s'a vĕḑut în periodulântêiu, que Iside, quare personifică Natura, îşi face singură. Daqua vedele sûnt mai antice de ori que scriptură, şi daqua tótă systema pharaonică se învederĕḑă quŏ este o imitaţiŏ dupŏ systema trimurtară şi dodecimală a Indiilor, nu è fărŏ cuvênt a ḑice quŏ queea que Egyptenii pusserŏ în gura Isidii nu è o imitaţiŏ dupŏ systemul citat mai sus.

HYMNU LA CREATIA LUMII

Nu există attunci nici entitate (ensuşime), nici ne-entitate: nici lume, nici cer, nici vre un que mai presus de cer; nimic pretutindeni; în fericirea vre unei fiinţe nimicu quare să accopere sau să fiă accoperit, nici apă; totul erà profund şi periculos. Nici mórtea ênsuşi nu există, nici nemurirea, nici distincţiŏ de lumină şi de întunerecu.

[1]) Tatăl se înţelege cerul, dupŏ cum anume şi curat se arată în alte părţi, şi cerul este productul spiritului dupŏ mai multe passage din Vedà. Nascerea Cerului sau al Tatălui se ḑice quŏ s'a făcut din capul spiritului suprem. Commentatorul arată trei interpretaţii alle stanţei, ḑicênd: „Părintele meu Sântul **Ambhrîm** A, este în miḑlocul Oceanului; sau „Originea mea, divinitatea sim„ţibilă, este în ape, que constituă corpul ḑeilor", sau „Ḑeul simţibil que este în „miḑlocul apelor, que strĕbate înţellegerea, este originea mea".
(H. T. Colebrooke)".

www.dacoromanica.ro

Ânsĕ aquella [1]) resuffla fără aspiraţiŏ, fără sufflare, singur cu **Aqueea** que viaţă în sînul sĕu, **Saradha** (a se sustenta). Afară de dênsul nimicu nu există din quâte de attunci există. Intunerecul erà acolo, universul erà invelupat de întunerecu şi nu se putea distinge ca şi fluidele mestecate în ape; Ansĕ aqueastă grămadă, que erà învelită între o scórţă sau cóje, fu, în fine, organisată de către puterea contemplaţiei (vederea adicŏ înfiptă a puterii trecĕtóre încălţi ca o cloşcă oĕle şi dette forma şi viaţa aquestui roland nemărginit). In mintea sa se formà prima dorinţă [2]), şi aqueastă dorinţă deveni originară sĕmânţa productivă. Aqueastă sĕmânţă înţellepţii o recunoscu prin intelligenţă în inima lor şi o disting cu numele de ne-entitate, ca margine a entităţii.

„Raţa luminósă a aquestor acte creatóre respânditu-s'a în miţlocu sau pe d'assupra? sau de desubt? îndată aquea sĕmânţă productivă devenì mai întêiu providenţa (sau sufflete simţibile), şi apoi materie sau elemente. *Ea*, que este susţinută, de **dênsul** în sênul sĕu, fu partea inferióră şi **el**, que observă, fu partea superióră.

„Quine cunósce exactamente şi quine va putea încredinţà în lumea aqueasta de unde şi cum se întîmplà aqueastă creaţiŏ? Ţeii se crearŏ în urma aquestei producţii a lumii şi quine póte dar şcì de unde procedà ea? sau de unde aqueastă lume atât de variată eşì. Daqua se susţine ea singură sau nu? [3]). Aquella qnare în aquelle

[1]) Pronumele **El** sau **aquella**, que în sanscrit se arate prin *Tad*, citit tare sau cu emphase, è singurul nume que gura umană póte da quellui Necunoscut şi fără nume aqui jos dupŏ doctrinele philosophiei vedice. El, Ea, s'a vĕţut quŏ erà şi la Egypteni tetragrammaton sacră şi mai în urmă al Hebreilor în *Iehova*. Quând aquest *el* se manifestă prin entitate sau fiinţă, attunci ia numele de *Sat;* iar quând este închipuită mai nainte de entitate, attunci este A-sat (ne-entitate).

[2]) Intunerecul şi dorinţa, *Tamas şi Kama*, furŏ originea systemelor mai nuoĕ, cum şi a theogonici lui Esiod, unde *Chaos* şi *Eros* sûnt equivalente cu *Intunerec* şi *Dorinţa*.

[3]) Refugiul tutulor impostorilor que se ţicu quŏ sûnt în comerciu cu ţeii que şi'i creaţă speculaţia lor. Temêndu-se quŏ 'i va appucà quine-va la întrebare: „daqua ai afacce cu ţei şi cu angelii, cum de nu'ţi spun ei que fel s'a făcut lumea", appucă înainte şi ne spun quŏ ţeii s'au creat în urma creaţiei, şi nici ei nu sicu que să ţică despre dênsa. Santitatea lor nu quŏ dóră nu e în relaţiŏ şi vorbescu gură în gură cu ţeii, ânsĕ aqueştia nu sciu que să spuie despre queea que s'a făcut quând ei nu exista".

www.dacoromanica.ro

mai înalte alle cerurilor este îndreptătorul şi ordonatorul aquestui univers, el cată în adevĕr s'o scie şi nici o fiinţă alta nu póte posede aqueastă cunoscinţă.

BRAHMA VICTIMĂ SAU IMMOLATĂ DE BUNĂ VOIE

„Erà legată de tóte părţile aqueastă victimă şi întinsă prin sforţurile a una sută şi unul ḑei: Patri (tatii) que legaserŏ, que façonasserŏ şi pusserŏ catena şi înodăturele, adorarŏ. Primul mascule întinse, înfăşurò ca p'un sul şi desfăşurŏ aquea tellă în lumea aqueasta şi în cer; aquelle raḑe alle creatorului (erà) concentrate pe altar, (erà) preparate pentru cânturile sacre şi pentru firele catenei.

„Quare erà dimensia aquestei victime divine que toţi ḑeii sacrificarŏ? quare erà forma ei? şi quare motivul sau scopul ei? — Clotura? mĕsura? oblaţia? ruga? Mai ântêiu se produsse *Gayatri* însoçită de focu; apoi Sórele (Savitri) însoçit de *Uchnih*. Apoi Luna splendidă din preună cu Anuchtubh şi cu rugele; unde *Vrihati* însoçi elocuţia lui Vrihaspati (sau a lui Jupiter planeta). Virati fu susţinută de Sóre şi de către Apă (Mitra şi Varuna), ânsĕ partea de miḑlocu a ḑillei şi Trich'abh compuserŏ scórţa lui **Indra** *Giagati* (queea que se mişca), urmò dupo toţi ḑei, şi prin aquest sacrificiu universal înţellepţii şi ómenii furo formaţi.

„Quând aquest anticu sacrificiu fu împlinit, înţellepţii şiómenii şi străbunii noştrii furŏ formaţi printr'ênsul. Contemplând cu o minte attentivă aqueastă oblaţiŏ que offerirŏ sânţii primitivi, eu îi vener. Quei şépte richi (înţel-

www.dacoromanica.ro

lepți) inspirați, urmédă cu rugi și cu laude pe aceștì sânți primitivi, și pun în lucrare cu înțellepciune (offrada sacrificiurilor), precum conductorii de care se servă prin hățuri spre a conduce caii".

Rig-Vedà coprinde o parte, que se numesce *Aitareya-Aranya*, despărțită în opt-spre-ḑece capitole, que fiă-quare coprinde quâte cinci cărți. Éttŏ un passagiu din cartea a doa:

AITAREYA ARANYA

CARTEA II

. . . . . .

§ IV. Din început (universul) aquesta nu erà de quât **Animă**; nimicu nu existà de activ (sau de neactiv). **El** avù cugetarea aqueasta: *voiu a creà lumi*, și lumile aquestea furŏ create; apa lumina, ființele muritóre și apele. Apa este regiunea quea mai presus de cer, pe quare cerul o susține; athmosphera coprinde lumină; terra este muritóre, iar apele sûnt regiunile dedesubt [1]).

„**El** avù iar cugetarea: *éttŏ lumi, și voiu a creà gardiani al lumilor*. Așà el trasse din ape și formò o ființă revestită cu un corp. **El** o vĕḑù, și aquestei ființe atât de complecte gura i se deschisse în rotunḑimea oului; din gură eșì cuvêntul; din cuvênt purcese focul. Nările i se întinserŏ; prin nări trecù sufflarea respirației; prin sufflarea respirației se propagò aerul. Ochii i se deschiserŏ;

[1]) *Ambhas* sau (apa) commentatorul ḑice quŏ însemneaḑă regiunea mai presus de cer, iar *apas* (ape) regiunea mai de jos a pământului.

[2]) *Puruha*, forma umană.

www.dacoromanica.ro

din ochi eşì o raḑă luminósă; din aqueastă raḑă luminósă fu produs sórele. Urechile i se dilatarŏ; din urechi venì auḑul; din auḑu regiunile spaţiului. Pellea i se întinse; din pelle eşirŏ perii; tot ca perii crescurŏ érba şi arburii. Peptul i se deschisse; din pept purcese spiritul şi din spirit luna. Buricul îi îmbobocì; din buricu venì sughiţul şi din sughiţu mórtea. Organul generaţii appĕrù; aquesta devenì fôntâna semenţii productive, şi dintr'ênsa 'şi au originea apele.

„Aqueste divinităţi fiind ast-fel formate, căḑurŏ în Oceanul desmăsurat şi venirŏ la **El** cu sete şi cu fame şi se adressarŏ ast-fel la **El**: *accordăne un locu, o întindere mai puçin spaţiósă* (de quât occeanul), *în quare locuind să putem mâncà ciburile nóstre.* **El** le offerì forma unei vacce, elle ḑisserŏ; asta *nu ne este de ajuns.* El le aratò forma unui om; elle strigarŏ: *fórte bine!* de *minune!* Pentru aqueasta omul numai singur este declarat de fiinţă bine făcută.

„**El** le făcù a'şi luà fiiă-quare locul sĕu cuvenit. Focul devenind cuvênt, intrò în gură; aerul devenind sufflare, străbättù prin nări; sórele devenind vedere, străbättù în ochi; spaţiul devenind auḑu, occupò urechile. Erbele şi arborii devenirŏ capellură şi perii 'şi occuparŏ pellea. Luna devenind spirit, intrò în pept. Mórtea devenind sughiţu, îşi luò locul în buricu, şi apa devenì sĕmânţă productivă şi occupò organul generaţiei.

„Fómea şi Setea se adressarŏ la **El** ḑicêndu-i: *însemnéḑă şi noă locurile nóstre.* **El** vorbì: pe voi vĕ împarţu printre divinităţi şi vĕ facu a vĕ împărtăşi de puterea lor. Pentru aqueasta ori quării divinităţi i se va offerì vre o oblaţiŏ, fómea şi setea să'şi aibă şi elle partea lor acolo.

„**El** făcù următórea reflecţiŏ: éttò lumi şi guvernatori de lumi; pentru dênşii davoiu nutrimentului o formă; **El** se uitò la ape; din ape, vĕḑute ast-fel, eşì forma, şi nutrimentul este forma que fu ast-fel produsă.

„Formându-se ast-fel nutrimentul, se întórse şi se încercò a fugi. Omul primordial se sforţò a'l prinde sau a'l ajunge cu vorba, ânsĕ nu 'l putù ajunge cu vocea; de

www.dacoromanica.ro

l'ar fi ajuns cu vocea, fómea (dorința) ar fi fost mulțumită numindu'și nutrimentul. Se încercò a'l ajunge cu sufflarea; ânsĕ nu'l putù resufflà prin inflațiŏ; de l'ar fi ajuns cu sufflarea, (fómea) ar fi fost mulțumită mirosindu-și nutrimentul. Se încercò a'l ajunge printr'o arruncătură de ochiu; ânsĕ nu'l putù supraprinde cu vederea; de l'ar fi ajuns cu vederea, fómea ar fi fost mulțumită vĕdêndu-și nutrimentul. Căutò a'l ajunge cu auḑul; ânsĕ nu 'l putù ajunge cu auḑirea; de l'ar fi ajuns auḑul, fómea ar fi fost mulțumită auḑindu-și nutrimentul. Se sforțò a'l ajunge cu pelle; ânsĕ nu putù reține prin attingere; de l'ar fi ajuns prin contactu, fómea ar fi fost mulțumită attingêndu-și nutrimentul. Dorì a'l ajunge cu spiritul; ânse nu putù reușì la aqueasta prin cugetare; de l'ar fi ajuns prin cugetare, fómea ar fi fost mulțumită cugetând assupra nutrimentului. Se încercò a'l ajunge prin organul generației; ânse nu'l putù ține astfel; de l'ar fi ajuns ast-fel, fómea ar fi fost mulțumită prin emisiune. In fine, se cercò a'l ajunge cu înghițul sau sughițul, și ast-fel îl înghițì; aquest aer, que este astfel attras în întru, ajunse sau prinse nutrimentul, și aer veritabil este legămêntul vieței.

„**El**, suffletul universal, făcù reflecția următóre: Cum (corpul) aquesta ar puté existà farŏ mine?—Cătò să vaḑă prin quare extremitate ar puté **el** străbatte. **El** își ḑisse: Daqua fărŏ mine vorba se articulă, sufflarea se exală și vederea vede; daqua auḑul aude, pellea simte; și spiritul cugetă daqua înghițul înghite și organul generației își împlinesce funcțiunile, attunci que sûnt eu?

„Despărțind sutura din hârcă (siman), **El** străbătù prin callea aqueasta (în corp). Aqueastă deschidere sau pórtă se numì sutura hârciĭ *(viditri)*, și ea este callea que ducce aquest la beatitudine *(nandana)* [1]).

[1]) Indienii credu quŏ suffletul sau viața que are sciința de sine ênsuși intră în corp prin sûtura sau deschiḑĕtura din sus a hârcei, se așéḑă în cervel și póte contêmplà prin aqueași deschiḑĕtură perfecțiile divine. Spiritul sau facultatea rațională este considerată ca un organ al corpului situat în cord (inimă).

www.dacoromanica.ro

„Locurile recreaţii aquestui sufflet sunt trei la numĕr, precum şi moduríle somnului assemenea trei. Aquesta (arătând ochiul drept) este un locu de recreaţiŏ; aquesta (arătând gûtlejul) este asemenea un locu de mulţumire; aquesta (arătând cordul sau inima) este asemenea o regiune de deliciuri.

„Ast-fel născut (ca un spirit animator), distinse elementele (făcênd observaţià următóre): a quărui altui (de quât a **lui**) pot eu aquì affirmà existinţà)? şi contemplò aquea persónă cugetătóre (Parucha), pe marele întins [1]) strigênd: Vĕḑutu'l-am pe **El**. Pentru aqueasta el singur se numesce **quel vĕḑĕtor** (Idamdra). **Quel vĕḑĕtor** darŏ este numele lui; şi **el** fiind **quel vĕḑĕtor**, ei îl chemarŏ prin numirea depărtată **Indra**: quŏci ḑeilor în general le place mysterul (numelui lor). Ḑeilor le placu mysterul [2]).

§ V. „Aquest (vietor princip) este mai ântêiu în Om, un fetus, sau o sĕmânţă productivă quare este esenţa extrasă din toţi membri (corpului); aşà Omul se nutresce prin sine din sine ênsuşi, ânsĕ quând îşi emite semênţa productivă în femee, attunci procreéḑă pe aqest (fetus), şi ast-fel este prima lui nascere.

„El (fĕtul) se identificà (devine una) cu femeea, ca cum ar fi una cu corpul ei, şi n'o distruge. Ei iarŏşi îi este scump, amà şi mângâie tot que este ea ênsuşi şi conceput ast-fel în sênul sĕu; şi fiind quŏ ea îl nutresce, catà să fia amată (de dênsul). Femeea nutresce aquest fĕt, ânsĕ el (bărbatul) amò mai din ainte pruncul, şi mai târḑiu şi pruncul făcù asemenea dupŏ nascerea sa. Fiind quŏ bărbatul întreţine şi susţine pruncul mai nainte şi în urmà nascerii, va să ḑicà quŏ se amà pe sine (partea din părţile salle), şi aqueasta se urméḑà pentru perpetua successiŏ a persónelor, quŏci ast-fel persónele se perpetuă. Ast-fel este a doilea nascere.

---

[1]) Brahma sau marele **Un**.

[2]) La capĕtul fiă quărei divisiuni dintr'un Upanichad sau unui capitol în partea didactică a Vedelor, ultima phrasă este repetată ca şi aquì.

www.dacoromanica.ro

„Aquest al doilea *el ênsuşi* (fiiul) devenì representantul sĕu în sântele fapte (de religiŏ); şi aquest *al el ênsuşi*, împlinindu-şi obligaţiile, şi îndeplinind periódele vieţei, móre. Plecând din lumea aqueasta, renasce din nuou sub o altă formă óre-qare, şi ast-fel este a treilea nascere (sau somnu şi deşteptare).

„Ettŏ que s'a declarat de sântul înţellept:

„In matrice recunoscutam tóte naşcerile succesive alle aquestor ţeităţi. Vre o sutime de corpuri, ca nisce catene d'aramă, mĕ suspendu în jos, ânsĕ ca un arete mĕ înalţu uşurel". Ast-fel vorbi **Va madeva** reposându-se în matrice, şi posedând aqueastă cunoscinţă (intuitivă) se înălţŏ dupŏ que rupse aquea închisóre corporală, şi suindu-se la fericea regiune a ceruluiï (Srrarga), ajunse la scopul ori quărei dorinţe şi devenì nemuritor. Deveni nemuritor.

§ VI. „Quare este aquest sufflet, qua să'l putem adorà? Que este aquest sufflet? El este prin quare (Omul vede)? prin quare aude? prin quare assórbe mirosurile? prin quare mişcă cuvêntul? prin quare descerne un gust agreabil din altul displăcut? El este cordul (inima) (sau priceperea)? Sentimentul (sau voinţa)? sensaţia sau puterea d'a lucrà? sau discernemêntul? sau comprehesia? sau attenţia? sau applicaţia? sau activitatea în neastêmpĕr (durerea)? sau memoria? sau învoirea (assentimentul)? sau determinaţia? sau acţia animală? sau înclinarea? sau dorinţa?

„Aquestea nu sûnt de quât nişce nume variate alle concepţiei. Ânsĕ aquesta (suffletul consistând în facultatea concepţiei) este **Brahma;** este Indra, domnul creaturelor (Pragiapati). Ḍeii aqueştia (toţi) sûnt el (suffletul); şi ast-fel sûnt aqueste cinci elemente primitive, terra, aerul, fluidul etherat, apa şi lumina. Aqueste elemente, fiă singure, fiă însoţite cu objecte de o mică dimensie şi de semin (de existenţa), şi (apoi din nuou) cu alte (fiinţe) produse prin oĕ sau născute din matrice, sau purcedênd din umede încălḍite (?), sau eşind din plante, fiă cai sau vacce, sau ómeni, sau elephanţi, tot que vieţuiesce, âmblă sau svólă, sau tot que este nemişcător (ca

www.dacoromanica.ro

érba şi arbori), tóte sûnt ochiul intelligenţii (ori que lucru), este întemeiat pe intelligenţă, lumea este ochiul intelligenţii şi intelligenţa îi este temeiul. Intelligenţa este Brahma, marele **Un.**

„Prin aquest sufflet intelligent intuitivamente quel înţellept se suì din lumea presentă în regiunea beatitudinei a cerului, şi obţinênd împlinirea tutulor dorinţelor salle devine nemuritor. „Devine nemuritor".

Terminăm aqueastă parte a Vedelor prin următorul passagiu que ne póte descoperì cum casta sacerdotală fórte de timpuriu cunoscù necesitatea d'a se întărì şi ajunge neînvinsă printr'o solidaritate solemnelă între ea şí regi.

A şéptelea şi a optulea carte tractŏ despre sacrificiurile executate de regi şi despre consacrarea aquestora. In ceremonia consacrării se prescriu d'a se vĕrsà pe capul regelui, stând pe thron, apă amestecată cu miere, cu unt clarificat şi c'o licóre spirtuósă, precum şi cu doĕ feluri de earbă şi din quelle d'âmtêiu încolţiri de grâu.

Capitolul aquesta se termină cu passagiul que promisserăm.

„Cunoscênd fórte bine (efficacitatea consacraţiei) **Gianamegiaya**, fiiul lui **Parikchit**, făcù declaraţia următóre :

„Preoţii quari sûnteţi vĕrsaţi în aqueastă ceremonie „(a consacrării) ajutaţi-mĕ pe mine, que sunt assemenea „încredinţat (de facerile bine que es dintr'ênsa), ajuta„ţimi a celebrà aquest rit solemnel. De aqueea eu sûnt „vingĕtor în luptele singulare, de aqueea desfacu armate

www.dacoromanica.ro

„que stau înaintea unei alte armate; nici sângele ţeilor, „nici alle ómenilor nu mĕ attingu; voiu trăi în periodul „întreg al vieţii melle şi voiu sta domnu al pămêntului „întregu".

YAGIUR-VEDÀ

Vorba Yagiur vine dela verbul yagi, que însemnéţă a *adorà,* a se închină. Aqeastă parte fórte voluminósă coprinde tot que se attinge de chipul d'a se închină, ordinea rugelor şi tóte rugile compuse în prosă.

Impărtăşim lectorilor din aqueastă parte următorul capitol întitulat *Isa-Upanichad*, tradus în françusesce din sanscrit de G. Pauthier.

YSA-UPANICHAD

1. Aquest univers şi tot que se mişcă în aquest univers este plin de energia (puterea) Fiinţei ordonatóre; de aqueea (desfăcut de lucrurile pămêntesci) conservaţi cre-

www.dacoromanica.ro

dința (sau cultul) în inima ta; nu lăsà locu într'ênsa pentru dorirea averii nimului (nu dorì alle vecinului).

2. Doréscă omul a trăì un secol spre a'şi împlinì datoriele (religióse şi sacre); quŏ în tine, o om! afarŏ de aqueste fapte (sau datorii) nimicu nu este quare să nu fiă maculat de întinări.

3. Se ducu în locurile *loka* (în lumile fărŏ sóre), învilupate de vorbă întunecime aqueea que îşi uccid suffletul (lăssându-se în plăcerile pământesci?)

4. **Fiinţa supremă Unică** (**Ekam** în sanscrit, însemnéḑă **Unitate,** nu se mişcă, cu tóte quŏ este mai repede de quât mintea, quŏci nici ḑei nu pot s'o ajungă. **Ea** nu póte fi coprinsă prin organele primitive alle simţirii. **Ea** întrece în nemărginit şi ênsuşi quelle lalte organe repeḑi alle intelligenţii. **Ea** stă nemişcată şi în nemişcarea sa sa străbătênd întinderea spaţiului întăresce systema lumilor!

5. **Ea se** mişcă; şi nu **Se** mişcă este departe şi este apprópe; este în tóte şi este afarŏ din tóte!

6. Aquella que vede tóte fiinţele în suffletul sau în *Spiritul* suprem, precum şi suffletul suprem în tóte fiinţele, aquella nu va avé gréţa sau dispreţ de nimicu.

7. Aquella que a recunoscut quŏ tóte fiinţele sûnt în suffletul universal, attunci que este de nebun aquì? que este de trist a descoperì **Unitatea** (Ekatvam), identitatea lucrurilor?

8. **El** invilupă şi străbatte tóte: *El* è fărŏ corp, farŏ asperităţi, fărŏ macule (quare să quéră ablaţii). Este curat, neappropiat de pĕccat, sciitor a tóte, marele *poet (creator?) marele profet*, [1]) pretutindeni de façă existând prin sine ênsuşi, quel que a însemnat fiă-quăruia, dupŏ meritele salle, în preţul faptelor salle succesia eternă a timpilor.

9. Se ducu în dosul întunerecu aqueea que adoră

[1]) Kavih poet, Manihi profet.

www.dacoromanica.ro

innoranța (lucrurile divine) și se ducu în întunerecul și mai des âncŏ aqueia que posed **Sciința** (aquì n'arată quare sciință) [1]).

10. Ḍis'au (înțellepții) quŏ consequința **sciinței** sau cunoscinței este una; și au ḍis iarŏ quŏ consequința **Innoranței** este alta. Asta am învĕțat dela instruirea Ințellepților que ne transmisserŏ aqueastă doctrină.

11. Aquella que a învĕțat aqueste doĕ lucruri împreună, dupŏ que a învins mórtea prin innoranță, va avé parte de nemurire prin sciință.

12. Se ducu în întunerecu des aqueia que adóră natura necreată (Prakriti); ânsĕ se ducu în întunerecu și mai des âncŏ aqueea que adóră (se complacu, ḍicu papeții) natura creată și perissabilă (materia).

13. Ḍis'au (înțellepții) quŏ consequința naturei perissabile (sau create) este una, și quŏ consequința naturei neperissabile (sau necreate) este alta. Aqueasta am învĕțat dela Ințellepții que ne transmisserŏ aqueastă doctrină.

14. Aquella que este instruit assupra aquestor doe lucruri împreună, materia perissabilă și dissolația, dupŏ que a învins mórtea prin disolație, are parte de nemurire prin natura necreată (Prakriti).

15. Faça adeverului este accoperită de veluri de aur deș și prestigioș. O sóre! nutritorul lumii, desvăluie adeverul (la ochii mei), qua eu, credinciosul teu adorator, să pot vedé sórele Dreptății și al Adeverului.

16. O Sóre! nutritor al lumii, solitariu anochoret! domnitor și regulator suprem! Fiiu al lui Pragiapoti! depărtéḍă-ți raḍele que uimescu, reținești stralucitórea lumine, qua eu, credinciosul teu adorator, să pot con-

[1] Versetul aquesta la începutul său, pînŏ nu căḍù în mâinele cărturarilor sau castelor sacerdotale a'l împănà cu parentese și alte finețe systematice, crеḍu qu avé înțellesul următor:

„Vai de quei que adór innoranța, și âncŏ și mai vai aquellora que sciu „minciunile officiale que se numescu sciință, înțelepciune".

www.dacoromanica.ro

templà forma ta quea minunată, şi devenì parte a Fiinţei divine quŏ se mişcă în tine.

17. Fiă qua sufflarea mea de viaţă să fiă absorbită în suffletul molecular şi universal al spaţiului! Fiă qua aquest corp perissabil să deviă cenuşă!

O Dumnedeule!

Addu'ţi aminte de sacrificiurile melle; addu'ţi aminte de faptele melle, addu'ţi aminte de faptele melle; addu'ţi aminte de sacrificiurile melle; addu'ţi aminte de faptele melle!

18. O Agni (ḑeul Focului), du-ne pe callea dréptă la recompensa faptelor nóstre; **O Dumnedeule,** tu cunosci tóte lucrările nóstre, şterge pĕccatele nóstre, quŏ ţie îţi offerim quel mai nalt tribut al laudelor nóstre, ultima nóstră salutare!

DIN SAMA-VEDÀ

KENA-UPANICHAD

1. Quine este aquella (întrébă elevul pe învĕţătorul sĕu spiritual) prin quare lucréḑă intelligenţa? Quare este aquella prin puterea quăruia sufflarea de viaţă şi primitivă mişcă fiinţele însuffleţite de dênsul? Quare este aquella prin puterea quăruia vederea şi auḑul îşi facu a lor lucrare?

www.dacoromanica.ro

2. (Invĕţătorul spiritual rĕspunde).

Aquella quare este auḑul auḑului, înţellegerea înţellegerii, cuvêntul cuvêntului, sufflarea vitală, a sufflării vitale, vederea vederii. Inţellepţii dupŏ que se desfacu de legăturele pămêntesci (prin cunoscinţa fiinţii Inalte), lăsând aqueastă lume, devin nemuritori.

3. De aqueea ochiul nu se póte appropià de dênsul, cuvêntul nu'l póte ajunge nici în priceperea (a'l coprinde); noi nu scim nici nu cunóscem cum ar puté el fi distins sau cunoscut; quŏci este mai presus de quât se pot pricepe de sciinţă, şi asemenea mai presus de quât nu se pot pricepe de dênsa. Asta è tot que am aflat dela străbunii que ne au transmis doctrina aqueasta.

4. Aquella que întrece cuvintele, şi prin puterea quăruia cuvêntul se exprimă, află, o tu, quŏ aquella este Brahma, iar nu aqueste lucruri peritóre que omul adóră.

5. Aquella que nu se póte pricepe prin înţellegere, şi aquella singur, prin puterea quăruia natura înţellegerii se póte pricepe, află, o tu, quŏ aquella è Brahma, iar nu aqueste lucruri peritóre que omul adóră.

6. Aquella que nu este vĕḑut prin organul vederii, şi prin puterea quăruia organul vederii descopere (lucrurile), află, o tu, quŏ aquella este Brahma, iar nu aqueste lucruri peritóre que omul adóră.

7. Aquella que nu este auḑit prin organul auḑului, şi prin puterea quăruia organul auḑului aude, află, o tu, quŏ aquella este **Brahma**, iar nu aqueste lucruri peritóre que omul adóră.

8. Aquella que nu se póte distruge prin organul mirosului, şi prin puterea quăruia organul mirosului póte lucrà, află, o tu, quŏ aquella este Brahma, iar nu aqueste lucruri peritóre que omul adóră.

9. Daqua tu ḑici: „Eu cunoscu perfectamente (pe Fiinţa supremă)", tu cunosci în adevĕr fórte puçin forma (attributele) lui Brahma, sau considerându'l mărginit quât pot coprinde simţirile talle, sau închipuindu'l în ḑei ceresci. Prin urmare nu se cuvine a cuteḑà să'l iei înainte în judecăţile talle. — Creḑu quŏ îl cunoscu (ḑice elevul).

www.dacoromanica.ro

10. Nu dóră quŏ 'mi închipuescu quŏ îl cunoscu perfectamente, nici quŏ nu'l cunoscu nici de cum; îl cunoscu cu tóte aquestea în parte, precum între noi aquella que cunósce (doctrinele precedente) pe Fiinţa supremă (Tad), asemenea şi eu îl cunoscu fără a'l cunósce perfectamente şi fără, cu tóte aquestea, a nu'l cunósce nici de cum.

11. (Invĕţătorul Spiritual). Aquella que crede quŏ nu'l cunósce, aquella îl cunósce; aquella que crede quŏ îl cunósce, ênsuşi aquella nu'l cunósce nici de cum. **El** este considerat ca necunoscut neînţelles de quei que îl cunoscu mai mult, şi de perfectamente cunoscut de quei que nu'l cunoscu nici de cum.

12. Quând ajunge quine-va a cunósce natura lucrurilor materiale (pratithodha), attunci se pune pe callea cunoscutei Divinităţi. (Omul) află în sine ênsuşi puterea şi energia d'a cunósce pe Dumneḑeu, şi prin aqueastă cunoscinţă ajunge la nemurire.

13. Quine a cunoscut o dată pe Dumneḑeu, se află în miḑlocul Adevĕrului, în fericire. Quine nu l'a cunoscut, cade în tóte nevoile şi miseriile. Inţelleptii (cunoscători de Dumneḑeu), meditând profundamente assupre naturei tutulor lucrurilor, dupŏ que es din lumea aqueasta devin nemuritori.

14. Brahma risipind geniurile relle, quelle bune (sau ḑei secundari) remasserŏ învingători prin ajutorul lui Brahma; attunci îşi ḑisserŏ: „Noi singuri învinserŏm; a nóstră è victoria şi nŏĕ se cuvine onórea".

15. Fiinţa Supremă, sciind tótă vanitatea lor, li se arătŏ, şi ei nu cunoscurŏ quare erà aquea adorabilă apparitiŏ.

16. O Agni, ḑeul focului, ḑisserŏ ei, originea lui (Rig) Vedà, póte tu scii quare este aqueastă adorabilă apparitiŏ?—Sciu, ḑise el, şi se îndreptŏ către adorabila apparitiŏ, quare îl întrebà: „Quine eşti tu?— Eu sûnt Agni, ḑeul focului; eu sûnt originea lui (Rig) Vedà. Asta sûnt, ḑisse el.

17. Que putere extraordinară este în persóna ta,

www.dacoromanica.ro

(adaose Fiinţa supremă). — Eu pot să prefacu în cenuşă tot que este assupra aquestui glob de pământ; éttŏ que è în mine. „Attunci (Fiinţa supremă) puind înainte un fir de paiu: *arde aqueasta*, îi ḑisse.

18. Appropiindu-se de paiu (ḑeul focului), cu tóte sforţările nu'l putù arde şi îndată înturnându-se către quelle lalte divinităţi: nu pot cunósce aqueastă adorabilă appariţiŏ, ḑisse el.

19. Attunci (ḑeii) se adresarŏ către Vayu, ḑeul vêntului:" Ḑeule al vêntului! poţi tu sci quare este aqueastă adorabilă appariţiŏ? să te vedem! — Sciu, ḑisse el, şi se îndreptò către adorabila appariţiŏ que îl întrebò: Quine esci tu? — Eu sûnt Vayu, ḑeul vêntului, rĕspunse el; eu sûnt aquella que străbat spaţiul fărŏ marginĭ. Asta sûnt.

20. Quare putere extraordinară aflăse în persóna ta?— Eu pot ardică tot que este assupra pământului; éttŏ que este în mine! Attunci Fiinţa supremă puindui înainte un paiu: Ardică mi'ţi asta, îi ḑisse.

21. Appropiindu-se de paiu, ḑeul vêntu nu'l putù ardică; îndată se întórse (către quei lalţi ḑei): „Nu putuiu cunósce aqueastă adorabilă appariţiŏ; şi atâta tot".

22. Attunci (ḑeii) se adressarŏ către Indra, ḑeul spaţiului: Ḑeule al spaţiului! poţi tu sci quare este aqueastă adorabilă appariţiŏ? — Pot, ḑisse el. Se îndreptò către adorabila appariţiŏ, quare dispărù din vederea lui!

23. Intêmpinò attunci în aquellaşi spaţiu o femee sub forma bellei Uma, femeea lui Siva, adorată, în vestminte de aur, şi o întrebò: quare va fi fost aquea adorabilă appariţiŏ? ea rĕspunde: a fost şi este **Brahma! Brahma,** quăruia voi sûnteţi datori victoria de quare vĕ însuperbiţi.

24. Ast-fel cunoscù el pe **Brahma** şi de aqueea Agni, Vaya şi Indra îşi ḑisse fiă quare: Eu întrecu pe quei lalţi ḑei pentru quŏ s'au fost appropiat de adorabila appariţiŏ, o attinsesserŏ cu organele lor simtitóre, şi cunoscusserŏ ei maiântêiu quŏ objectul cercetărilor lor erà **Brahma.**

www.dacoromanica.ro

25. Pentru aqueea Indra îşi ḑisse: „Eu întrecu şi ênsuşi pe Agni şi Vayu! pentru quŏ el s'a fost appropiat de adorabila appariţiŏ, o attinsesse cu organelei simţitóre, şi el mai întêiu cunoscusse quŏ objectul cereetărĭ salle erà **Brahma**.

26. Ettŏ o descrierere figurată a Fiinţei înalte que strălуce assupra universului ca strălucirea fulgerului, şi quare dispare îndată mai repede de quât o clipă; şi astfel el este Dumneḑeul ḑeilor!

27. Asememenea âncŏ marea intelligenţă (marele sufflet) póte fi înţellésă de sufflet, sau de intelligenţa que se appropià de dênsa, qua să ḑicem aşà. Cu aqueastă intelligenţă ênsuşi, cugetarea 'şi o rechiamă adesea, şi 'şi face din sine locuinţa ei. Aqueastă fiinţă supremă este numită *Adorabilul*. Tóte creaturele reverà pe aquella que îl cunósce.

28. Spune-mi Upanişadul (sau partea principală a Vedelor), ḑice din nuou elevul. — Spusu'ţi-am Upanişadul que se attinge de Brahma sau de Fiinţe supreme (rĕspunde învĕţătorul spiritual). Şi îţi am spus âncĕ Upanişadul que coprinde preceptele devoţiei austere, mortificaţiei (chinuirii corpului), practicii ceremonielor religióse; quelle lalte părţi alle Vedelor que formă nisce corpuri de sciinţe sûnt veritatea eternă.

29. Aquella que cunósce quâte s'au spus assupra aquestora, fiind liberat de pĕccate, va avé o fericire eternă în loḑuinţa cerurilor.—

Tot aqueastă Vedà, în partea sa numită *Ciandogya-Upanichad*, prin pasagiul următor ne va facce a cunósce doctrina anticelor scripture alle Indiilor assupra sufletului uman :

„Pracinasala, fiiul lui Upamanyu, — Satiyaginyu, născut din Ponlacha. Indradyamna, mlădiţa din Balavi-Gianà, descindent al lui Sarkarakchya, şi Vadila, vlăstar al lui Aswataraswa, toţi aqueştia persóne profundamente vĕrsate în sânta scriptură, şi avênd mari locuinţe în posessiele lor, adunându-se împreună, începurŏ o discussiŏ spre a sci *que este sufletul? que este Brahma.*

www.dacoromanica.ro

„Aqueste venerabile persóne îşi ḑissero: „Uddalaka, fiiul „lui Aruna, este fórte instruit despre queea que este „suffletul universal; aidem îndată la dênsul". Se dusserŏ „ânsŏ aquesta îşi ḑise întru sine: „Aqueste mari şi fórte în„ţellepte persóne vin să mĕ întrebe, şi eu nu voiu fi ca„pabil a le rĕspunde cu întregime la tóte questiunile; le „voiu arătà darŏ un alt institutor". Le vorbì ast-fel: „Aswapati, fiiul lui Kekya este fórte instruit în quelle „despre suffletul universal; aidem cu toţii la dênsul".

„Se dusserŏ cu toţii la dênsul şi quând ajunserŏ ei regele făcù a li se da onorile cuvenite fiă-quăruia, şi în a doa ḑi îi concediò cu politeţă dupo datine; (ânsĕ veḑênd quŏ ei nu se ducu şi aştépta, fărŏ a priimi dărurile que le făcusse) el le vorbì ast-fel: „In dominiurile melle nu „se afiă nici fur nici miser, nici beţiv, nici vre-o persónă „quare să nu scie que este cămin şi que este a pregetà „înpregiurul căminului, nici adulter (nu è în dominurile „melle) de vre un sex sau altul. Quare dar este motivul que a „putut a vĕ întristà?" (şi fiind quo ei nu făcurŏ nici o plângere, el urmò ast-fel): cată să fiu, întrebat. o ómeni venerabili, despre queea que doriţi. (vĕḑênd quŏ ei nu facea nici o întrebare urmò iarŏ ast-fel: „Vĕ voiu facce daruri asse„menea de mari dupŏ cum făcu la fiă-que preot officiant; „staţi darŏ la mine, o! quei mai venerabili din ómeni! Ei „respunserŏ: „In adevĕr, este datorie a informà pe quine„va despre causa visitei que i se facce. Tu cunosci fórte „bine suffletul universal; împărtăşasce-ne şi noĕ aqueastă „cunoşcinţă. El rĕspunse: „Mâine diminéţă o vĕ voiu îm„părtăşi". Pricepênd cugetul lui civilisatoriu, a doa ḑi venirŏ la dênsul (dupŏ cum vin elevii) adducênd rădacine de lemnu de ars, fărŏ a se plecà spre a'l salutà. Regele el vorbì ast-fel:

„Pe quine adori tu ca sufflet, o fiinţă a lui Upamanyu?— Cerul, o venerabile rege, rĕspunse aquesta.— Splendidă şi ênsuşi universală este aqueastă parte que tu adori ca sufflet: de aqueea vede-se în famillia ta sucul (zéma) asclepiului acid, stors şi preparat pentru riturile religióse; tu consumi nutrimentul ca un focu devorator,

www.dacoromanica.ro

şi veḑi un fir sau un alt object pré amat. Ori quine adóră cerul ca sufflet universal se bucură de nutriment, contemplă un object amat şi află occupaţii religióse în famillia sa; ânsĕ aquesta (Cerul) este numai capul sufletului. Capul tĕu va fi perdut daqua n'ai fi venit la mine, adaose regele.

„Se întórse apoi către Satyayaginya, fiiul lui Ponlucha, ḑicênd: Que adori tu ca sufflet, un strenepot al lui Pracinayoga? — Sórele, o venerabile rege. — Variată şi ênsuşi universală este aqueastă parte que tu adori ca sufflet, şi prin urmare în famillia ta se vĕd multe forme variate: un car la quare tragu cavalle şi un thesaur, precum şi femei sclave te încongiură; tu consumi nutrimentul, şi contemplì un object plăcut. Ori quine adoră aquest object drept sufflet universal, are aquelleaşi mulţumiri şi bucurii, şi află occupaţii religióse în famillia sa. Ânsĕ aquesta (sórele) este numai ochiul suffletului. Tu ai fi fost orb daqua n'ai fi venit la mine.

„Se adresò în urmă către Indradyumna, fiiul lui Bhallavi. „Que adori tu ca sufflet, o strenepot al lui Vyaghrapad? — Aerul, rĕspunse el, o venerabile rege. — Fórte întinsă şi ênsuşi universală este aqueastă parte que adori drept sufflet; offrande numeróse îţi sûnt presentate; un mare numĕr de carre te urméḑa; consumi nutrimentul, te uiţi cu mulţumire la objectul favorit. Ori quine adóră aquest drept, suffletul universal se bucură de nutriment şi contemplă objectul seu fórte amat; are în aquellaşi timp occupaţii religióse în famillia sa. Ânsĕ aquesta (aerul) este numai sufflarea suffletului. Sufflarea ta ar fi încetat, ḑisse regele, de n'ai fi venit la mine.

„Intrebà dupŏ aqueasta pe Gina, fiiul lui Sarkarakchya. Que adori tu drept sufflet, o fiiule al lui Sarkarakchya?— Elementul etherat, ḑisse el, o venerabile rege. — Abondenta şi ênsuşi universală este partea que tu adori drept sufflet; şi prin urmare cată să ţi se îmmulţéscă progenitura şi averile. Consumi nutriment, şi veḑi un object quare 'ţi è scump. Ori quine adoră aqueasta drept sufflet universal consumă nutriment, vede un object scump şi

www.dacoromanica.ro

are occupaţii religióse în famillia sa. Ânsĕ aquesta (elementul etherat) este numai invilupa suffletului. Invilupata s'ar fi corrupt, ḑisse regele, de n'ai fi venit la mine.

„Se adressò în urmă la Vudila, fiiul lui Aswataraswa: Que adori tu drept sufflet, o strenepot al lui Vyaghrapad? — Apa, ḑisse el, o venerabile rege! — Copiósă şi ênsuşi universală este aqueastă parte que tu adori drept sufflet; şi prin urmare tu cată să sporesci şi să fii avut. Consumi nutriment, veḑi un object favorit. Ori quine adóră aqueasta drept sufflet universal se împărtăşasce d'assemenea averi, contemplă un object aşà de scump şi are occupaţii religióse în famillia sa. Ânsĕ aquesta (apa) este numai al domeniului (pântecelui) suffletului. Beşica ta s'ar fi spart, ḑisse regele, de n'ai fi venit la mine.

„In fine întrebò pe Addalaka, fiiul lui Aruna; Que adori tu drept sufflet, o descendent al lui Gotana? — Terra, ḑisse el, o rege venerabil! — Firma şi ênsuşi universală este partea que tu adori drept sufflet; şi prin urmare tu cată să stai firmu stabil cu progenitură şi cu vite. Consumi nutriment, veḑi un object favorit. Ori quine adóră aqueasta drept sufflet universal se împărtăşesce de assemenea mulţumiri, vede un object amat şi are occupaţii relligióse în famillia sa. Ânsĕ aqueasta (terra) formă numai piciórele (sau temelia) suffletului. Piciórele ţi s'ar fi frânt, ḑisse regele, de n'ai fi venit la mine.

„Ast-fel se adressò la dênşii d'o-dată la toţi. Voi consideraţi suffletul universal ca şi quând ar fi fost o fiinţă individuală, şi vĕ împărtăşiţi d'o bucurie distinsă. Ânsĕ aquella que adóră drept sufflet universal aqueea que è cunoscut prin porţiunile salle (manifestată) şi quare este indus (prin consciinţă), află un aliment în tóte lumile, în tóte fiinţele, în tóte suffletele; capul lui è splendid, ca şi aquestui sufflet universul; ochiul lui è variat assemenea; sufflarea lui este assemenea întinsă şi largă; invilupa lui corporală este nu mai puçin abondentă, abdomenul lui este assemenea plin; şi piciórele îi sûnt terra, peptul altarul, perii lui sûnt erba sacră; inima lui focul famillei salle; mintea lui flacăra consacrată, şi gura lui ablaţia.

www.dacoromanica.ro

Demâncarea que i se da mai ântêiu s'ar cuvenì a i se offerì solemnelamente, şi prima ablaţiŏ que face s'ar cuvenì a o presentà prin aqueste vorbe: „aqueastă ablaţiŏ fiă repede ca sufflarea". Ast-fel sufflarea è mulţumită; şi într'ênsul ochiul è saţiu, şi în ochiu sórele è voios, şi în sóre firmamentul simte bucurie, şi în firmament cerul şi sórele şi tot que depinde de dênsul devin pline; şi dupŏ aqueasta, aquella ênsuşi que se nutresce de alimente este de ajuns şi fórte larg dăruit de progenitura şi de turme; în aquellaşi timp i se adaoge tărie que provine din nutritură, şi splendóre que se nasce din sântele împliniri de datorii religióse".

Fragmentele aquestea sûnt traduse dupŏ traducţiile DD. G. Pauthier şi H. T. Colebrooke.

CARTEA DE LEGE A LUI MANÙ

Cu aquest corp de legi que formédă partea canonică sau regulamentară a scripturei sacre a Indiilor, venim într'o epochă mai naintată. Dupŏ mithii şi tradiţiile populare venirŏ minciunile şi erorile systematice şi officiale alle unor caste interesate. Simplitatea şi credulitatea prepară terrîmul amăgitoriei. In starea vênătoriei quel debil devenia victima quellui tare. In starea socială quel simplu devine victimà quellui viclean. Omul se vede în aqueastă epochă quŏ è tot vînător; de unde vînà cu arma

www.dacoromanica.ro

şi cu cursa acum începù a vînà cu astuţia. Intelligința în pruncia sa nu cunoscea âncŏ amorul consciinţei, nici amorul datoriei. Necesitatea de o nuntă legitimă între intelligință şi consciință, între drept şi datorie nu erà âncŏ cunoscută. Ori que popol se află âncŏ în aquea stare, mai currênd sau mai târdiu cată a scóte din sînul sĕu Orphei, aeḑi, profeţii sĕi que îi sunt priimi cărturari, şi strigători adesea în deserte. Aqueştia mai adesea nu sûnt astuţioşi, nici cu rea credință, ei mai adesea împrumută vocea popolului şi printr'o singură gură exprimă variile păsuri, gemete prin mii şi miilióne de guri. Aeḑii şi profeţii primari ai Indiilor produseră quea mai mare parte din Vede pe cari populii le recunoscurŏ de sacre, întocmai ca Hebreii operile profeţilor, de şi aqueştia au fost căḑute victime devotamentului lor.

Dupŏ primii carturari que, cum ḑiserŏm, sûnt mai toţi de bună credință, la toţi poopolii vin speculatorii operilor aquestora accreditate deja, vin cărturarii officiali, farisei, caiafii systematici. Exemplu avem şi noi dupŏ Iorgovici, Maiorii, Şincai, Ţichindeli, Samuili. Claini, Lazar şi alţii, que au fost dorit şi strigat îndreptări, regeneraţiă, reforme salutare în tóte; vin Stirbei, Vilarali şi alţii, que din materialul datinelor şi scripurelor trecute îţi dospescu şi îţi tórnă un Regulament Organicu! Éttŏ que è cartea legilor lui Manù pe lûngo coprinsul Vedelor, remase pure âncŏ de Canónele Catolicismului, Bizantismului şi Czarismului, que vin a travesti şi parodià Christianismul în numele lui Crist. Regulamentul Organic que vine a suppune popolul român la munca lui Pharaon şi a prepară stingerea Românismului în numele Naţiei. Legile lui Manù vin dupŏ Vede ca Licurg, Dracon, Solon dupŏ Aeḑi, Omer şi Esiod; ca dreptul Roman dupo atâţia cărturari aspectatori ai Romei şi ai Greciei; ca legiuirile Restauraţiei dupŏ philosophii anteriori ai Françei; ca doi Napoleoni dupo doe Republice.

Legile lui Manù s'au promulgat în Indii, dupŏ affirmarea unora cu 1.200 anni înaintea erei nóstre; dupo a altora cu 1.500 anni. Unii, şi quei que se ḑicu mai or-

www.dacoromanica.ro

thodoxi, dintre Indieni le suie pînŏ în timpii deluviului indian.

Tot aqueşti orthodoxi affirmă quŏ autorul primar al aquestor legi este ênsuşi Brahma. S'a vĕdut în primul period cum eşià aqueste legi din gura lui Brahma dormind şi cum le înghiţia demonul Haya-griva şi cum, în fine, dupŏ deluviu furŏ mântuite din pântecele aquestui demon. Quine dar este Manù sau Menù, daqua autorul adeverat este Brahma? Fiiu al lui Brahma ênsuşi, ţicu cărturarii officiali; şi furŏ revelate aquestui fiiu spre a le promulgà universului întregu, ţeilor, geniurilor, astrelor şi ómenilor. Manù este primul din quelle 7 personage divine que, dupò orthodoxia indianà, guvernaro lumea unul dupo altul. El se supranumesce şi *Swaymbhuva*, adico Fiiul Fiinţei que existà prin sine. Noi să întrebăm numai littera, şi ea ne spune curat quŏ legile aquestea sûnt alle lui Manù sau Menù. Éttŏ autorul lor, firesce un om que s'a numit ast-fel. Iar de vom citi aqueste nume şi dela drépta spre stânga, cum se citescu în limbele vechi orientale, din *Manù* ese Numa şi Menù este una cu Μηνος, şi chiar Menes. Cum de quei mai celebrii legiuitori ai antiquităţii se numirŏ Manù, Menù, Menes, Μηνος, Numa, şi ênsuşi al germanilor Man? Aquesta din urma se crede de Germani quŏ fu primul Om, şi Omul în limba germana se ţice Mann, ca Adam în multe limbi orientale. Numele Mann şi Adam vedese quŏ au fost venerate în orientul anticu ca şi Brahma, şi ori que legiuitor que ajungea a'şi sancţionà legile, sau ori que începĕtor al unei naţii, se supranumià sau de sine, sau de veneraţia publică, cu numele aquestea, que de fiă-que popol se citirŏ, dupŏ datina sa, or dela drépta spre stânga, or dela stânga spre drépta. Apoi daqua Manù a fost fiiu al lui Brahma, daqua Menus fiiu al sórelui sau descendent al aquestuia, daqua Μηνος jude al morţilor, daqua Numa în relaţia cu nympha Egeria, asta è datoria aquellor que se sforţarŏ întru a accreditâ legile la popoli, dându-le o origine quât se va putea mai diyină. De este una ca aqueasta o impostură sau o necesitate de primul ordin

www.dacoromanica.ro

în timpii antiquităţii, judece-o fiă-quare cum îi va venì la punctul sĕu de vedere.

Manù a fost un om sau personificaţia unei caste legislative. Legile lui mult timp se vede quŏ guvernarŏ sau împilarŏ popolii fărŏ a fi adunate într'un corp. Mai târdiu faimosul poet Calidaţa, autorul *innellului încântat*, le redrese în versuri, în capitole sau cărţi, devenì editorul lor în forma que se vede astadi. Iar aquest poet, dupŏ cum s'a vĕdut dicu, credincioşii quŏ a fost ênsuşi Brahma în a patra sa incarnaţiŏ sau împellitare. Atât castele interesate îşi puserŏ tóte puterile întru a ascunde din ochii vulgului originea umană a legiuirilor que le consacră şi le appĕră privilegiele.

William Iones, quare pentru prima óră communicŏ Europei legile lui Manù, în traducţia sa englesă, pune în prefaçà passagiul următor, pe quare îl ia din prefaça legilor lui Narada: „Manù, scriind legile dupo cum îi „dictà Brahma, în o sută de mii sloke sau distichuri „(200.000 versuri) împarţite în doĕ deci şi patru de cărţi „de quâte o mie capitole fiă-quare, dette aqueasta opera „lui Narada, quare este înţelleptul între dei, şi quare o „prescurtò pe înţellesul ómenilor în 12 mii de sloke „(distichuri). Aqueasta iarŏ o încredinţò apoi unui fiiu „al lui Brigha anume Sumati, quare şi el, pentru mai „mare facilitate a ómenilor, o mai prescurtò şi o ad„dusse la 4.000 sloke. Muritorii nu citescu de „quât a doa prescurtare făcută de Sumati; iar deii cerului „inferior şi musicii ceresci (angelii sau genurile) stu„diă condica primitiva. N'a mai remas din prescurtarea „lui Narada pe pămênt de quât o elegantă epithomă al „unui al noulea titlu que tractă despre administraţia „dreptăţii". Dupŏ aquest pasagiu, adaoge Willam Iones, fiind'quŏ legile lui Manù ast-fel cum le avem nu coprind de quât 2.685 sloke. prin urmare nu pot să fiă opera întrégă que se attribue aquellui Sumati.

Este de observat quŏ divinitatea în Indii a fost representată prin Trinitatea sau Trimurti Brahm, Vichnu şi Siva, dupŏ cum s'a vĕdut în mythii arătaţi în periodul

www.dacoromanica.ro

ântêiu şi quŏ în legile lui Manù nu è vorba de quât numai de doĕ persóne, adicŏ de Brahma şi de Siva. De aquì încheie unii, între quare este şi A. Z. Deslongchamps, quŏ fiind quŏ în aqueastă carte organică a lui Manù nu è nicăiri vorba de Vichnu, se vede quŏ dogma trimurtară este o creaţiŏ mult mai nuoă. Noi ânsĕ nu sûntem de părerea aqueasta; ântêiu quŏ, dupŏ cum vĕdurŏm, multe s'au scos chiar din aqueste legi alle lui Manù aşà cum fusseserŏ promulgate la început, şi quine ne assigură quŏ din quelle scóse n'au fost şi quâte se attingeau de Vichnu. Al doilea quŏ d'ar încheià quine-va qua D. Deslongchamps şi alţii a venì la o absurditate a ţice quŏ or quâte din vechiul şi nuoul Testament nu se cuprind în corpul canónelor systemei catholicismului, nu sûnt de quât nisce inventii mai noĕ de quât aquest corp systematicu de canóne, sau ori quâte nu se coprind în corpul de legi al lui Iustinian, n'au putut să existe în Roma antiquă, regală sau republicană. Quât se vede o dată o systemă, attunci construitorul ei nu face de quât a allege numai de quâte se învoiescu cu principele lui. Legendele lui Vichnu sûnt cu mult mai anterióre de adunătura în corp a aquestei cărţi canonice a catholicismului indian. Cuvêntul pentru quare nu è vorbà de Vichnu în aqueastă carte este quŏci ea fu redreasă cu scop numai spre a consacrà şi a susţine privilegele castelor sacerdotale şi aristocratice, şi spre a condamnà la împilare şi umilinţa popolul. Brahma, cum se scie, erà protectorul Brahmanilor, Siva al oştenilor sau Nobililor. Vichnu, que erà protectorul popolilor şi în capul quărora qualificaţi de urşi şi de momiţe a fost dat luptă de atâtea ori giganţilor şi monstrurilor de aristrocaţi indieni, cum putea să figure într'o legiuire que se facù într'adins în folosul aquestora? sau mai bine cum putea legiuitorii que furŏ Brahmani şi Nobili a revestì divinitatea în numele quăruia se sforţà a promulgà legile şi cu a treia persónă que representà drepturile populare? Iar a o combatte în corpul lor de lege, ar fi fost a se declarà quŏ rump pactul que dupŏ atâtea lupte alle popolilor fussesserŏ nevoiţi a în-

www.dacoromanica.ro

cheiă cu aquestea. De una ca aqueasta sciu fórte bine a se ferì toţi reacţionarii lumii, dupŏ o învingere populară quând se vĕd nevoiţi a recunósce dreptele quereri şi dorinţe alle popolilor. O assemenea imprudenţă nu pot nici o dată comitte ei que se decóră în atâta ostentaţiŏ cu numele de *prudenţi* şi *moderaţi*.

Quând în ḑillele nóstre se sculò în França popolul şi proclamò şi susţinù Republica, toţi privilegiaţii şi ambiţioşii furŏ nevoiţi a o recunósce la auḑirea mugetului leului sau ursului popular, o recunoscurŏ qua în numele ei apoi să pótă ajunge la scopul lor. Pe urma daqua, dupŏ triumful reacţiei în legile senatelor nu mai è nici o vorbă despre Republică, póte se încheià quŏ aqueasta n'a existat mai nainte de aquelle legiuiri şi quŏ è o invenţiò mai nuoe? Historicii şi mai toţi scriitorii Europei alle quăror scrieri pot avea protecţiŏ spre a se propagà au fost şi sûnt de systema catholică, de şi dogmele lor religióse au fost altele; şi aqueştia, historici nu'i dau de quât vestmênt catholicu; antiquitatea n'o cercetéḑà şi n'o representă de quât tot catholicamente ast-fel cum să le susţiă şi să le perpetue systema. Vichnu a fost Messia populilor indieni şi toţi cărturarii şi phariseii Indiilor se învoiro cum se vede d'a nu facce nici o vorbă despre dênsul în corpul lor de lege spre a nu întărîtà popolii. Asta este aquel *nu sciu n'am vĕḑut* al tutulor adeversarilor systematici, şi asta è lupta quea mai sigură de victorie a tutulor luptelor cu rea credinţă şi nevoiaşi.

Este timp a intrà în cercetarea aquestor legi. Lectorul le póte vedea întregi în ediţiile publicate în limbele Europei civilisate. Noi ne mărginim a împărtăşi quâte-va, que sûnt de ajuns spre a arătò systema şi scopul legiuitorului cum şi causele pentru quare popolii indieni remaserso aşà de înapoiaţi. Legile lui Manù furŏ de model tutulor legiuitorilor que favorisarŏ privilegile; elle făcurŏ educaţia pharaonismului, Patricianismului Bizantinismului, Papismului şi Czarismului.

Cartea ântêiu de şi coprinde creaţia ast-fel cum am

www.dacoromanica.ro

vĕḍut'o în fabulele din primul period, ânsĕ aflam de cuviinţă a cità o mare parte dintr'ênsa, spre a vedé crearea Ómenilor, que este primul princip pe quare se întemeiaḍă privilegele castelor şi se legitimḗḍa împilarea şi sufferînţele Popolilor.

CARTEA LEGII LUI MANÙ

PARTEA ÎNTEIU

CREAŢIŎ

1. „Manù stà cu cugetul înfipt p'un singur object. Macharchi [1]), venind înaintea lui, îl salutaro cu respect şi i adressarŏ vorbele următóre:

2. „Dómne, bine voiesce a ne descoperì una quâte una. pe rônd şi cu scumpetate legile que guvernă clasele primitive şi clasele născute din amestecul quellor primare,

Cu începutul îndată se cunósce şi scopul legiuitorilor, îndata vede quine-va, dupŏ cum ḉicu Romanii, unde îi dóre. Mult timp se vede quŏ a fost lupta şi dispută despre aqueastă clasă, pînŏ să ajungă a le întemeià şi legiuì prerogativele ast-fel cum vom vedé.

3. „Tu singur, o dómne suveran, cunosci actele, principul şi adevĕratul interes aquestei regule universale que

[1] Veḍi periodul I, pag. . .

www.dacoromanica.ro

exista de sine, que nu se póte pricepe a quaria întindere mintea umană n'o póte coprinde şi quare se numesce Vedà.

Quând vor ómenii a legitimà o nedreptate, quei mai vicleni allergu la tot que are popolul de mai venerabil şi mai sacru. La Vede allérgă Brahmanii şi complicii lor nobilii spre a le explicà dupŏ folósele lor, întocmai ca Papii şi complicii lor despoţii la scripturele sânte spre a le întórce şi desnaturà dupŏ condamnabilele lor interese (împărţit'au vestmintele melle loruşi şi pe cămaşa mea au aruncat sorţi).

4. „Ast-fel interrogat de aqueste fiinţe marinime aquella a quăruia putinţa erà nemărginita, dupŏ que 'i a salutat şi el, le făcù aquest înţellept respuns. Ascultaţi.

5. „Lumea aqueasta erà cufundata în întunerecu, nepriceput de minte, lipsità d'ori que semnu dupŏ quare să fiă cunoscută, ne putênd fi descoperità de pricepere, nici revelată de înţellepciune, semănà cu totul abandonată somnului.

6. „Quând timpul dissoluţiei *(Pralaya)* ajunse la împlinirea sa, attunci Domnul, que existà prin sine şi quare nu se póte pricepe prin simţirile din afarŏ, făcênd priceptibilă aqueastă lume din preună cu quelle cinci elemente şi cu quelle lalte principe, splendid de strălucireai quea mai curată, se aratò şi risipì întunerecul, *desvoltò adicŏ natura* (Pracriti).

7. „Aquella pe quare spiritul numai póte concepe, quare scapă dinaintea organelor simţirii, quare este farŏ părţi vĕḑute, que este eternu şi suffletul tutulor fiinţelor, şi pe quare nimicu nu'l póte înţellege, aquella îşi destinse tótă splendórea.

8. „Determinat în cugetarea sa qua să faca a purcede din fiinţa sa diversele creature, produsse mai ântèiu apele, în quare depusse o sĕmânţă.

9. „Aqueastă semânţă devenì un ou stralucitor ca aurul, splendid ca stella cu mii de raḑe şi în quare fiinţa supremă se născù de sine sub formă de Brahma (energic creatóre a lui Brahma), străbunul tutulor fiinţelor.

www.dacoromanica.ro

10. „Apele se numirŏ *Narà*, pentru quŏ erau producţia Narei (Spiritul divin) şi fiind quŏ aqueste ape furŏ quel d'ântêiu locu de mişcare (yana) al Narei, prin urmare el se numì *Narayana* (quel que se mişcă peste ape).

11. „Fiind quŏ el este, pentru causă nepriceputa şi eternă que există cu adeverat, şi nu exista iar nici de cum pentru organele simţirii, de aqueea fu produs aquel divin mascule (Parucha), celebru în lume, sub numele de Brahma.

12. „Stând în aquel ou un an divin [1]), Domnul, prin singura sa cugetare, despărţì oul în doĕ părţi.

13. „Şi din aqueste, doĕ părţi formò cerul şi terra, între quare aşedò athmosphera, quelle opt regiuni ceresci [2]) şi profunditatea quea mare şi eternă a apelor.

14. „Din suffletul suprem scóse simţimêntul *(Manas)*, que există prin natura sa şi quare nu există pentru simţirile (ómenilor); ânsĕ mai nainte de producţia simţimêntului scóse pe Ahanka (Sine sau consciinţa sineşului, p'aquel Eu), quare este mişcătorul şi conductorul suveran.

15. „Iar mai nainte de Sentiment şi de consciinţă produsse marele princip intellectual (Mahat) şi tóte formele vitale que au quelle trei qualităţi [3]) şi quelle cinci organe alle înţellegerii destinate a pricepe objectele din afarŏ şi quelle cinci organe alle acţiei [4]) şi rudimentele quellor cinci elemente [5]).

---

[1] O ḑi divină d'alle lui Brahma este sau ţine quât 4.320.000 de anni pămêntesci; o nópte ţine tot atâta; prin urmare 8,640.000 de anni facce o ḑi şi o nópte divină que se numesce *Kalpa*. Trei ḑeci de Kalpe facu o lună, şi 12 luni facu un an divin, que coprinde 4 billióne, 110 millióne şi 400.000 anni pămêntesci.

[2]) Quelle patru punturi cardinale: Rĕsăritul, Appusul, Nordul şi Sudul şi quelle 4 altele que sûnt între aquestea.

[3]) Bunătatea, passiunea, obscuritatea (veḑi cartea XII, sl. 24).

[4]) Philosophii indieni numĕră 11 organe alle simţirilor, 10 din afarŏ şi unul dinântru; din quelle din afarŏ 5 alle priceperii: ochii, urechile, nasul, limba, pellea, şi 5 alle acţiei: organul vorbirii, mâinele, piciórele, ţéva intestinală şi organele născătóre. Al 11 intern este sentimentul sau intelligenţa (Manas).

[5]) Cinci Tunmatre sau părţi subţiri, rudimente sau athomuri que producu, dupŏ Indieni, quelle 5 mari elemente: etherul, aerul, focul, apa şi terra.

www.dacoromanica.ro

16. „Unind moleculele quelle mai necoprinse cu mintea alle aquestor şése principe dotate d'o mare energie, adicŏ rudimente subţiri alle quellor cinci elemente cu conscinţa, lûngŏ părticele de aquelleaşi principe, transformate şi devenite elemente şi simţiri, formò attunci tóte fiinţele.

17. „Şi fiind quò quelle şésse molecule nepătrunse cu mintea que purced din substanţa aquestei Fiinţe Supreme, adicŏ rudimentele subţiri alle quellor cinci elemente şi cunoscinţa spre a luà o formă se împreună cu aqueste elemente şi cu aqueste organe alle simţirilor, de aqueea înţellepţii distinserŏ forma viţibilă a aquestui ţeu sub numele de *Saria* (quel que riceve), quelle 6 molecule [1]).

18. „Elementele străbăturo în aquea formă viţibilă cu funcţiunile que le sûnt proprii, precum şi sentimentul quare este sorgintea nedesecată a fiinţelor din preună cu nisce attribute în nemargint subţiri.

19. „Prin miţlocul părticellelor subţiri şi revestite d'o forma, prin miţlocul aqestor şépte principe dotate d'o mare energie, *Intelligenţa. consciinţa şi rudimentele subţiri alle aquettor 5 elemente*, a fost format aquest perisabil univers, emanaţiune din neperitórea sorginte.

20. „Fia-quare din aqueste elemente i se dette qualitatea quellui mai nainte de dênsul, ast-fel în quât în şirul lor, cu quât un element este mai departe de început, cu atât posede mai multe qualităţi.

21. „Fiinţa suprema dette d'o dată cum creò şi un nume particular fiă-quăria creature, precum şi acte şi un chip de vieţuire, dupo cuvintele scrisse în Vedà.

---

[1]) Au Grecii un proverb: *ἀπορία ψάλτου βοῦς ἐστι.* Quând vede quine-va pe quel que va să spuie un lucru quŏ tot înghite, quŏ tot tuşasce; quând asemenea se tot aude des, *pentru quo*, *fiind quŏ* şi *quoci* şi *de colo* şi *de dincolo*, este semnu quŏ sau singur nu pricepe queea que spune, sau quŏ pe de o parte ne tot adduce cu precugetare a ne facce a da în cursà que ne a întins. Quâtă diferenţă dela styl simplu şi natural al fragmentelor citate din Vede pînŏ la aquest styl, unde nu se mai aude vocea intimă a omului, ci a precugetării, nu se mai vede naivitatea omului sublim de simplitate ci emphasul şi pretenţia de sciinţă a sophistului! [Quât sûnt mai antice Vedele de quât Mănescele!

www.dacoromanica.ro

22. „Domuul Suveran produse apoi o mulţime de ţei (Devi) dotaţi de attribute active şi de un sufflet şi o quantitate mare de geniuri (Sadhià), precum şi sacrificiul eternu.

23. „Din focu, din aer şi din sóre mulse spre împlinireas acrificiului quelle trei Vedà eterne numite Riah sau Rig Yagiur şi Saman.

24. „Creò timpul şi desparţirile timpului, constellaţiile, planeţii, rîurile, marile, munţii, câmpiile, terr îmurile inegale.

25. „Devoţia austeră, vorba, voluptatea, dorinţa, mânia, şi aqueastă creaţiŏ, quŏci voià a da existenţa la tóte fiinţele.

26. „Spre a stabilì o differinţă între fapte distinse, dreptul din nedrept, şi suppuse aqueste creature simţibile la placere şi la durere precum, şi la quelle lalte condiţii oppuse [1]).

27. „Cu părticellele ţinute din quelle cinci elemente subţiri. şi quari sûnt peritóre quând se află în starea elementelor solide, închiegate tóte quâte există, s'au format una dupo alta.

28. „Quând suveranul Domn, destinò la început fiinţele animale la o occupaţiŏ óre-quare, aquea fiinţă a cătat a o împlinì de sine ori de quâte ori vine în lume.

29. „*Ori-quare este qualitatea cu quare fiinţa fu dotată la creaţia sa, rĕutatea sau bundtatea, blândeţea sau asprimea, virtutea sau viţiul, adevĕrul sau minciunea, aquea qualitate cată să viiă spontanee spre a reaflà aquea fiinţă la nascerile que se urméză una dupŏ alta.*

30. „Precum stagiunile (timpii annului), în returnarea lor periodică, îşi iau naturalmente attributele speciale, asemenea şi creaturele animale îşi reiau occupaţiile que le sûnt proprii.

31. „*Apoi spre propagarea omenirii (stirpei umane) din gnra sa produse pe Brahma (preot), din braçu pe*

[1]) Aqueste condiţii sûut dorinţa şi mânia, amorul professional şi ura, fómea şi setea, mâhnirea şi infatuaţia, etc.

www.dacoromanica.ro

Kchatriya (oşteanu), din cópsă pe Vaisya (neguçător), din picior pe Sudra (laborator) [1]).

32. „Împărţinduşi corpul în doĕ părţi, suveranul Domnu devenì jumĕtate bărbat şi jumĕtate femee, şi unindu-se cu aquea parte femee nàscù pe Viragì.

33. „Aflaţi nobililor Brahmani quŏ aquella pe quare divinul mascule (bărbat) numit Viragì, produse apoi din sine şi prin sine, închinându-se la o devoţiŏ austeră, aquella sûnt eu, *Manù*, creatorul aquestui univers întregu.

34. „Eu dorind a se nasce stirpea umană dupŏ que practicaiu quelle mai dureróse închinăciuni ascetice, produseiu mai întêiu şése sinţi eminenţi (Maharchi), domni ai creaturelor (Pragiupatis), adicŏ:

35. „Pe Mirici, Atri, Angiras, Pulastya, Poulahà, Kratù sau Dakha, Vasichtha, Bhrigù şi Nuradà.

36. „Aqueste fiinţe atot potente crearo alţi şépte Manù, pe çei (Devi) şi locuinţele lor şi pe Moharchi revestiţi de sĕsurată putere.

37. „Aqueştia crearŏ Gnomii (Yakihas) [2]), Giganţii (Ranchasas) [3]), Strigoi (Pisacias) [4]), Musici ceresci (Gandarbà) [5]), Nimphele (Apsaruse) [6]), Titanii (Asurà) [7]), Dragonii (Nagà) [8]), Şerpii (Sarpa) [9]), Paserile (Suparnà) [10]) şi differentele sementii alle străbunilor divini (Pitrì) [11]).

38. „Creò apoi fulgerile, trăsnetele, norii, arcurile colorate alle lui Indra, meteorurile, vorticii, cutremurile, cometii şi stellele de diferente mărimi.

---

[1]) Pentru aquest verset fu tótă procopséla que se vede în quelle de mai nainte 30 de versete sau Sloke.

[2]) Servitorii çeului avuţiilor numit Kuvera.

[3]) Geniuri făcĕtóre de rĕu, inemici ai çeilor.

[4]) Geniuri relle setóse de sânge.

[5]) Aqueste musici ţinu de curtea çeului Indra, regele firmamentului.

[6]) Bayadere sau dănţuitóre şi curtisane alle lui Indra.

[7]) Geniuri hostile Devilor.

[8]) Semiçei cu faça de om şi códa de şérpe locuind în regiunile infernului.

[9]) Astià sûnt d'un ordin mai jos de quât Nagà Dragonii.

[10]) Pasere divină al quăror căpetenie è Garada pe quare încallecă çeul Vichnu.

[11]) Pitrì sûnt çei-mane sau umbre, străbuni ai omenirii, şi quari locuescu în regiunile lunei.

www.dacoromanica.ro

39. „Kinnarii, [1]) Momiţele, paseri, variile specii de paseri, vitele, férele, ómenii, animalele mâncătóre de carne cu doĕ rânduri de dinţi.

40. „Vermuleţii, vermii, locustele, puricii, muscele pădăchii de lemn ş. orì qe fel de muscă înţepetóre. şi, în fine, diferitele corpuri nemişcătóre.

41. „Ast-fel dupŏ ordinul meu aqueşti înţellepţi marinimi crearŏ, prin puterea rugelor şi privaţiilor ascetice, aquest tot de fiinţe mişcătóre şi nemişcătóre, regulându-se dupŏ fapte.

42. „Am acum a vĕ spune que fel de acte particulare s'au dat a facce aquì jos fiă-quare din aqueste fiinţe şi que fel sûnt fiă-quare în lume. . . .

Manù îşi urméḑă de aquì Biblia dând un fel de noţiuni de historia naturală, în catena fiinţelor que ḑice quŏ începe dela Brahma şi descinde pînŏ la vegetale, şi óre quare metaphysică dupŏ philosophia indiană, şi venind la versetul următor ḑice:

58. „Dupo que compuse aqueastă carte a legii, el ênsuşi (Brahma), de la începutul lucrurilor, me făcù a învĕţà pe din afarŏ coprinsul eĭ, şi eu instruiù pe Marichi şi pe quei lalţi înţellepţi.

59. „Bhrigu, que este aquì, ve va facce a cunósce cu întregime coprinsul aquestei cărţi, quŏci aquest Munì (sânt înţellept) a învĕţat'o întrégă de la mine.

60. „Attunci Maharchul Bhrig, interpelat ast-fel de Manù, ḑisse cu bună-voinţă către toţi Richii. Ascultaţi:

Şi începe a spune genealogia altor şésse Manì, şi pe descendenţii aqcestora, şi cum aqueştia produsserŏ şi guvernarŏ universul pe rênd în periodul lor (Antara), apoi que este timpul şi cum sûnt ḑillele, annii şi periódele divine; cum se facce din ether aerul; din aer lumina; din lumină apa; din apă terra; que sûnt periódele Manilor, que virtuţi domnescu în fiă-quare period; şi, în fine, ajunge la occupaţiile que Brahma assemnŏ fiă-quăria

[1]) Kinnarii sûnt nisce musici cu capul de cal destinaţi pentru serviţiul ḑeului Kuvera, ḑeul avuţiilor.

www.dacoromanica.ro

clase de ómeni pe pământ, adico ajunse acolo unde legiuitorul voià să viă, şi urméḑă ast-fel :

87. „Spre conservaţia aquestei creaţii întregi, Fiinţa suveranemente gloriósă, assemnò ocupaţii diferite aquellora que produssesse din gurăi; din braçu-i, din cópsa-i şi din picioru i.

88. „Făcù parte Brahmanilor studiul, Vedelor şi dreptul d'alle împărtăşì altora, împlinirea sacrificielor offerite e alţii, dreptul d'a da şi dreptul d'a riceve.

89. „Impusse dreptul datorii lui Kchatrya (oşteanului) d'a protege popolul, d'a practică charitatea [1]), d'a sacrificà, d'a citi cărţile sacre şi d'a nu se abandonà în plăcerile simţirilor.

90. „A catà de vite, a da eleimosina, a sacrificà, a studia cărţile sânte, a facce commerciu, a împrumutà cu interes (camată), a laborà pământul sùnt funcţiunile asemnate Vaisyilor (Neguçătorilor).

91. „Ânsĕ Suveranul Domnu nu însemnò Sudrei (Popolului) de quât numai un singur lucru, d'aservì adicŏ claselor de mai sus, făro a le despreţuì drepturile şi meritul. . . .

93. „Prin originea sa, pentru quo este tras din membru quel mai nobil, pentru quo este quel ântêiu născut, şi pentru quo el p ssedă Sântele scripturi, Brahmanul din dreptul sĕu este domnul a tótei creaţiei.

98. „Nascerea Brahmanului este incarnaţia eterna a Dreptăţii, quŏci Brahmanul născut spre a împlinì dreptatea este destinat a se identificà (a fi una) cu Brahma.

99. „Brahmanul venind în aqueastă lume, este pus în primul rang pe pământ, suveran domnu al tutulor fiinţelor; el se cuvine a veghià spre conservarea thesaurului legilor civile şi religióse.

100. „Tóte quâte se coprind în aqueastă lume sùnt proprietatea Brahmanului; prin dreptul seu de primo-

[1]) Vom vedé que fel de protecţiŏ şi charitate.

www.dacoromanica.ro

genitura şi de nascereai eminenta, el are drept assupra tutulor que exista.

101. „Brahmanul ori que mănâncă este nutrimentul sĕu propriu (proprietatea sa), ori que pórtă este proprietatea sa, ori que dă este averea sa; şi daqua şi quei lalţi ómeni se bucură şi ei din bunurile aquestei lumi, asta vine din generositatea Brahmanîlor.

102. „Spre a distinge occupaţiile Brahmanului şi alle quellor lalte clasé în ordinea cuviinciósă, înţelleptul Manù, que purcede din fiinţa que exista prin sine, compuse aqueastă condică de legi.

103. „Aqueastă carte se cuvine a fi studiată de ori que Brahman instruit şi a fi explicată de dênsul la discepolii sei; iar nici o dată ânse de vre un alt om de clasă mai de jos.

„Un Brahman prin singura nascerea sa, este un object de veneraţiŏ şi ênsuşi pentru ḑei, şi decisiunile lui sûnt o autoritate pentru lume. Sânta scriptură îi dă privilegiul aquesta (cartea XI, sl. 83 şi 84).

„Un Brahman que poseda pe Rig-Vedà întregu este spălat de ori que crima, sau mai bine crima nu'l întina, şi ênsuşi d'ar uccide pe toţi locuitorii quellor trei lumi, şi ensuşi d'ar luà demâncare din mâna omului din quea mai vilă clasă (cartea XI, sl. 261)".

Se mai adaogă airea:

„Instruit sau innorant, un Brahman este o divitate potentă (cartea IX, sl. 317).

„Pentru primogenitura sa, pentru superioritatea originii salle, pentru cunoscinţa perfectă a cărţilor sacre şi pentru distincţia şi învestitura sa, Brahmanul este domnul tutulor claselor (cartea X, sl. 3)".

Brahmanii, spre a se susţine în asemenea drepturi şi în altele que urméḑă din aquestea, facu o părticică şi oştenilor, que sûnt nobilii statului şi quari nu în van pórtă sabia; éttŏ cum se exprimă legea spre aqueasta:

„Brahmanii sûnt declaraţi ca temelia, iar Kchatriyai (oştenii, cavalerii) ca culmea systemei legilor (cartea XI, sl. 83).

„Kchatriyai (cavalerii) nu pot prosperà fără Brahmani,

www.dacoromanica.ro

Brahmanii nu se pot înălță fără Kchatriyai. Unindu-se clasa sacerdotală cu quea militară, se înalță în lumea aqueasta și în quea laltă (cartea IX, sl. 322)".

Spre a ține populul într'o suppunere fără a mai puté ardică capul, se aflò cu calle a se facce óre quare parte și clasei de miḑlocu a neguçătorilor, cum s'a vĕḑut mai sus, a facce adicŏ commerciu, a împrumutà pe interes, etc.; o condamnò ânse să nu quare cum-va să aspire vre o dată la direcția lucrărilor publice.

„Un Vaisya, dupŏ que va luà sacramentalul investiturei cordonului sacru și dupŏ que își va luà o soçie *totu de clasa lui*, è dator a se occupà în tot d'auna cu staruire numai de meseria sa și de vitele salle.

„Quŏci Domnul creatorul, dupŏ que creò animalele folositóre, le încredințò Vasiyailor și pusse tótă stirpea umană subt epitropia Brahmanilor și Kchatriyailor.

„Să nu quare cum-va să viiă vre o dată fantasia la vre un Vaisiya a ḑice: *nu voiu să mai vĕdu de vite,* și quând lui îi place aqueasta occupațiŏ, nimeni altul din altă clasă nu 'i póte luà locul.

„Să caute (Vaisiya) a învĕță să scie cum se suie și scade preṭul petrelor scumpe, mărgaritarului, coralliului, ferrului, ṭesseturelor, profumelor, piperiturelor.

„Să afle cum se sémană grânele, să cunóscà qualităṭile bune sau relle alle terrîmurilor.

„Să înveṭe a cunósce cu întregime systema complectă a mĕsurelor, a greutăṭilor, bunătatea și deffectele marfelor, folósele și desavantagiele la negoçu a diferitelor coprinsuri, folosul sau perderea que s'ar puté întêmplà din vinderea lucrurilor și miḑlocul d'a mărì numĕrul vitelor.

„Se cuvine âncŏ a sci plata que are a se da servitorilor, și diferitele limbage alle ómenilor, miḑlócele cum să nu se strice mărfurile și tot que se attinge de cumpĕrare și vindere.

„Să 'și puie tóte puterile spre a'și mărì averea cu un chip legiuit [1]) (cartea IX, sl. 326—333)".

[1]) Și legiuit este dupŏ legile aquestea, adicŏ d'a fi téscul de stórcerea popolului.

www.dacoromanica.ro

Din aquestea se vede quŏ spre a împilà de tot popolul proletar, şi spre a trage în partea lor pe neguçători, astfel cum facù despotismul modernu, Brahmanii şi cavalerii Indiilor le detterŏ dreptul de monopol nu numai în negoçul de prin cetăţi, ci şi dela câmpuri. Lor se dette şi agricultura, şi dreptul d'a posede, a creşce vite şi d'a se neguçătorì cu dênsele. Să trecem de aquì la Proletar, să vedèm la que îl condamnă Sânta scriptura eşită din gura Brahmei, pe quare Demonul de Hayagriva o înghiţisse în desfavórea tutulor sfinţilor şi sacrelor personage din lume.

„Un Sudrà que nu află spre a serv[illegible] pe lûngŏ Dwigiai (numele que se dă privilegiaţilor Brahmani, nobili şi neguçători) are voie, qua sa póta trai a se da la vre o lucrare de măestrie, daqua femeea şi copii i se afla în lipsă.

„Appuce-se de lemnarie sau de alte măestrii prin quare sa fiă de folos Brahmanilor, nobililor şi neguçătorilor.

„Un Sudrà que îşi cauta de alle vieţei şi nu póte a se lipì pe lûngŏ un Brahman, póte servì unui Kchatriya, sau, de nu va aflà nici un asemenea, duce-se a servì şi la un Vaisiya avut, spre a'şi agonisì miḑlócele traiului.

„Să servésca la un Brahman cu speranţa d'a intrà în cer şi de a'şi procurà alle vieţii în lumea aqueasta.

„A servì unui Brahman este a facce fapta quea mai laudabilă pentru un Sudrà; ori que alt lucru ar facce este farŏ recompensă pentru dênsul (cartea XI, sl. 123).

„Rĕmăşiţele orezului, vestmintele purtate, secara, gunóiele grânelor şi mobilele vechi sûnt partea Sudrailor.

„Un Sudrà nu se cuvine a adunà avuţie nici ênsuşi quând ar puté; pentru quŏ un Sudrà quând face o stare suppĕră pe Brahmani cu insolenţa (cartea XI, sl. 129).

„Un Sudrà, cumpĕrat sau necumpĕrat de domnul sĕu, nu póte scăpà de condiţia servitudinii; quoci aqueastă condiţiŏ fiindu-i naturală, quine póte a'l scutì de dênsa? (cartea VIII, sl. 414).

„Un Sudrà curat cu spiritul şi cu corpul, suppus claselor superióre, dulce la vorbă, blând şi umilit, şi mai vîrtos quel quare se lipesce şi se închină spre serviciul

www.dacoromanica.ro

Brahmanilor, are parte după mórte a se mai nasce pe lume într'o clasă mai de sus (cartea IX, sl. 335)".

Que Dumneţeu a fost Demonul aquella que a fost înghiţit aqueste legi spre a nu se mai arătà pe faça pământului? şi quare diavol spre disgraţia omenirii le dette fiinţa şi le mântuì qua din fundul Indiilor să se întinţa atât pe faça pământului şi să domine peste 4.000 de anni? Quŏci unde popolul nu è condamnat ast-fel? Unde casta sacerdotală nu susţine pe quea nobilitară şi viceversa? Dę s'au mai umanisat şi ameliorat p'alocurea legile, ameliorаţia è numai în vorbe; practica este tot aqueea. Differinţa între indienii antici şi între quei que se guvernă cu alte legi şi religii que se ţicu mai umane este quŏ preoţii şi nobilii indieni s'au fost căpătuit de timpuriu a'şi creà drepturi şi a'şi susţine abusurile şi a posede tóte bunurile cu un drept que îl numirŏ divin; civilisaţii ânsĕ pe lângŏ abus, pe lângŏ crimă adaoge şi hypocrisia sau *mâţăria*, după expresia indiană. Spre a'şi assigurà prerogativele, papii, imperatorii, nobilii, toţi priviligiaţii, que nu făcură, que nu commisserŏ, şi quât nu minţiro lumea făcênd'o a crede quŏ brahmanismul şi pharaonismul lor este christianismul lui Christ.

Neguçătorii avurŏ cu adevĕrat dreptul d'a se inavuţi· ânsĕ Brahma 'i-a fost scos la lume din cópsa sa, din partea necurată şi nenobilă, quŏci dela buricu în jos, ţice textul legii (cartea I, sl. 92), părţile sûnt nenobile şi necurate. Neguçătorul fu tot-d'a-una considerat în Indii de către lege ca o parte necurată a societăţii. Ânse que mai fu şi după que se arătò legea lui Christ, *precupeţu*, *marţafoiu* şi altele! Legile, religiele sau schimbat, iar împilarea sacerdotală şi nobilitară este tot aqueea.

Éttŏ cum se mai exprimă legea lui Manù despre neguçători şi popoli.

„Regele să ia tóte mĕsurile a îndatorà pe Vaisiyai şi pe Sudrà a'şi împlinì datoriile; quŏci ómenii aqueştia, de se vor abatte din datoriile lor, sûnt în stare a resturnà lumea (cartea VII, sl. 418).

www.dacoromanica.ro

DESPRE REGALITATE

—⋈

Regii ajunsserŏ şi în Indii a se allege din casta cavalerilor sau a oştenilor. Spre a fi protectorii privilegelor castei sacerdotale şi quellei nobilitare, éttŏ que putere le dă legea din ênsuşi gurele lui Brahma:

„Dumneḑeu creò un Rege, pentru quŏ aqueastă lume erà fărŏ regi şi se aflà de tóte părţile ca vai de ea în desordine şi coprinsă de fricà pentru conservaţia tutulor fiinţelor.

„Luând părticelle eterne din substanţa lui Indra, lui Anila, lui Yama, lui Surya, lui Agni, lui Varuna, lui Ciandra şi a lui Xavera.

„Şi fiind quŏ un rege s'a format din părticelle trase din esenţa ḑeilor principali, întrécă dar în strălucire pe toţi quei lalţi muritori (cartea VII, st. 3, 4, 5)".

Aquì è allegorie mare, mare dibăcie d'a uimì şi subjuga popolii. Regele are într'ênsul parte din Indra, ḑeul spaţiului, al fulgerelor şi al cerului, parte din Anila sau Vayu, ḑeul vêntului, parte din Yama, ḑeul infernului; el, prin urmare, din dreptul străbun are drept d'adduce pe pământ temniţele, ocnele, cepii, férele, chinurile, fur-

www.dacoromanica.ro

cele, rótele, rugi, sbirii, chinuitorii, spionii, etc. Mai are parte din Surya sau din sóre şi cată să assude popolii a'l facce qua la sóre să te poţi uità iar la dênsul nu; mai are parte din Agni, ţeul focului, cum să pótă a te încălţi dar mai mult a te arde ca focul. Ţine âncŏ parte din Varuna ţeul apei, cum să pótă domină şi pe uscat şi pe apă, cam quând va voì să pótă impune şi assupra apei que bei; se trage âncŏ şi dela Ciandra, quare è ţeul lumei şi al sacrificielor, cum să aibă drept la offrandele Popolului, şi ca o culme la tóte è storsu din esenţa lui Kuvera, ţeul averilor cum averea şi viaţa altora quând va voì să fiă a Majestăţii Salle şi auţiţi cum se exprimă textul legii mai la valle:

„Ca şi sórele el arde ochii şi inimele (nu ţice luminéţă) şi nimeni pe pământ nu se póte uità la dênsul în faţă.

„El este Focul, Vêntul, Sórele, geniul que presidă în luna, Regele dreptăţii, Ţeul averilor, Ţeul apelor, şi suveranul firmamentului prin puterea sa.

„Nu se cuvine a dispreţà un monarchu nici ênsuşi quând è pruncu, ţicênd quŏ este un simplu muritor; quoci o mare divinitate locuiesce subt aquea formă umană.

„Focul n'arde de quât numai pe quel que nebunesce se appropia de dênsul; iar focul urgiei unui rege consumă o famillie întrégă cu turmele şi tóte averile eï împreună.

„Omul quare în ratăcirea sa va arătà quŏ urasce perege, cată neappĕrat să se dea morţii (cartea VII, sl. 6—12).

„Spre a ajutà pe rege în funcţiunile salle, Dumneţeu dela început produsse *geniul Pedepsei* quare este protectorul tutulor fiinţelor, executorul dreptăţii (que naivitate sfruntată), fiiu adevĕrat al Divinităţii, şi a quărui fiinţă este tótă divină (idem, sl. 14).

„Pedépsa este un rege plin de energie, un administrator îndemănăticu, un înţellept împărţitor al legii, garantul împlinirii quellor patru ordini.

www.dacoromanica.ro

„Pedépsa guvernă stirpea umană, pedépsa o protege; pedépsa veghiază quând totul dórme; pedépsa è dreptatea, ḑicu înţellepţii (idem, sl. 17 şi 18)".

Aqui se vĕd cunoscinţe, styl, învеţătură, ânse éttŏ unde aducu cunoscinţele fărŏ consciinţă. Aquì è abus de intelligenţă, şi quând è aşà, omul nu mai è om, è mai mult de quât féră, *è féră cugetătóre*. Legea indiană şi mai tóte legile umane ḑicu quŏ regele è o divinitate incarnată, ânsĕ legiuitorul indian sciu bine queea que este în adevĕr, şi temêndu-se să nu cum-va s'o paţă divinitatea sa se căpuì mai din nainte cum să'l assigure ast-fel dupŏ cum se assigură toţi quari tremură de faptele salle. Textul urméḑă cu aqueeaşi naivitate.

„Regele să se aşeḑe într'un locu de quare să nu se pótă appropià nimeni; să fiă încongiurat sau apperat ori de un desert arrid ori de întăriri de pétră ori de şanţuri pline de apă, ori de păduri nestrăbătute ori de ómeni armaţi, ori de vre-un munte assupra quăruia să'i fia cetăţuia aşeḑată.

„Să'şi puiă tóte puterile spre a se retrage într'un locu pe quare vre-un munte să'l facă neappropiat, quoci o assemenea fortereţă este *fórte stimată* din causa avantagielor que adduce (idem, sl. 70 şi 71).

„Cetăţuia se cuvine a fi căpuită de arme, de bani, de merinde, de vite, de *Brahmani*, de pionieri, de machine, de fênuri şi de apă (idem, sl. 75).

„Regele se cuvine a allege şépte sau opt miniştri, ai quărora părinţi şi străbuni au fost închinaţi cu inima în serviciul regal, cunoscĕtori (aqueşti miniştri) ai legilor, bravi, îndemănătici a mânui armele, din viţă nobilă, şi a quărora fidelitate să se assigure *p'un jurământ făcut pe imagina vre unui ḑeu* (idem, sl. 54).

„Să cerceteze tot-d'a-una cu miniştrii sĕi lucrurile que au a se discută în commun, pacea şi resbelul, şi puterile salle şi veniturile şi siguranţa sa *personală*, şi a regatului sĕu, şi miḑlócele d'a assigurà folósele que a appucat să aibă.

„Dupŏ que a auḑit părerile lor în parte, apoi alle tutu-

www.dacoromanica.ro

lor împreună, să adopte, în questiunea que se tractă, mĕsura que i se va părĕ mai folositóre.

„Ânsĕ să se înţellégă cu un Brahman de înaltă sciinţă şi mai îndemânaticu de quât toţi aqueşti miniştri assupra resoluţiei que are să dea despre quelle şésse articole principale (idem, 56, 57, 58), quare sûnt d'a facce un tractat de pace sau de allianţă, d'a întreprinde resbel, d'a plecà cu oştirea, d'a 'şi aşeda castrele (tabăra) d'a 'şi împărţi puterile, d'a se pune subt protecţia vre-unui monarchu potent (idem, sl. 160).

„Se cuvine âncŏ a'şi allege şi alţi consiliari integri, instruiţi fórte mult, stăruitori, încercaţi în materia finanţelor şi d'o omenie încercată.

„Pe quât sûnt necessarii ómenii qua lucrurile să fiă executate dupŏ cum se cuvine, p'atât regele se cuvine a luà în serviciul sĕu ómeni activi, capabili şi experimentaţi.

„Dintre dênşii să puiă pe aqueia que sûnt bravi, intelligenţi, de *bună famillie* şi integri spre a căutà minele de aur, de argint sau de petre scumpe, şi a adunà productele tĕrrîmurile cultivate (idem, sl. 60—62)".

Quât este de una şi tot aqueea pretutindeni şi în toţi timpii natura absolutismului, éttŏ que lecţii dă prinţilor antici Machiavelii Indiilor.

Gardia palatului seu s'o încredinţeze la ómeni puţini la sufflet; quŏci *ómeni curagioşi, vĕdênd pe rege adesea singur sau încongiurat de femei, ar puté să'l uccidă îndemnaţi de inemici* (asta è divinitatea legiuitorului Brahma!) (cartea VII, sl. 62).

Să'şi allégă de ambasador om cu întregime, versat în cunoscinţa tutulor Şartelor, şciitor a interpretà semnele, contenінţa şi gesturile (ómenilor), curat în învĕţăturele salle şi necorruptibile, îndemânaticu şi *d'o nascere illustră.*

„Este stimat ambassadorul unui rege quând este vorbitor, affabil, curat, îndemânatecu, dotat d'o bună ţinere de minte, cunoscĕtor de lucruri, de timp, de împregiurări, plăcut la mişcări şi appucĕture, şi eloquent (idem, sl. 63, 64).

www.dacoromanica.ro

„In adevĕr, ambassadorul împacă şi appropiă inemicii, el desbină alliaţii.....

„In negociaţii c'un rege străin ambasadorul să pătrundă şi să devine *cugetele aquellui rege*, dupo semne óre quare, dupŏ purtarea lui, dupŏ gesturi şi dupŏ semnele şi gesturile emissarilor lui secreţi, şi să cunóscă proiectele aquellui prinçu, înţellegêndu-se cu consilliarii lui lacomi sau nemulţumiţi.

„Aflând de ajuns dela ambasadorul sĕu tóte cugetele suveranului străin regele să ia quelle mai mari mĕssure qua aquella să nu pótă a'l vătĕma nici într'un chip.

„Sa'şi aşeḑe locuinţa (sau tabăra) într'un coprins cu câmpuri, productor de grâne, locuit de ómeni de omenie, plăcut, sanetos, încongiurat de veciní pacinici, unde locuitorii să pótă a'şi procurà fărŏ greutate alle mâncarii [1]) (idem, sl. 66—69).

„Regele să caute a conquistà prin ajutorul armatei queea que doresce; prin privegherea să conserve ânsĕ queea que a conquistat o dată, conservându-o să o măréscă prin chipuri legale, şi dupo que a mărit'o s'o împarţa cu liberalitate.

„Oştirile salle să fiă neîncetat exercitate; el neîncetat să arate la lumină valórea sa, ânse cu luare aminte să ascunḑa queea que se cuvine a fi secret; să pândéscă fărŏ încetare partea debilă a inemicului.

„Regele, a quăruia armată se exercită neîncetat, este temută de lumea întrégă, prin urmare neîncetat să'şi ţiiă popolii în respect prin puterile militare.

„Adversariul seu să nu cunóscă nici o dată unde îi stă neputinţa; el ânse să caute partea de unde póte lovi pe inamicul seu (idem 101—105).

„Quând este preparat d'a attacà să încépă mai întêiu negociaţii prin quare să suppuie pe opposanţi, cum şi

[1]) O Moldo-Valachie c'un cuvênt. Quât de departe îşi trage dibăcia stirpea Calmucă a Czarilor, Boerii sau conquistatorii Russiei nu sûnt slavi; sûnt de stirpea Mongolă, dupŏ mărturisirea multora. Astuţia şi diplomaţia cabinetului Czarian 'şi-a avut dascălii ei din fundurile meridionale alle Asiei păgâne, şi de aqueea nu sémănă cu a nici unuí cabinet mai chreştin.

www.dacoromanica.ro

prin alte trei miḑlóce quari sûnt: a *împărți daruri, a semĕnà desbinare* şi a venì apoi la forţa armelor (idem sl. 107)".

Apoi ca şi quând aqueasta n'ar fi âncŏ de ajuns, legiuitorul creḑênd quŏ póte nu s'a explicat bine, mai repeta şi mai împlinesce.

„Daquă timpul armelor n'a venit âncŏ, să tot negocieḑe şi să caute a'şi facce alliaţi din inemicii inamicului.

„Să ia aminte la alliaţi sau amici falşi quari în secret sûnt în înţellegere cu inemicul, sau la ómeni que vin a reintrà în serviciul lui, dupŏ que 'l-a fost lăsat mai din ainte; quŏci aqueştia sûnt quei mai *periculoşi* inemici (idem, sl. 186).

„Să'şi puiă tóte puterile a reducce pe inemic cu inegoçiaţii, cu daruri, şi frămêntând desbinarea, să'şi puia în lucrare miḑlócele que are, tóte d'o dată sau şi quâte unul, unul, lăsând miḑlocul armelor tot-d'a-una ca quel mai din urmă (idem, sl. 198).

„Ânse quând nu póte a se servì cu nici unul din miḑlócele negoçiaţii, darurilor şi desbinării, attunci să dea bătaie tare pînŏ va învinge pe inemicu.

„Să îmbărbateḑe oştirea dupŏ que o pune la rênd de bătaie....

„Quând a împresurat pe inamicu, să'şi aşeḑe castrele (tabăra, cum să deprade territoriul străin, şi sa strice neîncetat érba păsciunilor, provisiile mâncării, apa şi lemnele de focu alle inemicului.

„Să desfiinţeze ori que ape din pregiur, ori que întariri şi şanţuri să nu dea pace inemicului *ḑioa* şi sa'l attace pe neaşteptate *nóptea*.

„Să tragă în partea pe quei que pot folosì planurilor salle, precum dintre *consângii prinçului inemicu que au pretenţii la thron*, sau dintre miniştrii *nemulţumiţi;* să caute a aflà tóte quâte facu aqueştia, şi quând cerul se va arătà favorabil, să dea bătaie spre a facce conquiste, liber d'ori que temere (idem, sl. 194—197).

„Dupŏ que va conquistà o ţérră, regele să se facă quŏ venerŏ divinităţile adorate acolo cum şi pe preoţii locu-

www.dacoromanica.ro

lui; să împarță daruri și faceri de bine între popol și să dea proclamații proprii a depărtà ori-que temere.

„Dupŏ que se va assigurà bine despre dispositiile învinșilor, să așeție în aquea țérră un prinçu din stirpea regală și să'i impuie condiții (idem, sl. 201—202).

„Vingetorul póte âncŏ să încheie pace cu adversarul sĕu și să'l ia îndată drept alliat, fărŏ a uità ânsĕ quŏ fructele unei expediții sûnt *un amicu*, *aurul* și *întinderea coprinsului* (idem, sl. 206).

„Înțellepții considerà ca un inemicu neînvins pe aquella que este instruit, d'o nobilă viță, bravu, îndemânaticu, liberal, plin de gratitudine cătrea queia que *'i-au servit* și neclintit în planurile salle (idem, sl. 210).

„Regele alle quărui resoluții secrete nu sûnt cunoscute de queilalți ómeni que se adună între sine, aquel rege îșı întinde puterea peste tot pământul, și ênsuși de n'ar avé avuții mari.

„Idioții (tonții), muții, orbii, sau și surdii, paserile limbute ca papagalii și sarika quei fórte betrâni, femeile, barbarii (Mlecias), amalații și schilovii să fiă depărtați în momentul deliberației (atât adico se cuvine a fi secreta) (idem, 148—149).

„Regele se cuvine a considerà ca un inemicu ori-que prinçu que îi va fi vecin nemidlocit, precum și alliatul aquestui prinçu; să considere ca amicu pe vecinul inemicului sĕu, și ca neutru p'ori que suveran que nu se află în nici una din aqueste doĕ situații (idem, sl. 158).

„Un suveran, politicu profund se cuvine a pune în lucrare tóte midlócele arătate (în alte locuri), ca nu cumva alliații sĕi, puterile neutre, și inemicii sei să aibă vreo superioritate assupra lui (idem, sl. 177)".

Vin apoi alte consiliuri:

„Regele să'și ia o soție de aqueeași clasă cu dênsul, dotată cu semne quare să fiă de mare speranță, viță dintr'o famillie mare, plăcută, frumósă și plină de qualități stimabile.

„Să'și allégă un confessor (Purohita) și un capelan (Ritwigì), încărcați a celebrà pentru dênsul ceremoniile

www.dacoromanica.ro

domestice şi quelle que se împlinescu cu quelle trei focuri sacre.

„Regele să facă diferite sacrificiuri însoţite de numeróse daruri spre a'şi împlini datoria, să procure Brahmanilor mulţumiri şi averi (cartea VII, sl. 77, 78, 79).

„Thesaurul que depune regele în mâinile Brahmanilor este neperitor.

„Furii nu'l pot luà, inemicii nu'l pot răpì, şi prin urmare Brahmanilor se cuvine regele a încredinţà thesaurul spre a fi neperitor.

„Offranda que se varsă în gura sau în mâinile unui Brahman este cu mult mai înaltă de quât offrandele que se pun pe focu (în sacrificiu); quŏci aqueastă offrandă (din gura sau din mâinile Brahmanului) nu mai cade, nu se mai usucă, nu se mai consumă.

„Darul que se face unui om que nu è Brahman n'are de quât un merit ordinar, are un preţu îndoit daqua se face unui om que se ḑice Brahman; dat ânsĕ unui Brahman versat în studiul vedelor, este d'o sută de mii de ori mai meritoriu; iar de se va face unui theologu întregu este nemărginit (idem, sl. 82—85).

„Dupo o matură cercetare, un rege se cuvine neîncetat a strînge bir din statele salle, ast-fel cum el ênsuşi neguçătorul să pótă trage justa recompensă a pregetului que 'şi-au dat.

„Precum lipitórea, viţellul şi albina nu sug de quât cu încetul sîngele, laptele, şi mierea, assemenea şi regele puçin quâte puçin şi necontenit să'şi ia tributul annual al regatului seu (idem, sl. 128, 129).

„Un rege que ia queea que nu se cuvine a luà şi quare refusa queea que i se cuvine din drept d'a luà, dă probă de neputinţă, şi este perdut în lumea aqueasta şi quea laltă.

„Quând queea que i se cuvine, împedicând amestecul claselor, regele ia putere şi sporesce în quea laltă lume şi în aqueasta (cartea VIII, sl. 171, 172)".

Vin apoi învetături cum să se puie biruri pe vite, pe grâne, pe arbori, pe ierburi pe tóte productele, şi încheie:

www.dacoromanica.ro

„Un rege, şi ênsuşi quând ar murì de fóme ori de altă nevoie, nu póte să ia tribut dela un Brahman versat în sânta scriptură, şi să nu suffere nici o dată qua în Statele salle un assemenea Brahman să fie chinuit de fóme (idem, sl. 133).

„Spre a'şi remedia o infortună, să'şi conserve cu luare aminte averile; să'şi sacrifice averile spre a'şi mântuì soçia; să'şi sacrifice ânsĕ şi soçia şi averile spre a se mântuì pe sine (idem, sl. 213).

„Să mănânce bucate preparate de servitori închinaţi persónei lui, mâncarea să fiă cercată cu mare luare aminte [1]).

„In tóte mâncările să amestece antidote şi să nu uite a purtà tot-d'a-una cu sine petre preţióse que taie puterea veninului sau otravelor.

„Femeile să fiă priveghiate; vestmintele, ornamentele lor sa fiă cercetate, să nu cum-va să aibă arme sau veninuri într'ênsele, precum şi apele şi profumele que vin a versà assupra lui să fiă cu mare luare aminte cercetate.

„Quând se pune în trăsură, quând se culcă, quând şéde jos, quând mănâncă, quând intră în baie, quând se îmbracă, quând îşi facce toaletta, să aibă aqueeaşi luare aminte (idem, sl. 217—220).

„Séra, dupŏ que îşi va împlinì datoriele pietóse (are şi pietate), să se ducă, căpuit de arme, într'o parte retrasă a palatului spre a auçì rapporturile secrete alle spionilor sĕi".

[1]) Aqueastă cercare se face cu ajutorul potîrnichii (ciacora). La vederea unei mâncări aveninate, ochii potîrnichii devin roşii. (Comentatorul).

www.dacoromanica.ro

RELAȚII INTRE CLASELE PRIVILEGIATE

Clasele sau castele sûnt ereditarii în Indii. Fiul Brahmanului se nasce Brahman, al nobilului sau cavalerului nobil, al neguçătorului neguçător, al proletarului proletar şi aqueea è dator a rĕmâné fiă-quare în tótă viaţa.

Indienii au şi ei baptesmă, tunsură, iniţiaţiŏ, sau mai bine ei mai ântêiu au început cu assemenea ceremonii.

La a ḑecea ḑi dupŏ nascere Brahmanul îl baptesmă şi i se dă un nume quare să însemneḑe queva de beatitudine, de sănĕtate, precum Felice, Macarie, Ieronim, Cuviosul, Augustin, Eusebiu, Ambrosiu, Sophroniu, etc. etc.

Unui Kchatriya (oştean sau nobil) i se dă un nume quare să însemneḑe tărie, putere, protecţiŏ, bine-voinţă, cum: Victor, Bunea, Cornilă, Agaton, Chariton, Porphiriu, Scarlat, Nicolae, Eugeniu, Adronice etc. etc.

Unui Vaisya (neguçător) cată să i se puiă un nume que însemnéḑă speculaţiŏ, îndemânare, întreprindere, avuţiŏ, sórtă bună, precum: Ochiosul, Fortunatu, Procopiu, Rizu, Calle-Bună, Calcă-Bine, Bobea, Entyochie, Eustaţie, Zissu, Polycarp, etc etc.

Proletarilor nu è iertat de scriptura sacră a li se pune alte nume de quât tot que însemnéză servitudine, abjecţiŏ, umilinţă, scîrbă, înapoiare, ca: Slutea, Lepădatul, Urdórea, Măinea, Călin, Ciupercea, Ballea, Cióra, Cîrnul, Şolcan, Gură-Cască şi alte assemenea la quare possessori de Ţigani sûnt fórte inventatori.

Să lăssăm textul legii a se exprimà assupra aquestor lucruri şi mystere sacerdotalmente divine.

„Numele unui Brahman, prin ântêia din doĕ vorbe

www.dacoromanica.ro

din quare se compune, să exprime favórea propiţiă; al unui Kchatriya puterea, al unui Vaisya, averea; al unui Sudrà *abjecţia*.

„Numele unui Brahman prin a doilea vorbă se cuvine a arătà beatitudinea; al unui cavaler (oştean) protecţia; al unui neguçător liberalitatea; al unui Sudrà dependenţa.

„Numele unei femei să fie facil de pronunçat, dulce, clar, plăcut, propiciu, să se termine prin vocale lungi şi să semene unor vorbe de bine-cuvêntare (cartea II, sl. 31, 32, 33)".

De şi femeea în general sémănă aqui a fi óre-cum favorisată de lege, în mai departe, éttŏ cum è tractată.

„Este de natura părţii femeesci d'a căutà aqui jos a corrumpe pe barbat; şi de aqueea înţellepţii să nu se lasse nici o-dată în amăgirile femeilor.

„In adevĕr, o femee póte în lumea aqueasta a depărtà din callea dréptă nu numai pe un nebun, ci şi pe bărbatul cu experienţa şi a'l suppune la jugul amorului şi pasiunii (idem, sl. 113, 114)".

Quâte în felul aquesta n'ar fi avut şi femeile drept d'a ḑice despre bărbaţi quând ar fi facut elle legile! Quare din doĕ sexe amăgesce, corrumpe şi abatte din callea dréptă mai mult?

Quelle d'ântêiu treì clase mai au şi ceremonia tunsurei, que vine mai currênd sau mai târḑiu dupŏ nascere; apoi investitura cordonului que se numesce al *doilea naşcere* şi quare dă titlu Dwigià que însemnéḑă *regenerat*. Brahmanul se naşce cu dreptul aquesta; quellor lalte doĕ clase li se dă; iar Sudrà sau Popolul n'are parte de quât de baptesmă quare, în locu d'al spăla, îl înnécă, în locu d'al luminà, îl întunecă, în locu d'al curăţi îl spurcă. Baptesma pentru dênsul este o ceremonie spre ai pune sigilliul blestemului şi servitudinii. (Veḑi textul cartea II).

Quând la judecată se înfăçişézà un Brahman, judele îi ḑice: *vorbeşce*. Quând este chemat un Kchatriya (nobil) judele îi ḑice: *declară adevĕrul*. Neguçătorului i se ḑice: *mărturia mincinósă este una cu a furà vite sau grâne sau*

www.dacoromanica.ro

aur. Unui Sudrà i se adreséză o didachie lungă, numai religie şi morală, quŏci religia şi morala se quere numai dela dênsul. Flacără nestinsă infernală, turmente eterne pe quea laltă lume, vermi neadormiţi, fére, monstruri, insectele tîrrîtóre îl aştéptă. (Veḑĭ textul cartea VIII, sl. 88—101).

Quine împrumută bani dela un Brahman are drept a luà numai doi la sută pe lună interes; dela un nobil trei; dela un neguçător patru, dela un om din popol cinci la sută (cartea VIII, sl. 142).

Daqua un Brahman va fi insultat d'un nobil, se condamnă aquesta la o amendă de 116 panà. Un neguçător pentru assemenea nelegiuire este condamnat la amendă dela 150 pînŏ la 200. Omului din Popol pentru o assemenea enormitate i se facce o pedépsă corporală, ca tăierea limbii şi altele (idem, sl. 267 şi 170).

„Daqua va ḑice pe nume, mai adaoge legea, şi va numì clasele (quellor mari) într'un chip batjocoritor, un cuţit de fer lung de *ḑece* degete să i se înfigă roşu de arsu în gură.

„Regele să puiă ai vĕrsà oliu ars în gură şi în urechi, daqua va avé neruşinarea a aduce aminte Brahmanilor de datoriile lor (idem, sl. 171, 172).

„Ori-que membru se va servì un om de nascere de jos spre a lovì p'un superior, aquel membru să i se taie, astfel este legea lui Manù (idem, sl. 279).

„Un om de clasa de jos que va cuteḑà a şedea lûngo un om de clasa mai de sus, se cuvine fi inferat la nódă şi alungat din ţérră (idem, sl. 281).

„De va scuipa cu insolenţă înaintea unui Brahman, să i se taie amêndoĕ buzele, etc.

„De va appucà de pĕr, de barbă, de picióre, etc., să i se taie mâinile (idem, sl. 282, 283).

„Un Brahman, copil de 10 anni, Kchatriya, ajuns la bètrâneţe de 100 anni, se cuvine a fi consideraţi ca tatăl cu fiiul; şi din amêndoi Brahmanul este tatăl şi se cuvine a fi respectat ast-fel (cartea II, sl. 135).

„Un Brahman póte să invite la masa sa numai no-

www.dacoromanica.ro

bili. Neguçătorii şi ómenii din popol nu pot mâncà la un locu de quât numai cu servii unui Brahman, quând aquesta va bine-voì a onorà pe vre unul dintr'ênşii cu o assemenea invitare (cartea III, sl. 112)".

Ómenii din ori que clasă, de vor committe vre o crimă nepremeditată, sûnt condamnaţi a'şi perde averile, a fi exilaţi şi ênsuşi daţi morţii, de va fi nelegiuirea commisă cu precugetare. Iar de va fi criminalul Brahman, éttŏ cum se exprimă legea:

„Să se ferésckă regele să nu quare cum-va vre-o dată a da morţii vre-un Brahman, şi ênsuşi quând aquesta ar fi commis *tóte nelegiuirile posibile.* Attunci să'l depărteze numai din coprinsul regatului, lăsându-i tóte averile şi nefăcêndu-i nici un rĕu (cartea VIII, sl. 380)".

Apoi mai éttŏ şi alte prerogative pontru Brahman:

„Dupo revĕrsatul ţorilor, regele este dator a'şi marturisì respectul către Brahmani....

„Să venere neîncetat pe Brahmani....

„Quând un Brahman va aflà un thesaur în pământ, póte să'l ia întreg; quŏci Brahmanul este domnu peste tóte quâte există.

„Quând ânsĕ regele află vre-un thesaur de demult ascuns în pământ şi quare n'are possessor, è dator sa dea pe jumetate Brahmanilor, şi quea laltă jumetate să o ţiiă pentru sine.... (cartea VIII, sl. 37, 38).

„Este neiertat d'a minţì înaintea judecăţii; ânsĕ spre a scăpà un Brahman, minciunea este bine-cuvêntata.

„Regele este dator a dà Brahmanilor summele que se adună din amende.

„Un Brahman, de se va aflà în lipsă, póte în tótă siguranţa consciinţei să ia averea unui Sudrà, fărŏ a puté regele ai facce nimica (cartea VIII, sl. 417).

„Proprietatea unui Brahman nu póte nici o dată să viiă la regi — quŏci aşà è regula stabilită — iar în quelle lalte clase quând nu se află moştenitor, regele póte devenì proprietar pe avere (cartea IX, sl. 189).

„Quare è prinçul aquella que ar puté sporì împilând

www.dacoromanica.ro

pe aqueia (pe Brahmani), que în urgia lor ar puté creà alte lumi şi alţi regenţi ai lumilor, şi a schimbà pe Dumneḑei în muritori?... (cartea IX, sl. 314, 315, 316).

Éttŏ papismul sau catholicismul pe façă, cu fruntea drépta, în puterea legii. Iesuiţii şi toţi călugării de pe pământ la nisce legi ca aquestea se uità sau viséḑă quând tot strigă quŏ s'a stricat lumea. Prin Indii şi prin alţi timpi au sciut ómenii que este cuviosia şi santitatea şi drepturile ei, şi minunăniile ei. Sânta şi divina scriptură, între altele, mai ḑice:

„Instruit sau innorant, un Brahman este o divinitate potentă, assemenea precum şi focul consacrat sau neconsacrat este o divinitate potentă (cartea IX, sl. 317).

„Brahmanii şi ênsuşi de s'ar da la tóte felurile de meserii vilé, tot se cuvine a fi onoraţi, quŏci au într'ênşii un que cu totul divin (idem, sl. 319).

„La un Srahddha d'ar luà demâncare un million de ómeni străini de cărţile sacre, nu face quât aflarea de façă a unui singur Brahman quare să fiă daruit şi mulţumit cum se cade de quelle que i se offerescu (cartea III, sl. 131).

„Quând invità quine-va şi ênsuşi numai un Brahman instruit la oblaţia ḑeilor şi la a suffletelor reposaţilor, are o frumósa recompensă în cer; iar nu dând demâncare la o mulţime de calici que nu cunoscu cărţile sacre (cartea III, sl. 129).

„Daqua Kchatriya şi Vaisiya ar puté să citéscă legile sacre, Brahmanii numai pot să le explice.

„Daqua legea tace despre vre un punctu sau nu se explică de ajuns, voia şi decisia Brahmanilor are putere de lege".

Éttŏ cum vorbesce legea şi despre Sudrà sau omul din popol:

„Unui Sudrà nu este iertat a citì scripturele sacre.....

„Nu este iertat cuiva a citì scripturele sacre înaintea unui Sudrà.... (idem, sl. 99).

„Un Sudrà nu póte eşì de mărturie de quât pentru ómenii de clasa lui.

www.dacoromanica.ro

„Un Sudrà nu póte fi judecător....

„Quând un rege va sufferì ca un Sudrà să fiă judecător, regatul lui è în peire, è assemenea unei vacce que se află într'o tină spurcată (cartea VIII, sl. 21).

„O ţérră locuită d'un mare numĕr de Sudrà, visitat adese de athei şi lipsită de Brahmani, currênd va fi distrusă de fómete şi de morburi (cartea VII, sl. 22).

„Unui Brahman nu este iertat a da unui Sudrà nici consilliu, nici rĕmăşiţele din mâncarea sa, afarŏ numai de îi va fi servitor (cartea IV, sl. 80).

Aquella quare explică legea la un om de clasă servillă, sau îi arată cum să'şi mântuie suffletul, este arruncat dinpreună cu dênsul în locuinţa întunerecului (din afarŏ), numită *Asamvrita* (idem, sl. 81).

Aquella quare fărŏ să fi luat voie s'appucă prin studiu a cunósce scriptura sântă, este culpabil de fur de quelle sfinte şi cade în locuinţa infernală [1]).

„Un Sudrà que nu 'şi cată de datoriile salle devine dupŏ mórte un geniu reu, numit *Ciailasaca*, que se nutresce cu păduchi.

A luà daruri dela ómeni dispreţabili, a servì la un Sudrà etc., sûnt nisce motive pentru quare quine-va cată să fiă affurisit şi scos din societatea ómenilor de omenie (cartea XI, sl. 69).

„Quând un om din clasa sau condiţiile nesufferite vine şi se uită la commeseni onorabili que se află la ospĕţu, imprudentul que dă hospĕţul n'are pe queea laltă lume nici o recompensă.... (Cartea III, sl. 127).

„Un nebun quare dupŏ que a mâncat la un hospĕţu funebru, dă queea que 'i-a rĕmas la un Sudrà, este arruncat cu capul înainte în regiunea infernală numită Kalasatra (idem, sl. 249).

„Atâta è de condamnat bietul popol, el nu se póte appropià de altar, nu de instrucţiŏ, nu de avere nici materială nici spirituală. E o crimă pentru dênsul una ca

[1]) In tótă Italia, unui profan sau laicu (mirean) nu este iertat a citi Biblia şi Evangelia. Confessorii dau canóne severe unor asemenea cutezători.

www.dacoromanica.ro

aqueasta, è o crimă şi pentru quine va avé pietate de dênsul a'i da un consilliu sau a'l luminà, şi crima nu è ca quelle que se pedepsescu cu un termen aquì jos; pedépsa ei ţine quât eternitatea.

Apoi qua nu quare cum-va să se appropie castele între dênsele şi să se lege vre-o sympathie sau solidaritate, legea a prevĕḑut să nu le lase a se allià prin căsătorii. Éttŏ cum se exprimă despre aqueasta:

„Dwigiailor (adicŏ Brahmanilor, Nobililor şi Neguçătorilor) se prescrie a nu'şi luà femee, de quât fiă-quare din casta sa, la prima căsătorie; iar de va voì a se mai însurà, femeile cată să fiă luate dupŏ ordinea *naturală*.

Şi éttŏ cum è ordinea naturală din aqueastă scriptură.

„Un Sudrà nu póte nici o-dată a'şi luà femee de quât din Sudrà. Un Vaisiya (neguçător) póte să ia femee şi din castă servilă (a Sudrailor) la al doilea căsătorie. Un Kchatriya (nobil) din ambele caste de mai jos şi dintr'a sa. Un Brahman póte să'şi ia femee din ori-que castă îi va plăcea (cartea III, sl. 12, 13). Părinţellului să nu quare cum-va să i se facă vre-o pedică pe lume nici în cugetele nici în placerile salle. Ânse qua să facă şi una şi să nu lasse şi pe queea laltă, adicŏ qua nu quare cum-va sa se întêmple să remâie fărŏ moştenitori de sânge curat Brahman, cată să ia şi o femee din casta sa, la aqueasta è dator, şi legea quare are mare luare aminte să nu lase nici un punt neexplicat şi nelămurit bine adaoge:

„Brahmanul que nu'şi ia şi o femee din casta sa, şi introduce în patul sĕu numai o Sudrà, cade în locuinţa infernală, şi de va avé un fiiu, aquesta n'are nici un drept de Brahman (idem, sl. 17).

De şi cum vĕḑurŏm este iertat a'şi luà quine-va femee din castele din mai jos, nu este ânsĕ iertat a'şi luà din clasa de mai sus; şi copii que se nascu din assemenea însoçiri între Dwigiai, facu a mai eşì alte trei clăse de ómeni, que se numescu caste amestecate quare împreună facu şépte caste recunoscute.

Iar daqua un Brahman va luà de soçie o femee din neguçători sau din popol (de nobili callea vallea). Daqua

www.dacoromanica.ro

un nobil se va însurà cu o femee mai sus de casta sa cu o Brahmană sau de mai jos cu o Sudrà. Daqua un neguçător sau un Sudrà se vor întinde a se însurà cu femei din casta de mai sus, attunci copii que se nascu din assemenea căsătorii monstruóse, compun nisce clase nerecunoscute, dispreţate, blestemate, que fiă-quare îşi ia numele que i se cuvine. Vai de aquei copii! Éttŏ que ḑice legea :

„Din căsătoria unui Kchatriya cu o filliă de Brahman fiiul que se nasce se chiamă suta; din însoçirea unui Vaisya cu femee din casta militară (nobilă) şi sacerdotală (Brahman), copii que se nascu, la primul cas, se numescu *Magadha*, la al doilea Vaideha (cartea XI, sl. 11).

„Din unirea unui Sudrà cu femei din castele comerciale, militară şi sacerdotală, copii que se nascu sûnt product de amestecu spurcat şi sûnt *Ayogava*, *Kchattri* şi *Ciandala*, urdorile omenirii (quel din urmă), (idem, sl. 12).

„*Suta*, *Vaideh* şi *Ciandala*, quare è urdorile omenirii, Magada, Kchatri şi Ayoguva quâte şésse nascu copii assemenea lor, cu femei de casta lor cu femei de clasa mumei lor, cu femei de clase înalte, cu femei de clase servile (idem, sl. 26, 27).

„Aqueste şésse caste (individe ḑice textul) unindu-se reciprocamente cu femei din aqueste caste, nascu un mare numĕr de caste *abjecte*, *miserabile*, *mai infame de quât aquelle din quari au eşit*.

„Precum un Sudrà nasce cu o femee din casta sacerdotală un copil mai vil de quât dênsul, assemenea unul din aqueste *fiinţe* ville cu o femee din una din aquelle patru clase curate nasce un fiiu âncŏ şi mai vil de quât dênsul.

„Quelle şésse clase blestemate, de se vor însoçi între sine din jos în sus, nascu alte cinci-spre-ḑece caste şi mai ville şi mai blestemate (idem, sl. 29—31).

Şi alte assemenea.

Din Brahmani, nobili, neguçători escomuniaţi sau affurisiţi de se nascu copii mai es âncŏ alte caste sub

www.dacoromanica.ro

differite numiri, que au un titlu commun de Dusyui sau tâlhari.

Din amestecurile arătate mai sus, din escomuniuni sau affurisiri ese o mulţime de caste, din quare fiă-quare cată să'şi aibă o meseriŏ particulară que 'i-a impus legea.

Un *Sairindhra* è condamnat a fi tot-d'auna servitor, de şi nu è sclav, sau a trăi de nu póte intrà unde-va spre serviţiu, a întinde la curse spre a prinde férre selbatice.

Un *Mitreyaka* nu póte avé altă meseriea de cât a lăudà pe ómenii în putere sau a trage clopotul în ţiori.

Un *Murgava* sau Dava è dator a avé meseri de bărcar.

Un *Karavara* nu póte fi de quât lucrător de piei.

Un Andra şi un Meda nu póte trăì de quât afarŏ din sat.

Un *Pandusopaka* nu póte vieţuì de quât lucrând la bambu.

Un Ahindika nu póte avé altă meserie de quât de temnicer.

Un *Sopana* è condàmnat a trăi cu meseria de carnefice (gîde).

Un *Antyavasayi* nu se póte impiegà de quât în serviţiurile unde ard pe morţi.

Un *Sula* are meseria d'a învĕţà caii şi d'a mâna carrul.

Un *Abachta* d'a fi medicu.

Un *Vaidcha* d'a fi gardian de femei.

Un *Mayadha* d'a se neguçători călătorind şi aşa înainte, lemnari, ferrari, vênători de férre, musicanţi, etc., etc., ies tot din castele aquestea ţise necurate; apoi adaoge legea :

„Ómenii aqueştia să'şi aşeţe locuinţele la tulpina arborilor consacraţi apprópe de locurile unde se ardu morţii, apprópe de munţi, de păduri, qua să fiă cunoscute de tótă lumea şi să trăiască cu messeria lor.

„Locuinţa Ciandailor şi a Swapaxailor cată să fiă afară din sate şi să nu pótă nici o-dată avé vase întregi. Nici o avere nu le este iertat a poseda de quât câini şi asini; vestminte nu pot avé de quât quelle que rĕmân dela morţi, vase de quât hîrburi, ornamente de quât de fer.

www.dacoromanica.ro

Nu pot sta mult la un locu, ci să âmble neîncetat. Nici un om credincios datoriilor salle să n'aibă communicaţio cu dênşii. Intre sine ei să se însóre şi să'şi facă trebile.

„Quine le va da demâncare, să le dea în hîrburi, şi prin mâna vre-unui domesticu. Nóptea să nu umble prin cetate sau sat.

„Să viiă ḑioa pentru nevoile lor, însemnaţi cu semnele prescrise de lege, şi să fiă însărcinaţi a strămută corpurile ómenilor que mor fără consângi. Asta è regula (veḑi cartea XI).

I se sfâşie cuiva inima a mai cită assemenea legi. Totu è prevĕḑut d'a protege şi scutì pe Brahman şi pe nobil, şi d'a împilà pe lucrător şi pe sătean. Apoi pînŏ unde se impuse conservaţia privilegelor, în quât fu preferită a rĕmâné societatea lipsită şi de perfecţia sciinţelor şi artelor, şi de aquestea ênsuşi, de quât să se facă vre-o călcare aquestor legăminte de fer que le numirŏ legi. Éttŏ cum se exprimă legea:

„Daqua un om de nascere próstă din lăcomie se va întinde a trăì cu occupaţii alle claselor superióre, îndată regele să ia tótă averea şi să'l allungo din ţérră.

„Este mai bine să'şi facă quine-va ori quât de prósta meseria sa, de quât să împlinéscă cu perfecţiŏ meseria que è dreptul altuia, etc. (cartea X, 96, 97).

Să venim acum la anachoreţi, la sihastri, la asceţi penţru quŏ şi aqueşti atot în Indii, şi-au luat începutul. A lucrà, a se face folositor prin lucrare şi invenţiŏ, n'a fost nici o-dată o virtute, o santitate în Indii, dupŏ cum nu è âncŏ nici

www.dacoromanica.ro

în locurile nóstre. Viaţa virtuósă, viaţa sântă, viaţa gloriósă s'a ţis aqueea în quare omul nu face nimicu, nu folosesce nimului, şi dupŏ que nu va folosì altuia, să se chinuiască şi pe sine. Viaţa contemplativă (cum am ţice în limba nóstră, viaţa d'a rĕmâné cu gura căscată), viaţa de chinuri şi privaţii de bună voie è tótă gloria şi pe pământ şi în cer. Éttŏ cum ţice Manù quŏ póte quineva ajunge în stare de perfecţiŏ şi în locuinţele ceresci.

„Quând capul unei famillii îşi vede pellea sbîrcindu-se, pĕrul albind şi are înaintea ochilor fiiul fiiului, să se retragă în pădure.

„Să'i lasse a cresce pĕrul, barba, unghiele să tot dea fără a riceve nici o-dată, să trăiască cu érbă, flori, rădăcini, fêneţe.

„Să se tîrască, să se tîrască pre pământ, să stea ţioa întrégă în punta degetelor. In ţillele calde să suffere încercarea quellor cinci focuri, pe timp ploios să se expuie despuiat la torrentele que varsă norii, în timpul friguros sa pórte vestmintele ude şi să'şi adaoge gradat turmentele, să n'aibă nici focu domesticu, nici locuinţă şi să fiă într'o tăcere neîntreruptă.

„De va cădé quine-va într'o maladie incurabilă, să iasă din casă, să appuce către regiunea neînvinsă a Nordului-Est şi să ţiiă întins cu un pas sigur pînŏ va cădé mort, aspirând la unirea divină şi netrăind de quât cu apă şi aer".

Apoi anachoretul que va petrece în desert al treilea period al vieţii salle, póte îmbrăţişà viaţa de *asceticu*, adicŏ de chinuitor de sine şi éttŏ que îi prescrie legea să facă :

„Să fiă tot-d'a-una singur fără soţu, să n'aibă nici focu, nici locuinţă, să se ducă la sat a'şi cerşì demâncarea quând îi è fóme să fiă resignat, plin de resoluţiŏ tare, să medite în tăcere şi să'şi înfigă mintea la fiinţa divină.

„O ólă de lut, tulpina sau scorbora arborilor drept locuinţă, un vestmênt rupt, o singurătate absolută, sûnt semnele que disting p'un Brahman que se appropie de deliberarea finală (de mórte).

www.dacoromanica.ro

„Să nu dorésckă mórtea, să nu dorésckă viaţa, să'şi aştepte ora din urmă precum un domesticu îşi aştéptă simbria.

„Să curăţe apa que bea, strecurând'o printr'o pânză, qua nu quare cum-va să bea şi să uccidă queva rascote que s'ar afla într'ênsa.

„Qua nu quare cum-va să calce şi să uccidă vre-un insectu sau alt animal quât de micu, să âmble cătând tot în jos şi fiind quŏ póte prin nesciinţă să fi călcat şi să fi uccis vre-un animal quât de micu, ori în ḑi ori în nópte, spre a se curăţì, cată a se scăldà şi a'şi ţinne de şésse ori resuflarea.

„Să'şi ştérgă peccatele ţiindu'şi rĕsufflarea, să'şi spele greşelele, absorbindu-se în quea mai absolută contemplaţiŏ (scara minţii).

Este demnu de observat cugetul de repentire şi de santificare que se insuflă anachoretilor; felul de iertare que are a da ómenilor despărţindu-se de dênşii spre a se înalţà apoì pîno la divinitate.

„Lăsând la amici bunele salle fapte (sau virtuţi) şi la inemici defectele (sau viciurile) salle, anochoretul (Sannyasi), cufundându-se într'o meditaţiŏ profundă, se înalţă pînŏ la Brahma que există în tótă eternitatea (cartea VI, sl. 79).

A cità tóte legile anachoreţilor este a descrie viaţa sihastrilor moderni (veḑi cartea VI întrégă). De unde au imitat aqueştia? Firesce quŏ nu din preceptele lui Christ. Cu nisce perduţi ca aqueştia amăgescu Brahmanii que trăiescu în societate pe ómenii creduli spre a'i desmoşteni de ori que bun. O luptă a cătat să aibă şi Brahmanii, şi la luptă, prin corpurile que cad în câmpul bătăii şi âmple şanţurile, codacii que stau în urmă reportă victoria şi ajungu a se bucurà de folósele victoriei.

Dupŏ aste legi, tot que fuge de lucru şi de miḑlócele d'a fi folositor societăţii, tot que è pervers, hypocrit, este onorabil, considerat, cuvios, sânt. Artele sûnt dispreţate, pînŏ şi ênsuşi agricultura, éttŏ sentinţa lui Manù *creato-*

www.dacoromanica.ro

rul despre aqueastă meserie atât de folositóre şi nutritóre ómenilor.

„Unii ómeni încuviinţéză agricultura, ânsĕ aquest miḑlocu de viaţă se cuvine a fi defăimat de ómeni oneşti; quŏci lemnul armat d'un fer tăietor (aratru sau sapă) despică pământul şi uccide animalele (ca rîme şi gânganii) que se află în pământ (cartea X, sl. 84).

DESPRE POLIŢIE

Omenirea addusă, ţinută în aqueastă stare, popolul condamnate a nu'şi puté adunà nici o avere, despărţit în atâtea şi atâtea caste affurisite, allungate din cetăţi, condamnate a locuì prin munţi şi păduri, a mâncà urdorile societăţii şi a profesà meserii crude; firesce quŏ aquest popol ajunse a trăì ca férele; ca férele dar începù a furà şi a uccide spre a mâncà, éttŏ începutul tâlhăriei în societăţile que se ḑiserŏ organisate. Tâlharii dar şi făcătorii de relle au căutat a se îmmulţì în Indii mai mult de quât ori unde. Legiuitorii au şi prevĕḑut aqueasta, şi legile penale, poliţia nicăiri nu se vede în antiquitate cu atâta privighere şi rigóre ca în Indii. Sânta allianţă de astăḑi, toţi capii de poliţie din differitele staturi alle Europei în correspondenţă şi solidaritate reciprocă, n'ar in-

www.dacoromanica.ro

ventà messure mai dibace de quât quelle que se vĕd în legile lui Manù ; să citĕm quâte-va din aqueste mĕsuri.

„Spre a menţine ordinea (aqueastă vorbà è vechie la despoţi) în Statele salle, Regele să se conforme cu regulele următóre.

„Pentru doĕ, trei, cinci sau şi o suta de sate, dupŏ importanţa lor, să aşeḑe quâte o companie de gardiani, sau mai bine o armată comandată d'un offiçer *credincios* şi încărcat a priveghià spre siguranţa ţĕrrei.

„Să aşeḑe quâte un cap pentru fiă-quare comună, altul pentru ḑece, altul pentru doe-ḑeci, altul pentru o suta, altul pentru o mie de comune.

„Capul uneï commune è dator a dà raport capului de ḑece commune, şi a facce cunoscut desordinile întêmplate în juridicţia sa, quând nu póte singur a le reprimà. Capul de ḑece commune è dator a facce rapportul la capul de doĕ-ḑeci, aquesta la capul de o sută commune şi aşà mai încolo (cartea VII, sl. 113—114).

„Alle communelor, fie generale fie particolare, se cuvine a fi inspectate de un alt ministru al regelui activ şi cu bune cugetări.

„In fiă-quare cetate mare sa numéscă quât un supraintendent general, de un rang înalt, înconjurat de o escortă imposantă, assemenea unui planet între stelle.

„Aquest supraintendent se cuvine a priveghià singur pe quei lalţi funcţionari, şi regele cată a facce a i se dà rapport exactu, prin emisarii sei, despre purtarea tutulor impiegaţilor din differite provinţii (idem, sl. 120—122).

„Furii publici sûnt aqueia que trăiescu vînḑênd lucruri într'un chip amăgitor şi viclean.

„Furii ascunşi sûnt aqueia que se introducu pe ascuns într'o casă, prin găuri făcute în pereţi. Sûnt tâlhari quei que trăiescu prin păduri şi alţii assemenea.

„Ómenii que se las a se corrumpe prin daruri, quei que storcu banii prin forţă şi amenințări, falsificatorii, jucătorii, ghicitorii, oneşti sau falşi, învețătorii de elephanţi, ciarlatanii, ómenii que n'au drept a exercità artele liberale, curtesanele îndemânatice (cu un cuvênt

www.dacoromanica.ro

toți quei desmoșteniți), aqueștia sûnt furii publici (cartea IX, 257—260).

Prin urmare, locurile frecuentate, precum fôntânele publice, pâineriile, casele curtisanilor, butigile de spirturi, locandele, locurile unde se îmbină patru strade, arborii mari consacrați, adunările și spectacolele, anticele grădini regale, casele de *meșteri* sau artisani, edificiurile deserte, pădurile și parcurile și alte assemenea locuri, regele è dator a le pune sub priveghiere prin sentinelle patrulii și spioni.

„Prin miḑlocul spionilor îndemânatici que au fost o data furi, (adicŏ de meseriile de mai sus) și quari însoçindu-se cu furii, aqueștia sûnt urmăriți la ori que pas, descoperiți și scoși din vîzuinile lor.

Sub diverse pretexte de un hospĕțu cu mâncări delicate, de o întâlnire cu un Brahman que ar assigurà reușita întreprinderii lor (Brahmanii se vede quŏ aveau și aquest drept d'a se facce complici furilor și tâlharilor), sau de vre-un spectacol, spionii să caute a facce a adunà la un locu pe toți ómenii aqueștia (idem, sl. 264—268).

„Daquă ómenii încărcați cu guardia unor coprinsuri, sau quei din vecinătate, vor sta neutri, quând sûnt attacați furii, regele sa pedepséscă îndata pe aquei guardiani ca pe nisce furi. . . . (idem, sl. 272)".

Și alte assemenea. . . .

Facênd observația următóre, nu è vorba a încuragià viciul și fapta rea. Ânse que este a desmoștenì partea quea mai mare a societății de ori que drept? que este a o lasa farŏ nici o cunoscință, ai tăià ori que miḑlocu de traiu, ai affurì meseria, de quât a o introduce și a cresce tâlharia într'un Stat? Stingerea faptelor relle nu vine delą poliții și legile penale, ci dela umanisarea omenirii. Quând mulțimea è degradată, pînŏ la starea férei, devine de nevoie o féră cugetătóre și culpa è a legiuitorului.

Legile penale alle Indiilor furŏ sorgintea tutulor legilor de aqueeași natură a staturilor mai noui que se guvernarŏ mai mult sau mai puçin ca Indiile. Pedepsele sûnt

www.dacoromanica.ro

impuse ast-fel cum privilegiaţii să le pótă sări şi tot Sudrà sau popolul să le suffere.

Unui Sudrà que ar fi furat vite sau vacce dela un Brahman să i se taie piciorul jumĕtate.

Iar daqua va furà bani dela Brahman, è datoř a luà îndată o măciucă de fer la spinare şi a se duce la rege spuindu-i que a făcut şi ḑicêndu-î: „Dómne *pedepseşteme*. Şi regele n'are alta de quât ai luà măciuca şi ai da una şi bună cum să rĕmâie în locu. Şi aqueasta qua nu cum-va să se uite să prescrie cu stăruire în doe locuri (Cartea VIII, sl. 314 şi 315 şi cartea XI, sl. 99 şi 100).

Mâini, picióre, limba, buze, capete tăiate, ţepe, furci, în ochii publicului tóte felurile de chinuri que le sufferirŏ şi criminalii şi martyrii şi toţi quei que căḑuro pe mâinile *sântei* inquisiţii, se vĕd în tótă cruda lor întregime în legile lui Manù, nimicu nu le lipsesce cum să fiă spăimêntalliul şi pedépsa tot a sĕracului, tot a Popolului.

Éttŏ cum se compun şi tribunalele şi quare este felul lor de cercetare şi judecată.

„Un prinçu să allégă, dupŏ voia sa, de interpret al legilor un bărbat din clasa sacerdotală sau în lipsă un Kchatriya sau un Vaisya; nici o-dată ânsĕ un om din clasa servilă (cartea VIII, sl. 20).

„Un om cu minte să nu facă nici o-dată jurămênt mincinos.

„Ânse quând este vorba d'a mântuì un Brahman.... nu este peccat a facce un assemenea jurămênt (idem, sl. 111, 112).

„Judele să puie a jurà pe Brahman pe *veracitate*, p'un nobil pe perii capului seu, pe elephanţii şi armele salle; p'un neguçător pe vaccele, pe grânele şi pe averile salle în banì; p'un Sudrà, pe tóte crimele,

„Sau mai bine (pentru un Sudrà) dupŏ gravitatea împregiurărilor sa'l puiă a luà focu în mână, sau să'l arrunce în apă....

Aquella pe quare flacăra nu'l arde şi quare va plutì d'assupra apei.... aquella să fiă recunoscut quŏ a ḑis adevĕrul în jurămêntul seu (idem, sl. 113, 114, 115).

www.dacoromanica.ro

„Regele (la judecată) să descopere quea que se petrece în mintea ómenilor dupŏ semnele de din afarò, dupŏ sonul vorbei, dupŏ culórea feçei, dupŏ ţinerea corpului, dupŏ mersul, dupŏ căutătura lor, dupŏ gesturile lor (idem, sl. 25).

„Femeile la judecată se cuvine a da mărturie pentru femei. Dwigiai de aqueeaşi rasă pentru Dwigiai. Sudrà onest pentru ómeni din clasa lor; ómenii din clasele amestecate pentru quei que sûnt născuţi în aquelle clase (idem, sl. 68)".

Pînŏ să arătăm que ţicu legile lui Manù despre viaţa din quea laltă lume, să facem óre-quare observaţii:

Rĕul nu è de quât lipsa binelui. Ânsĕ lipsa sau absenţa nu è fiinţă, este nimicu, iar queea que este mai puçin şi de quât nimicu este debit, faliment, este rĕul rĕului este subversivul. Quând un om, o societate nu lucréză dupŏ legile naturei, nu practică binele, aquel individ, aquel popol sûnt lipsiţi de spirit — pentru quŏ spiritul è bun — sûnt lipsiţi de viaţa adevĕrată a fiinţelor predestinate a fi armonice. Pe lûngŏ aquestea quând debitul sau rĕul rĕului social cresce, adicŏ quând societatea scade, se corrumpe, se degradă, attuncî rellele vin şi multe şi varii dupŏ mulţimea şi varietatea causelor que le producu. Vorba vechie şi adevĕrată ţice quŏ *rĕul nu vine singur*, îşi are cortegiul sĕu, urmările salle în nemărginit póte. Dupŏ nisce assemenea legi relle în sine şi causa rellelor sociale, spre a puté viclenii a le susţine

www.dacoromanica.ro

şi perpetuă în perpetuarea privilegelor lor, venì o altă necessitate şi mai mare de quât poliţià, pedépsa corporală. Castele privilegiate la început se încercarŏ a sperià popolii şi ai ţine în frîul unor assemenea legi, prin pedépsă, chinuri, mórte, ânsĕ umanitatea în pruncia ei este ca animalul, ca pruncul, îl baţi, îl pedepseşti, şi bisoniele, instinctele lui sûnt mai potente de quât ori que pedépsă. Omenirea iar la începutul ei, eşită din starea selbatică, erà învĕţată cu viaţa aspră, îndelung fussesse prada férrelor, intemperiilor şi ênsuşi a omului mai tare sau mai astaţios. Prin urmare legile coercitive, legile que sperià cu bătaià, închisórea şi mórtea, nu póte fi un spăimêntalliu de ajuns pentru popolul împilat, şi dedat cu viaţa aspră; şi apoi daqua assemenea legi plécă din dreptul quellui mai tare, omul collectiv, Popolul, quând vor venì lucrurile pînŏ acolo, a fost şi este tot-d'a-una quel mai tare; şi qua să se pótă susţine assemenea legi, a cătat să alterge la legea quellui mai astaţios. Quând începurŏ ómenii a visà, a întrevedé nemurirea suffletului, dolul sacerdotal făcù un assalt şi devenì domn peste aqueastă doctrină. Nu è idee,ori quât de sacră, ori quât de sublimă, que n'a speculat'o aqueastă castă în folosul lor şi în paguba generală. Cu nemurirea suffletului, de ori unde venì, casta saccerdotală inventò pedepsele eterne dupŏ mórte. Vermi neadormiţi, corbi şi vulturi cu ciocuri de metale roqênd şi sfîşiind rĕrunchi; flacăre nestinse, adăpuri de metale topite, călcări pe nisipuri înflăcărate, turmente de tot felul, devenirŏ nisce spăimântalliuri mai terribile de quât arrestele şi furcele pămêntene. Cu tóte aquestea tot nu erà de ajuns pentru popolii primitivi, quŏci ori cum şi aquestea erà mai mult nisce chinuri materiale. Pe copii nu-i sperià atâta bătaia, pedepsele corporale, qua quelle que le aprind imaginaţia, ca frica superstiţiósă. O systemă sacerdotală cu a Brahmanîlor nu putù învĕţà queva mai terribil de quât *metempsychosa*. adicŏ transmigraţià suffletului dintr'un corp în altul. Que este mai terribil de quât a'şi închipuì quine-va sufflet, aquel *sine*, dupŏ mórte vieţuind într'o férră, într'un şérpe,

www.dacoromanica.ro

în animalele quelle mai crude, mai hidóse şi mai immonde! Metempsychosa este o dogmă terribilă şi armă tare de apperare a legilor subversive; de n'au adoptat'o guvernele, congregaţiile mai moderne, este quŏ popolii mai destepţi nu puturŏ crede una ca aqueasta. Purgatoriul ânsĕ şi iadul îi ţine locul cu o demnitate de ajuns papală şi Czariană.

Să vedem acum que ḑice legea lui Manù despre metempsychose, şi pentru quari peccate è omul condamnat a se tot rătăcì, a nu mai avé nici repaos nici pace şi ênsuşi dupŏ mórte,

„Dupŏ que vor trece prin atâtea şi atâtea şiruri de anni în terribilele locuinţe infernale, dupo aquest period, criminalii quei mari sûnt condemnaţi, la transmigraţiile următóre, spre a'şi curăţì pĕccatele (cartea XII, sl. 51)".

Invederat se vede quo legiuitorilor de tallia şi de scopul lui Manù nu le furo de ajuns pedepsele de pe pământ nici quelle din iad, quoci dupŏ aquestea vin transmigraţiile. Atât legile furo nedrepte şi atât avuro nevoi mari de a sperià în tot chipul spre a se puté susţine şi assigurà prerogativele castelor interesate şi legiuitóre.

Étto cum urméză legea:

„Uccigetorul unui Brahman trece (dupo mórte şi dupo chinurile infernului) în corpul unui câine, unui porcu mistreţu, unui asin, unei cămille, unui taur, unui ţap, unui berbece, unui *ciandala* şi unui Pukkasa, dupo gravitatea crimei (cartea XII, sl. 55).

„Aquella que a avut relaţii cu ómenii degradaţi... şi alte assemenea va devenì un spirit *Brahmarakachasa.*

„Aquella que a furat din lăcomie petre preţióse, mărgăritar, coralliu şi alte assemenea, se renasce în corporaţià *argintarilor,* sau în corpul passeri *hemacara* (atât de dispreţate sûnt artele în quât corporaţiile que le practică sûnt arătate ca un spăimêntalliu) (idem, sl. 60, 61).

„Un Sudrà que nu îşi împlinesce datoriile (şi se scie que datorii) devine un geniu rĕu numit *Ciailasaka*, que se nutresce cu păduchi (idem, sl. 72).

www.dacoromanica.ro

„Quel que mănâncă quelle neiertate devine un vierme.

„Quine fură grâu devine un şórece".

Éttŏ cum se mai exprimă textul despre iad şi transmigraţii.

„Se ducu mai ântêiu în Tamirsa şi în alte oribile locuinţe alle infernului în Asipatravane (Păduri que au drept frunze săbii ascuţite) şi în diverse locuri de captivitate şi de chinuri.

„Turmente de tot felul le sûnt reservate, vor fi devoraţi de corbi şi de bufniţi; vor înghiţi plăcinte înflăcărate şi vor sufferì nesufferita durere d'a fi puşi în fócu ca vasele olarului.

„Se vor renasce sub formele animalelor suppuse la dureri necontenite, vor sufferì una dupŏ alta durerea gerului şi căldurei în quel mai profund şi quel mai nalt grad, şi vor fi în prada a tot felul de terrori.

„Mai mult de quât o-dată vor locuì în mai multe corpuri, şi vor revenì pe lume cu durere, şi vor fi condemnaţi a servì alte creature (idem, sl. 75—78).

Parquŏ nu erà de ajuns o singură metempsychose.

Precum ânsĕ sûnt pedepse în metempsychose, assemenea sûnt şi recompense.

Afară de paradis, afarŏ de beatitudinea absoluta şi suverană, mai sûnt şi nisce emigraţii alle suffletelor, que servescu ca şi călletoriile plăcute spre a mai întrerupe şi sparge monotonia beatitudinei eterne.

Éttŏ cum sûnt clasificate metempsychosele de recompensă; ânsĕ qua să ajungem la dênsele, cată să începem iar dela quelle de pedépsă.

„Vegetalele, vermii, insectele, pescii, şerpii, ţestósele, férele şi animalele sĕlbatice sûnt condiţiile quelle mai base que depind de qualitatea obscurităţii.

„Elephanţii, Caii, Sudrà (popolul), Barbarii dispretaţi, leii, tigrii, mistreţii formă starea de miçlocu în qualitatea obscurităţii.

„Dănţuitorii, passerile, ómenii que au meseria d'a amăgì, giganţii şi strigoii compun gradul quel mai nalt

www.dacoromanica.ro

sau mai ardicat din starea obscurităţii (idem, sl. 42, 43, 44).

Aquì è fórte consequentă legea ca tot-d'a-una, arătând quŏ è mai bine a se renasce quine-va dănţuitor sau gigante sau strigoiu de quât popol, quŏci în stare de Sudrà sufferă mai mult de quât vampirul.

„Bastoniştii (Giallai), luptătorii, actorii, maestri de arme şi ómenii daţi la jocu şi la bĕuture îmbătătóre sûnt stările quelle mai de jos, que provin din qualitatea *Passiunii*.

„Regii, oştenii, consilliarii spirituali ai regelui, ómenii îndemânatici în controversă formă ordinea de miḑlocu a qualităţii passiunii (idem, sl. 45 şi 46).

In unii qua aqueştia trece suffletul dupŏ scăparea din iad spre pedépsă saŭ recompensă. Iar daqua faptele din lume merită o recompensă mai mare, daqua passiunile sûnt mai nalte.

„Musicii ceresci (seraphimiii şi cherubimii), Guhyacii, Yakchii, geniurile que scortă ḑeii şi tóte nymphele ceresci (Apsarele) sûnt quelle mai înalte din tóte condiţiile que procură qualitatea passiunii.

„Anachoreţii, devoţii ascetici, Brahmanii, legiunile semiḑeilor cu carrele aeriane. geniurile arterismilor lunari şi Daiţii formă gradul quel mai de jos al condiţiilor occasionate de qualitatea bunătăţii.

„Sacrificatorii, sânţii (Richii), Ḑeii, geniurile Vedelor, regenţii stellelor, divinităţile annului, Pitri şi Sadhyi compun gradul de miḑlocu unde duce a qualitatea bunătăţii.

„Brahma, creatorii lumilor, ca Murichi, geniul virtuţii, quelle doĕ divinităţi que presidă la principiul intellectual (Mohait) şi la principul nevĕḑut (Avykata) *al systemei Sankhya* s'au declarat de gradul suprem al qualităţii bunătăţii (idem, sl. 47—50).

Dupŏ aqueastă doctrină rellele şi bunele vin din aqueste trei qualităţi que se ḑicu alle suffletului dîn *obscuritate*, din *pasiune*, din *bunĕtate* şi dupŏ dênsele sûnt clasate cum se vĕḑurŏ pedepsele şi recompensele.

www.dacoromanica.ro

Legile lui Manù ca tóte legile sacerdotale que purceserŏ din aquestea dau ânsĕ şi miḑlóce cum să scape quine-va din chinurile infernului şi din aqueste lungi transmigraţii alle suffletului, miḑlóce adicŏ d'a se mântui, S'adducu, cu alte cuvinte, lucrurile de colea, de dincolea quă pe lumea quea laltă tot sĕracul, tot popolul să fiă pedepsit. In quare paradis official din lume s'a dat locu săracilor înaintea avuţilor? unde avurŏ sânţii proletari, ca Lazăr, Matheiu, Luca, etc., atâtea onoruri şi serbători cu sânţii împăraţi, ponteficii, nobili şi călugări?

Éttŏ cum ḑicu legile lui Manù quŏ se mântuesce suffletul de pedepsele que 'l aştéptă.

„Regele să offere, dupŏ cum se cuvine Brahmanilor vărsaţi în Vede, daruri scumpe de tot felul, şi recompensa que li se cade pentru aflarea lor de façă la sacrificiuri (cartea XI, sl. 4).

„Tot omul, dupŏ miḑlócele salle, să facă daruri Brahmanilor vĕrsaţi în sânta scriptură şi despărţiţi de alle lumii, que dupŏ mórtea sa va avé cerul de locuinţă (idem, sl. 6)."

Apoi tot la capitolul pentru spălarea pĕccatelor şi mântuirea suffletului se mai vĕd legile următóre:

„Un Brahman que cunósce legea nu se cuvine nici o dată a se adressà la rege cu vre-o plângere, să se serve cu ênsuşi puterile salle spre a pedepsì ómenii que 'l offensă.

„Puterile salle, *que nu depinde dela nimeni de quât dela sine*, în comparaţiŏ cu alle regelui que *depind dela alţii*, sûnt cu mult mai tari; un Brahman darŏ nu se cuvine a allergà de quât la singură puterea sa spre a suppune pe inemicii sĕi.

„Să allerge fărŏ întârḑiere şi îndată la rugele magice (la blesteme) din Athorva-Vedà şi din Angire. Cuvêntul este arma Brahmanului şi prin aquest ajutor să nu lase, cată să distrugă pe inemicii sĕi (idem, sl. 31, 32, 33).

Apoi dupŏ que se arată quari sûnt pĕccatele quelle mai mari, şi de a doilea şi a treilea grad, încep canónele pentru spălarea lor în chipul următor:

www.dacoromanica.ro

„Brahmanul que a uccis un alt Brahman prin neprecugetare, şi de quât quare el erà mai presus în qualităţi bune, se cuvine a'şi facce o colibă într'o pădure şi a locuì într'ênsa 12 anni, trăind numai cu eleimosină, şi pentru curăţirea suffletului sĕu, spre semnu al pĕccatului, să aibă înainte hîrca mortului, sau altă hîrcă umană, daqua a uccisului n'o póte avé.

„Sau daqua uccigĕtorul unui Brahman este din clasa militară (nobil) şi daqua ucciderea s'a făcut fără voie şi precugetare, să se ducă a se offeri de bună voia sa cu un semnu la arcaşi (săgetători), quărora să le spuie dorinţa d'aşi spălà crima, sau să se ducă a se băgà de trei ori cu capul într'un focu arḑĕtor pînŏ va murì (idem, sl. 72, 73).

„In locu d'a se trage într'o pădure culpabilul que îşi facce canonul de 12 anni (Brahmanul), póte, dupŏ que îşi va rade capul şi barba, a se stabilì apprópe de un sat sau de o păsciune de vacce, sau în vre un ermitagiu, sau la tulpina unui arbore consacrat, neavênd altă dorinţă de quât a facce bine la vacce şi la Brahmani.

„Brahmanul que a mântuit o vaccă sau un Brahman, îşi spală pĕccatul ucciderii unui om din clasa sacerdotala.

„Pĕccatul lui este âncŏ şi mai mult spălat, de va încercà quel puçin de trei ori a luà cu forţa înapoi dela furi lucrurile que aqueştia vor fi furat dela un Brahmanu.

„Iar daqua un Brahman virtuos va uccide fără precugetare un alt Brahman que n'are nici o qualitate, póte a'şi spălà peccatul de şi 'l va mărturisì într'o adunanţă de Brahmani şi de Kchatriyai, strînşi pentru sacrificiul *callului*, şi de se va îmbăià cu alţi Brahmani dinpreuna dupŏ eşirea dela ţeremonie (idem, sl. 78—82)".

Quât de eftină este spălarea de uccidere pentru un Brahman! n'are de quât a se mărturisì şi a se îmbăià şi apoi a fi nesuppĕrat în lumea aqueasta, şi dupŏ mórte a se duce drept în cer.

„Un Diwigia (Brahman, nobil şi neguţător), que a fost atât de nebun să bea în sciinţă licórea spirituósă trasă din orez, să bea apoi licóre apprinsă şi dupŏ que îşi va arde corpul prin miḑlocul aquesta se descarcă de pecat.

www.dacoromanica.ro

„Sau de nu, cată să bea pîno va muri udul vaccei, sau apă, sau lapte, sau unt clarificat, sau zémă stórsă din baliga vaccei, tóte ferbinți în clocot.

„Quel que a uccis din neluare aminte o vacca, cata să'şi raḑă capul, o lună să nu mănânce de quât orz fert în apă, să se aşeḑe unde è păsciunea vaccelor, să se accopere cu pellea vaccei uccise, să ajune, să se spele cu ud de vaccă; să umble dupo vacce tótă ḑioa, să se ţiă în urma lor, să înghiță pulberea que se ardică dela copitele lor, să le serve, să le salute, iar nóptea sa stea lûngo dênsele ca un gardian (idem, sl. 108—114 .

„Uccigătorul uneĭ vacce que se devotă la canonul aquesta, în serviciul unei turme de (vacce), şterge în trei luni greşéla que a commis.

„Pe lûngŏ aquestea, dupŏ que canonul seu va fi împlinit, să dea ḑece vacce şi un taur, sau daqua nu le a e să dea tot que va avé la Brahmani versați în Vede (idem, sl 115, 116).

„Pentru uccidere cu precugetare a vre unui virtuos din clasa militară, canonul se cuvine a fi pe a patra parte de quel impus pentru uccciderea unui Brahman, pe a opta parte pentru uccciderea unui Vaisya (neguçator) recomandabil pentru purtarea sa, şi pe a şéispre ḑecea parte pentru Sudrà, que îşi împlinea cu scumpetate datoriile".

Adico noe luni numai se cuvine a'şi facce anonul quel que a uccis cu precugetare un om din popol şi apoi şi aquest canon să se faca attunci quând uccisul a f st *vre un om que îşi împlinea datoriile*, adico quarele tot que avé da Brahmanilor, şi nu căutà a'şi adunà şi el queea que agonisià.

„Ânse Brahmanul que a uccis faro sa voiască vre un om din clasa regala, se cuvine a da la *Brahmani* (tot la Brahmani) o mia de vacce şi un taur spre a se curaţ`.

„Sau (şi mai pe eftin) `nfrânandu-şi organele si purtând pĕrul lung, să trécă trei anni prin canonul impus la uccider a unui Brahman (idem, sl 120, 127).

„De va uccide quine-và într'adins o pisică. . . o broscă,

www.dacoromanica.ro

un câine, un crocodil, o bufniță sau o ciócă, să facă canonul cuvenit pentru uciderea unui Sudrà (idem, sl. 131)".

Póte-se un ultragiu mai mare făcut în contra omenirii şi divinităţii de quât o assemenea lege que ḑice quŏ provine ênsăşi dela Dumneḑeu. Săracul popol, viaţa lui facce quât viaţa unei brósce, unei bufniţe.

„Brahmanul que va uccide un eunuchu (famen) să dea o sarcină de paie (la alt Brahman) şi o machana (trei grane) de plumb (idem, sl. 133)".

Nu mai prelungim citaţia atâtor canóne de spălarea pĕccatelor quelle mai multe scîrbóse şi tóte în folosul Brahmanilor.

E de ajuns a ḑice quŏ legea ḑice quŏ nu este un pĕccat quare să nu se pótă spălà prin canóne. Fure quine-va, uccidă, calce tóte regulele naturei şi dreptăţii, quo prin rugă, prin ajunare, prin daruri la Brahmani, tóte se spală; şi éttŏ cum se exprimă legea despre aqueasta:

„Ori-que pĕccat commis de ómeni cu cugetul, cu vorba, cu fapta, póte a se curăţi cu totul şi îndată prin focul căinţii şi canónelor que au în sine thesaurul devoţiei.

„Quŏci locuitorii cerului priimescu sacrificiurile şi exaud şi împliṇescu rugele şi dorinţele Brahmanilor curăţiţi prin devoţii (idem, sl. 241, 242).

„Numai tot omul dupŏ miḑlócele salle să facă daruri la Brahmani vĕrsaţi în scriptura sacră (idem, sl. 6).

De unde veniră indulgenţele papale şi tóte speculaţiile que adaogu veniturile sacerdotale, încuragiând ómenii la nelegiuiri? Nimicu nu este mai immoral, mai insultător divinităţii şi de quât ênsuşi atheismul, ca doctrina quŏ se póte omul spălà de pĕccat prin rugi şi daruri. Que este divinitatea să ia milă şi daruri, şi laude şi adulaţie qua să ierte pe criminali? que spălare póte să ia quel que a comis o nelegiuire? póte rugele şi darurile să facă a perdè criminalul memoria? se póte el restabilì ca un vergine de aquea crimă? Quine a furat, a violat, a uccis, calomniat, a trădat o-dată mai póte fi aşà de inocent cum

www.dacoromanica.ro

a fost pîno a nu committe nelegiuirea? Ori unde s'a introdus dogma spălării prin rugi şi altele, acolo ómenii s'au făcut mai cutezători la nelegiuiri, acolo è perversitatea şi corrupţia mai mare, quŏci se speră a se curăţi cu o formalitate óre quare.

Nimeni n'a cunoscut aqueasta mai bine de quât Christ, que neîncetat batte şi stigmatiză pe hypocriţi şi pharisei şi proscrie rugele, netolerând alta de quât *Tatăl nostru*, unde nu è alt-fel vorba de iertarea peccatelor de quât cu condiţia d'a ni se ierta noĕ pe atât pe quât şi noi iertăm. De nu vom iertă adicŏ să nu ni se ierte, şi quând se ţice o-dată *iertare* sau *liberare*, sau *lăsare*, nu va să ţică revirginarea omului; aqueea nu se mai póte restabilì nici perderea suvenirii despre reul commis; quoci de póte uità ómenii, nu uità culpabilul, şi de uită aquesta, nu uită Dumneţeu, eterna dreptate. Nu! spălare cată să scim quŏ nu mai există pentru rellele commise; şi pe aquest princip numai se póte basà o morală pură şi sănetósă. Aqueastă morală ne o da Christ, şi aqueasta fu atât de întinată şi desnaturată de speculaţiile theocapilor şi batjocoritorilor de Dumneţeu.—Nu! nu vom puté nici o-dată şi nici într'un chip amăgì Eterna Dreptate, daqua credem quo vom puté amăgì omenirea şi pe sinele nostru.—Nu! adevĕrul este adevĕr şi sophisma sophismă. Alta è *curatul* şi alta *curăţitul*, alta è candidul, şi alta urdórele spălate, şi iar alta è spălatul în veritate, în repentirea fărŏ înturnare la reu, şi alta spălăcitul în sophisme que cutéză a presuppune Divinitatea de complice. Un trădător que cutéţă a ne face a crede quŏ se póte spălà cu daruri şi cu linguşiri înaintea Divinităţii è mai criminal de quât Iuda que avù o consciinţă a sa de vivace şi ne indulgenţă, în quât îl făcù a nu se mai crede demnu de viaţă. De se póte spălà omul de crimă, spălatu-s'a Iuda prin remuşcarea cugetului; iar nu hypocritul que răpesce, que cumperă şi vinde cu miile, şi offeră altarului cu ţicele şi se prosternă înaintea tatălui universal ca sclavul quel mai corrupt şi corruptor. Nu è templu divinităţii aquella la a quăruia edificare sudorile şi sângele săracu-

www.dacoromanica.ro

lui formă cimentul, que se adórnă din răpiri şi quare priimesce assemenea offrande. Este officină, tavernă theocapilor. Nu è ministru divinităţii aquella que tolleră şi insuffiă şi propagă o assemenea doctrină. Mamonà è Dumneḑeul lui, Minciunea lumina suffletului lui, contagia corupţiei tótă santitatea lui.

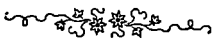

Qua să se facă să se recunóscă şi să se susţiă aqueste legi, Brahmanii, cum am vĕḑut. îşi făcurĕ de complici pe quei cu mâna armată, şi amêndoĕ castele pusserĕ între dînsele şi între popol, cum s'a vĕḑut, pe neguçători, dându-le voie a speculà singuri tóte, a se înavuţì, qua apoi averea generală prin aqueştia să viiă în mâinile aquestor doĕ caste, şi mai vîrtos aquellei sacerdotale. Neguçătorii furĕ destinaţi de lege nu ca nisce părtaşi în direcţia lucrurilor, ci ca nisce instrumente, ca nisce téscuri prin quare să se stórcă labórea popolului, şi averea generală să curgă fărĕ greutate în comorile Brahmanilor.

Quŏci se legiuirĕ sacrificiuri, se puserĕ în rândul pĕccatelor tóte nimicurile, quelle mai innocente, fapte de quare nu póte scăpà un om pe tótă ora şi minutul. Aqueste pĕccate furĕ ameninţate cu iadul, cu trecerea suffletului dupĕ mórte şi dupĕ chinurile infernului în feḷurimi de fére şi strigoi, şi geniuri făcĕtóre de relle. Apoi, ca să scape omul de assemenea pedepse fărĕ margini, se legiuirĕ canóne, şi mai vîrtos amende, sacrificiuri ast-fel cum publicul pe tótă ora să tot scóţă din pungă şi să dea Brahmanilor. — A stat omul să facă nu sciu cum quând a vorbit cu Brahmanul sau cu altul? un pĕccat, şi cată

www.dacoromanica.ro

să se spele de dênsul prin daruri la Brahmani. — A vorbit şi n'a pus vorba *Domnule*, *Domnă* înaintea phrasei, sau la miḑlocu, sau în urmă dupŏ rangul persónei? un pĕccat, şi iar un venit pentru cuvioşii Brahmani. — L'a appucat somnul şi n'a fost deştept quând resare sau appune sórele? iar pĕccat, iar un venit pentru părintele. Âmblat'a quine-va ast-fel sau alt-fel? 'i-a venit să scuipe sau să strănute? vorbit'a sau fost'a în communicaţiŏ cu un om mai de jos de casta sa, ori n'a ţinut respectul sau quelle căḑute vorbind cu quel mai sus de quât sine? iar pĕccate, iar amende de spălare. — Întîmplatus'a, âmblând, să calce pe vre-un insectu sau vermuleţu? tóte pĕccate, tóte nisce venituri pentru făcĕtorii de legi.

La însurătóre îşi ia quine-va femeea quare îi place, şi aqueasta nu è din casta sa? è cu perul que-va mai galben? este perósă, sau nu è nici de cum perósă? are statura, sau mersul, sau vorba, sau starea ast-fel sau alt-fel? să întîmplă să nu aibă frate? tóte aqueste pĕccate, quare nu se pot spălà alt-fel, ducu d'adreptul în cuptorul eternu, prefacu pe ómeni în animale imonde; de nu vor da pentru fiă-quare queva Brahmanilor spre a se rugà.

Pe lângo aquestea, cum am vĕḑut, regii sûnt suppuşi a facce neîncetat daruri Brahmanilor; comorile aflate a le împărţì cu dênşii; summele mari adunate dela amende sûnt tot alle lor, etc.

Ast-fel se stabilì systema spre a stórce şi suge sucul popolului, systemă que nu avù altă normă, altă dreptate de quât temerea de braçul armat que îndată şi 'l assoçiò de secondariu. D'aquì înainte tot que fu debil, fărŏ nici o putere materială sau spirituală, devenì victimă. Femeea, din natura sa debila, fu sacrificată şi ea ca şi popolul. Femee nu numai è condamnată pentru pĕccatul que nu este al ei d'a se nasce femee ci este considerată şi ca o fiinţă spurcată, mai una cu Paria şi cu Ciandalà, quŏci éttŏ cum o depărtéḑă legea nu numai dela altar, ci şi d'a se uità la un Brahman.

„Un Ciandalà, un porcu: un cocoşu, un câine, o femee que are regulele, şi un eunuchu nu se cuvine a vedé pre

www.dacoromanica.ro

Brahman quând mănâncă (santitatea sa) (cartea III, sl. 239)".

O armă are şi ea, frumuseţea, quelle frumóse aflarŏ favóre óre cum înaintea legii, elle se pot mărità, de nu vor fi pĕróse sau nepĕróse cu pĕrul roşu, cu ochii roşii, nici nalte nici ghindóce. D'aqui înainte tóte condamnate a sta nemăritate; tóte de şi vor aflà bărbaţi îşi amenińţa soçii cu focul infernal; pînŏ şi bărbatul unei femei măritate de a doilea este pedepsit şi neomenit: atât biata femee este strânsă de tóte părţile, de nu vor plătì que-va Brahmanilor; şi fiind quŏ quelle mai urîte sûnt mai multe, veniturile Brahmanilor cată să fiă în proporţiŏ şi mai numeróse.

Apoi, femeea sau frumósă sau urîtă fiindu debilă, legea nu è pentru quei fărŏ putere. Femeea è datóre să adóre pe bărbat sĕu *anume* ca pe Dumneḑeu, fiă ori quât de desfrînat şi necredincios patului conjugal. Ea dupŏ mórtea bărbatului n'are voie a se mai mărità, 'i-a fost sclavă quât trăiesce, e datóre a'i fi sclavă şi dupo que móre. — Daqua móre femeea, bărbatul è dator s'o arḑa şi atâta tot; apoi îşi ia altă femee, ba şi mai multe, — quŏci polygamia există. — Femeea vĕduvă nu mai è liberă, intră subt epitropià tatălui ei, sau fiilor ei, sau a consângilor ei, sau devine proprietatea regelui, quând n'are consângi, quoci legea ḑice: o femee nu este iertat a se guverna singură. De aqueea biata femee n'are que mai aşteptà pre pământ de îi móre bărbatul, şi adesea se vede multe a se arruncà în focul que arde remăşiţele bărbatului, preferind a murì de quât a trăì în dispreţu şi ca o sclavă. — O femee que a fost necredinciósă bărbatului sĕu, dupŏ que móre, suffletul ei se duce a însuffleţì un puiu de şacal, adicŏ revine în lume şacal.

Fiind quŏ ne aflăm în questiunea aqueasta, să auḑim mai pe larg cum tractă legea pe femei:

„Manù a făcut parte femeilor amorul patului lor, amorul scaunului şi al adornării, spionarea, mânia, applicările urîte, dorinţa d'a facce rĕul şi perversitatea (cartea IX, sl. 17)".

www.dacoromanica.ro

Ânsĕ daquă aqueste applicări le au numai femeile şi bărbaţii que făcurŏ legile nu le au nici de cum, să vedem de unde vin aqueste applicări dela Dumneţeu que creò femeea sau dela legile omenesci o condemnară a fi sclavă. Ómeni, n'aşteptaţi virtute dela sclav. Viciul şi perversitatea sclavului este protestaţia necontenită a dreptăţii eterne pentru nedreptatea nóstră.

Apoi mai adaoge legea:

„Nici un sacrament nu este pentru femei.... femei culpabile sûnt minciunea împeliţată, ast-fel è regulà stabilită (idem, sl. 18).

„O femee stérpă se cuvine a fi lăsată şi în locul ei a luà alta la al optulea an; aqueea quari îi mor copii la al ţecelea; aqueea que nasce numai fete, la al un-spre-ţecelea; iar aqueea que nu è blândă la vorbă, să fiă numai de quât lăsată (cartea IX, sl. 81)".

Pe lûngŏ popol şi femei debile mai sûnt ómeni que nu sûnt întregi din ori que clasă; éttŏ cum îi condamnă legea:

„Eunuchii, ómenii degradaţi, orbii şi surţii din nascere, nebunii şi idioţii (tonţii), muţii şi schiloţii n'au drept de moştenire (cartea IX, sl. 201)".

Que alt este mai debil afarŏ de popol, femeea şi schilovi? Copillul. Pentru copii iar nu este lege, nici Dumneţei. De va murì vre unul mai nainte de doi anni, îl arruncă într'un câmp, nu-i mai adună nici ósele. Legea ţice cu sânge fórte rece: „*Îl lasă acolo ca p'o bucată de lemnu în pădure*".

Tot que è Brahman şi tare are lege, are privilegiuri. Fiind ânsĕ quŏ privilegele nu se pot appĕrà quând sûnt pe indivíde, dupŏ cum se pot susţine când sûnt pe caste, pentru quŏ è solidaritate între privilegiaţi şi fiind quŏ aquesti privilegiaţi qua să se pótă appĕrà, cată să aibă putere de minte, de braçu şi de avere, prin urmare, legile lui Manù n'au uitat a suppune pe tot Brahmanul la instrucţio, spre a nu rĕmâne prost. Aşà dupŏ lege Brahmanul se nasce Brahman *instruit* sau *inorant*, ţice legea, *nu încetézà de a fi o divinitate incarnată*. Ânse peste tot locul, darurile, sacrificiurile, offerîte pentru

www.dacoromanica.ro

iertarea pĕccatelor anume se ḑice qua să se dea Brahmanilor quellor *instruiţi*, *quellor luminaţi*, pentru quo ei au putere d'a scóte din iad. Aşà Brahmanul fără instrucţio rĕmâne fără venituri cată dar să înveţe, şi învĕţând, casta devine pricepută, îndemânatică, tare.

Éttŏ cum îl obligă legea la instrucţiŏ:

„Un Brahman que n'a studiat sânta scriptură (şi Sânta, santissima Scriptură coprinde tóte marafeturile), se stinge ca focul unei erbe uscate. Lui nu se cuvine a i se da offrande, quŏci nu se varsă în cenuşe untul clarificat (cartea III, sl. 168)".

Şi qua nu quare cum-va prin allianţe de căsătorie să ajuugă a se stabilì un fel de toleranţă sau indulgenţă între caste, şi ast-fel să ajungă a se assorbì una pe alta, legea a preveḑut şi dette drepturi pe lumea aqueasta şi quea laltă numai căsătoriilor neamestecate. Fiiul născut dintr'un Bralıman şi o Brahmană are putere a mântui din iad ḑece părinţi dela tată sĕu în sus, şi alţi ḑece din urmaşii sĕi în jos, quarì cu dênsul înpreună facu 21 de sufflete. Unde fiiul Brahmanului dintr'o mumă que nu este de castă Brahmană are cu atâta mai puçine drepturi, cu quât aqueasta va fi de clasa de mai jos. Assenea şi fiiul unui nobil cu o nobilă, de şi n'are drepturile Brahmanului de sânge curat, ânsĕ are trecere înaintea divinităţii mai mult de quât un fiiu de nobil născut dintr'o Vaisya sau Sudrà. Amestecul darŏ împuçinéḑă drepturile pînŏ ajunge la dreptul nulla. Şi dela Sudrà în jos, amestecul nu face de quât a se nasce caste abjecte, dispreçate, affurisite, que se ducu d'a dreptul în iad dinpreună cu părinţii şi moşii şi urmaşii lor.

Lectorul que va voì a cunósce în tótă întinderea lor legile que organisarŏ Indiile. ast-fel cum să fiă de model la tóte guvernele arbitrarii şi subversive, n'are de quât a citì corpul întregu al legilor lui Manù. Acolo va cunósce şi mai desvoltat originea tutulor ceremoniilor religióse, tutulor appucăturilor şi întorsăturilor, theatrale şi uimitóre, punerilor de mâini, sufflărilor, blestemelor, exorcismilor, stropirilor, canónelor, devoţiilor, căinţelor,

www.dacoromanica.ro

superstiţiilor, firmelor a tot que sémanà farmecu; în cântecu şi descântecu religios; corpul aquesta è spaţios, ca tóte corpurile de legi que au o fiinţă dedalică. Noi, făcêndu-i analysa, detterŏm un estract de quelle que întemeiaḑă şi appĕră cóstele privilegiate şi împilă pe quelle desmoştenite.

Qua să nu fim ânsĕ taxaţi de rea credinţă, dăm de scire lectorului a ne judecà cu înţellepciune dréptă. Éttŏ accusaţia que ni se póte facce.

Quare è Popolul, quare è omul que vĕḑênd legile lui Manù şi ori quare altele ast-fel deslocate şi adunate cu grămada la un locu numai pe quelle que communici, şi sa nu se revolte pînă în quelle mai din întru alle salle? Quând corpul întregu al lui Manù coprinde fórte multe legi înţellepte, moralisatóre şi umane, pentru que să allegi numai pe quelle împilatóre? quând spui pe quelle relle, cată să arăţi şi pe quelle bune. Aquì se vede o rea credinţă, o precugetare.

Aqueasta accusaţiŏ 'şi-ar avé locul quând ar facce quine-va critica un om privat unui accusat que se amenință de a perde viaţa sau averea sau onórea. Aquì è ânse vorba de un complotist sau d'o castă întrégă que conspiră assupra umanităţii întregi spre a o împilà secoli întregi în folosul unei minorităţi privilegiate. Aquì è vorba a dà pe façă dolul, astuţia, dibăcia prin quare se putù strecurà şi trece arbitrariul şi voia quellui mai tare şi quellui mai viclean ca un drept dat de sus.

Dolul (viclenia) anticu, qua să pótă amăgi popolul cu legile que citarŏm, făcù că şi dolul modernu avù aqueeaşi dibăcie şi ânsŏ şi mai înnemerită. Legile que le addusseromu înainte le rênduì şi le aşeḑò semănate prin mii de alte legi şi precepte, cu adevĕrat înţellepte. Asta ânsĕ nu è ca un equilibru între bune şi relle, ca o compensaţiŏ cu nisce drepturi pe lûngŏ datorii; este methodul sau maniera tutulor întinḑĕtorilor de curse; este procederea Papilor, Czarilor, Machiavelilor din toţi timpii şi din tóte locurile.

Russia, qua să pótă introducce un singur articol que

www.dacoromanica.ro

răpesce autonomia României şi deschide drumul faro greutate Czarului în Turcia, se amestecŏ la redacţià regulamentului organicu, que coprinde sute şi mii de articole şi dispositii frumóse. Regulamentul pentru Russia nu fu scopu, ci occasiŏ, miḑlocul prin quare să ajungă la scop; quŏci fărŏ aquelle dispositii frumóse que servirŏ ca o invelitură nu s'ar fi putut strecurà singur articolul fatal şi uccigĕtor de drepturi.

Toţi amăgitoriisciu quo popolii credulị. ómenii de buna credinţă iartă în tot-d'a-una puçinele greşale sau defecte pe lûngŏ nisce multe şi mari bunĕtăţi, şi quŏ se uită la cumpănă în cotro trage. Ómenii sûnt învețaţi a judecà dupo judecata que facu în quelle individuale, iartă greşélele que ca om le committe quine-va sau din întêmplare sau şi ênsuşi din deprindere. Dreptatea populară şterge şi uită assemenea greşale quând bunele întrecu. Aquestea le sciu amăgitorii, şi de aqueea cutéḑă aşà de mult. Qua să ne luminăm ânsĕ la judecata que se cuvine a facce despre quelle publice şi mai vîrtos despre legi, se cuvine a avé altă normă. De va pune quine-va într'o cursă tóte bunele din lume şi rĕul va fi numai unicul, adico reul d'a ne prinde într'ênsa, şi d'a luà înapoi pe urmă şi bunele que ni se întinssesserŏ, şi fiinţa şi viaţa nóstră, attunci mi se pare quŏ se schimbă judecata nóstră, în quare nu mai căutăm a ne orrientà cu cumpĕna spre a vedé quâte bunetăţi şi quâte reutăţi are întinḑĕtorul de curse sau amăgitorul.

Ast-fel vermuiescu bunătăţile şi moralităţile şi santităţile în tóte întreprinderile legiuitóre que au dreptu scop folosul în parte al privilegiaţilor. Ast-fel sûnt pline legile lui Manù de santitate şi d'o morală que ar sémănà póte şi sublimă, qua să pótă trece quelle que extrasserŏm în aquest tractat şi quare au fost singurul scop al corpului întregu.

Que ne folosescu spre exemplu precepte sau legi de morală cu miile qua quelle următóre:

„Regele să se pórte ca un tata cu suppuşii sĕi.

„Un rege que se lasă în plăceri îşi perde virtutea şi

www.dacoromanica.ro

avuţia; de se va suppune mâniei îşi perde viaţa prin resbunarea suppuşilor.

„Partea quea mai bună pentru un Brahman este să nu 'şi facă provisiŏ de grâu de quât pentru o ḑi.

„Nu te servì de arme aveninate (otrăvite).

„Fii uman către quei învinşi şi către quel que se dă prins.

„Quel que doresce binele tutulor creaturelor, se bucură d'o fericire infinită.

„Ómenii instruiţi se curăţă iertând injuriele que li se facu.

„Fă binele pentru rĕu.

„Bărbatul è aqueeaşi persónă cu femeea sa.

„Rĕii ḑicu: nimeni nu ne vede, ânsĕ ḑeii îi vĕd ca şi spiritul que locuiesce într'ênşii".

Que ne folosescu, ḑicu unii, d'atâtea maxime şi precepte de morală, quând între tóte că princip de dogmă şi cap al legii un singur articol condamnă a trăì în servitudinea quellor que au eşit din gura, braçele şi cópsa ḑeului suprem; pe popol que îl scóte de supt piciórele aquestei divinităţi nedrepte?

Un singur articol è de ajuns să strice tóte; cu quât mai vîrtos atâtea şi atâtea quâte se vĕḑurŏ în aquest extractu şi alte atâtea que nu le mai extrarŏm. Făcênd analysa aquestor legi, află quine-va ca şi chimistul mii de veninuri sau substanţe uccigĕtóre, ascunse într'o quantitate óre-quare de substanţe folositóre que nu servescu de quât ca o dolamă spre a ne facce a înghiţì mórtea.

Quând veḑi o lege que încuviinţéză o putere arbitrară, que 'i asigură braçe, arme de appĕrare, avuţii, poliţie, miḑlóce de corrupţio, voie d'a fi dómnă absolută, voie d'a se bucurà d'ori que miḑlóce, d'aşi împlinì tóte plăcerile, etc. etc., şi apoi tot aquea lege declamă faimósa morală, quŏ *Domnitorul se cuvine să fiĕ ca un tată suppuşilor;* nu crede nimicu: legea nu è sinceră, quŏci tóte quelle d'ântêiu din punt în punt şi însutit se împlinescu dupŏ lege, şi numai maximele moralei remâne ne-

www.dacoromanica.ro

executate, supt cuvênt de neputinţi umane que se cuvine a le iertà quellor mari

Quând o lege face pe Brahmani, pe preoţi şi pe pontifici, locotenenţi ai divinităţii pre pământ, îi facce demni preste tóte, le assigură averea din averile tutulor şi din ori que fapt şi din greşelele şi din meritele quellor lalţi, quând dela început pînŏ în capĕt legea è o minciune, o amăgire, o cursă; quând partea sacerdotală are voie prin mii de drumuri a'şi approprià averea publică şi particulară, etc. etc. Nu credeţi nimicu daqua mai adaoge ḑicênd quŏ *Brahmanul se cuvine a avé o viaţă curată, a amà adevĕrul, a nu cugetà la provisiă de grâu de quât numai p'o ḑi, a petrece închinându-se şi rugându-se pentru alţii, a'şi chinui corpul etc. etc.* Domnu se facce Brahmanul peste averile altuia, palate îşi facce, vite, aur îngrămădesce cu ori-que miḑlóce, afară *de grâu* pentru formă, tóte quelle d'ântêiu alle legii le împlinesce, afaro de preceptele morale a quăror călcare o dă la neputinţele umane.

Unde legile stabilescu clase, caste, privilegiuri, drepturi strâmbe să se observe quo acolo vermuiescu mai mult preceptele morale, quari pentru quei privilegiaţi sûnt o mască şi pentru popol un frĕu şi o dolamă tot que se pune în cursă şi în undiţă.

Nisce legiuitori ca aqueştia que 'şi facu legile pentru sine, pentru casta lor şi complicii lor, spre a'şi întări din generaţio în generaţiŏ pentru posteritatea lor drepturile, pe lûngo nedreptate, nelegiuire adaogă şi impietatea, batjocura de Dumneḑeu. N'au nici un scrupul d'aşi facce Divinitatea complice, ne spun quŏ façă în façă au fost cu Dumneḑeu, quŏ comploturile lor assupra Omenirii, que le numescu legi, sûnt decretele şi voia absolută a Dumneḑeirii, quŏ s'au suit la cer, şi d'acolo ne au venit cu cartea lor; ne dau de revelaţiŏ queea que cu adevĕrat è o nerevelaţiŏ, de adevĕr queea que è minciune, de lumină queea que è îndobitocire, întunerecu; de viaţa queea que è mai rĕu de quât mórtea. Luaţi aminte quo nimeni nu vorbesce în legile que citarŏm de quât ênsuşi

www.dacoromanica.ro

Manù. Şi quine è Manù? Fiul Brahma, adicŏ al Creatorului.

„Impărţindu'şi corpul sĕu în doĕ părţi, Domnul Suveran (al Universului Dumneḑeu) devenì o parte bărbat şi o parte femee, şi unindu-se apoi cu partea femeei produse pe Viragi.

„Aflaţi nobililor Brahmani quŏ aquella pe quare divinul bărbat (adicŏ partea bărbată a Dumneḑeirii) produse din sine şi 'l numì Viragì. . . . aquella sûnt Eu Manù, creatorul universului întregu (cartea I, v. 32 şi 33)".

Apoi que mai ḑice aquest Manù, creator al universului întregu? Vorbesce de fiinţa înaltă eternă şi nemutabilă şi ḑice:

„Dupŏ que compuse (aquea fiinţă, însuşi şi nu alta) aqueastă carte de lege, el ênsuşi dela început, mĕ puse a o învĕţà pe din afară, şi eu instruiu cu dênsa pe Maricì şi pe alţi înţellepţi (cartea I, v. 58)".

Quine dar din svânturatul Popol, condamnat a sufferì, a da tot şi a nu'i da nimeni nimicu de quât pe hârburi, quine să cuteḑe a murmurà despre o assemenea lege que vine dela fiinţa supremă que există prin sine, prin gura lui Manù Creatorul communìcată lui Maricii şi quellor laţi înţellepţi?

Dolul (viclenia), minciunea, interesul particular în paguba altuia, mai au un caracter prin quare se disting. Nimicu nu è mai isteţu, mai clar, mai dibaciu ca espresiele unei legături sau contractu que se face numai în folosul unei părţi. Qua să se lămuréscă bine folósele, drepturile, privilegiile quellui interesat la dênsele, se nevoiesce a fi quât se va puté mai limpede, a nu lăsà nici o îndoială, i se pare quŏ ori que s'a ḑis nu è de ajuns, şi tot se mai repetă.

Aquest caracter îl are în tóte dimensiile salle legile lui Manù. Nici o condică religiósă şi politică nu facce paradă, de atâta sciinţă sau philosophie cum se ḑice. Meşteră şi învĕţată, nu è nimicu ca dênsa. Apoi clară, lămurită, limpede, să înţellégă şi un copil quelle que se attingu de drepturile claselor privilegiate. Acolo nu se

www.dacoromanica.ro

vede nici o allegorie, nici o metaphoră, nici o metaphysică, nici un termen tehnicu, tóte sûnt pe numele lor proprii. Pînŏ să le aducă ânsĕ la aqueastă claritate, la aqueastă sancţiune de prerogative, te pórtă peste regiuni ideale, prin ceruri, prin sute de iaduri cu differite numiri, prin tóte quâte scie sau póte sci omul, prin tóte quâte nu scie şi nici nu va puté sci vre-o dată, îţi amestecă, îţi turbură, îţi uimesce mintea, ţi-o subjugă, ţi-o înfricoşéză, ţi-o face superstiţiósă, te facce superstiţios, temĕtor la ori que pas. Cu un cuvêntu, tot que ar dorì şi ar adorà un Papă şi un Czar se află în legile lui Manù.

Aqueasta fu starea umanităţii cum eşì din pruncia sa, din faşele salle, que n'are nici memorie, nici tradiţii, nici putinţă d'a învetà que-va; aqueasta fu prima epochă a copillariei umanităţii. Indiile ne o represintă în tot adeverul. Nisce copii sperioşi d'ori que, creduli, nefiind în stare a facce nimicu, a produce nimicu, supt epitropia quellor mai vicleni, desmoşteniţi de aqueşti rei epitropi d'ori que drept, d'ori que bucurie, condamnaţi într'o eternă rătăcire, innoranţă, într'o eternă copillărie de orphani assupriţi şi corrupţi.

Cum ânsĕ aqueşti epitropi, aqueşti Brahmani aqueastă flóre de intelligenţă, abusò atât de priceperea şi intelligenţa lor? Aqueasta se întêmplă tot-d'a-una şi mai vîrtos în aquei timpi primitivi quând è o mare differenţă de pricepere între fiinţele que se află în contact. Quând animalul ar fi dotat de pricepere, omul n'ar fi cuteḑat nepedepsit a

www.dacoromanica.ro

se servì de labórea, carnea şi pellea lui. Despre aqueasta nu s'a format nici o-dată consciinţa omului. — Quând Troglodiţi şi alte rase Ethiopiene se arătarŏ ómeni mai pricepuţi, aqueştia n'avurŏ nici un scrupul, nici o consciinţă d'a tractà pe ómenii primitivi de vite, d'ai vînà, uccide, mâncà ce pe aquestia, şi d'a se servì cu dênşii ca cunisce vite. Quând în Indii, în copillăria omenirii, se arătarŏ ómenii mai intelligenţi, aqueştia de şi se pricepeau la multe, de şi cugetau şi sciau a se ferì aşa de bine, eşind ânsĕ din miḑlocul unei societăţi órbe, copille âncŏ, consciinţa lor nu putea să fiă formată; d'ar fi fost tótă societatea intelligentă, potentă cu pricepere d'a se appĕrà, contractul social sau legile ar fi avut de conductor egalitatea intelligenţei, que erà mai potentă şi mai energică de quât consciinţa; ómenii nu s'ar fi lăsat a se amăgì şi dreptatea s'ar fi lămurit din nedreptate, Adevĕrul din Minciune. O mare diferinţă fu între primii legiuitori ai Indiilor şi între popol, între partea activă şi partea passivă, şi daqua lipsì conciinţa, que nu è ânco formată în vîrsta copillăriei, nu fu nici încai temerea.

Norma lor fu dreptul quellui mai potent şi quellui mai astuţios, şi aqueasta reuşirŏ a o da şi a o acreditâ ca o dogmă, a o face cap de lege, quŏci étto cum se exprimă legea:

„Fiinţele nemişcătóre sûnt prada quellor que se mişcă, quelle fărŏ dinţi prada quellor cu dinţi, quelle fărŏ mâini a quellor cu mâini şi neputincioşii prada quellor tari. (Cartea V, sl. 29)". Adicŏ quine póte óse róde, quine nu nici carne móle.

Să ne închipuim în que punt de tărie ar fi toţi speculatorii omenirii, toţi despoţii, quând ar reuşì a'şi întemeià legea, relegea, credinţa que ar impune popolilor, pe o dogmă ca aqueasta.

Nu, primii legiuitori n'au avut consciinţa, dupŏ cum n'au nici férele, nici copii. In lipsa consciinţei frica póte ţine în locu şi pe féră şi pe om, şi primii legiuitori n'avurŏ nici temere, pentru quŏ avea a facce cu popoli primitivi, creduli, copillăroşi.

www.dacoromanica.ro

Studiind quine-va aqueste legi, se convinge a ḑicce quŏ elle nu putea fi resultatul de quât al unei deprinderi în amăgire de mulţi secoli. Omenirea nu trecù d'o-dată din starea prunciei în a copillăriei salle, şi omul nomad şi barbar nu è în stare a cugetà ast-fel, de şi appucăturile lui sunt fórte sophistice şi viclene; el nu è în stare a da asemənea legi. In fiă-quare articul se vede resultatul unei îndelungi şi bătrâne astuţii şi hypocrisii, unei errudiţii profunde, unui îndelung abus de încredere publică. Şi daqua tot articolul è un abus îndelungat, pînŏ să devie învĕţu, datină, è cu neputinţă qua tóte articolele să se fi publicat de o-dată; quâte unul, unul se strecurarŏ şi trecurŏ secoli, pînŏ cu învĕţul să ajunga a se legitimà prin generaţii deprinse cu dênsele. Chiar editorul lor que le adună într'un corp şi le aşeḑă ast-fel invulupat prin atâtea şi atâtea precepte hypocrite de morală, aquest Manù ânsuşi se exprimă cum să nu ne lase nici o îndoinţă despre aqueasta.

„Revelaţia, ḑice el, este cartea sântă (Vedà) şi tradiţia (adicó datina, deprinderea) este condica legii (Dharma Sastra); nici una nici alta să nu fiă contestate la nici un punct (cartea II, sl. 10)".

Qua şi quând ar fi ḑis legiuitorul queea que veneraţia publică a recunoscut ca o descoperire de sus, şi noi sciurŏm a o întórce şi explicà în folósele nóstre; vin deprinderea, datinele dela moşi dela strămoşi, şi dela moşi dela strămoşi popolul dă tot que are Brahmanilor şi nobililor. De aqueea nici revelaţia, nici tradiţia să nu fiă contestate. Quând vicleanul nu póte reuşì cu minciunea que introduce în cărţile sacre acreditate ca o revelaţio, allérga la datină, la tradiţiŏ, la paragraphie adicŏ.

Apoi iarŏ ori quâţi avurŏ mai întêiu instinctul, apoi ideea, systema d'a considerà pe ómeni mai simpli, mai primitivi ca nisce vite, ca nisce fére, de ai vênà, şi subjugà ca pe aquestea, să nu credem quŏ ajunserŏ aşà de currênd şi aşà de facil a subjugà aqueastă vită, a domolì aqueastă férră, quŏci ea de nu putù a se apperà ca om, a cătat a se appĕrà ca o féră, şi a nu se lăsà nici la jugu, nici la laţuri.

www.dacoromanica.ro

A catat să trécă generaţii, secolii, pîno sa organise şi sa se stabile despotismul, cum se vede în legile lui Manù. Şi dupŏ aquestea în Indii furŏ pretutindeni adoptate, recunoscute şi susţinute aqueste legi neumane, crude şi pline de o santitate hidósă, hypocrită. Nu, qŏci auḑim pe legiuitor, prescrind Brahmanului:

„Să nu locuiască într'o cetate que are drept rege un Sudrà (un om din popol). . . . sau unde se află bande de eretici or ómeni de clase amestecate (cartea IV, v. 61)".

Va să ḑică quŏ erà pe attunci, şi regi din popul, şi ómeni ce nu adoptau aqueste credinţe şi legi pe cari 'i numeau *eretici*, şi cetăţi unde ómeni se amestecau în allianţele şi căsătoriile lor. Aquei regi din popul, aquei eretici, aquelle clase amestecate existau elle maï nainte de legile lui Manù, sau se arătarŏ mai la urmă ca nisce revoluţionare protestând assupra atâtor neomenii? Şi una şi alta este nu numai probabil, ci şi natural; şi una şi alta attestă quo a cătat să trécă secoli pînŏ quând să'şi pótă avea locu nisce datine de caste şi nisce legi ca aquestea şi nisce legiuitori cu atâta erudiţie vicleană şi triumfătóre.

Legiuitorul se vede sforţat în systema sa subversiva în tóte occasiile prin ori que chip a combatte ideile populare, societăţile naturale şi pe lângŏ articolul citat mai sus, şi altele, mai adaoge:

„Brahmanul să nu ia nimicu din mâna unui rege que nu este de sânge regal. . . . quŏci un assemenea rege are mai multe pĕccate de quât tóte pĕccatele grămĕdite la un locu a ḑece persóne que ţin case de desfrânare (cartea IV, sl. 85 şi 86)".

Aquestea sûnt legile prin quare se *organisò*, dupo expresia quellor mai mulţi, primele societăţi în Indii. Ânsĕ pe que temeiu, pe que drept furŏ organisate? pe dreptul quellui mai viclean şi quellui mai tare, pe dreptul lui Cain. Cain è o precugetare colosală şi mare quât tótă summa rĕilor la un locu que o facce Moisi. Aquest legiuitor popular la Indii, fărŏ îndoială, s'a uitat, şi d'acolo a veḑut quŏ a venit tóte rellele sociale assupra pământului, quând pe Cain îl arată quŏ a fugit în părţile

www.dacoromanica.ro

de resărit alle Edenului. Paradisul pământescu erà situat, dupŏ Biblic, în locurile adăpate de Fison (Gangul), Ghehon (Nilul), Tigrul şi Eupratul. Quare sûnt locurile spre rĕsărit de aquesta? Indiile şi prima cetate que se fondò acolo fu aqueea que făcù şi organisă Cain în drepul măciuchii din preună cu complicii sĕi, que avurŏ altă consciinţă. Cain este de quât aqueea que devenì legea Brahmanilor şi Kchatriilor. Violaţia, Nedreptatea, Proprietatea îndreptu răpirei; Abel è innocenţa, Neputinţa, proletariatul sacrificate. Din Indii eşirŏ drepturile tutulor despoţilor şi theocapilor şi tot acolo pune şi Moisi, pe străbunul aquestora, pe primul fratuccid.

Prin urmare, de şi vor fi mai posterióre de quât deluviul, legile lui Manù, ânsĕ datinele pe quari se baséḑă elle, sau paragraphia abusurilor sûnt fórte antice; elle dată dela prima societate que se formò în Indii. Daqua Moisi pe ómenii de tallia şi de appucăturele Kchatriilor şi Brahmanilor îi personifică sub numele de Cain, societatea que organisă ei o personifică fórte înnemerit cu numele de *Enochia*. Que însemnéḑă Enochu în limba Siriană? In quea hellenică însemnéḑă criminal, şi Enochia *Criminalitate*. Dreptul criminalilor potentaţi se sancţionò cu legile lui Manù, ca şi dreptul Boierilor prinre gulamentul numit *organicu*.

Ânsĕ quând nedreptatea ajunse a se sancţionă şi a domnì cu o vargă de fer în numele Dreptăţii divine, attunci nu crescurŏ numai abusul şi licenţa împilătorilor, ci şi indignaţia ómenilor drepţi cu inima, şi gemetele quellor împilaţi în numele divinităţii. Omenirea începù a scóte un ţipĕt de tóte părţile. Natura iar a Nedreptăţii este d'a sacrificà mai currênd sau mai târḑiu nu numai pe adversarii sĕi, ci şi ênsuşi pe quei mai zeloşi şi mai interesaţi ai ei adoratori. Dela despot pînŏ la ultimul satelit, dela pontefice pînŏ la quel din urmă preparator de sacrificiuri, dela rege pînŏ la carnefice, tot devine prada ei. Apoi quând cuţitul ajunge la os, nu este om, nu este clasă quare să nu aspire unii la mântuire, şi alţii la siguranţă; toţi caută o prefacere óre-quare, pînŏ

www.dacoromanica.ro

quând se arată nisce ómeni que revestindu-se cu păsurile şi sufferinţele generale luând înprumut vocea a millióne de gemĕtori devin representanţii tutulor nevoilor. De a venit ora o singură strigare scot tóte populaţiile, o causa facu mai toţi ómenii din ori que clasă; cu începutul luptei este şi victoria. Triumful ânsĕ sufferitorilor nu ţine mult, şi causele sûnt diverse.

Ântêiu, quŏ rellele trecute de şi sûnt simţite de toţi, nu de toţi ânse sûnt şi cunoscute. Tot amalatul simte quo nu è în stare normală saŭ quŏ îl dóre unde-va; nuânsé şi tot amalatul sau tot medicul cunósce morbul şi causele şi remediurile lui. Quând ómenii se scólă a dĕrîmà pînŏ în temelii edificiul quel vechiu social, au óre preparat de mai nainte planul edificiului nou que vor a erige pe ruinele quellor d'ântêiu şi daqua planul se află la îndemână, nu îşi are şi el defectele salle, precugetările salle, ba póte şi réoa credinţă? Avut'au conceptorii noului plan şi construitorii lui experienţa juvenilă, cunoscinţele necessarii, şi mai mult de quât tóte buna credinţă şi devotamentul querut la assemenea împregiurări?

Al doilea, quŏ, quâte o dată ajunge a se distruge vechiul aşeḑĕmênt social, adesea din disgraţiŏ nu se înfaçişéḑă un singur projectu pentru fondarea quellui nuou. Multe şi varii vin d'o-dată, şi mai tóte concepute în ferberea minţilor; opiniile se despart dupŏ alte nuoĕ interese şi dupŏ restul prejudiţiilor vechi. Neînvoirea cresce, popolii şi conductorii se împart şi subtîmpart. De şi parţile reformiştilor sûnt cu adevĕrat multe, ânsĕ pînŏ în quelle din urmă tóte se resumă în doĕ mari şi principale divisiuni. Unii quer din rădăcină a sterpì reul, nu vor să mai lase nimicu din prejudiţiile şi rellele trecute; iar alţii, dorind şi susţinênd unele reforme, combat ânsĕ altele şi susţin multe din prejudiţiile vechi. Neînvoirea între doritorii reformelor desputernicind pe aquestea întărescu pe adversarii lor, pe conservatorii esclusivi ai privilegelor. Cu triumphul şi restauraţia quellor din urmă persecuţia se facce şi assupra radicalilor şi assupra numiţilor moderaţi sau încropiţi.

www.dacoromanica.ro

Phenomenul aquesta s'a vĕḑut în tóte mişcările de prefaceri dela începutul societăţilor, şi causele arătate mai sus sûnt quelle mai principale que îl făcù a se arătà. Daqua în timpii moderni, quând doritorii reformelor sûnt şi mai luminaţi şi mai încercaţi, nu putù omenirea întêmpinà la încercările que făcù aqueste cause, cu atât mai vîrtos neputinţa fu şi mai mare în quea mai naltă antichitate, quând şi împilaţii şi conducetorii lor erau lipsiţi de cunoscinţele necessarii şi quând n'aveau alt mod de guvernare de quât pe quel Cainal, qua să ḑicu aşà.

Quând popolii Indiilor începurŏ a geme sub legăturele de fer alle lui Manù, que se numiserŏ legi, quând gemetele începurŏ a semĕnà a mugete de urşi, tigri şi lei, doĕ feluri de ómeni se aflà firesce de façă que venirŏ a facce causă commună cu dênşii, unii spre ai ajuta şi alţii spre a se servì cu dênşii la alte planuri nuoĕ. Felul aquesta de staturi ai quăror regi sau capi erà dupŏ allegere sau dupŏ dreptul conquistei dintre Sudrà, adicŏ din popol, affurisite şi elle ca partea quea mai mare a popolului, nu puturŏ a nu allergà spre a facce causă commună cu aqueia que sarcasmul sacerdotal şi nobilitar îi numiseroŭ urşi şi momiţe. Spre ai ajutà óre sau spre ai suppune la alte nuoe férre? aqueasta è altă questiune. Pe de altă parte, castele sacerdotale, ori quând au trecut mĕsurele cu abusuri, au scos în tot-d'auna tot din sênul lor ómeni que nu putea de quât a criticà aquelle neomenii, şi ênsuşi a protestà în contra lor. Pe lûngo Brahmani, de mult se formasse în Indii o confrăţie sau un fel de ordin sacerdotal numit magi, que neavênd privilegele Brahmanilor nu putea să nu fiă rivalii şi criticătorii aquestora. Apoi de se aflarŏ între regii Sudrà sau proletarii, şi între magi bărbaţi cu adeverat de bună credinţă, devoţi şi determinaţi pentru causa popolului, aqueasta este assemenea natural şi ênsuşi providenţial, quŏci ori unde è natura mai în pericol, acolo îşi pune forţele mai mult spre a se susţine; ori unde corrupţia è mai mare în soçietate acolo lûngŏ mulţimea viţiurilor şi crimelor

www.dacoromanica.ro

spăimântătóre resar quelle mai sublime virtuți. Spectacolul horibil și lamentos al omenirii è stimulația quea mai potentă a entusiasmului, que facce a eși quelle mai generóse și mai determinate geniuri. Spiritul divin que este pretutindeni, în miḑlocul corrupției generale, ajunge a se restrânge qua să ḑicu așà și a se concentrà într'un singur individ. O flacără singură devine schinteile vivificătóre que economia și dreptatea divină rĕspânde peste toți cu aqueeași ardóre și ast-fel se incarnă Divinitatea spre a facce pe om Dumneḑeu, ast-fel prin Spiritul Veritații se concepe Fiiul Verginii.

Regii Sudrà erà aqui în Indii, nu è o supposițiŏ a nóstră, o adeveréḑă, cum vĕḑurŏm, ênsuși legile lui Manù. Ordinul Magilor assemenea erà în Indii, și daqua mai există queva schinteia de adevĕr și de intelligența umană aquestea eraŭ risipite numai între statele guvernate cu óre-quari drepturi de regii Sudrà și între Magii adoratori ai luminei universale localisate în sóre și în Astre. Partea quea-laltă a Indiilor nu erà de quât Brahmani Kchatrii, neguçători, instrumentele de stórcere alle aquestora, și de aquì înainte férre, urși momiți.

Ânse pînŏ a nu intrà în marea reforma que se prepară, să vedem que ḑicu legendele indiane despre Magi.

Capul sau începetorul Magilor s'a numit Maga. Confrația Magilor mărturisea în credința lor quŏ Maga a fost fiiu al sórelui sau al lui Agni, ḑeul focului, și quŏ muma lui fu Nuhumba (Nemișcata) adico Materia. Quand Vichnu, ḑeul representant al Popolilor, dette resbel Giganților de despoți ai Indiilor în capul legiunilor ursi enorme, Maga que se află retras în locul mysterios al Sachilor sau Sacadvipa fu răpit peste aripele aquilei albe a lui Vichnu din preună cu opt-spre-ḑece familii de preoți ai sei și dus pe marginile lui Chinal unde el consacrasse mai dinainte o statuă la sóre, spre a se unì și el în resbelul que da Sivaismului sau dreptului nobilitar.

Magii dar din originea lor se vĕd, quŏ de și au fost o castă sacerdotală, ânsĕ principele lor tot d'auna în Indii îi făcea a luà parte la sufferințele și protestațiile popoli-

www.dacoromanica.ro

lor, a se luptà în contra abusurilor, şi de s'ar fi unit vre o dată cu regii aqueştia nu puté fi dintre Kchatrii, complicii Brahmanilor, ci dintre quei din popol. Iar ţérra Sachilor este apprópe de cetatea Balk unde Zoroastru îşi stabilì mai târdiu sanctuariul religiei. Aqueastă ţérră-dupŏ credinţele şi tradiţiile Indiilor, tot d'auna a fost con,siderată ca un pământ sacru şi dupò toţi scriitorii antici, ca Porciu Caton şi ênsuşi Moisi, acolo è locul unde se ḑice quŏ trăirŏ primii ómeni, acolo adicŏ unde rĕmasse Adam cu fiul sĕu Sith dupŏ fuga lui Cain. Indienii ḑicu iaro quŏ, quând ḑeii (adicŏ virtuţile) furŏ învinşi de giganţi (adică de viciuri), în ţérra Sachilor îşi aflarŏ refugiu. Perşii iarŏ tot aqui îşi pun paradisul pământescu. Maga prin urmare è un fel de Enos şi Magii posteritatea aquestuia, adicŏ toţi aqueia que mai conservă din credinţele şi virtuţile primitive, sau alle quărora doctrină îşi avea adeveratul temeiu pe puritatea Vedelor, de şi îmbuibaţi şi aqueştia de óre-quari superstiţii nedespărţite de ori que este sacerdotal.

Quând abusurile consacrate prin legile lui Manù ajunserŏ în culmea lor, quând popolii spontaneu scóserà un ţipet de durere, attunci appĕrù un om extraordinar alle quăruia principe şi doctrină correspundea cu tóte dorinţele populare. Aquesta fu Şachia sau Xechia. Cartea sanscrit numită *Bagavat amrita* ḑice quŏ aquest mare reformator appărù pe la annul 2099 înainte de era nóstră, îl pune adicŏ mai contimporan cu Enochu, que dupo Biblie fu răpit la cer. Alţii susţin quŏ a stat pe la annul 1366. Encyclope din Japona şi Chinesii, precum şi Perşii îl pun între annii 1029, 1027, 1022. O chronologiă mongolă îl pune la 961, iar locuitorii insulei Ceilan îl adducu pînŏ la annul 619 înainte de Christ. Fiind înse quŏ fapta s'a interpretat şi quŏ doctrina lui Suchia exista şi quei que o professéḑă sûnt atâtea sute de millióne pînŏ în ḑiua de astăḑi şi fiind quŏ tradiţiile lor nu se învoiescu, cum veḑurăm, noi vom luà termenul de miḑloc, şi vom adoptà părerea quellor que îl pun pe la annul 1366, quare este mai în aqueeaşi sută de anni cu Pelasghii, cu Moisi, cu Cecrope şi Cadmu.

www.dacoromanica.ro

Aqueasta ne facce a vedé quŏ umanitatea în aquea epochă pretutindeni venisse a nu mai puté sufferì jugul şi abusurile guvernelor antice, şi quŏ de pretutindeni se vĕd protestaţii, revoluţii, lupte şi emigraţii de popoli, pretutindeni persecutori şi refugiaţi. Quând în Indii ese un Sachia şi secondarii aquestuia Magii îşi caută refugiu în Chaldeea şi în tótă Babylonia, tot pe attunci în Egypt Moisi appare, attunci Cecrope şi Inachu cu soçii lor, de vre un bine nu lasă ei Egyptul şi vin a se stabilì în Grecia. Pelasghii iar antici nu erà de quât nisce emigraţi, un fel de desmoşteniţi que nu aveau unde să'şi plece capul ca toţi Paria şi Ciandala ai Indiilor.

In ţioa de astăţi ênsuşi quând d'o dată cu Parisul se scólă Berlinul, Milanul, Roma, Viena, Ungaria şi România, causa nu fu atât imitaţia — pentru că nimeni nu imită aşà de currênd a'şi sparge capul, a'şi perde repaosul, averea şi ênsuşi viaţa,— quât păssurile, nevoile, sufferinţele, aspiraţiile furŏ mai tot aquellea. Aşà se vede quŏ gemea subt jug de fer pretutindeni. Aşà de la 1500 şi pînо la 1350 şi se sbucină după cum se sbucină astăţi Europa de vre o sută de anni şi âncŏ se va mai sbucină, pînŏ la întréga satisfacţiŏ a nevoilor ómenilor.

Pretutindeni unde este împilare se aud gemete tot de o dată, şi pe ori unde se desmoştenesce majoritate şi se înfiinţéză drepturi, privilege numai pentru o minoritate, acolo se quer în unanimitate drepturi generale. Pe ori unde este sclavie, acolo sclavii cu atât mai mult aspiră la libertate pe quât jugul este mai împilător.

Ânse que este Moisi de quât un moştenitor al doctrinelor israelite de la Abraam, şi ênsuşi Sith pînŏ la dênsul? Unde se suie Luther spre a reformà papismul de quât la Christ, sorgintea christianismuluï? Tot assemenea şi în Indii, Şachia devenind representantul păsurilor tutulor quellor desmoşteniţi, allérgă, ca la arma quea mai tare, la doctrinele primitive alle primilor şi innocenţilor revelatori, la tot que se mai conservă de curat în Vede, la doctrinele que nu recunoscu castele şi dau ca o credinţa înfrăţirea ómenilor, egalitatea de drepturi. Doctrina lui

www.dacoromanica.ro

Şachia nu fu ca o invenţiŏ a lui, principele ei dată din quea mai înaltă antichitate şi există în inima a tot omului necorrupt şi sufferitor. De s'ar perde aqueste principe, eterna dreptate le ar face a resărì din nuou dìn inima ori-quărui împilat, din inima pruncilor chiar, elle pe quât sûnt eterne şi nemutabile pe atât sûnt de simple, facile de înţelles, ca ori que adevĕr, şi mergu drept la inima şi cellor mai neluminaţi ómeni.

Quând Şachià se arată cu assemenea principe, tóte Indiile tresăriră şi allergară la vocea lui, sau mai bine quând se sbucinară Indiile, şi din fundul inimii îşì manifestară pasurile şi aspiraţiile a cătat din sênul lor sa iasă un representant al durerilor populare. Aquestuia fiă-quare dupŏ nevoile şi aşteptările sale îi dette un supranume: regenerator, înfrăţitor, mântuitor, gura adevĕrului, împărţitorul dreptaţii, cuvêntul divinităţii, reformator, etc. Unii îl făcură fiiul şi fratele Popolului, alţii fiiu de împerat şi Domnu al Domnilor; alţii sorgintea santităţii şi a preoţiei. Fiă-quare dupo interesele salle îi dete un titlu. Regaliştii doritori de reforme îl făcurŏ rege, imperator; partea sacerdotală, nemulţumită sau desmoştenită, ḑisse quo din nascere venì în lume cu santitatea şi preoţia în sine. Tot ânsĕ se învoirá a'ı da o origine illustră, divină.

Prin urmare Şachia avù atâtea şi atâtea numiri. Ardhachidi, Gutama, Şachiamuni, ânsĕ numele que fu recunoscute de toţi şi quare predominarŏ furŏ Budha [1]), que însemnéḑă sciinţă, adever, înţellepciune, raţiŏ, λόγος şi Somanocodon.

Doctrina que proclamò Şachia coprindea în sine tóte dorinţele populare, adico aqueeaşi origine a ómenilor, oboliţia castelor şi a privilegelor, înfrăçirea claselor, egalitatea tutulor înaintea dreptului d'a trăì ca ómenii; éttŏ expresia mystică a aquestei doctrine: „Cuvêntul vieţii, apa spălării şi a mântuirii, focul curăţirii, liberarea din

1 Bon va să ḑică Dumneḑeu la tătari, cu Bong. Bog la slavi. Anticii numea assemenea şi cetăţile şi ómenii dupŏ divinităţile lor. Eliopoli, Ermupoli, Athena, Theophil, Theodor, Bogdan, etc. Ungurii de origine tătară sau mongolă este fórte probabil quŏ de la Budha îşi numiră antica lor capitală *Buda*.

www.dacoromanica.ro

miserie a aceloĭ născuţi spre a sufferì". Aqueasta fu proclamarea sau buna nuvellă que cărţile sacre alle aquestei nuoă credinţe ḑicu quŏ Budha dette lumii, chemând mântuirii pe toţi ómenii dela rege şi primul sacerdote pînŏ la quel din urmă Ciandala, arătându-le quŏ au aquellaşi Dumneḑeu. Doctrina nuoă fu o propagandă de misericordie, de amor, de charitate. Budha, ca şi Moisi, dette un decalog sau ḑece comande, quari sûnt quelle următóre:

1. Să nu ucciḑi;
2. Să nu furi;
3. Să fii curat cu inima;
4. Sa nu dai mărturie mincinósă;
5. Să nu minţi;
6. Să nu juri;
7. Să nu scoţi nici o vorbă necurata;
8. Să nu fii interesat;
9. Să nu fii resbunător;
10. Să nu fii superstiţios.

Quând se proclamarŏ nisce assemenea principe destructóre de caste, nu puturŏ a nu se sculà Brahmanii, şi Kchatrii, lûngŏ quari luarŏ parte şi mai toţi Vaisii ca arendaşi şi butiquerii din ḑillele nóstre; toţi, cu un cuvênt, quâţi îşi vedeau privilegele şi folósele în pericol. Lupta fu teribilă şi fórte lungă. Persecuţiile assupra Budhistilor furŏ aşà de crude ca şi alle primilor chreştini, ca şi alle socialiştilor din ḑillele nóstre. Şi precum primii chreştini furŏ nevoiţi a'şi ducce doctrina lor şi a o întinde afarŏ din coprinsul Indiei, unde puterea erà a Phariseilor, assemenea şi Budhiştii de ori que culóre sau varietate furŏ sforţaţi a se espatrià din ţérra Brahmanilor şi a se ducce spre a chemà la credinţa şi speranţelelor alţi popoli mai nuoi ca Tătarii, Chinesii, Japonii. In aquellaşi timp au cătat a se espatrià şi Magii în Babylonia. In Indii nu putù rĕmânea de quât quei que profesând Budhismul, se învoirŏ a recunósce distincţia castelor şi drepturile lor respective; aquestea firesce făcurŏ un fel de eres sau schismă. Ast-fel şi primii chreştini în-

www.dacoromanica.ro

cetarŏ d'a mai fi persecutaţi quând capii lor începurŏ a recunósce drepturile Cesarului şi patriciilor, a devenì instrumentele aquestora, a adoptà de lege dreptul roman, a tolerà sclavia şi camăta, a façonà pe credincioşi dupŏ interesele despotismului păgân.

Budhismul primitiv, refugiat din Indii, se stabilì în Dekan şi Ceilan; Budhismul reformat devenì religia dominantă a Tibetului, Buchariei, se întinse în China, în Japonia, în Corea şi aiurea; iar Lamaismul que purcede din Budhismu devenì religia Mongolilor proprii. Lamaismul, pe lângŏ Budhismul primitiv, fu ca şi Catholicismul pe lângŏ Christianismu, adicŏ din promittere devenì nisce forme, din împlinirea promitterii devenì numai o speranţă vană.

Quând reacţia începe ênsuşi în sînul unei doctrine, quând capii aqueştia încep a contractà, a facce concesii şi a încheia un pactu în lumea antică, attunci din nuou încep mythi, legende, allegorii, mystere, miracole, historia începe a devenì fabulă. Daqua ómenii cunoscu óre cum mai bine adevĕrul doctrinelor unor reformatori ca Socrate, Luther, Furier, causa este quŏ aqueştia furŏ lăsaţi la locul lor de ómeni şi nu mai furŏ apotheosaţi. Ori unde se vede apotheosă acolo è semnu de triumphul quel complet al reacţiei în doctrină; quŏci acolo superstiţia la locul sciinţii, sau neadevĕrul ia locul veritaţii, întunerecul pe al luminei, şi prin urmare despotismul se restabilă din nuou pe nisce base mai proprii pentru dênsul.

Reacţionarii vĕdênd quŏ nu pot combatte şi exterminà doctrina lui Budha, se determinarŏ a se servì cu dênsa ca cu un instrument mai îndemânatecu, se hotărîrŏ a îndumneḑei pe Budha, îl făcurŏ prin urmare fiiul al lui Brahma, assigurarŏ quŏ este o nuoă incarnaţiŏ a lui Vichnu etc., şi îl pusserŏ în sinaxarul legendelor. Nisce assemenea apotheose vin adessea şi dintr'un zel desmesurat şi orbu que înapoiaḑă o doctrină folositóre mai mult de quât sforţele şi luptele adversarilor ei; iar mai adesea, dupŏ cum ḑiserŏm, dintr'o precugetare cu rea cre-

www.dacoromanica.ro

dință spre a superstiționà popolii și ai facce a uità scopul legiuitorului pe lûngo quelle supranaturale și uimitóre que le uimescu și le întunecă mintea.

Étto quea mai accreditată legendă între quei que se ḑicu orthodoxi ai aquestei religii.

„O Regină Mahamaia, soția lui Sutadmni, rege al imperiului Magadha, de și măritată, își conservŏ verginitatea. Ânsĕ printr'o operațiŏ divină purcese gravidă în a 15-a ḑi a lunei din urmă a verei (la 15 August sau în zodia Verginii). Dupŏ 300 de ḑille sau ḑece luni, născu pruncul fărŏ a perde virginitatea. Trei regi se aflarŏ la nascerea lui, dintre quari unul erà ênsuși Indra, ḑeul spațiului și al fulgerelor, que se incarnase pe pămênt. Unul din aquești regi îl înfășurŏ într'o stofă de mult prețu și Indra îi administrŏ baptesma, dându-i nume de Arddhachiddhi. Apoi dupŏ datină îl luarŏ și îl dusserŏ a'l înfățișà înaintea unei statue divine que se aflà în desert, într'un locu încongiurat de stânce. Statua ḑeului se plecŏ și se închinŏ înaintea pruncului și toți quei de față îl salutarŏ de ḑeu al ḑeilor. Fu dupŏ aqueasta încredințată la 70 de vergine spre a'l cresce. Quând fu de ḑece anni, îi alleserà de instructori pe quei mai înțelleptì bărbați, și peste puțin făcù nisce progrese atât de miraculóse, în quât quel mai înțellept dintre profesorii sĕi nu putù deslega problemele que îi propusse copillul. Ânsĕ pentru que să mai fiă vorbă de instrucțiŏ și instructori, quŏci el venisse în lume cu tóte sciințele și cunoscea tóte limbele universului mai nainte d'a le studia? Tótă lumea se mirà de sciința și de frumusețele lui. Quând se făcù de doĕ-ḑeci anni, muma și tatăl sĕu titular voirŏ a'l însură; junelui îi displăcù propositia; ânsĕ spre a da exemplu de suppunere către părinți îi ascultŏ cu o condițiŏ d'ai aflà o mirésă qare să aibă 32 de virtuți și perfecții. Mirésa fu aflată dupo querere; junele se însurŏ și peste puțin devenì tată. Ânsĕ dorințele lui, focul lui erà viața contemplativă și occupațiile despre quelle divine. Lăsŏ darŏ femeea, copii și thronul que îl așteptà și se trasse în desert spre a trăì cu ruga și cu ajunarea. In desertele regatului Odipei fu urmat de

www.dacoromanica.ro

discepoli, şi acolo petrecù, nutrindu-se numai cu fructe şi cu miere. Quând ajunse la perfecţiŏ, se sanctificŏ singur de preot şi îşi schimbò numele în Gutama. Toţi ómenii credincioşi allergò la dênsul spre închinare şi Gutama devenì mai umil de quât quei que venia spre a'l visità; pe nimeni nu lăsò a pregetà întru nimicu pentru dênsul. Gutamà începù a facce miracole şi erà fórte tare în aquésta. Qua să fie şi mai departe de lume se retrasse numai cu doi din discepolii sĕi, de pe muntele Naraçarei, în nisce deserte mai depărtate şi triste. Acolo avù şi el tentaţiile salle, ca toţi sânţii, şi le învinse pe tóte. Venirŏ o dată nisce necredincioşi şi îl cercarŏ cu nisce întrebări ca quelle următóre: Gutamà, quare este doctrina ta? Quare è schóla şi quare instructorul la quare ai studiat? Dela quine ai luat preoţia? — Eu sûnt perfect şi sânt, rĕspunse el, prin singur meritul meu şi eu ênsumi m'am sacrat de preot al meŭ. Nimicu nu è d'amestecu între mine şi instructori, eu ênsumi m'am instruit. Religia de sine s'a revĕrsat în mine şi se incarnò în fiinţa mea. Daqua doriţi alte respunsuri, adresaţi-vĕ la discipolii mei". Confundaţi, tentatorii se retrasserŏ. Altă dată venirŏ patru june şi frumóse surori cu cuget d'a'l amăgì şi d'a'l facce amantul lor. Gutama le făcù à se ruşinà, ai cădé la genunchi şi a'l adorà. De aqui înainte augustul ascet se simţi tare şi vĕḑu quŏ este în stare a eşì din nuou în lume, a înfruntà tóte tentaţiile şi a preparà triumful adeverului.

Populaţiile que aflaserŏ cugetele lui de mântuire publică îl aşteptà cu bucurie şi îi detterŏ numele de Sachia-mun (adicŏ Sachia-penitentul sau monachul) şi de Burcan-Bukchi (institutor divin). Avea attunci cinci discipoli, şi aqueştia aşteptà cu neastêmper ora quând domnul lor să'şi încépă missiunea. „Nu è timpul âncŏ, le ḑisse el, qua thesaurul Legii quei nuoĕ să se descopere lumii. Moderaţi-vĕ ânsĕ dorinţa şi mai nainte de tóte sa împlinim ajunsurile". Reintrò din nuou în desert şi stete acolo 47 de ḑille ajunând şi rugându-se. Eşì apoi şi veni a revĕrsà assupra ómenilor apa regeneraţii şi a mântuirii.

www.dacoromanica.ro

O lumina strălucitóre, ca o aureola, încongiurò maiestósa-i frunte şi appucò drumul către cetatea sântă Varnachi (Beranes), se instalò, confundat într'o sublimă contemplaţiò, pe thronul que 'l-a fost occupat principii quellor trei epoche religióse de mai nainte. Străbătù apoi provinţiile învecinate pînò la mare şi venì iarò în Beranes, unde predicò îndelung legea misericordiei şi charităţii la populaţiile que din tóte părţile allérgă să 'l asculte. Pe quând el vorbià, discepolii sĕi scrià, şi ast-fel divinelei precepte, adunate la un locu, formarò Condica sacră, que se numesce Gangiur şi quare coprinde 108 mari volume.

„Popolii erau adoratori ai lui; ânsĕ avea şi o mulţime de inemici. Legenda nu ḑice quò aquestia erà privilegiaţi pentru quò toţi facĕtorii de legende cu quât sûnt copioşi şi nu mai au nici o mĕsură quând e vorba de miracole, cu atâta au darul d'a se luà cu binele pe lûngă privilegiaţi. Legenda dar ḑice quò avé inemici (pe necredincioşi adicò), şi în capul aquestora se aflà Tevedat, quare îi erà unchiu bun. Un popol que se numia Teri şi quare adorà focul, de mai mulţi secoli erà ostil la ori que mişcare religiósă, îl attacarò cu furóre. Tevedat adunò 6 din doctorii theologi quei mai de frunte ai Terilor spre a se luptà cu Şachia-muni. O dispută solemnelă de façă cu popolii adunaţi se începù. Terii adusserò în ajutorul lor şi ênsuşi încântemintele magiei. Cinci-spre-ḑece ḑille fiiul Vernei fărò maculă susţinù torrentele eloquenţei şi sophismelor lor, şi la argumentele tortuóse şi cu rea credinţă oppusse nisce raţionamente aşà de tari şi convingĕtóre în quât Teri se arruncarò la piciórele lui (pentru quò nimeni nu pricepe adevĕrul aşà de repede ca popolul, quare è nepriceput şi prost numai în absurdităţile şi sophismele theologale que cărturarii le numescu sublimităţi, profundităţi, mystere). O serbătóre se făcù apoi, quare ţinù cinci-spre-ḑece ḑile şi quare pînò acum se tot renoi în tot annul spre commemoraţia aquestui triumfu. Sachia-muni îşi urmò d'aqui înainte predicaţiile şi făcù a străbatte în inimele ómenilor cuvêntul adevĕrului que venià ai mântuì din miseriile lor. Respândi assupra lor

www.dacoromanica.ro

spiritul înfrățitor al charității. Doctrinai de regenerațiŏ socială nu întârdiò a se întinde în tóte Indiile şi a trece dincolo peste culmele muntelui Himalaia spre a chemà la umanisare idolatrii şi barbarii. Nici un legiuitor, nici un reformator mai nainte de dênsul nu cuteḑasse atâta, nici făcuse atâta spre fericirea ómenilor.

„Sachia-muni petrecù cu ómenii 80 de anni şi quând se determinò a 'şi lăsà aqui corpul muritor, făcù cunoscut discepolilor sĕi quŏ doctrina sà va domnì assupra pământului cinci mii de anni, şi quŏ attunci Maidarì va veni a se incarnà, luând corp omenesc spre a împlinì fapta începută de dênsul şi a inaugurà assupra pământului împărăția Luminei, Amorului şi Dreptății. Ca unul que citia în viitor ca p'o carte deschisă, preḑisse discepolilor sĕi persecuțiile şi tribulațiile que vor avé a sufferì credincioşii sĕi partisani, în quât vor fi nevoiți a abandonà Indiile fertile şi prunturile sacre alle Gangului, şi a se risipì şi stabilì în stepele Tibetului şi între alți popoli que vor îmbrăçişà doctrina lor. Vorbind aquestea şi alte multe asemenea, îşi abandonò rĕmăşițele mortale aquì jos, depuindu-le ca un vestmênt, şi cu suffletul se suì la cer.

„Dupŏ mutarea din mórte la viață i se dette numele de Buddha [1]) şi doctrinei lui Budhismu".

Cu aqueastă legendă se adeverédă quâte am ḑis mai nainte, quŏ legendele nu sûnt de quât un fel de reacții în doctrine, quŏci printr'ênsele se întorc ómenii la prejudițiile trecute. Un om ca Sachia vede quineva quŏ este quel mai determinat adversar al Brahmanismului şi quŏ reforma que întreprinde a face este cu tot radicală. Quât ânsĕ îl făcurŏ fiiu al lui Brahma, que fu alta de quât a punne aluatul Brahmanismului în doctrina nuoă; apoi que caută Indra, ḑeul spațiului, la nascerea lui? asta nu è o înturnare la idolatrie? Pentru que îl maĭ băgarŏ prin deserte şi prin ajunări, de quât qua să introducă şi în Budismu sihastriile şi minunăriile gymnosophiştilor Brahmanismului prin quari se amăgescu popolii.

1 Veḑi nota pag....

www.dacoromanica.ro

In insula Siam şi în Indochina adoratorii lui Şachia îi făcură o legendă mai populară. Aqueştia ḑicu quŏ muma lui n'a fost o regină, ci o vergine din popul quare, printr'o raḑă a sórelui, concepù în pântece şi, ruşinându-se de sarcina que simţì quŏ pórtă, se dusse a se ascunde în miḑlocul selbelor, unde şi născù pruncul pe marginele unui lacu. O flóre cu frunḑele late sta desvoltă assupra limpedelui cristal al apei. Muma depusse, ca într'un légăn, fructul pântecelui salle în miḑlocul calicei que se deschisesse atâta. Cum priimi preţiosul deposit, flórea se închise îndată şi îl accoperì şi îl nutrì cu sucul sacru al ambrosiei salle. Pruncul mărindu-se, tóte qualităţile, tóte sciinţele, tóte frumuseţele se desvoltară d'o dată într'ênsul, şi nu întârḑiò a punne lumea în admiraţiŏ prin ajunele şi miraculele salle. Prin cinci-ḑeci de corpuri differite trecù, spre a le regenerà şi sanctificà, devenì tot que erà abjet şi affurisit, deveni anathema spre a mântuì pe quei de subt anathemă. In fine, lăsânduşi doctrina assupra păméntului din preuna cu remăşiţele şi mortale, se suì la ceruri, spuind quŏ va mai venì iarŏ assupra păméntului la capĕtul lumei, incarnat sub numele de Fra-Narette, qua să adducă pe toţi ómenii pe callea fericirii. Aqueşti sectatori, în locu de Budha, îl supranumirŏ Somanocodon, que însemnéḑă Ḑeul Samanean, sau ḑeul sóre.

Budhismul avù multe persecuţii nu numai la prima-i appariţiŏ, ci în cursul mai mult d'o mie de anni. Lupta que privilegiaţii detterà Budhiştilor fu o luptă de mórte de exterminaţiŏ, şi nu încetò pînŏ quând capii Budhismului nu făcurŏ concesii assigurătóre castelor privilegiate, făcênd a devenì doctrina o litterà mórtă. Toţi adversarii aquestei doctrine furŏ personificaţi într'un singur Ante-Budha numit Tevedat, quare, dupŏ prima legendă, vĕḑurŏm quŏ ar fi fost unchiu al lui Sachia. Dupŏ credinţele ânsĕ şi dupŏ legendele Somanocodoniştilor, Tevedat se ḑice quŏ a fost frate însuşi al lui Somanocodon sau Budha. Cu aqueastă legendă par quŏ ar vrea să arate quŏ Budha n'avù mai mari inemici de quât pe

www.dacoromanica.ro

ênsuşi capii Budhismuluì tradători. Apoi ca să fiă Tevedat frate al lui Budha, aqueasta nu s'a putut de quât dupŏ que s'a disvirginat muma; ca şi cum ar arătà cu aqueasta quŏ ast-fel religiile nascu Antichrist quând îşi perd primitivitatea sau originalitatea lor. Aquest Tavedat erà asemenea sciitor de quâte şi mai quâte ca toţi papii şi ca toţi Czarii; şi tóte cunoscinţele şi marafeturile que possedà nu le pusse în lucrare de quât spre a combate pe fratele sĕu Budha. Aquesta se vĕḑu nevoit a se assorbì prin Nivitta (adicŏ în nefiinţă) ênsuşi în sênul fiinţii que există de sine, şi acolo devenì divinitatea ênsăşi; a păţit adicŏ ca şi christianismul la început, ca şi socialismul în ḑillele nóstre, que se ascunserŏ prin nefiinţă în sênul advĕratei Fiinţe. Tevedat denegò divinitatea fratelui sĕu şi îl nevoì a face miracole qua să póte crede într'ênsul. Somanocodon sau Budha făcù d'o dată a se arătà în aer un thron strălucitor de aur şi de adamante împregiurul quăruia angelii cerului cântà laude. Tevedat adunò attunci pe locu şi făcù assupra frate-sĕu o cualiţie de tóte bestiile (ca cum ar ḑice de tóte bestiile de sateliţi ai despoţilor que nu cunoscu quŏ sûnt fii popolului) creḑênd quŏ'l va învinge prin corrupţia, prostia şi degradarea ómenilor devenind férre tîrîtóre scîrbóse şi crude; ânsĕ aquestea începurŏ a se întrerumpe şi sfîşià între sine, şi Budha devenea mai tare cu ai sei în miḑlocul pericolului. Attunci Tevedat vĕḑênd quŏ nu 'l póte învinge nici cu ferocitatea, barbaria şi corrupţia, făcù queea que mai târḑiu întreprinse a facce Constantin, se prefăcù quŏ 'i îmbrăçişézà doctrina, qua s'o parodie, şi în numele ei să adducă lumea la închinarea lui, spre a crede mai la urmă şi a practicà cu totul din contra de queea que a fost predicat Budha; se încercò adicŏ a fabricà un fel de catholicismu şi Czarismu şi cu aquesta reuşì a pervertì ómenii prin puterea sophismelor eloquenţei salle şi prin uimirile theatrale que introdusse. Angelul ânsĕ que presidă assupra pămêntului, spre a resbunà pe Budha, din *perii* lui Tevedat, făcù a eşì o mare desmĕsurată şi tempestuósă în quare empiul

www.dacoromanica.ro

fu înnecat spre mântuirea lumiĭ. *Periĭ*, în langagiul allegoricu sau mysticu, însemnéză *cugetări* şi *putere* şi geniul divin şi providenţial făcù qua ênsuşi din scepticismul şi practica sophismelor, ênsuşi din puterea sau oştenii quari pînŏ în fine îşi adducu aminte quŏ sûnt fii şi fraţii popolilor, să se formeze un cataclismu în quare se vor înnecà toţi impilătorii popolilor a quărora personificaţiŏ este Tevedat, que combate pe representanţii omenirii sufferitóre. Crudul şi empiul Tevedat fu arruncat dupŏ mórte în tenebrósele, în teribilele regiuni infernale, adicŏ afarŏ din coprinsul que este şi se ḑice universe. Acolo chinuindu-se dupŏ cum meritá, quând mai târḑiu Budha străbătù quelle opt regiuni şi descindù în întunericele din afarŏ spre a scóte pre cei din nefiinţă la fiinţă, vĕḑù pe Tevedat. Aquì urra singură îl însoçi în miḑocul turmentelor fărŏ numĕr şi urra îi sfîşià rerunchii. Budha la spectacolul aquesta avù pietate de dênsul şi din pietatea aquestuia, ca o raḑă, căldura amorului venì a risipi pentru un moment gerul urrei que îl consumà mai crud de quât focul. Ii accordò attunci graţia cu condiţiŏ qua să pronunţe şi să adóre următórele trei nume: *Ponthang* (Dumneḑeu), *Tamang* (verbul sau cuvêntul lui Dumneḑeu), *Sang-Kang* (coppia de pe Dumneḑeu). Tevedat pronunţò vorba d'ântêiu; murmurò p'a doua şi quând venì la *coppia de pe Dumneḑeu*, nu putù sau mai bine nu voì nici a o articulà. Aqueastă coppie erà însuşi omul collectiv, popolul; şi quând vre-o dată desmoştenitorii şi împilătorii de popul au recunoscut quŏ omul este coppie de pe Dumneḑeu? Tevedat remasse prin urmare singur cu urra sa în quelle din afarŏ alle nemărginirii universului.

O altă legendă ḑice quŏ în luptele que a fost dat la început Tevedat lui Budha sau Somanocodon, şi 'l-a fost nevoit a se refugià prin nefiinţă în sênul Fiinţei que există de sine, a făcut empiul stratagema următóre: Devenì porcu şi lăsându-se a fi uccis, Budha fărŏ a sci mâncò din carnea rîmătorului infernal. Aqueastă carne erà purtătóre de mórte şi Budha murì, ânsĕ prin mórte sau nefiinţă străbătù în sênul Vieţii sau Fiinţei. Ori quât

www.dacoromanica.ro

de bizară şi innobilă ni se pare aqueastă allegorie, ânse are în sine un adevĕr de primul ordin. Ast-fel şi Chreştinătatea perì quând ajunse a luà nutrimentul sĕu moral din mâna papililor şi tutulor pontificilor deveniţi porci.

Mulţi din locuitorii Tibetului şi Mongoliei creḑurŏ în Tevedat şi adoptarŏ doctrina sau mai bine systema lui construită pe sophisme. Aqueştia făcurŏ o schismă şi în numele Budhismului se închinarŏ în faptă lui Anti-Budha. Preoţii aquestei eresii sûnt neînsuraţi ca toţi călugării.

Este trist a vedé nisce adevĕruri arătându-se în vestmêntul minciunii quând iau forma allegorică a fabulei sau a legendelor; pentru quŏ vulgul neputênd pricepe înţellesul sau spiritul, nu rĕmâne de quât cu littera, adicŏ cu propria minciună, şi ast-fel devine superstiţios, lipsit de puterea adevĕrului que l'ar puté mântuì, şi prin urmare devine prada despoţilor şi amăgitorilor.

De aqueea, dupŏ cum am ḑis, quând încep legendele şi desordinele legilor naturei que le numescu miracole, attunci şi quei mai drept credincioşi ai unei doctrine folositóre devin supertiţioşi şi ajungu în aqueeaşi stare cu adversarii lor. Budhismul, ori quât de uman şi practicabil se arătà la început quând Sachia fu în lume şi convingea cu dênsul populii, mai târḑiu, prin legende şi quei fideli ai lui adoratori devenirŏ adversarii lui quei mai fatali, şi fărŏ a o pricepe devenirŏ închinătorii lui Antì-Budha. Ast-fel mai târḑiu şi christianismul, abătut din voia şi scopul liberator al începĕtorului sĕu, prin legende şi superstiţii eterogene, ajunse a devenì o systemă Brahmanică, şi pharaonică în catholicismu; şi quei que se ḑisserŏ orthodoxi, ca Grecii şi Slavii, căḑurŏ într'o innoranţă şi mai grósă, într'o superstiţiŏ şi mai órbă, şi deveniŕŏ mai sclavi, mai miserabili, mai departe de destinata omului şi de quât catholicii, que se reluminarŏ órecum de vecinii lor protestatori.

Budhismul în ḑioa de astăḑi è plin de superstiţii, deforme, de ceremonii, de schimnicii, ca şi Brahmanismul. Tot que rĕmasse datóre lui o mare parte din Asia cum

www.dacoromanica.ro

şi Africa şi Europa, este abolirea castelor, şi prepararea terrîmului către christianismu şi Mahometanismu, que chemară umanitatea către nisce drepturi mai stabile şi mai durabile.

Vorbind de revoluţia que făcù Budhismul în Indii, şi de umanisarea que dusse între popolii mai nuoi şi mai selbatici dela Nord, cată să mai cercetăm âncŏ quine fu Sachia supranumit Budha. De fu el fiiu de rege, el n'a putut fi din casta Kchatriilor; tatăl lui a fost dintre aquei regi Sudrà. Doctrina lui ânsĕ înveder̨ĕ quŏ regalitatea lui a fost ideală, morală, iar nu officială, şi quŏ numai conservativii regalităţii îl făcurŏ fiiu de rege. Dupŏ tóte probabilităţile şi dupŏ adevĕrul que se copprinde în legenda a doa que citarŏm, Budha se vede quŏ fu un om din popol; quŏci nici un fiiu de rege n'a accordat nici n'a promis popolilor quâte accordò şi promisse Budha. Cu tóte aqueste, fiiu de rege sau fiiu al popolului, instructorii lui n'au putut fi Brahmani, nici ómeni îmbuibaţi cu prejudiţiile trecute. Mai bine se póte crede quŏ n'a avut nici un fel de instructori şi quo a fost un om simplu que a vĕd̨ut lucrurile cu ochii sei, şi le a judecat numai cu mintea sa que o avù din nascere dela Dumneḑeu ca tot omul, iar nu cu mintea façonată de alţii dupŏ credinţele şi prejudiţiile lor, de quât a presuppune quŏ instructorii lui furŏ nisce cuvioşi Brahmani, sau nisce moralişti hypocriţi ca Platon şi Seneca. Seneca nu făcù din discipolul sĕu de quât un Neron; şi daqua din mâinile iesuiţilor a putut eşi vre un elev rege, que a devenit representantul durerilor Popolului, se póte crede quŏ şi Brahmanii ar fi putut producce vre un Budha. Tot que s'ar puté încheià quel mult, este quŏ daqua Sachia avù instructori, aqueştia au fost Magii, şi daqua tatăl lui a fost cu adevĕrat rege, n'a putut fi de quât din cei affurisiţi de Brahmani, din regii Sudrà.

Ânse Magii erà o confrăţie tot sacerdotală, şi ori unde predomină aqueastă systemă subversivă acolo nu se putù vedé nici curagiul, nici determinaţia, nici radicalismul que se ved în doctrina lui Budha. Iunele Sachia de s'a

www.dacoromanica.ro

instruit de Magi, aqueştia n'au putut ai communicà de quât cunoscinţa Vedelor şi coprinsul lor într'un înţelles mai pur şi mai primitiv óre-cum. Magii, qua să pótă existà pe lûngŏ Brahmani, au cătat să fiă ca doctrinarii din ḑillele nóstre que se mlădie dupŏ împregiurări şi quari de şi dorescu óre-quare îndreptări şi prefaceri, nu cutédă ânsĕ nici a lucrà nici ênsuşi a se pronunçà pentru o prefacere radicală, que combătând interesele privilegiaţilor tóte, ar combatte şi p'alle lor proprii şi le ar desfiinţà ori que speranţă de interesuri nuoi.

Sachia luând Vedele din mâna Magilor, de unde ajunsesserŏ ca o litteră mórtă pe lûngŏ consacrarea şi dominarea legilor lui Manù, le împărtăşi focul caritătii que însuffleţea inima-i pură şi determinată şi le dette o viaţă nuoă. Junele reformator fu întocmai ca Moisi que moşteni tradiţiile Abramiene alle connaţionalilor sĕi împilaţi, şi educaţi de doctorii Egyptului iniţiaţi în mysterele lor unde se desvoltà doctrina lui Ermes trismagestul (veḑi p. . .) allăturò prin energia marelui seu geniu, şi prin devotamentul unei inime curate şi sufferitóre unele lûngŏ altele şi preparò callea spre a formà un popol alles.

Budhismul se refugiò în stepele Tibetului. Mosaimul în desertele Sinului. Quând mulţi din Magii Indiilor persecutaţi sau de buná voie se determinarŏ a abandonà ţérra lor, se refugiarŏ în Babylonia, de unde mai târḑiu eşirŏ dogmele Persiei regaliste unde predominò idolatria sau păgânismul. Quând din doctrinarii Egyptului pur, faro Abramismu cà Cecrope, Inachu şi scçii lor, furŏ nevoiţi a se refugià în alte terrîmuri, tot assemenea şi aqueştia fondaro în Grecia nisce state, de şi mai liberale, ânse tot idolatre tot păgâne, cu o mare dosă de principele despotice alle pharaonismului.

Radicalismul indian produsse un Sachia, şi moderatismul venì a formà o Persie, Phenicie, Cartagine şi un Zoroastru. Radicalismul Egyptian produsse un Moisi şi Moderantismul, Licurgi, Soloni, Numa şi republicele Spartei, Athenei şi Romei. In Buddhismu se vede predominând spiritualismul, în Mosaismu materialismul.

www.dacoromanica.ro

Ânsĕ de se vor însoçì aqueste doĕ doctrine radicale, adico Budhismul cu Mosaismul prin mâna sau mai bine prin geniul şi inima lui Christ, nu va eşì de quât un effect mai radical, mai perfect de quât amênduoe causele, va eşì Christianismul pur şi primitiv. Din Zoroastrismu şi Patriarchism amestecate cu Christianismu va eşì Mahometanismu, iar din ellemente şi mai antipathice şi mai eterogene ca Brahmanismu, Pharaonismu, Zoroastrismu şi despotismu, imperiul roman amestecat cu christianismu, nu va eşì de quât o monstruositate ca Papismul şi Czarismul.

Que! vor strigà assupră'mi la 316 millióne de ómeni que se ḑicu Budhişti de differite secte, şi alţi 232 de milióne de numiţi chreştini de atâtea secte, que! vor ḑice primii, tu cu deducţiile talle denegi incarnaţia divinităţii în Budha, que! se vor sparge quei de ai doilea, tu denegi incarnaţia divinităţii în Christu? — Nu denegu nici una nici alta, ânse eu am spus mai dinainte şi lectorul m'a cunoscut o dată quŏ eu nu pot crede şi narà lucrruile nici Brahmanamente, nici catholicamente, nici hahamanbaşamente. Eu cred cu inima şi judecu cu mintea que mi leau dat Dumneḑeu ca la toţi ómenii, iar nu iesuiţii şi Brahmanii, şi narru historicamente, spuiu adicŏ quŏ historia è historie, allegoria allegorie şi fabula fabulă. Eu sûnt convins quo Dumneḑeu lucréḑă divinamente, iar nu ca olarul vassele, nu ca scamatorul appariţiile şi dispariţiile. Eu arăt callea prin quare trecù omenirea, şi spuiu quo ori quând se pusse pedice progresului que este adevĕrata ei calle, ênsuşi din miḑlocul pedicelor eşirŏ spărgetorii laçelor şi conducĕtorii din nuou pe callea dréptă. Eu sûnt convins şi arăt quŏ Spiritul lui Dumneḑeu que este al Adevĕrului, în drumul sĕu nemărginit que este progresul, nu s'a servit de quât cu materia assupra quăria s'a manifestat progresul, nu s'a servit aqui jos de quât cu corpurile, cu formele umane, ca cu instrumentele quelle mai îndemânatice şi perfecte. A individualisà pe Christ cuvêntul numai în corpul que 'l-a purtat pe pământ, este nu numai un ultragiu assupra raţiunei divine şi umane, ci şi ênsuşi o perfidă explicaţiŏ a ênsuşi vorbelor lui Christ.

www.dacoromanica.ro

Christ este omenirea întrégă şi fiă quare din noi membrii lui. Spiritul dela quare s'a conceput el, a lucrat, lucréḑă şi va lucrà aqui jos tot-d'auna prin ómeni; şi a'l marginì, a'l individualisà este cu totul din contra quellor ḑisse de Christ, este a da lovitura quea mai mortală Christianismului.

Allături sau mestece quineva Abramismu sau Adamismu pur lûngo Ermetismu, amestice ânsĕ în timpii pharaonismului cu mâna şi inima şi geniul lui Moisi şi va vedé quŏ ese Mosaismu dupŏ cum ese portocaliul din amestecul purpuriului cu galbenul.

Allături în timpul despotismului roman din miḑlocul Iudeei, cu mâna, cu geniul, cu devotamentul lui Iesus Mosaismu pur, lûngŏ Budhismu pur, şi va vedé quŏ ese Christianismu pur, precum va eşì lilà din amestecul albastrului cu rubiniu.

Amestice din miḑlocul Arabiei în timpii desbinărilor chreştine şi chaosul idolatriei asiatice, amestece cu mâna şi cu intenţiile lui Mahomet Eesseneismu, cu Zoroastrismul şi va vedé quo ese Mahometanismul, precum ese verdele din amestecul albastrului cu galbenul.

Amestece iar în timpii noştri quine-va, cu energia lui Moise, cu devotamentul lui Christ şi cu voinţa quea tare a lui Mahomet, amestece Mosaismu pur cu Christianismu pur şi cu Mahometanismu pur ca lumina şi va eşì queva unitar şi universal que n'are nume pînŏ acum, dupo cum se compune lumina din amestecul quellor 7 culori alle curcubeului.

Ast-fel lucréḑă Divinitatea quând ḑice să se facă lumina şi lumina se facce, şi ast-fel lucréḑă Spiritul lui Dumneḑeu din generaţii în altele şi din perióde în altele pe callea sa quare este callea progresului. Aqueasta va să ḑică a lucrà divinamente. Quine se uită vede, quine cercetéḑă află.

Se cuvine iar a mai sci quŏ dupŏ legile vere şi mathematice alle provedinţii, tot resultatul que ese din doe cause unite la un locu este mai mare de quât causele singure şi daqua aqueste cause sûnt bune, sympathice,

www.dacoromanica.ro

correlative, de natură d'a se însoçi sau marità, una activă la locul ei, şi alta passivă la locul ei, effectul nu numai quŏ ese mai mare, ci devine şi mai bun şi mai perfectu. Iar daqua causele sûnt subversive, antipatice, relle sau dislocate, effectele sûnt nisce monstruosităţi, mai subversive, mai mari de quât causele que 'l au produs.

Quine vorbesce historie è dator a vorbì adever, şi a nu facce fabule, è dator a çice lucrurile pe numele lor; şi daqua Dumneçeu este Adever, quine sûnt mai apprópe de Dumneçeu sau cu Dumneçeu într'ênşii, făcĕtorii de legende, fabuliştii cu rea credinţă sau historicii cu bună credinţă? Quei que facu din Dumneçeu o coppie a omului, sau quei que çicu quŏ omul este o coppie de pe Dumneçeu? quei que asémănă pe Dumneçeu cu despoţii antici ai Asiei, cu Papii şi Czarii moderni, sau quei que cred quŏ divinitatea lucréçă divinamente? Quei que localisă Divinitatea într'un punt al spaţiului ori al materiei, sau quel que o crede pretutindenea şi în tot timpul? quei que localisă pe Christ într'un singur corp şi în singură Iudeea, sau que crede quŏ el este incarnaţia cuvêntului şi veritătii resummaţia tutulor adeverurilor din ori que locu şi din ori que secol?

Se va mai sculà iarŏ quine-va fiă Budhist fiă chreştin, şi indignat va çice cum de se vede aqueastă assemenare între Budha şi Christ? pentru que mai aquelleaşi evenimente şi allegorii. Fiiul verginei unul şi fiiul Verginei quel alt, Regi trei se vĕd la nascerea unuia, regi sau magi trei se vĕd la nascerea quellui lalt, Vergine rĕmân dupŏ nascere mumele amêndurora; şi unul şi altul sûnt adduşi la templu spre închinare, unui i se închină statuia, altuia Simeon şi unul şi altul din quea mai fragedă vêrstă pun în mirare şi confundă pe cărturari, şi unul şi altul suffere şi învingu tentaţii în desert, şi unul şi altul cu apa şi cu focul regeneraţii promit lumii mântuire, libertate, misericordie, charitate, frăţie, amorul divin se vĕd în doctrinele şi a unuia şi a altuia, şi unul şi altul se schimbă la façă şi se revestă cu lumina ca cu un vestmênt; şi unul şi altul are de persecutori un rege ca Erod şi Teve-

www.dacoromanica.ro

dat şi nisce cărturari ca Phariseii şi Brahmanii; şi unul şi altul au quâte un Antichrist şi un Anti-Budha; şi unul şi altul, în fine, prin mórte sau nefiinţă se assórbe în sênul fiinţei que există prin sine, reapare Divinitate ênsuşi şi promite a mai reveni spre împlinirea quellor promisse şi spre întréga fericire a ómenilor? Pentru que aqueastă assemănare?

Ansĕ cum vreţi ómenilor să nu fiă assemănare quând è vorba de adevĕr? Unul singur este adevĕrul, şi nu póte fi în douĕ feluri. Ori quând, în ori que locu şi în ori que timp va fi vorbà de incarnaţia cuvêntului lui Dumneḑeu, fără a se imita ómenii unii pe alţii, fără a se cunósce, cată a recunósce şi verginătatea Mamei lui; ori unde se aude quŏ se nasce sau a eşit un împărat nuou que va împărăţì cu dreptate şi cu adevĕr şi va conduce omenirea la destinata ei, acolo fără a se imità ómenii, fără a se cunósce, cată a'şi da mâna împeraţii şi cărturarii lumii quei vechi que domneau cu minciunea şi cu nedreptatea spre persecutarea noului împerat, Mântuitor. Ori unde e vorba începutul Cuvêntului în drumul sĕŭ d'a se manifestà ómenilor, acolo cată să se opere o metamorfosă, şi adevĕrul cată a revestì vestmêntul luminei. Ori unde e vorba quŏ a pătimit, sau şi a murit cuvêntul, Adevĕrul, acolo cată să fio vorba şi de învierea lui şi de divinitatea lui, şi d'a doua a lui venire, adicŏ din perfect în mai perfect pe callea progresului. De s'ar ḑice lucrurile aquestea în duoĕ sau mai multe feluri, attunci n'ar fi adevĕr, pentru quŏ numai minciunea are caracterul aquesta. Asseměnarea ênsuşi que se vede între Budha şi Christ în doi secoli fórte depărtaţi, între popoli fórte necunoscuţi unul cu altul, fórte anevoie d'a avea între sine communicaţii lipsiţi d'ori que miḑlóce, alle drumului, alle typarului şi alle scrisului ênsuşi, aqueastă assemănare învederézà adeverul şi quŏ spiritul lui Dumneḑeu unul este que vorbesce şi prin Budha şi prin Christ.

Ânsà pentru quo spiritul lui Dumneḑeu este bun şi progressiv şi din secol în secol se manifestă din perfect

www.dacoromanica.ro

în mai perfect; la Christ se mai vĕd multe quâte nu se pricepeau ómenii a le spune despre Budha. Christ nu se nasce nici în palat nici lûngŏ leagănul unei flori în quare se depune spre a fi nutrit. Christ, spre a mântui şi liberà şi pe quel mai de pe urmă din proletari, se nasce nici ênsuşi în coliba que o are şi sĕracul, ci în staulul vitelor, şi drept légăn are presepul (eslea), drept móşe Asinul şi Boul emblemele labórei. Christu, pentru quŏ n'a cunoscut nici casa, nici masa, n'a avut nici unde să'şi plece capul cà quel mai din urmă din proletari, tot assemenea el nu è însuratul, ci Mirele desculţ şi Mireasa sa, omenirea desmoştenită que n'are stare âncŏ a face căsătorie şi pentru quŏ causa popolului, a proletarului a fost propria sa causă şi pentru quŏ a combătut cu energie şi devotament şi mai mare şi pe Cesar indirectamente şi pe patricii şi phariseii façă în façă; el n'a appucat a trăi opt-ḑeci de anni cà Budhà şi n'a murit mâncând carnea inamicului sĕu. Abia eşi în lume şi se manifestă cu misericordia, charitatea, frăţia şi adevĕrul şi împilatorii popolului se sculară assupra lui şi îl batjocoriră, flagellară, crucificară, sub nume de rege; trestia îi fu sceptru, spinii drept coróna, vestmêntul innominiei drept purpură, crucea drept thron şi de acolo împĕrăţesce pînŏ la triumphul cuvêntului cu adevĕrat. O! quând aş vedé pe Czarul pironit pe o cruce, împuns în cóstă şi cu blândeţea Dumneḑeu-omului dând comandă cazacilor spre liberarea din sclavie, daqua nu a lumei încai a fraţilor lor, ast-fel Czar, ast-fel Tătar, ast-fel Calmucu cum este, fărŏ să aibă nicĭ originea, nici nascere, nici viaţă, nici virtuţile, nici divinitatea lui Christ aşu cădé la piciórele pironite, sângerate şi descolorate şi l'aşu adorà ca pe Dumneḑeu.

Éttŏ spiritul lui Dumneḑeu cum se manifestă mai mântuitor în proletarul din Betheleem, fiiul Verginei cu un mire lemnar, de quât în Budhà născut în palatu, fiiul Verginei cu mirele rege.

Ânsĕ va ḑice quine-va: cu ast-fel de demonstră unde mai è credinţa? Şi la que ne mai folosesce credinţa

www.dacoromanica.ro

quând dupŏ que şi-a făcut timpul sĕu, vine sciinţă spre ai luà locul? Quând va ajunge omul a fi façă în façă cu Dumneḑeu, nu mai ḑice *creḑu* Dómne, ci **sciu** Dómne. Este adeverat que printr'o credinţă salutariă şi veră ajunge omul la Adevĕr, la sciinţă; şi quând ómenii possedă pe cea din urmă, quea d'ântêiu è ca o scară alle quăria trepte, de le vom mai străbatte, nu facemu de quât a descinde, a înapoià.

FINELE VOLUMULUI AL DOILEA

www.dacoromanica.ro

ERRATĂ LA VOLUMUL AL DOILEA

Pagina	Linia	Iu loc de	Să se citéscă
293	18	cercentate	cercetate
293	21	cu	ca
296	23	patente	potente
299	1	opia	o pio
301	26	societate	societatea
320	26	ca	ea
322	10	Fiinbei	Ființei
326	22	Sclav	Sclavi
328	17	iouitismul	jesuitismul
329	26	pe	cu
332	28	geanolo„ie	genealogia
337	5	ensuși atâtea	ensuși dă atâtea
342	5	parte și	parte mascule și
344	24	Horpocrat	Harpocrat
347	20	divinatea	divinitatea
347	17	Buto să	Buto. Să
349	8	al	alle
349	11	locasită	localisată
351	37	semetică	semitică
357	26	Ahrimoni	Ahrimani
358	20	mastodamului	mastodomului
360	12	forfele	forțele
363	32	demeurgilor	demiurgilor
364	3	suffetele	suffletele
365	28	armean	armeana
367	24	grea	greu
367	31	pruncul	pruncu
367	38	sdun	sț un
367	38	Hrous	Horus
369	22	scheletru	scheletul
370	1	aqueași	aquellași
370	1	aderatele	adevěratele
370	5	reveletor	revelator
370	35	scheletru	scheletul
371	36	d'atreia	d'al trcilea
376	8	te	le
388	20	El usianu	Eleusinienii
395	28	politice	politicei
406	31	aflo	aflaro
408	21	famine	femine
415	18	Plutou	Pluton
417	10	făcută	facute
423	1	Diodar	Diodor
423	4	conservă	conservò
429	24	al	a
439	34	întunericu	întunericului
550	19	noi dupŏ	nol. Dupŏ
454	32	arăto	arătà
493	11	astățios	astuțios

www.dacoromanica.ro

Pagina	Linia	In loc de	Să se citéscă
493	18	alterge	aller$_{p}$e
493	18	astaţios	astuţios
493	34	cu	ca
497	27	depinde	depınd
501	36	ḑicele	ḑecele
505	23	schilovi	schiloḑii
507	5	cóstele	castele
511	1	Fiul Brahm	Fiiul lui Brahma
514	13	ˈpinŏ cu	pino que
514	16	envulpat	invelupat
516	7	Caın este	Cain nu este
520	33	Suchia	Sachia
522	31	oboliţia	aboliţia
524	25	la	ia

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERIE LA VOLUMUL AL II-LEA

	Paginele
Stirpea Caucasiană	291—299
Chaldei	300—311
Egyptul	312—334
Amon	335—338
Cnef	339—340
Phtah sau Fta	341—342
Phre	343—345
Buto	345—348
Athor	349—350
Neith	350—352
Ioh	353—358
Cnef delegat în trei	358—361
Fta = Imuth—Murdes—Thoth	362—364
Fre = Ertosi—Horus—Harpocrate	365—380
Amon—Piromie—Gion—Buto	380—381
Systema Zodiacală	381—383
Epocha Eroică	383—415
Deii Supranumerari	415—418
Periodul al doilea	419—427

DIN RIGA-VEDA

Hymnu la sóre	427—429
Hymnu la creaţia lumei	429—431
Brahma Victimă sau imolată de bună-voie	431—432
Aitareya Aranya, cartea II	432—438
Yagiur-Vedà	438
Ysa-Upanichad	438—441
Din Sama-Vedà — Kena-Upanichad	441—449
Cartea de lege a lui Manù	449—455
Cartea legii lui Manù	
Partea ântêiu — Creaţiŏ	455—466
Despăe Regalitate	467—475
Relaţii între clasele priviligiate	476—488
Despre poliţie	488—492
Observaţii	492—540

www.dacoromanica.ro